ಪ್ರತಿಭಾವಂತ
ಸಂಸದೀಯ ಪಟು
ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲಿಕೆ

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ

ಶೂದ್ರ ಶ್ರೀನಿವಾಸ್

ಪ್ರಕಟಣೆ
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಮಂಡಲದ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಮಿತಿ
ವಿಧಾನಸೌಧ, ಬೆಂಗಳೂರು

RAMAKRISHNA HEGDE
Eminent Parlimentarian Series
Written by
Shudra Srinivas
Editor for SHOODRA Cultural Mazazine,
Kaavimane, Annaiah Reddy Layout
J.P. Nagar, 6th Phase, Bangalore - 560 078 Phone: 26551762
Published by
Karnataka Legislature Library Committee
Vidhana Soudha, Bangalore-560001.
Page: 219 + xii Price: 20-00 Rs.
© **Chairman**
Karnataka Legislative Council
& Speaker
Karnataka Legislative Assembly
First Edition: 2006 Copies: 2000
Printed & Designed by
Government Press, Bangalore.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ
ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಸಂಸದೀಯ ಪಟು ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲಿಕೆ
ಲೇಖಕರು:
ಶೂದ್ರ ಶ್ರೀನಿವಾಸ್
ಸಂಪಾದಕರು, ಶೂದ್ರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪತ್ರಿಕೆ, ಕಾವಿಮನೆ,
ಅಣ್ಣಯ್ಯ ರೆಡ್ಡಿ ಲೇಔಟ್, ಜೆ.ಪಿ. ನಗರ, 6ನೇ ಹಂತ,
ಬೆಂಗಳೂರು-560 078 ಫೋನ್: 26551762
ಪ್ರಕಾಶನ
ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಮಿತಿ
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಮಂಡಲ
ವಿಧಾನಸೌಧ, ಬೆಂಗಳೂರು-560 001.
ಪುಟ: 219 + xii ಬೆಲೆ: 20/- ರೂ.
© ಸಭಾಪತಿಗಳು
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್
ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಸಭೆ
ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ: 2006 ಪ್ರತಿಗಳು: 2,000
ಮುದ್ರಣ ಮತ್ತು ವಿನ್ಯಾಸ
ಸರ್ಕಾರಿ ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು-560 001.

ವಿಧಾನ ಮಂಡಲ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಮಿತಿ
2005-2006

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ವಿ.ಆರ್. ಸುದರ್ಶನ್

ಸಭಾಪತಿಗಳು, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತು

ಸದಸ್ಯರು

ಕೃಷ್ಣ

ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಸಭೆ

ವಿಶ್ವನಾಥ್ ಪಾಟೀಲ್ ಹೆಬ್ಬಾಳ್

ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು ಹಾಗೂ ಉಪ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಜಿ.ಎಸ್. ಗಡ್ಡದೇವರ ಮಠ

ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು

ಆರ್. ಧ್ರುವನಾರಾಯಣ್

ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು

ಕಳಕಪ್ಪ ಜಿ. ಬಂಡಿ

ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು

ಡಾ|| ವೀರಬಸವಂತರೆಡ್ಡಿ ಮುದ್ನಾಳ್

ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು

ಡಾ|| ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಬಿ. ಕಂಬಾರ

ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ ಸದಸ್ಯರು

ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಚಂದ್ರು

ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ ಸದಸ್ಯರು

ಉಮಾಶ್ರೀ

ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ ಸದಸ್ಯರು

ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಸಂಸದೀಯ ಪಟು ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲಿಕೆ

ಅಧಿಕಾರಿ – ಸಂಪಾದಕ ವರ್ಗ

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಸಭೆ ಸಚಿವಾಲಯ

ಟಿ. ರಾಜಣ್ಣ	ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ
ಎಸ್.ಬಿ. ಪಾಟೀಲ್	ಅಪರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ
ಕೆ.ಎನ್. ಪ್ರಭಾಕರರಾವ್	ಜಂಟಿ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ
ಪಿ. ಓಂಪ್ರಕಾಶ್	ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ
ಎಸ್. ಬಸವರಾಜ	ಉಪ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ (ಪ್ರ)
ಕೆ. ನೂರ್ ಮಹಮದ್	ಅಧೀನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ
ಎನ್. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ	ಶಾಖಾಧಿಕಾರಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಚಿವಾಲಯ

ಜಯಶಂಕರಮೂರ್ತಿ	ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ (ಪ್ರ)
ಕೃಷ್ಣೇಗೌಡ	ಸಭಾಪತಿಯವರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ

ಸಂಪಾದಕರು

ಎಲ್.ಎನ್. ಮುಕುಂದರಾಜ್

ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು

(ಅನ್ಯಕರ್ತವ್ಯದ ಮೇರೆಗೆ)

ಮುನ್ನುಡಿ

23 ಫೆಬ್ರವರಿ 2006

ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವದ ಆಚರಣೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಈ ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದ, ಅಗ್ರಮಾನ್ಯ ಸಂಸದೀಯ ಪಟುಗಳಾಗಿ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ ಮಹನೀಯರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಲೋಕಸಭಾ ಕಾರ್ಯಾಲಯದವರು ಇಂತಹ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಸಂಸದೀಯ ಪಟುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿ ಹಾಗೂ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರತಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಡಾ|| ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ, ಡಾ|| ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಡಾ|| ಶಾಂಪ್ರಸಾದ್ ಮುಖರ್ಜಿ, ಡಾ|| ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ ಮೊದಲಾದ ಗಣ್ಯರ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನಾವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿ ಹೊರತಂದಿರುವ ಸಂತೋಷಕರ ವಿಷಯವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಯಸುತ್ತೇವೆ.

ಹಾಗೆಯೇ, ರಾಜ್ಯದ ಸಂಸದೀಯ ಪಟುಗಳಾದ ಅನೇಕ ಮಹನೀಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಮಂಡಲವು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ವಿಧಾನ ಮಂಡಲದ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಮಿತಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ಉಪ ಸಮಿತಿಯು ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಲೇಖಕರ, ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿತು.

ಈ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಸಂಸದೀಯ ಪಟುಗಳ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಶ್ರೀ ಕೆಂಗಲ್ ಹನುಮಂತಯ್ಯ, ಶ್ರೀ ಶಾಂತವೇರಿ ಗೋಪಾಲಗೌಡ, ಶ್ರೀ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ, ಶ್ರೀ ಕೆ.ಸಿ. ರೆಡ್ಡಿ, ಶ್ರೀ ದೇವರಾಜ ಅರಸು, ಶ್ರೀ ಜೆ.ಹೆಚ್. ಪಟೇಲ್, ಶ್ರೀ ಟಿ.ಆರ್. ಶಾಮಣ್ಣ, ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಡಿ. ಗಾಂವಕರ್, ಶ್ರೀಮತಿ ಬಿ.ಎಲ್. ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಡಾ॥ ಲಂಕಾ ಸುಂದರಂ ಮತ್ತಿತರ ಹಲವು ಗಣ್ಯರ ಬಗೆಗಿನ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೊರತರಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಶೂದ್ರ ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ಅವರು ರಚಿಸಿರುವ ರಾಜ್ಯದ ಹಿರಿಯ ಸಂಸದೀಯ ಪಟುವಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರ ಬಗೆಗಿನ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಂದಿಡಲು ಹೆಮ್ಮೆಯೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಸರ್ಕಾರಿ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಉಪ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇವೆ.

ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಸಂಸದೀಯ ಪಟುಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರುಗಳಿಗೆ, ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರಿಗೆ ಸಂಸದೀಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನುಭವ ನೀಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ.

ವಿ.ಆರ್. ಸುದರ್ಶನ್
ಸಭಾಪತಿ
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತು

ಕೃಷ್ಣ
ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಸಭೆ

ಲೇಖಕರ ಮಾತು

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಳೆದ ಅರ್ಧ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ನಮ್ಮ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎಂತೆಂಥ ಚರ್ಚೆಗಳಾಗಿವೆ ಹಾಗೂ ಎಂಥ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಶಾಸಕರು ಹಾಗೂ ಸಚಿವರು ಈ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಹೊರಗಿನ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪರಿಚಯವೇ ಆಗಿಲ್ಲ. ಬಹುಪಾಲು ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳ ಸಂವಾದಗಳನ್ನು, ವಾಗ್ವಾದಗಳನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಭಾಗವೆಂದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯದಿರುವುದರಿಂದ ಒಟ್ಟು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕುರಿತಂತೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಿನಿಕತನ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಕತನ ಬಹಳಷ್ಟು ಬಾರಿ ಬರುವುದು ಕುತೂಹಲ ಹೀನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಭೂತ ಉದ್ದೇಶವೇ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಆರೋಗ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾಪಾಡುವುದು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಏನೇ ಕೆಲಸ ನಡೆದರೂ ಅದು ಸಾರ್ಥಕ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಎಂಬ ಅದ್ಭುತ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾವು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಹೀನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಅವುಗಳತ್ತ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಲು ಭಯವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವು ವಿಕೃತ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ನಿಂತಿವೆ.

ನಮ್ಮ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಜನತಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಗಮನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಅತ್ಯಂತ ಮಾರ್ಮಿಕವಾದದ್ದು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಮ್ಮ ಲೋಕಾಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಮಾನ್ಯ ಸೋಮನಾಥ ಚಟರ್ಜಿಯವರು ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಟಿ.ವಿ. ಚಾನೆಲ್‌ಗಳು ಬೇಕಾಗಿವೆ ಎಂದದ್ದು ಕೂಡ ಬಹಳ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು. ಅರಿವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದೇ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೂಲಗುರಿ. ಅದರಲ್ಲೂ ಭಾರತದಂಥ ಬಹುಮುಖೀ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಮೂಲಭೂತದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಮಂಡಲದ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಮಿತಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರಬೇಕು. ಇಂಥದೊಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಹಿರಿಯ ರಾಜಕಾರಣಿ ಹಾಗೂ ಸಂಸದೀಯ ಪಟುವಾಗಿದ್ದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಬರೆಯಲು ಸೂಚಿಸಿದ್ದು ನನ್ನ ಜೀವನದ ಒಂದು ಶ್ರೀಮಂತ ಅನುಭವ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮಂಥವರು, ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ಬಂದವರಿಗೆ

ಹೆಗಡೆಯವರ 'ದೊಡ್ಮನೆ' ಒಂದು ಥ್ರಿಲ್ಲಿಂಗ್ ಅನುಭವ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ನಾಲ್ಕೈದು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಹೆಗಡೆಯವರು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮಿಸಿದವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಶಾಸಕರಾಗಿ, ಸಚಿವರಾಗಿ, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ಹಾಗೂ ವಿರೋಧಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೂತು ಚರ್ಚಿಸಿರುವ, ಉತ್ತರಿಸಿರುವ ಸಂವಾದಗಳು ಒಟ್ಟು ನನ್ನ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದವು. ಸುಮಾರು ಆರುನೂರು ಏಳೂನೂರು ಪುಟಗಳ ಜೆರಾಕ್ಸ್ ಪುಟಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಜನರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರದೆ ಯಾಕೆ ಬಚ್ಚಿಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ಎಂದು ಕೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಚರ್ಚೆಯ ಸಾಂದ್ರತೆ ದಟ್ಟವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಇದೇನೆ ಆಗಿರಲಿ ಕೆಲವು ಮಿತಿಗಳ ನಡುವೆ ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಭಾಪತಿಗಳಾದ ಮಾನ್ಯ ವಿ.ಆರ್. ಸುದರ್ಶನ್ ಹಾಗೂ ಕವಿಮಿತ್ರ ಎಲ್.ಎನ್. ಮುಕುಂದರಾಜ್ ಅವರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ದೂರವಾಣಿ ಕರೆಗಳನ್ನು ವೆಚ್ಚಮಾಡಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮೆಯಾಚಿಸುವೆ. ಆದರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ನಿಧಾನಗತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಆಶಯ ನನ್ನದಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹೊರ ತರುವಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಬಾಣಸವಾಡಿ ಬಾಬು, ಹುಳಿಮಾವು ಲೋಕೇಶ್ ಹಾಗೂ ಡಿಟಿಪಿ ಸ್ವರಗ್ರಾಫಿಕ್ಸ್ ಸ್ವರ್ಣಲತಾ ಅವರಿಗೂ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಮಿತಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಬಸವರಾಜ್ ಹಾಗೂ ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ಋಣಿಯಾಗಿರುವೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಾಗ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವರು ಮಾತಾಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಪುಸ್ತಕರೂಪದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಒಟ್ಟು ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ದಾಖಲುಗೊಂಡಿದೆ. ನಂತರ ಗೆಳೆಯ ಕೆ.ಆರ್. ಕಮಲೇಶ್ ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ 'ಸವಿನೆನಪು' ಹೆಗಡೆ ಸಂಸ್ಮರಣೆ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಶ್ರೀಮಂತವಾದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಈ ಕೃತಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಗಣ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕೆ.ಆರ್. ಕಮಲೇಶ್ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಲು ಬಯಸುವೆ.

ದಿನಾಂಕ:16.2.2006 — ಶೂದ್ರ ಶ್ರೀನಿವಾಸ್

ತಾಯಿ ಮಹಾದೇವಿತಾಯಿ ಅಕ್ಕ ಅವರು
ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ನಾಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟವರು.
ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ನೂರು ವರ್ಷ ತುಂಬಿದ ಶುಭ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ
ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತ
ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಗೌರವದಿಂದ ಅರ್ಪಿಸುವೆ.

– ಶೂದ್ರ ಶ್ರೀನಿವಾಸ್

ಪರಿವಿಡಿ

ಮುನ್ನುಡಿ V

ಲೇಖಕರ ಮಾತು VII

ಭಾಗ - ೧

ಹೆಗಡೆಯವರ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ: ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ನೋಟ

1. ಪ್ರವೇಶ 03
2. ಹೆಗಡೆಯವರ ದೊಡ್ಮನೆ 06
3. ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ 17
4. ಆಡಳಿತ ವಿಕೇಂದ್ರಿಕರಣ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ 18
5. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ 21
6. ಹೆಗಡೆಯವರ ಕನಸಿನ ವೆಂಕಟಸ್ವಾಮಿ ಆಯೋಗ 25
7. ಹೆಗಡೆ: ರಾಜಕೀಯ - ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ 29

ಭಾಗ - ೨

ಶಾಸನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರ ಒಳನೋಟ

- ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಬೆದರಿಕೆಯ ಪತ್ರ 35
- ಎ.ಐ.ಸಿ.ಸಿ. ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳ ಅವಾಂತರ 44
- ಹಣಕಾಸಿನ ಮುಂಗಡ ಪತ್ರ ಕುರಿತು 46
- ಸಹಕಾರ ಇಲಾಖೆಯ ಅವ್ಯವಹಾರ 50
- ಕೇಂದ್ರದ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿ 55
- ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ 58
- ಬಚಾವತ್ ಕಮಿಷನ್: ಒಂದು ಚರ್ಚೆ 60

- ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆ: ಒಂದು ಚರ್ಚೆ 63
- ಸರ್ಕಾರಿ ವಾಹನಗಳ ದುರುಪಯೋಗ! 66
- ಸಭೆಯ ಮುಂದಿಡಲಾದ ಪತ್ರಗಳು 67
- ವಿದ್ಯುತ್ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆ 69
- 1988-89ರ ಆಯವ್ಯಯ ಚರ್ಚೆ 71
- ವಿತ್ತೀಯ ಕಾರ್ಯ ಕಲಾಪಗಳು 90
- 84ರ ಮುಂಗಡ ಪತ್ರ: ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಉತ್ತರ 110
- ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಅಭಿನಂದನೆ 114

<u>ಭಾಗ - ೩</u>

- ಹೆಗಡೆ ಮುಂಗಡ ಪತ್ರಗಳು - ಎಚ್ಚೆಸ್ಕೆ 119
- ಜನಪದರಿಗೆ ಹತ್ತಿರದ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿ - ಖಾದ್ರಿ ಎಸ್. ಅಚ್ಯುತನ್ 136
- ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಯ.... - ಡಾ॥ ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ 140
- ಹಿರಿಯ ನಾಯಕ ಚೇತನ - ಕೃಷ್ಣವಟ್ಟಂ 145
- ಕನ್ನಡಾಭಿವೃದ್ಧಿ - ಡಾ॥ ದೇಜಗೌ 148
- ಚಿರನೆನಪು - ಜಿ. ನಾರಾಯಣ 152
- ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿ - ಗೌರೀಶಕಾಯ್ಕಿಣಿ 162
- ತತ್ವಾದರ್ಶಗಳ ಮೇರುನಾಯಕ - ವಿ.ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯರ್ 164
- ರಾಷ್ಟ್ರ ನಿರ್ಮಾಪಕ - ಡಾ॥ ಎಂ.ಪಿ. ನಾಡಗೌಡ 168
- ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಗೆ ಚೈತನ್ಯ ತುಂಬಿದವರು - ಬಿಂ.ನಾ. ಗರುಡಾಚಾರ್ 173
- ಆದರ್ಶ ಪ್ರಾಯರು - ಸಿ.ಕೆ. ಜಾಫರ್ ಷರೀಫ್ 180

- ಇತಿಹಾಸದ ಒಂದು ಪುಟ - ಡಾ|| ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ 186
- ಭಾರತದ ರಾಜಕರಣದ ಆಕರ್ಷಕ ಮುಖ
  - ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ 189
- ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಚಿಂತಕ - ಪಿ.ಜಿ. ಆರ್. ಸಿಂಧ್ಯ 195
- ಸಂತಾಪ ಸೂಚನೆ - ಬಿ.ಎಲ್. ಶಂಕರ್ 199
- ಹೆಗಡೆಯವರ ಬದುಕಿನ ಹಂತಗಳು 201

<u>ಭಾಗ - ೪</u>

ಹೆಗಡೆ: ಜೀವನ ಚಿತ್ರಮಾಲೆ 206

ಭಾಗ-೧

ಹೆಗಡೆಯವರ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ:
ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ನೋಟ

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಇನ್ನೊಂದು ದಿಟ್ಟ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕ್ರಮವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಭಾರವೇ. ಅವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದಾಗ ಇಂತಹ ಸಾವಿರಾರು ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗದೇ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದುವು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿರಬೇಕು. ತಕ್ಷಣವೇ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರರಾಗಿ ಹೆಗಡೆ ಅವರು ಕರ್ನಾಟಕ ಆಡಳಿತ ನ್ಯಾಯ ಮಂಡಲಿ (ಕೆ.ಎ.ಟಿ) ಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಂಡರು. ನನ್ನ ನ್ಯಾಯ ಸೇವಾ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ಇದೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿತ್ತು. ಈ ನ್ಯಾಯ ಮಂಡಲಿಗೆ ಹೈಕೋರ್ಟಿನ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾದ ತಂಟೆ, ತಕರಾರುಗಳನ್ನು ಈ ಮಂಡಳಿ ಬಗೆ ಹರಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಹೆಗಡೆ ಅವರ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಎಂಬಂತೆ ನ್ಯಾಯಮಂಡಲಿ, ಈ ಮೊದಲು ಹೈಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಾಕಿಯಿದ್ದ ಹನ್ನೊಂದು ಸಾವಿರ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಂತೆ, ಒಟ್ಟು 45 ಸಾವಿರ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ನನ್ನ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇತ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸಿದವು."

ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಎನ್.ಡಿ. ವೆಂಕಟೇಶ್

('ಪರಿಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಹಪಾಠಿ' ಲೇಖನದಿಂದ, ಕೃಪೆ: ಸವಿನೆನಪು)

ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂಥದ್ದು. ಭಟ್ಕಳ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಕುಮಟಾ, ಅಂಕೋಲ, ಸಿದ್ದಾಪುರ, ಮುಂಡಗೋಡ, ಸಿರಸಿ, ಯಲ್ಲಾಪುರ, ಜೋಯಿಡಾ, ಹಳಿಯಾಳ ಮುಂತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡುವುದೇ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಆನಂದದಾಯಕ. ತೆಂಗು, ಅಡಿಕೆ ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಹಸಿರಿನ ಜೊತೆಗೆ ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಆವೃತಗೊಂಡ ಜಲರಾಶಿ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಿಂಹಳ ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಅನ್ಯದ್ವೀಪಗಳಿಂದ ಬಂದವರು ತೆಂಗನ್ನು ಕೃಷಿಯನ್ನಾಗಿ ತಂದು ನೆಲೆಯೂರಿಸಿದರು.

ಇಂಥ ಸಮೃದ್ಧ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು, ಅಂಬಿಗಳು, ಕರಿಒಕ್ಕಲು, ಗ್ರಾಮಒಕ್ಕಲು, ಹಸಲರು, ಮುಕ್ರಿ, ಕುಮಾರಪಂಥ ಮುಂತಾದವರು ಎರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿಗಳು ಸುಮಾರು ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತಿರಬಹುದು ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ನಾಡವರು ವಿಜಯನಗರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಉಳಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯ ಸುಮಾರು ಒಂದೂವರೆ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಬಂದವರಿರಬೇಕು. ಇವರಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಕರು ಮುಖ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮರಾಠಿ ಮಾತಾಡತಕ್ಕಂಥ ಜನ ಮರಾಠರು ರಾಜ್ಯ ರೂಪಿತವಾದ ಮೇಲೆ ಬಂದವರಿರಬೇಕು. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣ ಮರಾಠರನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಕೊಂಕಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಗೋವೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೊಂಕಣಿ ಮಾತಾಡುವ ಜನ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಇದ್ದರೂ ಗೋವೆಗೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಬಂದ ನಂತರ ಇಂಥ ಕೊಂಕಣಿಗರ ವಲಸೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಪ್ರದೇಶ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಬಹುಮುಖೀ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂಥದ್ದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಕೃಷಿಕರು ಇತರೆ ವೃತ್ತಿನಿರತ ಜಾತಿಗಳು ನಾನಾ ರೀತಿಯ, ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವಂಥವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಆರಾಧನೆಯ ಜಾನಪದ ಕಲೆಗಳಿವೆ. ಯಕ್ಷಗಾನದ ಮೂಡಲಪಾಳ್ಯ ಶೈಲಿಯ ಗಮಟೆಪಾಂಗು, ಪುಗಡಿ, ಕೋಲಾಟ, ಸುಗ್ಗಿಯ ಕುಣಿತ, ಕೂಡ್ಯ ಕುಣಿತ, ಸಿದ್ದಿಗಳ ಡಮಾಮಿ, ಗೊಂದಲ (ಇದು ಭವಾನಿ ಆರಾಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು) ಯಲ್ಲಮ್ಮ ಭಕ್ತರ ಜೋಗಪ್ಪ-ಜೋಗಕ್ಕ ಕುಣಿತ, ಡೊಳ್ಳು ಕುಣಿತ, ಮರಗಾಲ ಕುಣಿತ ಮುಂತಾದವು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜಾನಪದ ಕಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡವರು. ಶತಮಾನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿರತಕ್ಕಂತಹ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಟ ಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ಕಲೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರು ಈ ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎದ್ದುಕಂಡಿದ್ದು ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು. ಯಕ್ಷಗಾನವಂತೂ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಸಮುದಾಯದ ಜನರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯ ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ: ಸಮುದ್ರದ ಹತ್ತಿರ ಸಂಬಂಧ, ಕಾವಳಿ, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಹರಿಯುವಂಥ ಕಾಳಿ, ಗಂಗಾವತಿ, ಅಘನಾಶಿನಿ, ಶರಾವತಿ ನದಿಗಳೂ, ಸಮೃದ್ಧ ಅರಣ್ಯಪ್ರದೇಶ ಇಲ್ಲಿಯ ಒಟ್ಟು ಇತಿಹಾಸದ ಮೇಲೆ ಗಮನಾರ್ಹ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದೆ ಎಂಬುದು ವಿಶೇಷ. ಕುಮಟಾ, ತದಡಿ, ಭಟ್ಕಳ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಗೋಕರ್ಣ, ಅಂಕೋಲಾ ಮತ್ತು ಕಾರವಾರ ಬಂದರುಗಳು ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಪಾರದ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅರಬ್ಬರು, ಚೀನಿಯರು, ನಂತರ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನವರು ವಾಣಿಜ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಇದನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದವರು. ಮುಂದೆ ಅರಬ್ಬರ ಒಂದು ಗುಂಪು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆನಿಂತಿತಂತೆ. ಇವರು ಮುಂದೆ ಹೊನ್ನಾವರ ಮತ್ತು ಭಟ್ಕಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತು ನವಾಯತರೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ವಿದೇಶ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಬಹುಶಃ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೈನರೂ, ಬೌದ್ಧರು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ನಿಂತಿರಬಹುದು. ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಗೆರಸೊಪ್ಪೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಭಟ್ಕಳದ ಬಿಳಗಿ ಜೈನರಾಜರು ಕಣ್ಮರೆ ಆದಾಗ, ಸೋಂದೆಯ ಜೈನರಾಜರು ವೀರಶೈವರಾದಾಗ, ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಮೂಲತಃ ಜೈನರಾಗಿರಬಹುದಾದ ನಾಡವರು, ಕರಾವಳಿಯ ಹೊನ್ನಾವರ, ಅಂಕೋಲಾ, ಕುಮಟಾ ನೆಲೆನಿಂತ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಸಂಪ್ರದಾಯ ತ್ಯಜಿಸಿ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವರಾಗಿ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರಬಹುದು ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಭಾವಿಸುವರು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ವತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದರು. ಮುಂದೆ ನಾಡವರೂ ಮತ್ತು ಸಾರಸ್ವತರು ಪ್ರಬಲರಾದರಿಂದ ಭೂಮಾಲಿಕರಾದರು. ಆಗ ಹಿಂದೆ ಭೂ ಒಡೆಯರಾಗಿದ್ದ ಕರಾವಳಿಯ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲು, ಕರಿ ಒಕ್ಕಲು, ಗ್ರಾಮ ಒಕ್ಕಲು ಇವರೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಕೃಷಿಯ ಕೆಲಸಗಾರರಾಗಿರಬೇಕು.

ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಮುಂದೆ ಸಮುದ್ರಯಾನದ ಮೂಲಕ ಬರತಕ್ಕಂಥ ವಸ್ತುಗಳು ಚಿತ್ತಾಕುಲದಿಂದ ಕದ್ರಾವರೆಗೆ ಕಾಳಿ ನದಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಜಲಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ಭೂಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ, ಹಂಪಿ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ಇದೇ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಒಳನಾಡಿನಲ್ಲಿ (ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಕಿ.ಮೀ) ಕಡವಾದ ಎಂಬ ಊರಲ್ಲಿ 1638ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನವರು ಕಂಪನಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರಂತೆ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ, ರಾಯಬಾಗ್, ವಿಜಾಪುರಗಳವರೆಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆದಿದ್ದ ಶರಾವತಿಯಿಂದ ಗೆರಸೊಪ್ಪೆವರೆವಿಗೆ ಸಾಗಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೆಲಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ಕುಮಟಾದಿಂದ ಹಾವೇರಿ, ಬ್ಯಾಡಗಿಗಳಿಗೆ ನೆಲಮಾರ್ಗದ ಸಂಪರ್ಕವಿತ್ತು. ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಕುಮಟಾ ಮೆಣಸು, ಕುಮುಟಾ ಹತ್ತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಇದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಘನಾಶಿನಿಯಿಂದ ಉಪ್ಪಿನ ಪಟ್ಟಣದವರೆವಿಗೆ ಜಲಮಾರ್ಗವಿತ್ತಂತೆ.

ಹಂಪಿಯಿಂದ ಭಟ್ಕಳದವರೆವಿಗೆ ಭೂಮಾರ್ಗವಿದ್ದುದನ್ನು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 20ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದವರೆವಿಗೂ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ. 1956ರ ಏಕೀಕರಣದ ನಂತರವೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗ ಸೇತುವೆಗಳು ಆದದ್ದು. ಭತ್ತ, ತೆಂಗು ಅಡಿಕೆಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ಬೆಳೆಗಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಬ್ಬು ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ನಾರಿನ ಗೋಣಿಚೀಲದ ಉದ್ಯಮ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಸಾಕಷ್ಟಿತ್ತು. ಉಪ್ಪು ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಬಂದ ನಂತರ ಕಲ್ಲುಬಿತ್ತು. ಆದರೆ ಏಲಕ್ಕಿ, ಮೆಣಸು, ತೇಗ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ ಮುಂತಾದ ವನೋತ್ಪತ್ತಿಗಳು ಅಪಾರವಾಗಿವೆ. ಹಿಂದೆ ಏಲಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಮೆಣಸು ಕಾಡು ಬೆಳೆಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ಗೆರಸೊಪ್ಪೆಯ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನ ಭೈರಾ ದೇವಿಯನ್ನು 'ಕಾಳುಮೆಣಸಿನ ರಾಣಿ' (Reina da Pimenta) ಎಂದು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಕರೆದಿದ್ದರು. ಕೆಳದಿ ವೆಂಕಪ್ಪ ಇದನ್ನು ವಿಫಲಗೊಳಿಸಿ ತನ್ನ ಕೆಳದಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡ. ಇಲ್ಲಿಯ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಜನಾಂಗದವರು ಈ ಕಾಡಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಾರಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಮುಂದೆ ಒಂದು ವೃತ್ತಿಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕಾಡುಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಕಾಡಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಿದರು. ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ವನವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಬದುಕು ಅತ್ಯಂತ ದುಸ್ತರವಾಯಿತು. ಮಲೇರಿಯಾ ರೀತಿಯ ರೋಗಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಆಕ್ರಮಣ ಶೀಲವಾದುವು. ಕೊನೆಗೆ ಒಪ್ಪತ್ತಿನ ಕೂಳಿಗೂ ತೊಂದರೆಯಾಗಿ 19 ಮತ್ತು 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರು ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಪರೋಕ್ಷ ಕೊಡುಗೆ ಅಪಾರವಾದದ್ದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಈ ರೀತಿಯ ಏರುಪೇರುಗಳನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಕಂಡ ಭೂಪ್ರದೇಶ.

ಹೆಗಡೆಯವರ ದೊಡ್ಮನೆ

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ತಾವು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಮನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬದುಕಿನ ಕೊನೆಯ ಕ್ಷಣದವರೆವಿಗೂ ಮಮಕಾರವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯಲು ಮೊದಲು ಲಂಡನ್ನಿಗೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಾರದ ಹಿಂದೆ ಸುಮಾರು ಒಂದೂಕಾಲು ಗಂಟೆ ಅವರೊಡನೆ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಸುವ ಸದವಕಾಶ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದೊರಕಿತ್ತು. ಅಂದು ನನ್ನ ಜೊತೆ ಮಿತ್ರ ಹುಳಿಮಾವು ಲೋಕೇಶ್‌ರವರೂ ಇದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಡಿ.ಕೆ. ಚೌಟಾರವರು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆಗ ಮಾತು ಮಾತಿನ ನಡುವೆ ಅವರು ಆಡಿ ಬೆಳೆದ ದೊಡ್ಮನೆ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಭಾವನಾತ್ಮಕತೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಹೆಗಡೆಯವರು ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದರು: "ನೋಡಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ನಾನು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗ, ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ವಿನೋಬಾಜಿಯವರು ಕಕ್ಕಸುಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು. ನಾನು 'ಯಾವಾಗಲೂ ನನಗೆ ಯಾಕೆ ತೊಳೆಯಲು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ? ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಬಂದವನು" ಎಂದಾಗ ವಿನೋಬಾಜಿಯವರು ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದರು: ನಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದವರು ಮೊದಲು ಡಿ ಕ್ಲಾಸಿಫೈ ಆಗಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸುಪೀರಿಯಾರಿಟಿ ಕಾಡುತ್ತಿರುವುದು ನಮಗೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿಯವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ" ಎಂದರು. ಆ ಮಾತು ನನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿತು. ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಬೇರೆ ಜನಾಂಗಗಳ ಜೊತೆ ಮಿಕ್ಸ್ ಆಗಲು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ನನಗೆ ಸಹಾಯವಾಯಿತು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮೌನ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಅಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ಮಾತುಕತೆಯಿಂದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಅನ್ನಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೊಂದು ತಾದ್ಯಾತ್ಮ್ಯತೆಯಿಂದ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ನನ್ನ ತೀವ್ರ ರೀತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ವಿಕಾರವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸದೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಯಿಸಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಅವರು ತುಂಬ ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಲು ಗೆಳೆಯ ಶ್ರೀಪತಿರಾವ್ ಅವರ ಜೊತೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಒಮ್ಮೆಯಂತೂ ನಾನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ನರಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ಸಂಜೆ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ವೈದ್ಯರು ಬರುವ ಸಮಯ. ನಾನು ಒಂದು ರೀತಿಯ ವಿಷಾದದಿಂದಲೇ "ನಿಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯ ಹೇಗಿದೆ? ಸರ್"? ಎಂದೆ "ತುಂಬ ಹದಗೆಟ್ಟಿದೆ. ಜ್ವರ ದಿನಬಿಟ್ಟು ದಿನ ಬರುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಯಾಕೆ ಈ ರೀತಿ ಆಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಯಾರೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಡೈಯಾಗನೈಸ್ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ವೈದ್ಯಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಷ್ಟು ಮುಂದುವರೆದಿದೆ; ಆದರೆ ಇದರ ನಡುವೆಯೂ ಎಷ್ಟೊಂದು ಕೊರತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಯೋಚಿಸುವೆ, ನಾನೇನೋ ಈ ರೀತಿ ಟ್ರೀಟ್‌ಮೆಂಟ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನಿ, ಈ ರೀತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಆಗದೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ

ನಾಪತ್ತೆಯಾಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ." ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಆರ್.ವಿ. ದೇಶಪಾಂಡೆಯವರ ದೂರವಾಣಿ ಕರೆ ಬಂದಾಗ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಆರಾಮವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದ್ದರು. ನಂತರ ವೈದ್ಯರು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಕೊಠಡಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಕರೆದೊಯ್ಯುವಾಗ "ಕೇವಲ ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ಬದುಕುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೀಗೆಯೇ ಯಮನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತದೆ" ಎಂದಿದ್ದರು. ನಾನು "ದಯವಿಟ್ಟು ಹಾಗೆಲ್ಲ ಮಾತಾಡಬೇಡಿ ನಿಮ್ಮಂಥ ವಿಲ್‌ಪವರ್ ಇರುವವರು ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರು ನಕ್ಕು ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದರು. ಹೆಗಡೆಯವರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಕೊನೆ ಕ್ಷಣದವರೆವಿಗೂ ನವಿರಾದ ಹಾಸ್ಯ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವರು. ಅಂದು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಕುತೂಹಲಕ್ಕಾಗಿ "ನೀವು ಹೆಚ್ಚು ಈ ಕಪ್ಪು ನಿಲುವಂಗಿಯನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತೀರಿ ಏನಾದರೂ ಕಾರಣ ವಿದೆಯಾ?" ಎಂದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ನಗುತ್ತ "ಇಲ್ಲ ಯಮನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಈ ಡ್ರೆಸ್ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಯಮ ನಮ್ಮ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿಯ ಡ್ರೆಸ್ ಕೊಡುವನು. ಆಗ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಅವನು ಬಿಳಿಯ ಡ್ರೆಸ್ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ನರಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ" ಎಂದರು. ನನಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಗು ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುವಾಗ ಕೈಲಾಸ್ ಥಿಯೇಟರ್‌ನ ಮಾಲೀಕರಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಪತಿರಾವ್ ಮೊಬೈಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಲು ದೂರ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಎಂಥ ವಂಡರ್‌ಫುಲ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಂದು ಕೊಂಡೆ. ಈ ರೀತಿ ಮೂರುನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ ರಮೇಶ ಬಂದಗದ್ದೆ ಜೊತೆಗೋ ಅಥವಾ ಜೀವರಾಜ ಆಳ್ವ ಅವರ ಜೊತೆಗೂ ಹೆಗಡೆಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಕ್ಕಾಗಿ ಪತ್ರಕರ್ತ ಮತ್ತು ಲೇಖಕ ರಮಜಾನ್ ದರ್ಗಾ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಗಂಟೆ ಕಾಲ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೂರಿಸಿ ನಿಂತೇ ಮಾತಾಡಿದ್ದರು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಬೆನ್ನು ನೋವಿನಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದು; "ಈ ಎಲ್ಲ ನೋವುಗಳು ದೇಹದ ಗೆಳೆಯರಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಿಡಬೇಕು. ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಮಾನಸಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಉದ್ಭವವಾಗುವುದು." ಎಂದಾಗ ನಾನು ದರ್ಗಾ ಮಂತ್ರ ಮುಗ್ಧರಾಗಿದ್ದೆವು. ಇಂಥ ನೋವಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದು ಸಂಜೆ ಕಾವೇರಿ ನೀರಿನ ಸಮಸ್ಯೆ ಕುರಿತಂತೆ ತಮಿಳುನಾಡು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಎಂ.ಜಿ. ರಾಮಚಂದ್ರನ್ ಜೊತೆ ಮಾತುಕತೆ ಇತ್ತು. ಈ ರೀತಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ನಾವು ಕೆಲವು ಗೆಳೆಯರು ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಹೋದಾಗಲೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳನ್ನು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಗುಣ ಅವರ 'ದೊಡ್ಮನೆ' ಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ನಾನಾ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಹೆಗಡೆಯವರ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಮನೆ ಕೂಡ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಪಡೆದಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಬಂದವರಿಗೆ 'ದೊಡ್ಮನೆ' ಎನ್ನುವುದು ತುಂಬ ಆಪ್ತವಾಗಿ

ಕೇಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕಿರುವ ವಿಶಾಲವಾದ, ಉದಾತ್ತವಾದ, ಬಲವಾದ, ಹಿರಿಯ, ಮಹತ್ತರದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹೊಂದಿದ, ಘನತೆಯ, ಗೌರವದ ಮುಂತಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು 'ದೊಡ್ಡ' ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಆವಾಸಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಂಥ ಎಲ್ಲ ಉದಾತ್ತಗುಣಗಳ 'ದೊಡ್ಮನೆ' ಬಗ್ಗೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರೂ ಭಾವನಾತ್ಮಕತೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕವರೂ ಸಹ. ಕಳೆದ ಕಾಲು ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕುಮಾರ ಕೃಪಾದ ಗಾಂಧೀ ಭವನದಲ್ಲಿ ಐದಾರು ಬಾರಿ ಭೇಟಿಯಾದಾಗಲೂ ತಮ್ಮ 'ದೊಡ್ಮನೆ' ಕುರಿತಂತೆ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆಯಂತೂ ಹಿರಿಯ ಸರ್ವೋದಯ ನಾಯಕ ಹಾಗೂ ಹೋರಾಟಗಾರ ಗರುಡ ಶರ್ಮರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಅವರ ಬಳಿ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಗಂಟೆಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ 'ದೊಡ್ಮನೆ' ಕುರಿತಂತೆ ಸಬರಮತಿ ಆಶ್ರಮ, ಗಾಂಧೀಜಿ ಹಾಗೂ ವಿನೋಬಾಜಿ ಕುರಿತಂತೆ ಅಪರೂಪದ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಹಾಗೂ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ಕೊಡುಗೆ. ಈ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ನೆಲೆಗಳಿಂದಲೂ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಈ 'ದೊಡ್ಮನೆ' ಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುವ ಮುನ್ನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲೇಖಕ ಹಾಗೂ ಚಿಂತಕರಾದ ಡಾ॥ ಎಚ್.ಆರ್. ರಘುನಾಥಭಟ್ಟರವರ 'ದೊಡ್ಮನೆ; ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಚಯ ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು' ಕೆ.ಆರ್. ಕಮಲೇಶ್‌ರವರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ 'ಸವಿನೆನಪು' ಕೃತಿಯಿಂದ ಎರಡು ಪ್ಯಾರಾಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಲು ಬಯಸುವೆ: "ದೊಡ್ಮನೆಯ ಮೂಲ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ದೇವಯ್ಯ, ಪರಮಯ್ಯ, ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಗ್ರಹಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ 'ಹೆಗ್ಗಡೆ ತನ' ದಿಂದಾಗಿ ಅಯ್ಯ; ಹೆಗಡೆ'ಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡಿದ್ದು. ಆ ಮನೆತನದ ಅಂತಸ್ಥಿನ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ದೊಡ್ಮನೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತ ಬಂತು. 1915ರ ಸುಮಾರಿನವರೆವಿಗೂ ಅದೊಂದು ವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬವಾಗಿತ್ತು. ಸುಮಾರು ಒಂದು ನೂರು ಜನ ಒಂದೇ ಸೂರಿನಡಿ ಒಟ್ಟು ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದೊಡ್ಡ ಭವಂತಿ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಏಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೊಠಡಿಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಅಂಗ ಭಾಗಗಳುಳ್ಳ ಮಲೆನಾಡ ದೊಡ್ಮನೆಯನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸುಮಾರು ನಲವತ್ತು ಅಂಕಣದ ಭವಂತಿ ಮನೆಗೆ ತಕ್ಕ ಉಪ್ಪರಿಗೆ, ಮೇಲ್ಮೈತ್ತು ಮರದ ಸಿರಿಬಳೆಗಳ ಬಾಲ್ಕನಿ, ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕೆತ್ತಿದ ಪ್ರಧಾನ ಬಾಗಿಲು, ಮುಂಡಿಗೆ ಕಂಬಗಳು, ದೇವರ ಒಳದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೇವರ ಪೀಠ, ಕತ್ತಲೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲಮಾಳಿಗೆ, ಗುಬ್ಬೆ

(ಕೊಟ್ಟ), ದಪ್ಪ ಬಾಗಿಲು-ಕಳ್ಳಮೊಕ, ಚಿಲಕ, ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಕುವ ವಿಚಿತ್ರ ಬೀಗದ ತಟ್ಟೆ ಕೀಲಿಕೈ, ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುಗುಣಿ, ನಾಗಂದಿಣೆ, ಗಿಣಿಗೂಟ ಮುಂತಾದವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮರದ ಪಿಟಾರಿ, ಕಪಾಟು, ಬರ್ಮಿಂಗ್ ಹ್ಯಾಂ-ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿದ ತಿಜೋರಿ, ಜೊಸೆಫ್ ಲೂಕಾಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್, ಜೆಮ್, ಬರ್ಮಿಂಗ್ ಹ್ಯಾಂ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಎಂಬ ಬರಹವಿದೆ. ಚಿಗರೆ ಕೊಂಬುಗಳ ಅಲಂಕೃತ ನೋಟಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ವಿವಿಧಾಕೃತಿಗಳ ಖಡ್ಗ, ಕಟಾರಿ, ಭರ್ಜಿಗಳು, ಪರಡೆ, ಚದುರಂಗ, ಅತ್ತರಬಾಟ್ಲಿ, ಚೀನಿ ಪಿಂಗಾಣಿ ಸಾಮಾನುಗಳು, ನಿಲುವಂಗಿ, ಕಸೆ ಅಂಗಿ, ಪಟ್ಟೇ ದೋತ್ರ 16-16 ಮೊಳದ್ದು ಪಟ್ಟೇಸೀರೆ, ಹಳೇ ನಾಣ್ಯ ಮುಂತಾದುವು ದೊಡ್ಮನೆಯ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಯ ಕೆಲವು ಕುರುಹುಗಳಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿವೆ. ಹಲವು ತಾಡವೋಲೆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ 1700ರಲ್ಲಿ ನಾಲುಂದ ಗ್ರಾಮದ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಹೆಬ್ಬಾರರ ಮಗ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನು ಬರೆದ ಗುಣಾದರ್ಶ, ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹ, ಚರಕಸಂಹಿತೆ, ಯೋಗರತ್ನಾಕರ ಮುಂತಾದ ಅಪೂರ್ವಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಹಲವು ತಿಗಳಾರಿ ಲಿಪಿಯ ತಾಡವೋಲೆ ಕಟ್ಟುಗಳೂ ಇವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ದೊಡ್ಮನೆಯವರ ಮೂಲಪ್ರವೃತ್ತಿ ಆದರ್ಶಗಳಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಂತಿವೆ. ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ದಾಖಲೆಗಳು, ಅಪೂರ್ವ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಇದ್ದಿರಬೇಕು. (ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೆಡೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒಂದು ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.) ಈಗ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ದೊಡ್ಮನೆಯ ಮೂಲಪುರುಷ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ (ಸುಬೈಯ್ಯ) ಇವರಿಗೆ 8 ಜನ ಮಕ್ಕಳು, ದಾಮಯ್ಯ, ದಾದಯ್ಯ, ರಾಮಯ್ಯ, ಗಣಪಯ್ಯ, ನಾರಾಯಣಪ್ಪ, ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಇವರ ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಮರಿಮಕ್ಕಳನ್ನೆಲ್ಲ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದರೆ ಇದೊಂದು ನಿಜಕ್ಕೂ ದೊಡ್ಮನೆಯೂ ಹೌದು.

1915 ರಿಂದೀಚೆಗೆ ದೊಡ್ಮನೆ ಹಿಸ್ಸೆಯಾಗಿ ವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳಾದುವು. ದೊಡ್ಮನೆಯಾಚೆ ಸಿದ್ದಾಪುರ, ಸಿರಸಿ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಅಮೇರಿಕ ಮುಂತಾದೆಡೆ ನೆಲೆನಿಂತರು. ಸಂಪ್ರದಾಯ-ಆಧುನಿಕತೆಯಲ್ಲದೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನ ಬದುಕಿನೊಡನೆ ನಾಗರೀಕ ಜೀವನ ವಿಧಾನ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿತು. ಕೃಷಿಯ ಜೊತೆ ವ್ಯಾಪಾರ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ಉದ್ಯಮ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ರಾಜಕೀಯ ರಂಗಗಳತ್ತ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು. 1918ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಹೆಗಡೆ ಕುಟುಂಬವು ಸಿದ್ದಾಪುರ ಪೇಟೆಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದು ಅಡಿಕೆ ವಖಾರಿ ಆರಂಭಿಸಿತು. ಕ್ರಮೇಣ ಸಾಗರ-ಸಿರಸಿ ಪೇಟೆಗಳಲ್ಲೂ ಅಡಿಕೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಂಡಿಗಳು, ಎರಡು ಮೂರು ಅಕ್ಕಿಗಿರಣಿಗಳು ಆರಂಭವಾದುವು. ಬ್ಯಾಡಗಿ, ಪುಣೆ, ಮುಂಬಯಿ, ಗುಜರಾತ್ ಮುಂತಾದೆಡೆ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸಹಕಾರ ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಬಂತು. ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕೀಯ ಧುರಿಣರೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ, ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಯ ತೊಡಗಿತು. ಬಾಲಗಂಗಾಧರ

ತಿಲಕ್, ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿ, ಬಾಬು ರಾಜೇಂದ್ರಪ್ರಸಾದ, ಮೊರಾರ್ಜಿದೇಸಾಯಿ, ಜವಾಹರಲಾಲ್‌ನೆಹರು, ಲಾಲಬಹದೂರಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೇ ಮುಂತಾದವರಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಹಲವು ಮುಖಂಡರ ಒಡನಾಟ ಉಂಟಾಗಲು ದೊಡ್ಮನೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಅರ್ಥಬಲ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮನೋಭಾವ ಮತ್ತು ಹುಷಾರಿತನ ಕಾರಣವಾದವು." ಈ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಡಾ|| ರಘುನಾಥ ಭಟ್ಟರ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಒಂದು ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬವು ತುಂಬ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬದುಕಿ ಅದು ವಿಭಕ್ತವಾದಾಗ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಎಂತೆಂಥ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬದಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಮನೆ ಹೊರತಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ 'ದೊಡ್ಮನೆ' ಕೆಲವು ಅದ್ಭುತ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಪ್ಯಾರಾವನ್ನು ಉದ್ದರಿಸಲು ಬಯಸುವೆ: "ಇತ್ತ ದೊಡ್ಮನೆಯಲ್ಲೂ, ಸಮಾಜವಾದದ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಆಧುನಿಕರು ಮಾಡುವ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ಮುಂಚೆ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತರಲಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹಿರಿಯರು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸೊನಗಾರ, ತಳವಾರ, ಕ್ಷೌರಿಕ, ಬಡಿಗ, ರೈತ ಮತ್ತಿತರ ಬಡಬಗ್ಗರಿಗೆ ಜಮೀನು ಕೊಟ್ಟು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ, ಲಗ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಣ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ವರ್ಗದವರು ದೊಡ್ಮನೆಯ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುಡ್ಡಗಾಡಿನ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೋಗಪೀಡಿತ ಜನ, ಮಲೇರಿಯಾ ಕಾಯಿಲೆ ಬಾಧೆ, ಬೆಳೆಹಾನಿ, ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹಾವಳಿ, ಸರಕಾರದ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಕರ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವ ಕ್ರೂರಕೆಲಸ ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಜನಜೀವನ ಜರ್ಜರಿತಗೊಂಡಿತ್ತು. ಸಿದ್ದಾಪುರ, ಶಿರಸಿ, ಕುಮಟಾ, ಸಾಗರಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಮನೆ ಅಡಿಕೆ ವಕಾರಿ ಕುಸಿದವು. "ರಾಮಜೀವನ ವಿಲಾಸ" ಹೋಟೆಲ್ ನಡೆಸುವ ಪ್ರಸಂಗ (1940-50) ಕಿರಾಣಿ ವ್ಯಾಪಾರ, ಕ್ಷೌರದ ಅಂಗಡಿ ನಡೆಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಕೂಡ ಸುಬ್ರಾಯ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತಂತೆ. (ಹತ್ತು ಜನ ಹಜಾಮರನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅಂಗಡಿ ನಡೆಸಲು ಹವಣಿಸಲಾಗಿತ್ತಂತೆ)

ದೊಡ್ಮನೆ ಹಿಸ್ಸೆ ಆದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಳೇಕಾಯಿ ಬೇಯಿಸಿಕೊಂಡು ತಿನ್ನುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಬಂದಿತ್ತು. ವಾಗಾತಿ ಕಾಣದೆ ತೋಟ ಹಾಳು ಬಿತ್ತು. ದುರ್ಬಲ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ಕರ ತೆರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆತ್ಮಗೌರವ, ಛಲದಂಕ ಮಲ್ಲರಾಗಿ ನಾರಾಯಣಹೆಗಡೆಯವರು ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಜವುಳು ಭೂಮಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿ ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರ ಪುತ್ರ ಗಣೇಶ ಹೆಗಡೆಯವರು ತಂದೆಯವರಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡತೊಡಗಿದರು. ಕಾಡು ಸುತ್ತಿ ಹಾಲು ಮಡ್ಡಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಾರುವುದು, ಜೇನುತುಪ್ಪ ತೆಗೆದು ವಿತರಿಸುವುದು, ಬೆತ್ತಕಡಿದು ಬುಟ್ಟಿ ಹೆಣೆಸಿ ಮಾರುವುದು, ಗದ್ದೆ ಹೂಡುವುದು, ಅಡಿಕೆ ಮರ ಏರಿ ಕೊನೆ ಕೊಟ್ಟಿ ಕೊಯ್ಯುವುದು, ಸಗಮಿ ತೆಗೆಯುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲಸ

ಮಾಡುತ್ತ ತುಂಬ ಪರಿಶ್ರಮದ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಿದ್ದುಂಟು." ಈ ಎಲ್ಲ ಏರುಪೇರುಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿದವರು. ಹೀಗೆ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಬಾಳಿ ಬಂದ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬವು ಏಳು ಕುಟುಂಬಗಳಾಗಿ ಕವಲೊಡೆಯಿತು. ಏಳು ಶಾಖೆಗಳಾದುವು. ಏಳು ಮನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನೆಲೆಯೂರಿ ನಿಂತದ್ದು ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಹೆಗಡೆಯವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಹೆಗಡೆಯವರು. ಇವರಿಗೆ ನಾಲ್ವರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಹೆಗಡೆ, ಶಿವರಾಮ ಹೆಗಡೆ, ನಾರಾಯಣ ಹೆಗಡೆ (ಗಣೇಶ ಹೆಗಡೆಯವರ ತಂದೆ) ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯವರು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ತಂದೆಯವರಾದ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಹೆಗಡೆಯವರು. ಈ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಹೆಗಡೆಯವರ ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಅಳವಳ್ಳಿಯ ರಾಮಯ್ಯ ಹೆಗಡೆಯವರ ಪುತ್ರಿ ಸರಸ್ವತಿಯವರು ಬಂದರು. ಈ ದಂಪತಿಗಳ ಮೊದಲ ಮಗುವೇ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು. ಎರಡನೆಯವರು ಸಾವಿತ್ರಿ ಎಂಬುವರು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು 10 ಆಗಸ್ಟ್ 29 ರಂದು, ಭಾನುವಾರ 1926ರಲ್ಲಿ. ಅಂದು ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿ. 'ಕೃತ್ತಿಕಾ ನಕ್ಷತ್ರ, ಅಜ್ಜನ ಮೊದಲ ಎರಡಕ್ಷರ 'ರಾಮ' ಜೊತೆಗೆ ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ 'ಕೃಷ್ಣ' ಸೇರಿಕೊಂಡು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಕುರಿತು ಬಹಳಷ್ಟು ಮಂದಿ ಲೇಖನ ಬರೆಯುವಾಗ ತ್ರೇತಾ ಯುಗ ಮತ್ತು ದ್ವಾಪರ ಯುಗಗಳ ಸಂಗಮ ಎಂಬುದಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇರಲಿ, ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಿದ್ದಾಪುರ ಕುಮಟಾ ರಸ್ತೆಯ ಬದಿಗೆ 28 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ 'ದೊಡ್ಮನೆ'ಗೆ ಸರಿಯಾದ ರಸ್ತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎತ್ತಿನಗಾಡಿ ತಪ್ಪಿದರೆ ಕಾಲುನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಐದು ತಿಂಗಳು ಸದಾ ಸುರಿಯುವ ಮಳೆ. ತುಂಬ ಹರಿಯುವ ಹಳ್ಳಿಗಳು ನಡೆಯುವ ನಡುಗಡ್ಡೆಯನ್ನೇ ಕತ್ತರಿಸಿ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಮುರಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ದೊಡ್ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ತರಗತಿಯವರೆವಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೆ ಶಾಲೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ದೊಡ್ಮನೆ ಕುಟುಂಬದವರು ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಂದಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಮರಾಠಿ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ತಿಳಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮರಾಠಿ ಬಲ್ಲವರಾದ್ದರಿಂದ ಆಕಾಲಕ್ಕೆ 'ಕೇಸರಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಓದಿನಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವನೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ದೊಡ್ಮನೆ ಕುಟುಂಬದವರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದುಡಿದವರು. ಸೆರೆಮನೆ ಅನುಭವಿಸಿದವರು. ಕರನಿರಾಕರಣೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಪರಾಧಿಗಳಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಅವರ ಮನೆಯನ್ನು ಜಪ್ತಿಮಾಡಿ ಸೊತ್ತು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಇದು ನಡೆದದ್ದು 1932ರಲ್ಲಿ ಆಗ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಕೇವಲ ಆರು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗಿತ್ತು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ತಂದೆ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಹೆಗಡೆಯವರು ಸಿದ್ದಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತಿದ್ದ ತೋಟ ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು 'ತೋಟದ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ಬಾಲ್ಯ ಕಳೆದಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿಯೇ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ತುಂಬ ಭಾವಜೀವಿಯಾಗಿದ್ದರಂತೆ. ತೋಟ, ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಸುತ್ತುವುದೆಂದರೆ ತುಂಬ ಇಷ್ಟವಂತೆ. ದೊಡ್ಮನೆ ನಾಗೇಶ ಹೆಗಡೆಯವರ ಮಗ ಗಣೇಶ ಹೆಗಡೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬ ಆಪ್ತ ಮಿತ್ರರಾಗಿದ್ದರು. ಆಗ ತೋಟದ ಅಂಚಿನ ಪನ್ನೇರಳೆ, ಪೇರಲ, ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಮುಳ್ಳುಹಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಲಗ್ಗೆ ಹಾಕುತ್ತ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದವರು. ಇಂಥ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಿದ್ದಾಪುರದಲ್ಲಿ ಪಡೆದರು. ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ತುಂಬ ಮಾತೃ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆದು ನೋಡಿಕೊಂಡವರು ಅತ್ತಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಅಣ್ಣ ಗಣೇಶ ಹೆಗಡೆಯವರು, ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಮ್ಮನವರು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ನಾನಾ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಸುಖಮಯವಾಗಿ ಕಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಸಿದ್ದಾಪುರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಶಿರಸಿಯಲ್ಲಿ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದ ಯಜಮಾನರಾಗಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಹೆಗಡೆಯವರ ಮಗ ದೇವರು ಹೆಗಡೆಯವರು 'ಅಡಿಕೆ ಮಂಡಿ' ನಡೆಸುತ್ತ ಶಿರಸಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಓದುವಾಗ ಗೆಳೆಯರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ 'ಹೂರಿನ ಸರ' ಎಂಬ ಕೈ ಬರಹದ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮತ್ತೆ 'ಕಿರಿಯರ ಕೂಟ' ಎಂಬ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಘವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾದರು. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿಯೇ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು. ಫುಟ್‌ಬಾಲ್ ಆಟ ತುಂಬ ಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತಂತೆ.

ಹೆಗಡೆಯವರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕುಂಟುತ್ತ ಸಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ನಾನಾ ಕಾರಣಗಳಿರಬಹುದು. 1942ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಬಿಟ್ಟು ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಸಹಪಾಠಿಗಳಿಂದ ಹಿಂದೆ ಉಳಿದರು. ಆದರೂ ಧೈರ್ಯ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ 1943ರಲ್ಲಿ ಅವರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತಿರುವು ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಾರ್ಧಾ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನವರು ಊರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಕೆ ಬಾಲವಿಧವೆಯಾಗಿದ್ದರು. ಇಂಥವರು 1934ರಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಸಿದ್ದಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹೋದರು. ಸಾಬರಮತಿ ಆಶ್ರಮ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ ವಾರ್ಧಾಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ವಿನೋಬಾಜಿಯವರಿಂದ ಸಮಾಜಸೇವೆ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದರು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಕಳಿಸಲು ವಾರ್ಧಾಕ್ಕೆ ಹೋದವರು ಆಶ್ರಮದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಂಡು ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು, ಪ್ರಭಾವಿತರಾದರು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತಾಯಿಯವರು ರಾಮಕೃಷ್ಣಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಓದು ಮುಂದುವರೆಸಲು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಪುಳಕಿತರಾದ ಹೆಗಡೆಯವರು ಓದು ಮುಂದುವರೆಸಿದರು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಈ ಪುಳಕವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ನೆನೆಪಿನ ಬುತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದರು.

ವಾರ್ಧಾದಲ್ಲಿ ಒಂದೂವರೆ ವರ್ಷವಿದ್ದು ಅಕ್ಕ ಹಾಗೂ ವಿನೋಬಾಜಿಯವರ ನೆರವಿನಿಂದ ಬನಾರಸ ವಿದ್ಯಾಪೀಠವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಪದವಿಗಾಗಿ ಓದು ಮುಂದುವರೆಸಿದರು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ವಾರ್ಧಾದಲ್ಲಿರುವಾಗ ವಿನೋಬಾಜಿಯವರಿಂದ ಜೀವನದ ನಾನಾ ಮುಖಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಬನಾರಸ ಮುಕ್ತ ವಾತಾವರಣ ತುಂಬ ಇಷ್ಟವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಸಿದ್ದಾಪುರದವರೇ ಆದ ಕಲ್ಲಾಳ ಗಜಾನನ ಶರ್ಮ ಹಾಗೂ ಗುಂಜಗೋಡನ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ಕಾಶೀ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಸೇರಿದ್ದರು. ಇವರ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಹೆಗಡೆಯವರು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಪರಕೀಯತೆಯನ್ನು ಮರೆತರು. ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಲು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಲೇಖನ ಬರೆದರು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಟ್ಯೂಷನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿದರು. ಇದರ ನಡುವೆಯೂ ಸಂತೋಷ ಹಾಗೂ ಉಲ್ಲಾಸವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಲೋಕ ಇರುವುದೇ ಹೀಗೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತ ಬೆಳೆದರು.

ಗಣೇಶ ಹೆಗಡೆಯವರ ಪತ್ನಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಮ್ಮನವರು ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಸಹಕರಿಸಿದರು. ಬನಾರಸ್‌ನಿಂದ ಅಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅತ್ತಿಗೆಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ತಾವು ಓದಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ದಾರಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪತ್ರಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮುಂದೆ "ಓದುವುದು ಮತ್ತು ಬರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದು ರಾಮಕೃಷ್ಣನ ಪತ್ರಗಳಿಂದ" ಎಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಮ್ಮನವರು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಉತ್ತರಭಾರತದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಕನ್ನಡ ನೆಲದ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಈ ಪತ್ರಗಳು ಸಂಪರ್ಕ ಕೊಂಡಿಗಳಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿರುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಹೆಗಡೆಯವರು ನಾನಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಸ್ಮರಣೆಯ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಮ್ಮನವರಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪತ್ರಗಳು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ಏಕಾಕಿತನ ಹಾಗೂ ಅನಾಥ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಹೆಗಡೆಯವರು ಬಿ.ಎ. ಸರಿಸಮಾನವಾದ 'ಶಾಸ್ತ್ರಿ' ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. 1950ರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ದಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನನ್ನು ವಾರ್ಧಾಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ ಬರುವೆನೆಂದು ಹೋದವನು ಮರಳಿಬಾರದ್ದರಿಂದ ದೊಡ್ಮನೆ ಕುಟುಂಬದವರು ಅಸಮಾಧಾನಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಕೊನೆಗೂ ಪದವಿ ಪಡೆದು ಬಂದನಲ್ಲ, ರೈಸ್ ಮಿಲ್ಲಿನ ಹಾಗೂ ಅಡಿಕೆ ಮಂಡಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಕೊಡೋಣ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಎಂ.ಎ. ಹಾಗೂ ಎಲ್.ಎಲ್.ಬಿ. ಮಾಡುವ ಆಸೆ. ಕುಟುಂಬದ ಯಜಮಾನರು ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಹೆಗಡೆಯವರ ಸ್ನೇಹಿತರೆಲ್ಲ

ಲಖನೌ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಂದುವರೆಸಲು ಹೊರಡುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಆಗ ದಿಕ್ಕುತೋಚದೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶ ಹೆಗಡೆಯವರು ಕುಟುಂಬದ ಹಿರಿಯರ ವಿರುದ್ಧ ಮಾತಾಡಲು ಬಯಸದಿದ್ದರೂ 'ರಾಮಕೃಷ್ಣನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ' ಮುಂದುವರೆಯಲಿ ಎಂದು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಅತ್ತಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಮ್ಮನವರೂ ದ್ವನಿಗೂಡಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ರೋಮಾಂಚಿತರಾದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಅಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅತ್ತಿಗೆಯವರಿಂದ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು, ಜುಲೈ 18 ರಂದು 1950 ರಲ್ಲಿ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಲಖನೌಗೆ ನಡೆದು ಬಿಟ್ಟರು. ಗಣೇಶ ಹೆಗಡೆಯವರ ಹೆಸರಿಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇದರ ಪರೋಕ್ಷ ತಂತ್ರವನ್ನು ಗಣೇಶ ಹೆಗಡೆಯವರೇ ರೂಪಿಸಿದ್ದರು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಲಖನೌನಲ್ಲಿ ಓದುವಾಗ ಪ್ರತಿತಿಂಗಳು 200 ರೂ.ಗಳನ್ನು ಕಳಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಹೆಗಡೆಯವರು ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ವಿಶ್ವದ ಪ್ರಮುಖ ರಾಜಕೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಹಾಗೂ ತತ್ವ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಓದಿಕೊಂಡರು. ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಬುದ್ಧವಾದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಯ ತೊಡಗಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ಬದುಕು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬದಲಾವಣೆಯ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ತಾವೇ ವಿಸ್ಮಯಪಡುತ್ತ ನಡೆದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಕ್ಕ ಮತ್ತು ಅತ್ತಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಮ್ಮನವರು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅನಾಮಿಕನಾಗಿ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪತ್ರದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರು.

ಕೊನೆಗೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಎಂ.ಎ., ಎಲ್.ಎಲ್.ಬಿ. ಮುಗಿಸಿ 1954ರಲ್ಲಿ ಊರಿಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದರು. ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯವೊಂದು ರೂಪುಗೊಂಡಿತ್ತು. ಗಾಂಧೀಜಿ ಹಾಗೂ ವಿನೋಬಾಜಿಯವರ ಜೀವನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನ ತುಂಬ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮೃದುತ್ವ ಮತ್ತು ಸಜ್ಜನಿಕೆಯ ಜೊತೆಗೆ ವಿವೇಕವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ಶಿರಸಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವಕೀಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಬಡರೈತರ ಪರವಾಗಿ ಶುಲ್ಕವಿಲ್ಲದೆ ಹೋರಾಡಿ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಬಹುಬೇಗ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆಗ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೋಟಿನ ಸರ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಹೆಗಡೆಯವರು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವ ಶಾಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು, ಮುಂದಾಳತ್ವ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರು ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಯುವಕನಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕಾಟ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಆಗ ತಾವು ಬಯಸಿದ ಗುಣಗಳನ್ನು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದರು. ಇಂಥ ಗಣ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಮೊದಲನೆಯ ಬಾರಿಗೆ 1957ರಲ್ಲಿ ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾದರು. ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿಗೆ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ

ಯೋಜನಾ ಖಾತೆಯ ಉಪಸಚಿವರಾಗಿದರು. ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತ ಹೋದವು. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರ ಛಲ ಮತ್ತು ಹಿಡಿದದ್ದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಅನನ್ಯತೆ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡತೊಡಗಿದುವು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ವಾರ್ಧಾ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅದು ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಳವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ, ಕೆ.ಎಂ.ಮುನ್ಷಿ, ಜಯಪ್ರಕಾಶನಾರಾಯಣ, ಆಚಾರ್ಯ ನರೇಂದ್ರದೇವ, ಜೆ.ಬಿ. ಕೃಪಲಾನಿ, ಪ್ಯಾರೇಲಾಲ್, ಶ್ರೀ ಮನ್ನಾರಾಯಣ, ರಾಜಾಜಿ, ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲ್ ಮತ್ತು ಗೋವಿಂದ ವಲ್ಲಭ ಪಂತರಂಥ ದಿಗ್ಗಜರೆಲ್ಲ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಮಾನಸಿಕ ಸಂವಾದವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಹೆಗಡೆಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಇದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ತಳಪಾಯವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡತೊಡಗಿತು. "ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾನು ಅತ್ಯಂಕ ಅದೃಷ್ಟವಂತ" ಎಂದು ಮನಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿ ಅವರು ದೇವತೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ವಾರ್ಧಾಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ; "ಇನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದು ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ" ಎಂದು ರಾಜಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸಿದರು. ಆ ರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ನಡೆದಾಡುವಾಗ ಏನೇನೋ ಸಿಹಿಕಹಿಗಳನ್ನು ಕಂಡರು. ಈ ಸಿಹಿ ಕಹಿಗಳನ್ನು 1953ರಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾದ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿ ಶಕುಂತಲಾ ಅವರ ಜೊತೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದರು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ಅತ್ಯಂತ ಸರಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಆಡಂಬರವಿಲ್ಲದೆ ಮದುವೆಯಾದವರು. ಬಾಸಿಂಗ, ಪೇಟ, ಬ್ಯಾಂಡು ಯಾವುದನ್ನು ಬಯಸಿದವರಲ್ಲ. ತಾವು ಖಾದಿ ಜುಬ್ಬಾ, ಶಕುಂತಲಾ ರವರು ಖಾದಿ ಸೀರೆ. ಶಕುಂತಲಾ ಹೆಗಡೆಯವರು ಕೊನೆಯವರೆವಿಗೂ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ ಬಂದವರು. ಸರಳತೆ ಮತ್ತು ಸೌಜನ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡವರು. ಹೆಗಡೆಯವರ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರೇಮದ ಜೊತೆಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಜೊತೆ ಸಾಗಿ ಬಂದವರು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದಂತೆ ಶಕುಂತಲಾ ಹೆಗಡೆಯವರ ಲೇಖನದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ; "ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಿಗೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಪುಸ್ತಕ ಓದುವ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬಾ ಆಸಕ್ತಿ,. ಪುಸ್ತಕವೇ ಅವರ ಜೀವಾಳ. ಅವರ ಕೋಣೆಯೇ ಒಂದು ಗ್ರಂಥಾಲಯ. ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಘಟನೆ ನಡೆದದ್ದು ನೆನಪಿದೆ, ಆಗ ತಾನೇ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹೋದಾಗ ನಡೆದದ್ದು. ಹೆಗಡೆಯವರು ವಕೀಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸಿರ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಿದ್ದಾಪುರದಿಂದ ಸಿರ್ಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಂದಿನಂತೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಕೋಣೆಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದು ಪುಸ್ತಕದ ಮೇಲಿನ ಹಾಳೆ ಹರಿದು ಹೋಗಿದ್ದನ್ನು.

ಹೇಗೆ ಹರಿದು ಹೋಯಿತು. ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ನೋಡಲಿಲ್ಲ ಅಂದೆ. ನನ್ನ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿ ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಆ ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿದರು. ತಮಗೆ ತಾವೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ನಾನು ಆ ನಂತರ ಪುಸ್ತಕದ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಿದೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು; ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಜೀವಾಳ ಎಂದು. ನನ್ನ ಮನೆಯ ಗ್ರಂಥಾಲಯವೇ ನನ್ನ ಬಂಡವಾಳ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿ. ನಾನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಂತಹ ಆಸ್ತಿಯೆಂದರೆ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರ ಎಂದಿದ್ದರು. ಆಗ ನಾನು ಹೆಗಡೆಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಪಾಠ ಕಲಿತೆ." ಎನ್ನುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಶಕುಂತಲಾ ಹೆಗಡೆಯವರು "ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಆದರ್ಶ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾರು? ಅಂತಕೇಳಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನೆಹರೂ ಅಂದರು. ಯಾಕೆ ಅಂತ ಕೇಳಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಕಾರಣ 1) ನೆಹರೂ vision 2) ಸೆಕ್ಯುಲರಿಸಂ 3) ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಅವರ ಬದ್ಧತೆ, ವಿವಿಧತೆಯೊಂದಿಗೆ ಏಕತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ ಭಾರತವನ್ನು ಬಲಿಷ್ಠ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸಂಕಲ್ಪ" ಎಂದು ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಹೆಗಡೆಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವಾಗ ಹೆಗಡೆಯವನ್ನು ಕೊನೆಯಬಾರಿ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಅಂದು ಸಂಜೆ ಕೊಠಡಿಗೆ ವೈದ್ಯರ ಬಳಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಶಕುಂತಲಾ ಹೆಗಡೆಯವರು ಬಂದರು. "ಇಂದು ನಿನಗೆ ಕೈಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರು ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ" ಎಂದು ತುಂಟತನದಿಂದ ಹೇಳಿದಾಗ ನನಗೆ ನಗು ತಡೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ತಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿರುವವರಲ್ಲಿ ಸದಾ ಲವಲವಿಕೆಯನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದ ದೊಡ್ಡ ಗುಣವಾಗಿತ್ತು.

ಇದನ್ನು ಬರೆಯುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನವರು ನೂರು ತುಂಬು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ದಾಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಗಾಂಧೀಭವನ, ವಲ್ಲಭನೀಕೇತನದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ನೆನಪುಗಳ ಕೋಟೆಯ ಒಳಗೆ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಂಡ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತ ಎಲ್ಲವೂ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಈ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ತುಂಬು ಜೀವನದಿಂದ ಈ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ನಡೆದಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ನಮಸ್ಕಾರ ತಿಳಿಸುವೆ.

ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ:

ಭಾರತದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಅತ್ಯಂತ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗುತ್ತಿರುವಂಥದ್ದು ಇದರ ನಡುವೆಯೋ ಪಂಡಿತ್ ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರುರವರಷ್ಟೇ ಜನಪ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವ ಶಾಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾದವರು ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರು. ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಬಂದವರು. ಆದರೆ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಏರುಪೇರುಗಳು 1970 ರ ನಂತರ ಘಟಿಸುತ್ತ ಹೋದುವು. ಲೋಕನಾಯಕ ಜಯಪ್ರಕಾಶನಾರಾಯಣರವರು ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದವರು, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಹೋರಾಟದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದರು ಯುವಜನರಿಗೆ ಕರೆಕೊಟ್ಟರು. ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಆ ಹೋರಾಟ ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕು ವ್ಯಾಪಿಸಿತು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಯಿತು. ಶ್ರೀಮತಿ ಗಾಂಧಿಯವರು ಅತ್ಯಂತ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಆಡಳಿತ ತಜ್ಞೆಯಾದರೂ ಕೆಲವು ಹೌದಪ್ಪಗಳು ದಾರಿ ತಪ್ಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ 1975 ರಲ್ಲಿ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಏರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.ಈ 1975 ರಿಂದ 1977 ರವರೆಗೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಗಾಂಧಿಯವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರದೆಯೂ ಕೆಲವು ಆಡಳಿತದ ಅತಿರೇಕಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತ ಹೋದುವು. ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ರಾಜಕೀಯ ವಿರೋಧಮನಸ್ಸುಗಳು ಒಂದಾಗಿ ಸಂಘಟಿತನರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದವು. ಶ್ರೀಮತಿ ಗಾಂಧಿಯವರು ಆತುರದ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ವಿರೋಧಿ ನಾಯಕರನ್ನೆಲ್ಲ ಜೈಲಿಗೆ ದೂಡಿದರು. ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀಮತಿ ಗಾಂಧಿ ಅವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವೇನು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ದೇಶವಿದೇಶಗಳಿಂದಲೂ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಒತ್ತಡಗಳು ಎಲ್ಲ ವಲಯಗಳಿಂದಲೂ ಬರತೊಡಗಿತು. ತುಂಬಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಯಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಗಾಂಧಿಯವರು 'ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ' ಎಂಬ ಕಳಂಕವನ್ನು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ತಿರುಗುವುದು ಬೇಡ ಎಂಬ ಅರಿವು ಮೂಡತೊಡಗಿತು. ಕೊನೆಗೆ 1977 ರಲ್ಲಿ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದರು, ಚುನಾವಣೆ ಘೋಷಿಸಿದರು.ಈ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರನಾಯಕರಂತೆಯೇ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗ ಬೇಕಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿಯ ಹಿಂಡಲಗಾಡ ಗೃಹದಲ್ಲೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲೂ ಸೆರೆವಾಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಸೆರೆಮನೆಗಳಿಂದಲೂ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯದ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಹೆಗಡೆಯವರಂತೆಯೇ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಇವರೆಲ್ಲ ಓದು, ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಚರ್ಚೆಯ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕ್ರಮಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜನತೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಜನತಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ವಿರೋಧ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಒಟ್ಟು ಭಾರತದ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಕೆಲವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮಾದರಿಗಳು ಮುಂದೆ ಬಂದುನಿಂತುವು. ಇವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಗಟ್ಟಿಗೊಳ್ಳಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ಆಡಳಿತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಚರ್ಚೆಯಾಗಿದ್ದು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತು. ಹಾಗೇಯೇ ಈ ಖಾತೆಯ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದ ಅಬ್ದುಲ್‌ನಜೀರ್‌ಸಾಬ್‌ರವರು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದಂತೆ ನಿಜವಾದ ಕಳಕಳಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೆಲಸಮಾಡಿದವರು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರಂತೂ ನಜೀರ್‌ಸಾಬ್‌ರವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ನಜೀರ್‌ಸಾಬ್‌ರವರಿಗೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ತತ್ವಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನವಿದ್ದುದರಿಂದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಂಥ ರಾಷ್ಟ್ರ ಬಯಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಗಾಢತೆ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಪಂಚಾಯತ್‌ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಚಿಂತನಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದ ಎಸ್. ಕೆ.ಡೇ,ಎಲ್.ಸಿ.ಜೈನ್ ಮತ್ತು ಡಾ|| ಕೆ.ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಅಂಥವರ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಈ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ಹಾಗೂ ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯತ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ತುಂಬು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ತೊಡಗಿದರು.

ಈಗಲೂ ನೆನಪಿದೆ. 1987 ಜನವರಿ 31 ರಂದು ಬೆಂಗಳೂರು ಅರಮನೆ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಮತ್ತು ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯತಿ ಸದಸ್ಯರ ಸಮಾವೇಶವಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಗೆಳೆಯ ರಮೇಶ್ ಬಂದಗದ್ದೆ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿ ಕರೆದಿದ್ದರು. ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಸಿ. ನಾರಾಯಣ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಪರಿಚಯವಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯೇ. ಭಯಂಕರ ಬಿಸಿಲು. ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಬಂದ ಸದಸ್ಯರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು. ಬಿಸಿಲ ತಾಪವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಕಂಡ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸದಸ್ಯರಂತೂ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರೆಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರಿಕರಣದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನದಾಳದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸಚಿವರಿದ್ದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರು ಭಾಷಣವಂತೂ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾದದು. "ನಾವೆಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಂತೆ ಈ ಬಿಸಿಲನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳೋಣ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಒಟ್ಟು ಅರಮನೆ ಮೈದಾನ ಚಪ್ಪಾಳೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿತು. ಆ ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಧ್ವನಿಗೆ ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪವೂ ಸಹ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಯುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಂದು ಹೆಗಡೆಯವರು ಮುಂದುವರೆದು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ತು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಒಂದೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥವರು. ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಶಾಸಕರು ಮತ್ತು ಇಷ್ಟು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಆರಿಸಿಬಂದಿರುವ ನೀವೆಲ್ಲ

ಒಂದೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥವರು. ನಮ್ಮ ಎದುರಿಗೆ ಇರುವ ಅನೇಕ ಸಹೋದರರು ನೆರಳಿಗಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಇರತಕ್ಕಂಥ ಚಾಪೆಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅಧಿಕಾರದ ವಿಕೇಂದ್ರಿಕರಣ ಯಾತಕ್ಕೆ ಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವ ನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ತದೇಕಚಿತ್ತದಿಂದ ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಗಡೆಯವರು ಮುಂದುವರೆದು "ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕಂಥ ಜನರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡಬೇಕು, ಯಾವುದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಪ್ರಥಮವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಹಕ್ಕು ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತಿರುವ ನಮಗಿರಕೂಡದು. ಅಂತೆಯೇ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕಂಥವರಿಗೂ ಇರಕೂಡದು. ಆ ಒಂದು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಉಳಿಸತಕ್ಕಂಥ ಹಾಗೂ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಹಕ್ಕು ಆ ಗ್ರಾಮದ ಜನರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು ಎಂಬುವ ತತ್ವ ಈ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗದ ಆಧಾರಸ್ತಂಭವಾಗಿದೆ" ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆದಿದ್ದರು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಸಮಾವೇಶವನ್ನು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದ ಪಿ. ವಿ. ನರಸಿಂಹರಾವ್ ರವರು ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದ್ದರು. ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ತಜ್ಞರಾದ ಎಸ್. ಕೆ. ಡೇ ಅವರು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಶೇಕಡ 25% ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಾದಿರಿಸಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬಮುಕ್ತವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದರು.

ಪಂಚಾಯತ್‌ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಕೆಲವು ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಗಡೆಯವರ ಉತ್ತರಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿತ್ತು. "ಇದು ಜನತೆಯ ಹಣದ ದುರ್ವಿನಿಯೋಗ, ಇದನ್ನು ನಾವು ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವ ಟೀಕೆ; ಇದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಉತ್ತರ ಇಷ್ಟೇ ದುಡ್ಡನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಗುತ್ತಿಗೆ ನಗರದ ಜನರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ನಮ್ಮ ಮಾಲಿಕರು, ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳು, ನೀವು ಆರಿಸಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿ ಹೇಗಿದೆ ಎಂದು ಬಂದು ನೋಡಬೇಕಾಗಿಬಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಒಂದು ದಿವಸ ಸುಖ ದುಃಖ, ಅನುಕೂಲ ಅನಾನುಕೂಲ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು" ಇಂಥ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ರಾಜಕಾರಣರಾದ ಅರ್ಥಾತ್ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಘನತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟರು. ಈ ರೀತಿಯ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆದಿದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಅದರಲ್ಲೂ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಕೆಳವರ್ಗದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೊಸತನವನ್ನು ಮನದೊಳಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಹಾಗೂ ಅಬ್ದುಲ್ ನಜೀರ್‌ಸಾಬ್‌ರವರು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದು.

ಅಂದು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ತಮ್ಮ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ 'ಹೊಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆ' ಕುರಿತಂತೆ ಮುಂದುವರೆದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು. "ಈ ಒಂದು ಸಮಾರಂಭದಿಂದ ಒಂದು ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ, ಒಂದು ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಸರ್ಕಾರ ಇತ್ತು ಆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸರ್ಕಾರ ಇವತ್ತು ಇಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಈಗ ಸರ್ಕಾರ ಬಹಳಷ್ಟು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಂಚಿ ಹೋಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ, ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಶಾಸಕರು ಅವರೆಲ್ಲರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ, ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ, ಇದರ ಉದ್ಘಾಟನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ನೀವು ಪಕ್ಷ ಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಒಂದೇ ಬಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ ಒಂದೇ ಹವೆಯನ್ನು ಉಸಿರಾಡಿದ್ದೀರಿ, ಒಂದೇ ನೀರು ಕುಡಿದಿದ್ದೀರಿ ಇದು ಒಂದು ಐಕ್ಯತೆಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದೆ. ಇದರ ಹಿಂದಿರುವ ಸದುದ್ದೇಶವನ್ನು ನಾವು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಒಂದು ಸಲ ಚುನಾವಣೆ ಆದ ಮೇಲೆ ಪಕ್ಷದ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ಮರೆಯುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು.ಎಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೆ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಬೆರೆಸುತ್ತೇವೊ ಪಕ್ಷದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತೇವೊ ಅಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ನಾವು ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ" ಎಂದು ದಾರ್ಶನಿಕರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದರು. ಇದರ ಏರುಪೇರುಗಳು ಏನೇ ಇರಲಿ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬರುವಾಗ ಕೆಲವು ಅವಘಡಗಳನ್ನು ದಾಟಿಯೇ ಮುಂದೆ ಸಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂಬುದನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದರು.ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಟೀಕೆ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಸಮಚಿತ್ತತೆ ಹೆಗಡೆಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದ್ದುದು ಅವರನ್ನು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಬಲ್ಲ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು: "ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಹಂಚುವುದರಿಂದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹಸ್ತಾಂತರಿಸುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ ಮೊಟಕುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಾರದು ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಒಂದು ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಮೇಲಿನ ಸ್ತರದವರೆವಿಗೂ ಸರಳವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೊಗಲು ಸಾಧ್ಯ" ಎಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಒಂದು ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬಹುದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ: ಗೆಳೆಯ ರಮಜಾನ್‌ದರ್ಗಾನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ; ಹೆಗಡೆಯವರು ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದ್ದರು: "ನೋಡಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೆ ನಾನು ಯಾವುದೇ ಮಂತ್ರಿಯ ಖಾತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಂದು ಕಡತದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ತಲೆ ಹಾಕಿಲ್ಲ" ಎಂದಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹೆಗಡೆಯವರ ಪರ ಮಾತಾಡಿದ್ದರು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಸರ ಸಮತೋಲನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ನೋಟಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದವರು. ಉತ್ತರಕನ್ನಡದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಪರಿಸರದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹಸಿರನ್ನು ಕೂಡ ಬಯಸಿದರು. ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದಂತೆ 'ಹಸಿರುಕ್ರಾಂತಿ'ಯನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾವು ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾತಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಗಿಡಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು ಎಂಬ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಿಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೆಗಡೆಯವರು ತುಂಬ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿದ್ದರು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕೇವಲ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಮನೆಗೊಂದು ಮರ ಎಂಬ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೀತಿಯನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರೀಕರಣಗೊಳಿಸಿದರು. ಈ ಘೋಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿದ್ದರು. ಇಂದು ಬೆಂಗಳೂರು ಮರಗಿಡಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಹೆಗಡೆಯವರ ಕೊಡುಗೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಉದ್ಯಾನವನಗಳು ಹೊಸ ಹೊಸ ಆಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಬೆಂಗಳೂರನ್ನು 'ಉದ್ಯಾನನಗರ'ವೆಂದು ಕರೆದರೂ ಆ ಉದ್ಯಾನಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಗಮನಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದರು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರು ಕೇವಲ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲ ಬೇರೆಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭದ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಆಡಳಿತದ ಅನುಭವದಿಂದ ಮನಗಂಡಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ 'ಹಸಿರುಪಟ್ಟಿ ವಲಯ' ಸೃಷ್ಟಿಯಾದದ್ದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಕಾನೂನು ರೂಪಕೊಟ್ಟರು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಒಂದೊಂದು ಬಡಾವಣೆಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಗೌರವ ವೃಕ್ಷ ರಕ್ಷಕರನ್ನು ನೇಮಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಪಡೆಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಲ್ಲಿ ಅಗಾಧವಾದ ಕಳಕಳಿ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ವೃಕ್ಷ ರಕ್ಷೆ ಸಭೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಯಾವುದೇ ಹೊಸ ಬಡಾವಣೆ ರೂಪುಗೊಂಡರೆ, ಅಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಒಳಚರಂಡಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಂತೆಯೇ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಿದರು. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಸರ ಇಲಾಖೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲಗೊಂಡಿದ್ದು ಇವರ ಕಾಲಾ-ವಧಿಯಲ್ಲಿ. ಅದು ಮುಂದೆ ರಚನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯುವ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳು ಆಪ್ತವಾಗಿ ಕಾಣಿವುದು ಸುತ್ತಲೂ ಹಸಿರಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಎಂಬ ಧೋರಣೆ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಇಂದು ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಹಸಿರು ತುಂಬಿದ ಮರಗಿಡಗಳು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಗಡೆಯವರ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರೇರಣೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯ ಜನರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಹಸಿರೆಂಬುದು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಂಥದ್ದು. ಹಸಿರಿದ್ದರೆ ತಂಪಿರುತ್ತದೆ. ವಾತಾವರಣ ಏರುಪೇರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯಾವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೆಗಡೆಯವರು ದಟ್ಟವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ಯದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

ಹೆಗಡೆಯವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಗ್ರೀನ್ ಬೆಲ್ಟ್' (ಹಸಿರು ಪಟ್ಟಿ) ಎಂಬ ಘೋಷಣೆ ಹುಟ್ಟಿ ಕೊಂಡಿದ್ದೇ ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ. ಈ 'ಹಸಿರು ಪಟ್ಟಿ' ಎಂಬುದು ಚಲಾವಣೆಯಾಗಿದ್ದೇ ಅವರು ಅಧಿಕಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ನಂತರ ಪ್ರಥಮ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಕಂಕಣ ಬದ್ಧರಾದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದ ಜೀವಿಜಯರವರನ್ನು ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಶ್ಯಾಂಸುಂದರ್ ಹಾಗೂ ನೇಗಿಹಾಳರವರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೆಲವು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಮುಂದಿಟ್ಟರು. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಉತ್ಸಾಹಿತರಾಗಿ ಸಮರೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡತೊಡಗಿದ್ದರು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಫಲವನ್ನು ನೀಡುವಂಥದ್ದು. ಇಂಥ ಕಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ದೇಶವನ್ನು ಆಳುವ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬಹುದು. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ವಿದ್ಯುತ್ ಕೊರತೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜ್ಯ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಗಡೆಯವರು 'ಅಣುವಿದ್ಯುತ್'ಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣಗಳಿಂದ ನಳ ನಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತಮ್ಮ ತವರು ಉತ್ತರಕನ್ನಡವನ್ನೇ ಆರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಈ ಕೈಗಾ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತೀವ್ರ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದ ಹೆಗಡೆಯವರು ಕೈಗಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿನಾಶದ ಹಂಚಿನಲ್ಲಿದ್ದ ನೂರಾರು ತಳಿಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ ಬೆಳೆಸಲು ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ಕಾನೂನಿಗೆ ಚಾಲನೆಕೊಟ್ಟರು. ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವೆಂದರೆ; 'ಕೈಗಾ' ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಬಟನೆ ನಡೆದಾಗ ಆ ಹೋರಾಟದ ನಾಯಕತ್ವ ವಹಿಸಿದ್ದ ಹಿರಿಯ ಲೇಖಕರಾದ ಶಿವರಾಮಕಾರಂತರನ್ನು ಅಣು ವಿಜ್ಞಾನಿ ಡಾ॥ ರಾಜಾ ರಾಮಣ್ಣ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ ನಡೆಸಿದರು.

ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅವಗಾಹನೆಗೆ ತಂದರು. ಇದು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಮುಂದೆ ಇವರು ಅಧಿಕಾರ ಕಳೆದುಕೊಂಡು 'ನವನಿರ್ಮಾಣ ವೇದಿಕೆ'ಯನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಗೆ ಪರಿಸರದ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಇದನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಪರಿಸರ ತಜ್ಞರು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಹೆಗಡೆಯವರು ಬಹಳ ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣವಾದ 'ಒಣಬೇಸಾಯ'ಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ 'ಬರಗಾಲ' ವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದ ಕೃಷಿಯಷ್ಟೇ 'ಒಣ-ಬೇಸಾಯ'ವೂ ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿದರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃಷಿ, ನೀರಾವರಿ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ತಜ್ಞರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ರೈತರ ಮುಂದಿಟ್ಟರು. ಇದು ಹೆಗಡೆಯವರ ರಾಜಕೀಯ ಮುತ್ಸದ್ದಿತನದಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದದ್ದು. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ 'ಒಣಬೇಸಾಯ ಮಂಡಳಿ' ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಸರ ಸಮತೋಲನಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರು ಎಂಬುದು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು.

ಮಹಿಳಾಪರಧೋರಣೆ:- ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ನೀತಿನಿಯಮಗಳು ಗಟ್ಟಿಗೊಳ್ಳುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಮಹಿಳೆಯರು ಭಾಗವಹಿಸಿದಾಗ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಅವರು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿನೋಬಾ ಬಾವೆ ಮುಂತಾದವರ ನಡುವೆ ಸಬರಮತಿ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಿಳೆಯರು ಯಾವ ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಕಳಕಳಿ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಹೆಗಡೆಯವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಶೌಚಾಲಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಿಳೆಯರು ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದರು. ತಮ್ಮ ಕಾಲದ 'ಅದ್ಭುತ ಕೂಸಾ'ದ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಸೀರ್ ಸಾಬ್ ರವರಂಥ ವಿಚಾರವಂತ ಸಚಿವರ ಮೂಲಕ ಇದೆಲ್ಲ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕೊಡುಗೆಯೆಂದರೆ; ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಪರದಾಡುವುದನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಚಿಂತಿಸಿದರು. ನಸೀರ್ ಸಾಬ್ ರವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಸಮಸ್ಯೆ ನೀಗಿಸಲು ಕರ್ನಾಟಕದ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರು. ಅದರಲ್ಲೂ ಪ್ರಾರಂಭದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನತೆ ಇದರಿಂದ ಅನುಕೂಲ ಪಡೆದರು. ನಾನು ಕಂಡಂತೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಬಹಳಷ್ಟು ಕಡೆ

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನಲ್ಲಿಗಳ ಬಳಿ ನಸೀರ್‌ಸಾಬ್‌ರವರ ಭಾವಚಿತ್ರ ಹಾಕಿ ಪೂಜಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ನೀರ್ ಸಾಬ್' ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದ್ದೇ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಬಹಳ ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು. ಮುಂದೆ ಇದರ ತಾಂತ್ರಿಕ ದೋಷಗಳು ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ಇಂಥದೊಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಿತು ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ. ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ; ಪಂಚಾಯತ್‌ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದರು. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಯಾಶೀಲರಾದರು. ಇದರ ಕೊಡುಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ನಸೀರ್ ಸಾಬ್‌ರವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಾಂಧಿ ತತ್ವಚಿಂತಕರಾದ ಎಸ್.ಕೆ. ಡೇ ಹಾಗೂ ಎಲ್.ಸಿ. ಜೈನ್‌ರವರಂಥ ಹಿರಿಯರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಪಡೆದರು.

ಗರ್ಭಿಣಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ, ಬಾಣಂತಿಯರಿಗೆ ಪೌಷ್ಠಿಕಾಂಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಅನುಕೂಲಕರ ಕಾನೂನು ತಂದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ವಿಧವಾ ಮಾಶಾಶನ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು. ಇವರ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಶೇಕಡ 33% ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದು. ಇದಂತೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾದದ್ದು. ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಮೀಸಲಾತಿ ಅತ್ಯಂತ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೂ ಸಹಾ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗಾಗಿ ಏನೇನು ನಡೆದಿದೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಶೇಕಡ 33% ಕುರಿತಂತೆ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಧ್ವನಿಯೆತ್ತಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಹೆಗಡೆಯವರ ಕನಸಿನ ವೆಂಕಟಸ್ವಾಮಿ ಆಯೋಗ

ಭಾರತ ವಿವಿಧ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂಥದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಊಹಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಷ್ಟು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಒಳಪದರುಗಳಿವೆ. ಭಾಷೆ, ನಡೆ-ನುಡಿ, ಆಚಾರ ವಿಚಾರ, ಆರಾಧನೆ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮನಸ್ಥಿತಿಗಳು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದದ್ದು. ಇದರ ನಡುವೆಯೇ ಮೇಲು ಕೀಳು ಎಂಬ ಸಾಮಾಜಿಕ ತಾರತಮ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಮಯವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಚರಿತ್ರೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಜನಾಂಗ ಜನಾಂಗಗಳ ನಡುವೆ, ಜಾತಿ ಜಾತಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆದಿರುವ ಘರ್ಷಣೆಗಳು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಆಕಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಚರ್ಚೆಯಾಗುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ. ಇಂಥ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪೀಡೆಗಳಿಗೆ ಕೊನೆ ಎಂಬುದು ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕೊಂಡ ಚಿಂತಕರು ಮತ್ತು ಹೋರಾಟಗಾರರು ದುಡಿಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಒಟ್ಟು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ತೀವ್ರ ವಿಕೃತವಾಗದೆ ಸಾಮರಸ್ಯದ ನೆಲೆಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಉಳಿದುಬಂದಿವೆ.

ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಸಂವಿಧಾನ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ವೇದಿಕೆ ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಧಾರಣಗೊಂಡಿತು. ಇದರಿಂದ ಚೈತನ್ಯಗೊಂಡ ನೂರಾರು ಮನಸ್ಸುಗಳು ವಿಚಾರ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚಲನ ಶೀಲಗೊಂಡವು.ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕಂಡ ಅನುಭವಿಸಿದ ಪೀಡೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತ ಬಂದುವು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಿಂದ ಸಿಕ್ಕಿದ ಗಾಂಧೀಜಿ ಹಾಗೂ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರಂಥ ಮಾದರಿಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿ ದುಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತ ಬಂದು ಕೌರ್ಯದ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೊನೆಗೂ ಈ ಏರುಪೇರುಗಳಿಗೆ ಕೊನೆಯೆಂಬುದು ಇದ್ದರೆ ಅದು ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಮಾನ ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಗಂಡರು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಆಯೋಗಗಳು ರಚನೆಗೊಂಡವು. ಅವುಗಳು ಕೊಟ್ಟ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳಿಂದ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚೇತರಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮನಸ್ಸುಗಳು, ಇಷ್ಟೇ ಆದರೆ ಸಾಲದು ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಕೊರತೆಗಳು ಇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆಯೇ ಎಲ್.ಜಿ. ಹಾವನೂರ್ ಆಯೋಗದ ವರದಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬೈಬಲ್ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡತೊಡಗಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಮಹಾನ್ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದು ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿ ದೇವರಾಜ ಅರಸುರವರ ದೂರದೃಷ್ಟಿ. ಯಾಕೆಂದರೆ ದೇವರಾಜು ಅರಸುರವರ ನೈತಿಕ ಸ್ಥೈರ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡ ತೊಡಗಿತು. ಇದರಿಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ನಾಪತ್ತೆಯಾಗಿದ್ದ ವರ್ಗಗಳೆಲ್ಲ ಚೇತರಿಸಿ ಕೊಂಡವು.

ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿ.ಪಿ. ಸಿಂಗ್ ರವರು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಂಡಲ್ ಆಯೋಗ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟಿತು. ದುರಂತವೆಂದರೆ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಹೋರಾಟಗಳಾದವು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೂ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ತುಂಬಾ ಪ್ರಭಾವ ಪೂರ್ಣ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಚಿವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಇದ್ದುದರಿಂದ. ಇದನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಹಾವನೂರ್ ವರದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಗತಿಶೀಲವಾಗಿರಲಿ, ಮತ್ತಷ್ಟು ಕೆಳವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಲಿ ಎಂದು ನ್ಯಾಯಾಮೂರ್ತಿ ವೆಂಕಟಸ್ವಾಮಿ ಆಯೋಗ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹೆಗಡೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸರ್ವೋದಯ ಚಿಂತಕರಾದ ಗಾಂಧೀಜಿ, ಆಚಾರ್ಯ ನರೇಂದ್ರ ದೇವ, ವಿನೋಬಾವೆ, ಗೋವಿಂಧವಲ್ಲಭಪಂತ್, ಮುಂತಾದ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚರ್ಚೆಯಾಗ ತೊಡಗಿತ್ತು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸರ್ಕಾರ ಮೊದಲು ರಚಿಸಿದ್ದ ಹಿಂದುಳಿದ ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಗಳಿಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ,ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಅನುಕೂಲವಾಗಲಿ ಎಂದು 23.11.1982 ರಂದು ತೀರ್ಪನ್ನು ನೀಡಿತು. ಮತ್ತು ಹೊಸ ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಮಾರ್ಗ ಸೂಚಿಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟಿತು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟ ಎರಡನೆಯ ಆಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ತೀರ್ಪನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಲು ಏಪ್ರಿಲ್ 18 ರಂದು 1983 ರಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ಬಂತು.

ಎರಡನೆಯ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾಮೂರ್ತಿ ಟಿ. ವೆಂಕ್ಟಸ್ವಾಮಿಯವರು ಆದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಡಾ.ಎಸ್. ಭೀಮಪ್ಪ, ಡಾ. ಕೆ.ಎಚ್. ಚೆಲುವರಾಜು, ಎಂ. ವಿ ಸೂರಾಚಾರಿ, ವಿದ್ಯಾಧರ ಗುರೂಜಿ, ಪ್ರೋ. ಜಾನ್ ಬಿ. ಕುಟಿನ್ಹ , ಪ್ರೋ.ಎಂ. ಬಷೀರುದ್ದೀನ್, ಅಮ್ಮೆಂಬಳ ಬಾಳಪ್ಪ, ಆರ್.ಎಸ್. ನಾಯಕ್, ಪ್ರೋ.ಎ.ಎಂ. ಧರ್ಮಲಿಂಗಂ ಅವರು ಸದಸ್ಯರಾದರು. ವೀರಕ್ಯಾತಯ್ಯನವರು ಸದಸ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾದರು.ರಾಷ್ಟ್ರದ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟಿತು 1) ಈಗಾಗಲೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು 2) ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಆಯೋಗವು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು 3) ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ, ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಕ್ರಮಗಳು, ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಂಡಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು. 4) ಆಯೋಗವು ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಹಿಂದುಳಿದ

ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ವಿನಾಯತಿ, ವಿಶೇಷ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವುದು, ಹಾಗೆಯೇ ಆ ವರ್ಗಗಳ ಹಿತ ಸಾಧನೆಯಾಗಿರುವುದೇ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು. 5) ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಮುಂದೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವ ಕ್ರಮಗಳ ಕುರಿತಂತೆ ಕೆಳಕಂಡ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.

ಅ) ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ವೃತ್ತಿಪರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರ

ಆ) ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗುವ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ

ಇ) ಕೈಗಾರಿಕೆ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಉದ್ದಿಮೆಗಳು

ಈ) ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಸಹಕಾರ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು

ಉ) ಸ್ವಂತ ನಿವೇಶನ

ಊ) ಅನುದಾನ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೆಯೇ

6) ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಯೋಗವು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಚಿಸಿತ್ತು. ಒಂದು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ವರದಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುವಂತೆ ಕಾಲ ನಿಗಧಿಪಡಿಸಿತ್ತು. ಆಯೋಗವು ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪಂಗಡ ಉಪಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಜಾತಿ ವರ್ಗವಾರು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿತು. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು. ಜಾತಿಗಳ ಆಯಾ ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ಒಟ್ಟು ಜಾತಿ ವರ್ಗಗಳ ವಿವರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಜಾತಿಗಳು ಹೊಂದಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಆಯೋಗ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ಶಾಲೆ, ಜೂನಿಯರ್ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, 1985 ರ ಏಪ್ರಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ.ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಜಾತಿ ವರ್ಗವಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದ ಶೇಕಡಾವಾರು ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ 31.7.1984 ರ ಅನ್ವಯ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು. ಧರ್ಮ ಜಾತಿವಾರು ಒಂದು, ಎರಡು ಮತ್ತು ಮೂರನೇ ವರ್ಗದ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಆಯೋಗ ಗಣತಿ ಮಾಡಿತು.

ಇದರ ಒಟ್ಟು ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು:

1) ಈ ಆಯೋಗವು ಒಟ್ಟು 68 ಹಿಂದೂ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿತು. 1984 ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಆಯಾ ಜಾತಿಗಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿತು.

2) ಕ್ರೈಸ್ತ, ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ, ಪಾರ್ಸಿ, ಸಿಖ್, ಗೂರ್ಖ ಧರ್ಮೀಯರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಅಂದಾಜುಮಾಡಿತು. ಇದರ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಜಾತಿ ತಿಳಿಯದವರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿತು.

3) ಗುರುತಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮೀಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಒದಗಿಸಿತು.

4) ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಕೋಷ್ಟಕಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿತು.

ಆ) ಗ್ರಾಮೀಣ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ವಸತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಮತ್ತು ಸ್ವಂತ ನಿವೇಶನ ಸ್ವಂತ ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವಿವಿಧ ಜಾತಿಗಳ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪುರುಷರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ.

ಆ) ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಂತದವರೆವಿಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ವೃತ್ತಿಪರ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿವಿಧ ಜಾತಿಗಳ ಅಂದಾಜು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಐದು ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ, ಐದರಿಂದ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆವಿಗೆ, ಹತ್ತರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂ.ಗಳವರೆಗೆ ಹಾಗೂ ಇಪ್ಪತ್ತುಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯವಿರುವ ವಿವಿಧ ಜಾತಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಅಂದಾಜು ಜನಸಂಖ್ಯೆ. ಈ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಆಯೋಗದ ಸದಸ್ಯರೂ ಆದ ಪ್ರೊ. ಕೆ.ಎಚ್. ಚೆಲುವರಾಜು ಹಾಗೂ ಪ್ರೊ. ಕುಟಿನ್ಹ ಅವರು ಸಾಕಷ್ಟು ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ವರದಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಗಿತ ಗೊಂಡಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಜಾತೀಯ ಶಕ್ತಿಗಳು ಮಂಡಲ್ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಿರೋಧದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದರಲ್ಲೂ ವಿರೋಧ ಬಂತು. ಇದಕ್ಕೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಸಹಿಸದ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದವು. ಇದರಿಂದ ಈ ಆಯೋಗದ ವರದಿಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಸಂಘಟನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಇದರಿಂದ ನೊಂದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಈ ಆಯೋಗದ ವರದಿಯನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ಪಡೆದರು. ನಂತರ ಒಟ್ಟು ನ್ಯಾಯಾಂಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಓ. ಚಿನ್ನಪ್ಪರೆಡ್ಡಿಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸಿತು. ಆದರೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವರೆವಿಗೂ ಇದು 'ಹೀಗಾಯಿತಲ್ಲ' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉಳಿಯಿತು.

ಹೆಗಡೆ: ರಾಜಕೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ

ಭಾರತದಂಥ ವಿವಿಧ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ವರ್ಣಗಳ ಬಹುಮುಖಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನಡುವೆ ಒಬ್ಬ ರಾಜಕಾರಣಿ ಸಂಭ್ರಮಿಸುವುದೆಂದರೆ; ಅದು ಅಪ್ರತಿಮವಾದದ್ದು ಯಾಕೆಂದರೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಮತೋಲನವಾದ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಯಾರ ಕೂಗು ಯಾರಿಗೂ ಕೇಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದ ಪಿಸುಮಾತಿನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಾವು ಕಿವುಡರಾಗಿರುತ್ತೇವೆ. ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜನ ಮುಖಿಯಾಗಿ ಏನೇನೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡದೆ ಜನನಾಯಕರು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಪರ್ಯಾವಸನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಪುರಾವೆಗಳು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿವೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ದುರಂತವೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಾಂತ ಕೋಟ್ಯಾನುಕೋಟಿ ಜನಸಮೂಹವನ್ನು 'ಸಾವು ನೋವು' ಗಿಂತ ಭೀಕರದತ್ತ ದಬ್ಬಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಇರಲಿ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ತುಂಬ ಅದೃಷ್ಟವಂತರು. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರದ ನಂತರ ಗಾಂಧೀಜಿ, ನೆಹರೂ, ಜಯಪ್ರಕಾಶನಾರಾಯಣ್, ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಡಾ|| ಇಕ್ಬಾಲ್ ಮತ್ತು ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಗೂರ್‌ರವರಂಥ ಅದ್ಭುತ ಮಾದರಿಗಳು ದೊರಕಿದವು. ಇವರೆಲ್ಲ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಪೋಷಣೆಗೆ ಜೀವ ಧಾತುಗಳಾಗಿಯೇ ನಿರಂತರ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ತಮ್ಮ ಎಪ್ಪತ್ತೇಳು ವರ್ಷದ ತುಂಬು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ನೆಹರೂ ರಂಥವರನ್ನು ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಕೊಂಡವರು ಹಾಗೇಯೇ ಸೇವಾ ಮನೋಭಾವನೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ವಿನೋಬಾಜಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಸಾವು ತ್ರಾಸದಾಯಕವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಅನುಭವಿಸುವ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಜನನದ 1926 ರಿಂದ ಸಾವಿರ 2004 ರವರೆವಿಗೆ ಏನೇನೋ ಘಟಿಸಿ ಹೋಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅವರ ಬಾಲ್ಯದ 'ದೊಡ್ಮನೆ' ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಭಾರತವಾಗಿ ವೇದಿಕೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ವಿಶಾಲ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಂದೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಯವರು ಏನೇ ನಡೆಸಿದರೂ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದಲೇ ಬದುಕಿದರು ತಮ್ಮ ಒಡನಾಡಿಗಳನ್ನು ಅಸಂಭ್ರಮದ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಪಾಡಿ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು ಅದರಲ್ಲಿ ವೈಭವದಿಂದ ಸಾಗುವುದೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಮಾರು ಮುವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳು ನಾನು ಅವರನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರ ಬಾಲ್ಯ ಕಾಲದಿಂದ ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆವರೆವಿಗೂ

ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಕಂಡವರೆಲ್ಲ ಏನೇನೋ ಗುಣಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಪರಿಜ್ಞಾನದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ರಾಶಿ ಹಾಕಿ ನೋಡಿದರೆ ನಾವು ಸಂಭ್ರಮ ಪಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಸಣ್ಣ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ತಿಳಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾವು ಯಾರನ್ನೇ ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುವಾಗ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಮಮಕಾರ ಹೀನರಾಗಿದ್ದರೆ ಸಿನಿಕರಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತೇವೆ.ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುವ 'ಕಾಮಾಲೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು' ಆರೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ' ಆರೋಗ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಮನಸ್ಸು' (Healthy mind) ಎಂಬ ಶಬ್ದಗುಚ್ಛ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದದ್ದು.

ಇದೆಲ್ಲ ಪಕ್ಕಕ್ಕಿರಲಿ ಬೇಕಾದರೆ ಆಮೇಲೆ ಮುಂದುವರೆಸೋಣ: ಆದರೆ ದೊಡ್ಮನೆ, ಸಿರಸಿ, ವಾರ್ಧಾಶ್ರಮ, ಕಾಶಿ, ಲಖನೌ, ವಕೀಲಿ ವೃತ್ತಿ, ಸರಳ ಮದುವೆ, 1942 ರ 'ಭಾರತ ಬಿಟ್ಟು ತೊಲಗಿ' ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ರೈತಸಂಘಟನೆಗೆ ತೊಡಗಿದ್ದು, ಓದಿ ಬೆಳೆದದ್ದು, ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬರೆದದ್ದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಿದ್ದು, ಬನಾರಸ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಸಂಘಟನೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದು , ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದು, ಶಾಸನ ಸಭೆಗೆ 1957 ರಲ್ಲಿ ಆರಿಸಿ ಬಂದು ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಸಚಿವಾರಾದದ್ದು, ಮೊದಲನೆಯ ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣ ಘಟ್ಟವೆಂದು ನಾವು ಪರಿಭಾವಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮುಂದೆ ಬೆಂಗಳೂರನ್ನು ಕೇಂಧ್ರವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಒಟ್ಟು ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕನ್ನು ವಿಶಾಲವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡವರು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ಗಾಢವಾದ ಜೀವನ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಒಟ್ಟು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು 'ಆಯಸ್ಕಾಂತ' ದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಅದರಲ್ಲೂ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರಂಥ ಮಹಾ ಮೇಧಾವಿ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಮುತ್ಸದ್ಧಿ ಇವರಿಗೆ ದೊರಕ್ಕದ್ದು ಅಪೂರ್ವವಾದದ್ದು . ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಎಂತೆಂಥ ಬೋಧಿವೃಕ್ಷಗಳ ರೀತಿಯ ವೃಕ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ನೆರಳು ಬೆಳಕನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದರ ಮೇಲೆ ಅವರವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಆಕಾರ ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಾದಷ್ಟು ಅದು ಕೊಡುವ ಅನುಭವ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಕ್ರಮ ಆರೋಗ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಗಡೆಯವರು 1962 ರಿಂದ 1989 ರ ವರೆವಿಗೆ ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಐದು ಬಾರಿ ಆಯ್ಕೆಯಾದರು ಸಚಿವಾರಾಗಿ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು. ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ, ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಾಗಿ, ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗದ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಹಾಗೂ ಕೇಂದ್ರದ ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಚಿವಾರಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವರೆವಿಗೂ ಪ್ರಭಾವಪೂರ್ಣ ನಾಯಕರಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಸಂತೋಷ ಮತ್ತು ಅವಮಾನಗಳನ್ನು

ಬಹಳಷ್ಟು ಬಾರಿ ಹಂಸಕ್ಷೀರ ನ್ಯಾಯದಂತೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಅವರಿಗೆ 'ಹಂಸ' ಎನ್ನುವುದು ತುಂಬ ಪ್ರಿಯಾವಾದದ್ದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರೇ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ 'ಹಂಸ'ಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. 'ಹದ್ದು'ಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ.ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಕ್ರಮದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಮುಖ್ಯ.

ಹೆಗಡೆಯವರು ಕೇವಲ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಅಧಿಕಾರದ ಹಿಂದಿರುವ ಪಕ್ಷ ರಾಜಕಾರಣದ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ವರ್ಚಸನ್ನು ಮೆರೆದವರು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಜನ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಈ ಗುಣ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು. ಈ ವರ್ಚಸ್ಸಿನ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ಮಾತುಗಾರರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಕಳೆದ ಕಾಲ ಶತಮಾನದಿಂದ ಇವರ ಜೊತೆಯೇ ಇದ್ದ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಅಧಿಕಾರ ಹಾಗೂ ಮುಂದೆ ನಾಯಕರಾಗುವ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ವಂಚಿತರಾದರು. ಇದು ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳ ನಡುವೆ ಸಾಗಬೇಕಾಗುವಾಗ ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವವೂ ಕುಗ್ಗುತ್ತ ಹೋಗುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಿರಬಹುದು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಹೆಗಡೆಯವರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಕೊನೆಯವರೆವಿಗೂ ಲವಲವಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ. ಪ್ರಶಂಸೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಟೀಕೆಗಳ ಮಧ್ಯೆಯೇ ಬೆಳೆದವರು. ಹೀಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಓದಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಇದು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಚಲನಶೀಲವಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಒಬ್ಬ 'ಸ್ಟೇಟ್ಸ್‌ಮನ್' ಆಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವರು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಯಾರೇ ಬರೆಯಲು, ಚಿಂತಿಸಲು ಹೋದರು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಯವರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಕೊಡುಗೆ ಮತ್ತೇನುಬೇಕು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ನನ್ನಂಥವರು ಹೆಗಡೆ ಯವರ ಅಮೂಲ್ಯಕ್ಷಣಗಳ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೇ ತಿರುಗಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾವು ಕೊನೆಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು; ಗಾಂಧೀಜಿ ಮತ್ತು ಲೋಹಿಯಾರವರ ಪ್ರಕಾರ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಆಗಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಹೆಗಡೆಯಂಥವರು ಮತ್ತಷ್ಟು ಧಾರಣರಾಗಬಹುದು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನ ತನಕ ಹೆಗಡೆ-ದೇವೇಗೌಡರು ಜೊತೆಯಾದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಯೇತರ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾದಾಗ ಅಧಿಕಾರ ಕೈ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಜನತಾದಳ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಲಿಲ್ಲ. ಮಂದಿರ, ಮಸೀದಿ, ಮಂಡಳ ವರದಿಗಳ ತಳ್ಳಾಟ, ನೂಕಾಟದ ನಡುವೆ ಜನತಾದಳ ಅಧಿಕಾರ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು. 1989ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಜನ ಮೂಕರಾಗಿ ನೋಡಿದರು.

ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಹೆಗಡೆಯವರ ರಾಜಕೀಯ ನಿಲುವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಕಾಂಗ್ರೆ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಜನತಾಪಕ್ಷ ಇವುಗಳಿಂದ ಸಮಾನ ದೂರದಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆ ಇರಬಯಸಿದರು. (1985-1989-1994) ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ನಿಲುವು ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡಿದ್ದ ಜನರಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಒಂದು ಬಿಗಿ ನಿಲುವೇ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು."

– ಎಂ.ಸಿ. ನಾಣಯ್ಯ
('ಚಿಂತನಶೀಲ ರಾಜಕಾರಣಿ' ಲೇಖನದಿಂದ,)

ಭಾಗ-೨

ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ
ಹೆಗಡೆಯವರ ಒಳನೋಟ

ವಿನೋಬ ಭಾವೆಯವರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಲಿಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಿಡಿ, ಕರ್ನಾಟಕದ ತೇಜ, ಯಾರು ಗೊತ್ತೇ? ಅವರು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ. ತಳ್ಳಗೆ ಸಪೂರಾಗಿದ್ದ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿನೋಬಾಜಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಹೆಗಡೆಯವರು ವಿನೋಬಾಜಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಲಿಸಿದರು. ವಿನೋಬಾಜಿಯವರು ಹೆಗಡೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಲಿಸಿದರು.

ಡಾ|| ಪಾಟೀಲ ಪುಟ್ಟಪ್ಪ
('ಜನಪ್ರಿಯ ನಾಯಕ' ಲೇಖನದಿಂದ)

ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಬೆದರಿಕೆಯ ಪತ್ರ
ಬ್ಲ್ಯಾಕ್ ಡಿಸೆಂಬರ್ ಗುಂಪಿನಿಂದ

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ (ವಿಧಾನಸಭಾಕ್ಷೇತ್ರ):- ಇಂದು ಎರಡು ಭಯಾನಕ ಪತ್ರಗಳು ಈ ಕಡೆಗೆ ಕೂತಿರುವ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಬಂದಿದೆ, ಒಂದು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಿ.ಜೆ. ಲಿಂಗೇಗೌಡರಿಗೆ. ಅವರ ಕೊಲೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕಂಥ ಹೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿ ಒಂದು ಪತ್ರ ಬಂದಿದೆ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಇವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಪತ್ರ ನನಗೆ ಬಂದಿದೆ ನಿನ್ನೆ ನಾನು ಈ ಸಭೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಈ ಕಾಗದ ಕಾದು ಕೂತಿತ್ತು. ಪತ್ರವನ್ನು ಯಾರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಹೆಸರು ಸಹಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪೋಸ್ಟ್ ಮತ್ತು ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್ ಆಫೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನರಿ ಪುಸ್ತಕದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕೆಳಗೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಹೆಸರು ಇದೆ. ಜಿ.ಪಿ.ಬಿ.ಎಫ್.ಡಬ್ಲ್ಯೂ 451. ಪಿ ಅಂಡ್ ಟಿ ಎನ್ ಆರ್ 65 ಎಂದು ಇದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಲೆಟರ್‌ಹೆಡ್ ಮೇಲೆ ಯಾವ ತರಹ ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಆ ತರಹ ಇದೆ. ಬ್ಲ್ಯಾಕ್ ಡಿಸೆಂಬರ್ ಗುಂಪು ಏನು ಇದೆ, ಆ ಗುಂಪಿನವರ ಸಹಾಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಾನ್ ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಗಳ ಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುವ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನು ಕೆಲವರು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಓದಿ ಹೇಳಬೇಕು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇದು ಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ವಿವರ ಈ ರೀತಿ ಇದೆ,

ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರೇ ನಮ್ಮ ಭಾರತ ದೇಶವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ 25 ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದರೂ ಸಹ ಭಾರತದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸೇವಾವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಅಂಚೆ ತಂತಿ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಹಂಗಾಮಿಯಾಗಿ ಐದು ವರ್ಷ ಮತ್ತು 10 ವರ್ಷ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಇಲಾಖೇತರ ಅಂಚೆ ನೌಕರರಿಗೆ ಖಾಯಂ ನೌಕರಿಯಾಗಲೀ ಕೆಲಸದ ಭದ್ರತೆಯಾಗಲಿ ನಿವೃತ್ತಿಯ ನಂತರದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಾಗಲೀ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಮೂರನೆಯ ವೇತನ ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸ್‌ಗಳಿಂದಲೂ ಇಲಾಖೇತರರ ಅಂಚೆಯ ನೌಕರರ ಕೆಲಸದ ಭದ್ರತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಶಾದಾಯಕ ಫಲ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿಲ್ಲ ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ರಾಷ್ಟ್ರಾದಾದ್ಯಂತ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಭಾರಿ ಆಂದೋಳನವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ಈ ತನಕ ನಮಗೆ ಯಾವುದೇ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷದ ಬೆಂಬಲ ಹಾಗೂ ಇಲಾಖಾ ಅಂಚೆ ನೌಕರರ ಬೆಂಬಲ ದೊರತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಈಗ ನಮ್ಮ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬ್ಲ್ಯಾಕ್ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಂಡದ ಸದಸ್ಯರು ಬೆಂಬಲ ನೀಡಲು ಮುಂದೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ನಾವು ಮಾಸಿಕ 8 ದಿವಸ ಹೊಟ್ಟೆ. ತುಂಬ ಊಟ ದೊರೆಯದೆ ಇಲಾಖೇತರ ಅಂಚೆಯ ನೌಕರರ ಕಡೆಗೆ ಸಂಸತ್ ಸದಸ್ಯರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲು ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ವಿಧ್ವಂಸಕ ಹಾಗೂ ಹತ್ಯಾ ಕಾಂಡದ ಪರಾಕಾಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿರುತ್ತೇವೆ. ಮುಂದಿನ ಏಪ್ರಿಲ್ 15 ರೊಳಗೆ

ಇಲಾಖೇತರ ಅಂಚೆಯ ನೌಕರರ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಆರಿಸಿರುವ ಸದಸ್ಯರು ಲೋಕಸಭೆಯ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರದಿದ್ದರೆ ಆ ಸದಸ್ಯರ ಹಾಗೂ ಅವರ ಕುಟುಂಬದ ಸಾಮೂಹಿಕ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಬ್ಲ್ಯಾಕ್ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಂಡದ ಸದಸ್ಯರ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಯೋಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 10 ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರ ಹೆಸರು ಇದೆ. ಮೇಲ್ಕಂಡ ಮಹನೀಯರನ್ನು ನಮ್ಮ ಇಲಾಖೇತರ ಅಂಚೆಯ ನೌಕರರ ರಾಷ್ಟ್ರವ್ಯಾಪಿ ಚಳುವಳಿ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಸಾಮೂಹಿಕ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಇಲಾಖೇತರರ ನೌಕರರ ಸಂಕಷ್ಟ ಏನೆಂಬುದು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲಾಖೇತರ ಅಂಚೆ ನೌಕರರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲೀ ಬ್ಲ್ಯಾಕ್ ಡಿಸೆಂಬರ್ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲೀ. ಇದನ್ನು ನಾನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಓದಿ ಹರಿದು ಹಾಕೋಣ ಎಂದು ಹರಿದು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಿ.ಜೆ. ಲಿಂಗೇಗೌಡರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬಂದಿದೆ. ಅದು ಬ್ಲ್ಯಾಕ್ ಡಿಸೆಂಬರ್ ಅಲ್ಲ ಅದು ಬ್ಲ್ಯಾಕ್ ಏಪ್ರಿಲ್, ಓದಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಇವರು ಯಾರಾದರೂ ಅಂಚೆ ಮತ್ತು ತಂತಿಖಾತೆಯ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನೌಕರರಾಗಲೀ ಅವರು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಆ ಖಾತೆಯ ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷಕ್ಕೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ,

ಏಕೆಂದರೆ ನಾವು ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ತರತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಅಂಚೆ ಮತ್ತು ತಂತಿ ಶಾಖೆ ನೌಕರರಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ದೂರು ಏನು ಇದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ರಿಲೀಫ್ ಕೊಡುವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ವೀರೇಂದ್ರಪಾಟೀಲ್ ಅಥವ ನಾನಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇದ್ದಂತಹ ಯಾವುದೇ ನೌಕರರು ಯಾವುದೇ ಜನರು ಹೀಗೆ ಸಂಬಂಧಪಡದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕೊಲೆಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಯಾರ ಕೈವಾಡ ಇದೇಯೋ ಎಂದು ಶಂಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಹೆಸರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಈ ಒಂದು ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಒಂದರೆಡು ಸಲ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಪತಿಗಳೇ ಇಂದು ಜನರ ಪ್ರಾಪರ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕ ವಾತಾವರಣ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಕಡೆ ಪುಂಡರು ಪೋಕರು ಬಂದು ಲೂಟಿ ಮಾಡಲಿ ಜನರ ಮೇಲೆ ಹಲ್ಲೆ ಮಾಡಲಿ ಪೋಲಿಸರು ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಯಾವ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ನಿರಪರಾಧಿ ಜನರಿಗೆ ಹೊಡೆದು ಬಡಿದು ಸಾಯಿಸಿ ಅವರ ಕೊಲೆ ಕೂಡ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ - ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದು ಆಯಿತು. ಇದು ಹರಿದು ಹಾಕತಕ್ಕ ಪತ್ರವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಬೆಲೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇವತ್ತು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕ ವಾತಾವರಣ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಡತಕ್ಕಂಥ ಅಗತ್ಯ ಇದೆ.

ರಾಚಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ - ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ಪೋಸ್ಟ್ ಆಫೀಸ್ ಮುದ್ರೆ ಇದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ಪೋಸ್ಟ್ ಆಫೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನರಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ತನಿಖೆಮಾಡಿ ಇದರ ಹಿಂದೆ ಇವರು ಇದ್ದಾರೆಯೋ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಜೀವ ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೊ ಎಂದು ಸರ್ಕಾರದವರು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆ - ವಿಶೇಷವಾದ ವಿವರ ಕೊಡುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ. ಅಗ್ರೀವ್ಡ್ ಪಾರ್ಟಿ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು ಎಂದು ತಾವು ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಅವರೇನೂ ತಮ್ಮ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಪಡೆದು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಕೋರ್ಟ್ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜೀವಂತವಾಗಿರುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೋಗುವ ಹಕ್ಕು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ ಈಗ ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ಅದನ್ನೇ ಓದುತ್ತೇನೆ: ತಾವು ಏನು ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ.

RAMAKRISHNA HEGDE :- His sense of justice is not completely killed it is very often Subdued. But I am happy that Some times it comes to the surface.

ನಾನು ಇದನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, ಹೌಸಿಂಗ್ ಬೋರ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಹ ಸರ್ಕಾರದವರು ಆ ರೀತಿಯ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನಿತ್ತು? ಈ ಕಾನೂನು ಸಹ ಪಾಸಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ನಾಳೆಏನಾಗಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಓರಲ್ ಇನ್ಸ್ಟ್ರಕ್ಷನ್ಸ್ ಎಂದರೆ ನಾವು ಏನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಷನ್‌ಗೆ ಯಾರು ಹೋಗಿದ್ದರು? ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹೋಗಿದ್ದರೇ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾರು ಹೋಗಿದ್ದರು ಎಂದು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಅದು ನಮಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಓರಲ್ ಇನ್ಸ್ಟ್ರಕ್ಷನ್ ಎಂದರೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಇನ್ಸ್ಟ್ರಕ್ಷನ್ ಆದರೂ ಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದು? ಆದರೆ ನನ್ನ ಒಂದು ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಓರಲ್ ಇನ್ಸ್ಟ್ರಕ್ಷನ್ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಘಟನೆಗಳು ಎಂದೂ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಈ ಸರ್ಕಾರದ ಒಂದು ನಿರಂಕುಶ ಅಧಿಕಾರದ ದಾಹ ಏನಿದೆ, ಈ ದಾಹದಿಂದ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯ ತಕ್ಕಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಸಹ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಮಾನ್ಯ ಕೃಷ್ಣ ಅವರಿಗೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಡೆಮಾಕ್ರೆಸಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇದ್ದಂತಹವರು ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ನನಗೆ ಇದೆ; ಅವರು ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಯಿದೆಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಒಂದು ನ್ಯಾಚುರಲ್ ಜೆಸ್ಟೀಸ್ ಏನು ಕೊಡಬೇಕು ಅದನ್ನು ಡಿಸಾಲ್ವ್ ಮಾಡಬೇಕಾದರ ಮಾಡಿ: .you use your

Judgement to dissolution there might be circumstances, I never rule out, that there will not be any possibility of Government taking power under this section there might be some occasions when government might be obliged to take recourse to this section ; but even in such an event, the Government has to give an opportunity to the Khadi Board to explain and give an opportunity to be heard so that Government may take in to consideration before coming to a conclusion what the Khadi Board has to say. ಇಷ್ಟೆ ನಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದುದು. ಈಗ ಏನು ಅಮೆಂಡ್‌ಮೆಂಟನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ,

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆ: ಸಭಾಪತಿಗಳೇ, ತತ್ವಶಃ ಈ ಒಂದು ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ವಿರೋಧಿಸಲಾರರು, ಆದರೆ ನನಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತು ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ತರಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ, ಬೇರೆ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೊ ಹಾಗೆ ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸರ್ಕಾರ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದ ತಕ್ಷಣ ಒಂದು ಆರ್ಡಿನೆನ್ಸನ್ನು ಹೊರಡಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ನಡೆಸತಕ್ಕ ಪಕ್ಷ ಸೈಟುಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಚುನಾವಣೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿತ್ತೋ ಅದನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲು ಹೊಸ ಒಂದು ಕಾಯಿದೆ ಅಗತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗಾಗಲೇ ಯಾವ ಒಂದು ಲ್ಯಾಂಡ್ ಅಕ್ವಿಸಿಷನ್ ಆಕ್ಟ್ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆಯೋ ಅದರ ಮುಖಾಂತರ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅತಿ ಅವಸರದಿಂದ ಜಮಿನನ್ನು ಅಕ್ವೈರ್ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಿದೆ. ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಒಂದು ಪ್ರಾವಿಷನ್ ಇದೆ. ಆ ಪ್ರಾವಿಷನ್ ಕೆಳಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವ ಪ್ರೊಸೀಜರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ ಅಂತಹ ಪ್ರೊಸೀಜರನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಆಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆ ಪ್ರಾವಿಷನ್ ಕೆಳಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಂದುಕೊಂಡರೂ ಆ ಆಕ್ಟ್‌ಗೆ ಒಂದು ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ತರಬಹುದಾಗಿತ್ತು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಮಸೂದೆಯ ಅಗತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರು ಇದು ಆಡಳಿತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷ ಸಮಾಜವಾದವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲಿಕ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರತಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಧಾನವಾದರೂ ಅದು ಒಂದು ದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆ ಎಂದು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಆದರೆ ನಾನು ಆ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದಂಥ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಈ ಒಂದು ನಿವೇಶನ ಇಲ್ಲದೇ ಇರತಕ್ಕ ಬಡಬಗ್ಗರಿಗೆ ಸೈಟು ಹಂಚತಕ್ಕಂಥದ್ದು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದು ನಾಟಕವಾಗಿ ಉಳಿಯಕೂಡದೆಂದು ನನ್ನ ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಆಗಿರುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾತಿಗಿಂತ ಉಗುಳು ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬುದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರಚಾರ ಆಯಿತು. ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಫೋಟೊಗಳು ಬಂದವು. ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಏನೊಂದು ಭಾವನೆ ಉಂಟಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿದವರೆ ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿವೇಶನವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾತ್ತವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಿಂದ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬಡ ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ, ನಿಜವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ನಿವೇಶನಗಳು ಜನರ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರಿಗೂ ಕೂಡ ಭ್ರಮನಿರಸನವಾಗದೆ ಉಳಿಯಲಾರದು. ನಾನು ಕೆಲವು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರಮ ವಹಿಸಿನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಷಹರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಸರ್ಕಾರ ಏನು ಕ್ಲೈಮ್ ಮಾಡುತ್ತ ಇದೆಯೋ ಅದರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ 50ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನರಿಗೆ ಇನ್ನು ಆ ಸೈಟುಗಳು ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನೂರರಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು ಜನರಿಗೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ಆ ನಿವೇಶನಗಳಿನ್ನೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆ ಪ್ರಚಾರವೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಹಾಗೇ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಉಳಿದಿದೆ; ಇಲ್ಲವೇ ಇದನ್ನು ಇವರು ಕೇವಲ ಒಂದು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಜನರಿಗೆ ಹಂಚತಕ್ಕ ನಿವೇಶನಗಳಲ್ಲಿ ಎಂತೆಂಥಾ ನಿವೇಶನಗಳು ಸೇರಿದೆ ಎಂಬುದೂ ಒಂದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ಸುದ್ದಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ನಿದರ್ಶನಗಳು ಇವೆ.

ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಂಡಗೋಡ ಎಂಬ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಇಂದೂರು ಎಂಬ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ ಇದೆ. ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಸೈಟುಗಳನ್ನು ಹಂಚತಕ್ಕ ಒಂದು ವಿಜೃಂಭಣೆಯ ಸಮಾರಂಭ ತಾಲ್ಲೂಕು ಹೆಡ್ ಕ್ವಾರ್ಟರ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಆ ಮುಂಡಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಇಂತಿಂಥವರಿಗೆ ಇಂತಿಂಥ ಸೈಟುಗಳನ್ನು ಹಂಚಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಆ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಇಂದೂರಿನಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಜನರೇನಿದ್ದರು ಅವರು ಆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಭರಿತರಾಗಿ ಈಗಿರತಕ್ಕ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಹರಸಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ. ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ಇಂಥ ಸರ್ಕಾರ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ, ಈಗ ಬಂದಿರತಕ್ಕ ಸರ್ಕಾರ ನಮ್ಮ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋದರು. ಅವರು ಮಾರನೇ ದಿವಸ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೈಟುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಆ ಜಮೀನು ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದಿದ್ದ ಹಿಂದಿ ನಿರಾಶ್ರಿತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಂಥ ಜಮೀನಾಗಿತ್ತು. ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಬೊಂಬಾಯಿ ಸರ್ಕಾರದವರು ಆ ಹಿಂದಿ ನಿರಾಶ್ರಿತನಿಗೆ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಜಮೀನು ಅದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆತನು ಬೆಳೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಇನ್ನು ಕಟಾವು ಕೂಡ ಆಗಿಲ್ಲ ಅಂಥಾ ಜಮಿನಿನಲ್ಲಿ ಇವರು

ಸೈಟುಗಳನ್ನು ಹಂಚುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟ್ಟಿದ್ದರೆ. ಅದು ಸರ್ಕಾರದವರ ಜಮೀನಲ್ಲ ಖಾಸಗೀ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಶದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಆಸ್ತಿ. ಅದಾಗ್ಗೂ ಸರ್ಕಾರದ ಆದೇಶ ಬಂದುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಆ ಸೈಟು ಎಲ್ಲಿದೆ? ಅಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಜಾಗ ಸರಿಯಾದ್ದೆ? ಇದೊಂದನ್ನೋ ಪರಿಶೀಲಿಸದೆ ಏನೋ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ತಿಮ್ಮ ಬೊಮ್ಮ ಮಾದ ಇವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಸೈಟುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ ಎಂದರೇನು ಅರ್ಥ? ಈ ಅಂಶ ನನಗಾದರೂ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು ಎಂದರೆ ಆ ಹಿಂದಿ ನಿರಾಶ್ರಿತರು ಅಲ್ಲಿ ಸೈಟುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರಂತೆ ಅನ್ನತಕ್ಕ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಓಡಿ ಬಂದ. ಅವನ ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ, ಆದರೆ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಇಂಥ ನಿದರ್ಶನ ಇದೊಂದೇ ಎಂದಲ್ಲ. ಇಂಥಾ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಅನೇಕ ಇವೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಹಂಚಿರತಕ್ಕ ಸೈಟುಗಳು ಏನಿವೆ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಡು ಮೃಗಗಳೂ ಕೂಡ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇವರು ನಿವೇಶನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರತಕ್ಕ ಜಾಗಗಳು ಯಾವುವು ಎಂದರೆ-ಗುಡ್ಡದ ತುದಿಗಳು, ಬಂಡೆಗಳ ಪ್ರದೇಶ, ಕಲ್ಲಿನಕನಿ, ಇಂಥ ಪ್ರದೇಶಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿರತಕ್ಕಂಥ ಪ್ಲಾನ್, ಡಿಸೈನು, ಇಂಥ ಸುಂದರ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಲಾಯಕ್ಕಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರತಕ್ಕ ಸೈಟುಗಳೇ ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕವುಗಳಾಗಿರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಮಹಡಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅನುಕೂಲವುಳ್ಳ ಜನರು ಅಲ್ಲ ಅವರು. ಅಂಥವರಿಗೆ 15 ಅಡಿ ಪಾಯ ತೆಗೆಯಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಇವರು ಅಷ್ಟು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ವೈಭವದಿಂದ ಹಂಚಿದ ಸೈಟುಗಳೇನಿವೆ ಅವು ಯಾರಿಗೂ ಅಲ್ಲ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಅಥವ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಖಂಡಿತ ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ,

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆ :- ಈ ಸರ್ಕಾರದವರು ಮಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಕೆಟ್ಟದು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನಾನು ಕೂಡ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾರ್ಯ, ತತ್ವಶಃ ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವಂಥ ಮೂರ್ಖರು ಯಾರು ಇರಲಾರರು ಎಂತಲೇ ನಾನು ನನ್ನ ಭಾಷಣವನ್ನು ಷುರು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಜನರಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ ಆಗಬೇಕು ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾನು ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ,

ತಮಗೆ ಇನ್ನು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಬೇಕಾದರೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಸರ್ಕಾರ ಬೆಂಗಳೂರು ಬಳಿ ಇರತಕ್ಕ ಅಲಸೂರು ಹತ್ತಿರ ಜಮೀನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರಿಗೆ ಅಂದರೆ ಸ್ವೀಪರ್ಸಿಗೆ - ಸ್ಕ್ಯಾವೆಂಜರ್ಸ್‌ಗೆ ಸೈಟುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಈ ಸರ್ಕಾರ ಬಂದಮೇಲೆ ಆ ಜನರನ್ನು ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು ಅಲ್ಲಿದ್ದ 28 ಜನರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ಈ ಸರ್ಕಾರ ಸೈಟುಗಳಿಲ್ಲದ ಜನರಿಗೆ ಸೈಟುಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವಿಜೃಂಭಣೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಯಾರಿಗೆ ನಿವೇಶನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತ್ತೊ. ಅವುಗಳನ್ನು ಅವರಿಂದ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ

ಹೊರಟಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ. ಇವರ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಏನೊಂದು ಸಾಮರಸ್ಯ - ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರೇ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಬೇಕು. ಇದು ಒಂದು ನಾಟಕವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯದಿರಲಿ ಎಂದು ನಾನು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ಈಗಿರತಕ್ಕ ಆಡಳಿತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಂಸ್ಥೆ ಏನಿದೆ ಇದು ಇಂಥಾ ನಾಟಕಗಳನ್ನಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಷ್ಠತೆ, ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಇದು ಯಾವ ಯಾವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಯಾವ ಘೋಷಣೆ ಬೇಕೆಂದರೆ ಅಂಥಾ ಒಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಸಿದ್ದಪಡಿಸಿ ಜನರನ್ನು ಅಕರ್ಷಣೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಆ ಮಹಾನಾಯಕರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕೆಳಗಿನ ನಾಯಕರವರೆಗೂ ಈ ಒಂದು ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ ಈ ಪಕ್ಷ ಆ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ, ಇದನ್ನು ನಾವು ಕಲಿಯಬೇಕು.. ಬಹುಶಃ ಕಲಿಯುತ್ತೇವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದು ಹಾಗಿರಲಿ. ಈ ಒಂದು ಮಸೂದೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ದೋಷಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾನೊಂದು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಳಿಸಿದ್ದೆ. ಅದರ ವಿಚಾರ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಅದು ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ ಒಂದು ಸಲ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು, ಅವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದರು. ಅದೇನು ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಕೋಟ್ಯಾಂತರ ಜನರಿಗೆ ತಲೆಯ ಮೇಲೊಂದು ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಷೆಲ್ಟರ್ ಇಲ್ಲ. ಸಾಕಷ್ಟು ಬಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೋಟ್ಯಾಂತರ ಜನರಿಗೆ ಮನೆಯಿಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಸೈಟು ಕೊಡಬೇಕು. ಅದೂ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸೈಟು ಯಾರಿಗೂ ಕೊಡಬಾರದು, ಹೆಚ್ಚು ಅಂದರೆ 30-35 ಇರಬಹುದು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ : ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕೆ ಆಕ್ಷೇಪಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಾದೆಯಿದೆ. ಹೇಳೋದು ಕಾಶಿತಾಂಡ, ತಿನ್ನೋದು ಮಸಿಕೆಂಡ ಎಂದಿದೆ, ಇದು ಅಲ್ಲಿಯ ಗಾದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಒಂದು ವ್ಯವಹಾರ ನಿಮ್ಮದಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಸಮಾಜವಾದದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರಿಗೂ ನಂಬಿಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾರನ್ನು ನೀವು ಈ ದಿವಸ ರಿಯಾಕ್ಷನರೀಸ್ ಎಂದು ದೂರುತ್ತಿದ್ದಿರೋ ಅವರ ಹಾಗೆ ಅಥವ ಅವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಜನರಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದಿ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಖಂಡಿಸುವ ಜನರು ಕೂಡ ಬಹುಬೇಗ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಮತ್ತು ಜನರು ಏನೊ ಒಂದು ಮೋಸ ಅಥವ ವಂಚನೆ ಮಾಡುವ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವರು ಇದು ಬಹಳ ದಿವಸ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ:- ಈ ಜೀರೋ ಅವರನ್ನು ಕೈ ಬಿಡಬೇಕು ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಅಜೀಜ್ ಸೇಟರು ಹೇಳಿದ್ದು ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಹೇಳಿದಂತೆ ಇದೆ ಎನ್ನಬಹುದು, ಇಲ್ಲವೆ ವೃದ್ಧನಾರಿ ಪತಿವ್ರತೆ ಎಂದ ಹಾಗಿದೆ. ಅವರೇ ಇದಕ್ಕೆ ಪಿತಾಮಹರು, ಅವರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇನ್ನು ಅದು ಹಾಗಿರಲಿ.

ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ ನಾನು ಇನ್ನೊಂದು ಬಹಳ ಮಹತ್ವವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ತ್ವರಿತವಾದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸಭೆಯ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ಶಾಸಕರ ಭವನ ಮತ್ತು ಜನರಲ್ ಹಾಸ್ಟೆಲ್‌ನ್ನು ತಮ್ಮ ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಕೆಲಸದಲಿದ್ದ ಸುಮಾರು 60-65 ಜನರು ಈ ದಿವಸ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಸದಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಸರ್ಕಾರದವರು ಅವರನ್ನು ಹಾಗೆ ನಿರ್ಗತಿಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಸ್ವಲ್ಪ ಕನಿಕರದಿಂದ ನೋಡಬೇಕಾದದ್ದು ಅಗತ್ಯ. ಅವರು 2-3 ವರ್ಷಗಳು ಒಂದೇ ಸಮ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಪೌರಾಡಳಿತ ಸಚಿವರಿಗೆ CALLING ATTENTION TO A MATTER OF URGENT PUBLIC IMPORTANCE.

Ramakrishna Hegde – I beg to call the attention of the Hon. Chief Minister to the press. Statement issued by the private secretary to the Minister for Municipal Administration about the damage caused to the ear of the minister at Haliyal.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆ - ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳೇನು ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ಲನೇಷನ್ ಕೊಟ್ಟರು ಅದು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲ. ಈ ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ಬಹುಶಃ ಅವರು ಅಷ್ಟೊಂದು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೇ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕೃತಿ ಏನೋ ಆಗಿಹೋಯ್ತು ಎಂದು ಹೇಳುವ ವಿಚಾರವಲ್ಲ ಇದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತದ ತತ್ವ ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿ ಅದರ ಮೇಲಾಗುವ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸರಕಾರಿ ನೌಕರರು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಒಂದು ಯಂತ್ರ ಅವರು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅಥವಾ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಕೂಡದು. ನಿರಪೇಕ್ಷ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡುವುದು ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯ. ಸ್ಟೇಟ್‌ಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸ್ಥಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಜನ ಸಂಘದವರು ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸವಾದಿ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟರು ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರು. ಇದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ತತ್ವಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿ ಅವರು ಮಾತಾನಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಷಯಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಭೆ ಏನಾಯ್ತು ಅದು ಸರಕಾರಿ ಸಭೆಯಲ್ಲ. ಅಫಿಷಿಯಲ್ ಫಂಕ್ಷನ್ ಅಲ್ಲ ಒಂದು ಪಕ್ಷದ ಸಭೆ. ಪ್ರವಾಸ ಹೋದಾಗ ಪಕ್ಷದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹುಶಃ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಚುನಾವಾಣಾ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು

ಹೋಗುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ, ಹಳಿಯಾಳದಲ್ಲಿ ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿಯ ಚುನಾವಣ ಸಂದರ್ಭ. ಅದು ಚುನಾವಣೆ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಸರಕಾರಿ ವಾಹನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ತಪ್ಪು. ಅದು ಹೇಗೇ ಇರಲಿ ಅಲ್ಲೇನು ಸಭೆ ಆಯಿತು ಅದು ಅಫಿಷಿಯಲ್ ಫಕ್ಷನ್ ಅಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷದ ಫಂಕ್ಷನ್ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ, ಒಬ್ಬ ನೌಕರ ಈ ತರದ ಹೇಳಿಕೆ ಕೊಡುವುದು ಸೂಕ್ತವೇ? ಇನ್ನು ಎರಡನೆಯದು ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಜನ ಸಂಘ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಸಭೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಅವರೇನು ಲೇಬಲ್ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರೇ? ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಇದು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು? ಅವರು ವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರೇ ಗುರುತಿಸಲು?

ಬಹುಶಃ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರನ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅವನು ಅಜ್ಞನಾಗಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿರಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಿದ್ದರೆ ಇದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಪಿ.ಸಿ.ಸಿ. ಆಫೀಸಿನಿಂದ ಇದನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅಥವಾ ನೀವೇ ಮಾಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ದಿವಸ ಮಂತ್ರಿಗಳೇನೇ ಹೇಳಲಿ, ಅದು ಕಾಯಿದೆಗನುಗುಣವಾಗಿರಲಿ, ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ಅದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಒಂದು ತಪ್ಪು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಇದು ಆಡಳಿತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸರಿಯಲ್ಲ, ಇಂಥ ಘಟನೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಎಂದೂ ನಡೆಯದ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವೇನೆಂದರೆ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರರ ಮೇಲೆ ಶಿಸ್ತಿನ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ನೌಕರ ನಿರಾಪರಾಧಿ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಎಂಬ ಕನಿಕರ, ದಯೆ ಆ ನೌಕರನ ಮೇಲಿದ್ದರೆ ಆಗ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ನೀವು ನಾನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹಾಕಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇದು ದುಷ್ಟ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷ ಇರಲಿ, ಸಮರ್ಥಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಡಿ, ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ತಾವು ಒಂದು ಶಿಸ್ತಿನ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಳಂಕ ಬರುತ್ತದೆ, ಇದರ ಮೇಲೆ ತಾವು ಏನು ಉತ್ತರ ಹೇಳುತ್ತೀರೋ ಹೇಳಿ.

SUPPLEMENTARY BUDGET ESTIMATES FOR (1972-73 SECOND AND FIRST INSTALMENT) GENERAL DISCUSSION . (DEBATE CONTINUED)

NEWS PAPER ITEMS ABOUT A.I.C.C, SECRETARY'S VISIT TO THE STATE ON PARTY AFFAIRS ;

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- (ವಿಧಾನ ಸಭಾಕ್ಷೇತ್ರ) - ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಪತಿಗಳೇ, ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟರಿ ಡಿಮ್ಯಾಂಡ್ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ, ಈಗ ಮಾನ್ಯ ಹಣಕಾಸಿನ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಅವರು ಬರಬಹುದು ಎಂದು ನಾನು ಆಸೆ ಪಡುತ್ತೇನೆ ಇವತ್ತಿನ ಪೇಪರ್ ತುಂಬಾ ಎ.ಐಸಿ.ಸಿ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಗಳಿಂದ ಬಂದಂಥ ವರ್ತಮಾನ ಮತ್ತು ಆಳುವ ಪಕ್ಷದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಆದಂಥ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ಸುದ್ದಿ. ಕೆಲವು ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಸದಸ್ಯರು ಎ.ಐಸಿ.ಸಿ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದಂಥ ಸುದ್ದಿ ತುಂಬಿಹೋಗಿದೆ. ಇವರ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ ನಮಗೆ ಇಂಟರೆಸ್ಟ್ ಇಲ್ಲ, ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರತಕ್ಕಂಥವರು ಆಸ್ಥೆ ವಹಿಸತಕ್ಕಂತ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಭಾವನೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿದೆ, ಏನೆಂದರೆ ಈ ಸರ್ಕಾರ ಎಷ್ಟು ದಿವಸ ಇರಬಹುದು ಎಂದು.

ಒರಿಸ್ಸಾದಲ್ಲಿ ಇವರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಪಥನವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಾರ ಮೊದಲು ಬಹಳ ಪರಾಕ್ರಮವಾದ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು, ಯಾರಿಂದಲೂ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಬಹಳ ಬಲಾಢ್ಯವಾಗಿದೆ, ಸ್ಥಿರವಾಗಿದೆ ಎಂದು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ - ಒಂದು ಕೆಟ್ಟ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಆರಿಸಿಬಂದಂಥ 20 ಜನ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಸದಸ್ಯರು ಒಂದುಗೂಡಿ ಒಂದು ಸಭೆ ಮಾಡಿದರು, ಅದರ ಪರವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಸದಸ್ಯರು ಒಂದು ಹೇಳಿಕೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಅವರು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಹತ್ತಿರ ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಾಯಿತು. ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ತಿಂಡಿ ಕೊಟ್ಟರೋ ಊಟ ಕೊಟ್ಟರೋ ಮತ್ತು ಏನು ಕೊಟ್ಟರೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ ಸರಿಯಾದ ವಿರುದ್ಧ ಹೇಳಿಕೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಪುನಃ ಹೇಳಿಕೆ ಬಂತು. ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ತಿಂಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು. ಅವರಿಗೆ ತಿಂಡಿ ಕೊಡಲಿ, ಊಟಕೊಡಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಬೇಕಾದರೂ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅವರನ್ನು ತೃಪ್ತಿ ಮಾಡಲಿ, ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಇಲ್ಲ. ಇವತ್ತು ಎಐಸಿಸಿ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಬಂದಿದ್ದು ಏತಕ್ಕೆ? ಮೊನ್ನೆ ತಾನೆ ರಾಜಮಹಲ್ ಬಳಿ ಅವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಸೈಟನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಅದರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಪೊಸಿಷನ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕೋಸ್ಕರ ಅಥವಾ ಮನೆ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೋ ಏನೋ? ಕಳೆದ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಿಂದ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಾ ಇದ್ದ ವಿಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ತನಿಖೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಬಂದಿದ್ದಾರೋ? ಇದು ನಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ವಿಚಾರ ಎಂದು ನಾನು ಬಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹಿಂದೆ ಯಶ್‌ಪಾಲ್‌ಕುಮಾರ್ ಅವರು ಬಂದು ಒಂದು ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೋದರು. ಇವರು ಬಂದು ಏನು ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೋ ಅದನ್ನು ಕಾದು ನೋಡೋಣ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕೂತಂಥ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ನಮಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಲಿ, ಈ ಸರ್ಕಾರ ಬೀಳುತ್ತಾ, ಇಲ್ಲವಾ ಎಂದು.

ಹಣಕಾಸಿನ ಮುಂಗಡ ಪತ್ರ ಕುರಿತು

22nd March 1973

SUPPLEMENTARY BUDGET ESTIMATE FOR 1972-73, SECOND AND FINAL INSTALMENT GENERAL DISCUSSiON.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆ:- ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಪತಿಗಳೇ ಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥಮಂತ್ರಿಗಳು ಈ ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಸಿದಂಥ ಎರಡನೇ ಪೂರಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವು ಪೂರಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳೋ ಅಥವಾ ಇದು ಪ್ಯಾರಲಲ್ ಬಡ್ಜೆಟ್ಟೋ ಎನ್ನುವುದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥ ಮಂತ್ರಿಗಳು 307 ಕೋಟಿ ಆದಾಯ ಮತ್ತು 266 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ವೆಚ್ಚದ ಬಡ್ಜೆಟ್ಟನ್ನು ಈ ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಸಿದರು. ಈ ಪೂರಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ಈವೊತ್ತು 227 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಯವರೆಗೆ ಇವೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಅಡ್ಜಸ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಪೂರಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರತಕ್ಕಂಥ ಎಲ್ಲಾ ವೆಚ್ಚವು ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದಾಯದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಏತಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದೆ ಎಂದರೆ ಹಿಂದಿನ ಸಲ ಬಡ್ಜೆಟ್ಟನ್ನು ಮಂಡಿಸುವಾಗ ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಹಣಕಾಸಿನ ಆಯವ್ಯಯದ ಮೇಲೆ ಶಿಸ್ತನ್ನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ತರುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕಂಥ ಬಹದ್ದೂರಿಕೆಯ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಆವಾಗ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಗುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ, ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಇದು ಹೊಸ ಅನುಭವ. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಆದರೆ ಬಡ್ಜೆಟ್ ಪುಸ್ತಕಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ ಅರ್ಥಶಾಖೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕು ಬಹಳಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇದೆ. ಅವರ ಐಡಿಯಾಲಿಸಮ್ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲೆ ವೇರ್ ಔಟ್ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಖಾತೆಯ ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ಹೆಚ್. ಪಾಟೇಲ್‌ರಂಥವರ ಖಾತೆಗಳು ಏನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರ ಐಡಿಯಾಲಿಸಮ್ ವೇರ್ ಔಟ್ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕಂಥ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಆಗಿತ್ತು. ಅದು ಈವೊತ್ತು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಈವೊತ್ತು ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದರು. The drift has to be stopped, our commitment was to take effective steps to stop the drift,

ಈಗ ಆ ಪೂರಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಆ ಡ್ರಿಫ್ಟ್‌ನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಹೋಗಲಿ ಆ ಡ್ರಿಫ್ಟ್ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬಂದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಾರ ಏನೆಂದರೆ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಈ ಪೂರಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಓದಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದು ಏನೆಂದರೆ ಕಳೆದ ಬಡ್ಜೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಾಬ್ತುಗಳಲ್ಲಿ

ಎಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತೊ ಅಷ್ಟು ಹಣ ಈ ಸಲ ಒದಗಿಸಲಿಲ್ಲ, ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕಳೆದ ವರ್ಷವೂ ಹೇಳಿದೆ, ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಅವರ ಅವಗಾಹನೆಗೆ ತರುತ್ತೇನೆ. ಅದು ಏನೆಂದರೆ ಡಿಮ್ಯಾಂಡ್ ನಂಬರ್ 15, 11, 17, 31, 32, 35, 38, 43, 45, 48, 51, 53 ಇವುಗಳ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ಲನೇಟರಿ ನೋಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಇರತಕ್ಕಂಥದ್ದು, ಅದು ಈ ರೀತಿ ಇದೆ:-

The same phrase viz, since the provision made in the budget was found to be inadequate – has been used in all the explanatory notes to which I referred just now.

ಇದು ಏನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಕಳೆದ ಸಲ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಟೀಕೆ ಎಷ್ಟು ನಿಜವಾದದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಫೋರ್ಪಡೆಯವರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂದೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರೇ ಬೇರೆಯವರು ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಈ ಟೆಂಪ್ಟೇಷನ್‌ಗೆ ಸಕಂಬ್ ಆಗುತ್ತಿದ್ದರು,

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ - ಇದು ಯಾವ ಟೆಮ್‌ಟೇಷನ್ ಎಂದರೆ ಮೊದಲನೇ ಬಡ್ಜೆಟ್ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅದನ್ನು ಸರ್‌ಪ್ಲಸ್ ಬಡ್ಜೆಟ್ ಮಾಡಬೇಕು, ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಸರ್‌ಪ್ಲಸ್ ಬಡ್ಜೆಟ್ ಆಗದೆ ಹೋದರೆ ಕೊರತೆ ಬಡ್ಜೆಟ್ ತೋರಿಸಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಯಾರೇ ಒಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿ ಅರ್ಥಶಾಖೆ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಎದುರಿಸಲಾರದೆ ಇದ್ದರೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಆಶೆ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರೂ ಕೂಡ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನಾನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಬಡ್ಜೆಟ್ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡುವಾಗ ಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥ ಸಚಿವರು ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಫೈನಾನ್ಸ್ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಇತರ ಆಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ I want a surplus budget ಎಂದು ಹೇಳಿರಬಹುದು.

ನಾನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂಥ ಮಾತು ನಿಜವಾಯಿತು ಎಂದು ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಹಳ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾನ್ಯ ಫೋರ್ಪಡೆಯವರು ಜವಾಬ್ದಾರರು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. It has affected the interest of the state aversely. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇದೇನೂ ಗುಟ್ಟಲ್ಲ, ನಾನು ಗುಟ್ಟನ್ನು ರಟ್ಟು ಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನತಕ್ಕ ಹೆದರಿಕೆಯಿಲ್ಲ ಆ ಭಾವನೆ ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಐದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಲ ವಿತ್ತೀಯ ಆಯೋಗ ನೇಮಕವಾಗುತ್ತದೆ, ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದ ಅರ್ಥ ಮಂತ್ರಿಗಳು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವವರು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದರೆ ಆಯೋಗ ನೇಮಕವಾಗುವ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ರೆವಿನ್ಯೂ ಎಕ್ಸ್‌ಪೆಂಡಿಚರನ್ನು ಮತ್ತು ಮೆಂಯಿಟೆನೆನ್ಸ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪೆಂಡಿಚರನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೋರಿಸಬೇಕು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ - ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ನಾನು ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮತ್ತು ಆಯೋಗದವರ, ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಆಗತಕ್ಕ ಖರ್ಚಿನ ಮೇಲೆ ಕಪಿಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಏನಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ವಿತ್ತೀಯ ಆಯೋಗದವರು ನೇಮಕವಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ವರ್ಷದ್ದು ಅದರ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದ್ದು ಖರ್ಚು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಏನು ರೆವೆನ್ಯೂ ಡಿಪಾಸಿಟ್ ಬರುತ್ತದೆ, ಅದನ್ನು ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದರೆ ಬರುವ ಮೂರು ವರ್ಷ ಏನು ಹೆಚ್ಚು ವಿತ್ತ ಆಯೋಗದಿಂದ ಆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಹಾಯ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಭಾರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥಸಚಿವರು ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಕೊರತೆ ಬಜೆಟ್ಟನ್ನು ಮೊದಲನೇ ಬಾರಿಗೆ ನಾನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನತಕ್ಕ ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆಯಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಹುಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ನಷ್ಟವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳದೆ ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮೂರು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಬಜೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೋ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇಂದು 197 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ, ಬಜೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಿರತಕ್ಕದು ಮೂರು ಲಕ್ಷ. ಇದು ಹೊಸದಾಗಿ ಪುರುವಾದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಆ ಕೆಲಸ ಪೂರ್ಣ ಭರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು, ವರ್ಷದ ಆಖೈರಿನೊಳಗಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಖರ್ಚಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಖಾತೆಯವರು ಕಳುಹಿಸಿದ ಅಂಕೆಯನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಕದೆ ಕೊರತೆ ಕಡಿಮೆ ತೋರಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಎರಡು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಖರ್ಚಾಗುವಂಥ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮೂರು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಒದಗಿಸಿದರು. ಇದು ಯಾವ ರೀತಿ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಬಜೆಟ್ ಅಥವಾ ಬಜೆಟ್ಟನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡತಕ್ಕ ಪದ್ಧತಿ ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ 1972 - 73 ರಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅವರು ಇದ್ದದ್ದು ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಎಂದರೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಏನಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಕಳೆದ ಸಲ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಒಟ್ಟು ಕೊರತೆ ಸುಮಾರು 30 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ ಆಗ ಅವರು ನಂಬಲಿಲ್ಲ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ - ಯಾವ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹೇಳುತ್ತೀರಿ ಎಂದರು, ಎಜುಕೇಷನ್ ಡಿಪಾರ್ಟಮೆಂಟ್‌ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚಾಗುತ್ತದೆ, ಅದಕ್ಕಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಲ್ಲ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಖಾತೆಗಳು ಟೆಂಪೋ ಮೇನ್‌ಟೇನ್ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಕಷ್ಟು ದುಡ್ಡನ್ನು ಒದಗಿಸಿಲ್ಲ ಎಂದು ಒಂದು ಸಲವಲ್ಲ ನಾಲ್ಕು ಸಲ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಹೊತ್ತು ಅದೇ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅವರು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ರಿಲೀಫ್ ಮೆಷರ್ಸ್‌ನಿಂದ ಆಗಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿಲ್ಲ. ರಿಲೀಫ್ ಮೆಷರ್ಸ್‌ಗೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಏನು ದುಡ್ಡು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಆ ದುಡ್ಡು ಬೇರೆ ಕಡೆಯಿಂದ

ಬರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಜಮಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ರಿಲೀಫ್ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಆಗಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ, ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಪತಿಗಳೇ, ವಿತ್ತೀಯ ಆಯೋಗದವರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಕೊಟ್ಟಂಥ ಒಂದು ಮೆಮೋರಾಂಡಂ ಏನಿದೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಚರ್ಚೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ಅದು ಬಂದಾಗ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ವಿತ್ತೀಯ ಆಯೋಗದವರ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ವಾದವನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಮಂಡಿಸುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಬಜೆಟ್ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ ಆ ರೀತಿ ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಡಿಮಾಂಡ್ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ನೇಹಿತರು ಈ ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಆ ಕಡೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾಲ್ಕಾರು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಇದ್ದಂಥ ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್‌ನ್ನು ತೀರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ವೇಸ್ ಅಂಡ್ ಮೀನ್ಸ್ ಅಡ್ವಾನ್ಸಸ್ ಕೊಟ್ಟರು. ಅದನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಬಹಳ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಹೇಳಿದರು. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದರು ಮತ್ತು ಆ ಕಡೆ ಕುಳಿತ ಕೆಲವು ಜನ ಸದಸ್ಯರು ನೀವೇ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸಹ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮಾತನಾಡಿದರು. ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ರಾಜಕೀಯವಿದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಸಮಸ್ಯೆ ವಿತ್ತೀಯ ಆಯೋಗವನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡತಕ್ಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ, ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ವಿತ್ತೀಯ ಆಯೋಗದವರು ಮಾಡತಕ್ಕ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಏನು ಉಪಾಯ ಮಾಡಿದರು ಎಂದರೆ ಅದನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಸಾಲ, ಎಷ್ಟು ವರ್ಷದ್ದು ಯಾವ ರೀತಿ ವಾಪಸು ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದೇನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಲವೂ ಕೂಡ ಅದು ನಡೆದುಕೊಂಡೆ ಬಂದಿದೆ. ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಕ್ಲಿಯರ್ ಮಾಡಿಲ್ಲ, ಅದು ಚಾರಿಟಿ ಅಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ನಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತು ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಬಹುಶಃ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ವಿತ್ತೀಯ ಆಯೋಗದವರ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು.

It has been converted in to loan.

ಸಹಕಾರ ಇಲಾಖೆಯ ಅವವ್ಯಹಾರ

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ:- ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಜನರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಇವೆ. ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಆರಿಸಿ ಬಂದಂಥವರು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಯಾವ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು ಅಲ್ಲ, ಯಾರೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಸ್ವತ್ತು ಎಂದು ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಪ್ರೈಮರಿ ಸೊಸೈಟಿಗಳು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಆರಿಸಬೇಕು. ಆರಿಸಿಬಂದಂಥವರು ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಡೈರೆಕ್ಟರ್ಸ್, ಚೇರ್ಮನ್ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ, ಅದು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಜನತೆಯ ಹಿತಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು. ಪ್ರಭಲವಾಗಿ ರುಜುವಾತು, ಕಾರಣ ಇದ್ದರೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ಅದರ ಮೇಲೆ ಉಗ್ರವಾದಂಥ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ, ಅದನ್ನು ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ವಿರೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಈಗ ಇವರು ತೋರಿಸಿದಂಥ ಕಾರಣಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಮಾಮೂಲಿ ಕಾರಣಗಳು, ಸಾಮಾನ್ಯವಾದಂಥ ಕುಂಟು ನೆಪ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಬೇರೆ ಕುಂಟು ನೆಪ ಇವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ.

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರ ಮಂತ್ರಿಗಳು 11 ತಿಂಗಳಾದರೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿಲ್ಲವೇ? ಯಾವ ಯಾವ ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಯಾವ ರೀತಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನುವ ಚಿತ್ರ ಇಷ್ಟರೊಳಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಬೇರೆ ಅನೇಕ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಇದಕ್ಕಿಂಥ ಎಷ್ಟೊ ಗಂಭಿರವಾದಂಥ ಇರ್‌ರೆಗ್ಯೂಲಾರಿಟೀಸ್ ಮತ್ತು ಕಾಯಿದೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಬೈಲಾಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕೋಆಪರೇಟೀವ್ ಆಕ್ಟಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಬೆಟ್ಟನ್ನು ಕೂಡ ಎತ್ತಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಾಲ್ಕು ಜಿಲ್ಲಾ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೊಗುವುದಿಲ್ಲ. ಐಡಿಯಲ್ ಹೋಂ ಕೋ-ಆಪರೇಟೀವ್ ವಿಚಾರ ಹೇಳಿದೆ. ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ರೂಪಾಯಿ ಅವ್ಯವಹಾರ ನಡೆದು ಹಣ ದುರುಪಯೋಗವಾಗಿದೆ. ಡಿಫಾಲ್ಟ್‌ಕೇಷನ್ ಆಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ಆರೋಪ ಬಂತು. ಅದನ್ನು ಸೂಪರ್‌ಸೀಡ್ ಮಾಡತಕ್ಕ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ, ತನಿಖೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದೇವೆ. ಆ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಪ್ರಕಾರ ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಏನು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮೊನ್ನೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕೋ-ಆಪರೇಟೀವ್ ವಿಚಾರ ಬಂದಾಗ ಅದೇ ರೀತಿ ಹೇಳಿದರು. ನೀವು ಇಂದೇ ಈಗಾಗಲೇ ಸರ್ಕಾರ ಕೈಗೊಂಡಂತಹ ಕರಾಳಕೃತ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ 19 ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟೀವ್ ಈಗಾಗಲೇ ಸೂಪರ್‌ಸೀಡ್ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಈಗ ಕಂಡುಬಂದದ್ದು ಬಿಜಾಪುರ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವು ಯಾವುವು ಎಂದರೆ ಬೀದರ್, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ತುಮಕೂರು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಪಕ್ಷದವರ ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್ ಇದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಗದಾ ಪ್ರಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇವೊತ್ತು ಈ

LIBRARY
BANGALORE

Stock No. C-7136
Date 24-7-06

ಸರ್ಕಾರ ಮಾಸ್ಸೀವ್ ಮಾಂಡೇಟ್ ಮೇಲೆ ಬಂದದ್ದು 216 ಸೀಟುಗಳಲ್ಲಿ 265 ಸೀಟು ಕೆಳಮನೆಗೆ ಗೆದ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಎಲೆಕ್ಷನ್ ಹೆದರಿಕೆ ಏತಕ್ಕೆ ! ತಾಲ್ಲೂಕು ಬೋರ್ಡು ರದ್ದುಪಡಿಸಿ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಟರ್ ನೇಮಕ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಏತಕ್ಕೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ! ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಪತಿಗಳೇ ಇವತ್ತು ನೋಟಿಫೀಕೇಷನ್ ಈ ಮನೆ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟರೆ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯತಕ್ಕ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಇತಿಶ್ರೀಗೆ ನಾಂಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ನೋಟಿಫಿಕೇಷನ್ ಇಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನು ಮುನಿಸಿಪಲ್ ವಿಚಾರ ಇದು ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

I am questioning the constitutionate validity - ಶ್ರೀಮಾನ್ ರಾಜಗೋಪಾಲರು ಕಾನ್ಸಿಟ್ಯೂಷನ್ ಪಂಡಿತರು. 4-8 ದಿವಸಗಳ ಹಿಂದೆ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಲಿಸ್ಟ್, ಸ್ಟೇಟ್ ಲಿಸ್ಟ್ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರಲ್ ಇನ್‌ಕಮ್ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಲಿಸ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಇದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರ ಕಾನ್ಸಿಟ್ಯೂಷನಲ್ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ಆಗಿ ಹೋಯಿತು ಪುನಃ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಸೋಷಿಯಲ್ ಸೈನ್ಸ್ ಇನ್ಸಿಟ್ಯೂಟನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಅದನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ.

I am questioning the constitutional validity of the notification. ಯಾವ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆಗಿರಲಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ಶಿಸ್ತಿನ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಆಪರ್‌ಚುನಿಟಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಅವನಿಗೆ ಮೊದಲು ಒಂದು ಷೋಕಾಸ್ ನೋಟಿಸ್ ಕೊಡಬೇಕು. ಅವನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅವನನ್ನು ಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಾಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಇದು ಒಂದು ಪಬ್ಲಿಕ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಷನ್. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರು ಯಾವ ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡಿದರು, What were the compelling reasons or growth on which the government had to take action under section 54?

ಈ ಸಂಸ್ಥೆ, ಇಂತಿಂಥ ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಇಂತಿಂಥ ಇರ್ರೆಗ್ಯುಲಾರಿಟೀಸ್ ಮಾಡಿದ, ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಏತಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ನೋಟೀಸ್ ಕೊಟ್ಟು. ಒಂದು ಆಪರ್‌ಚುನಿಟಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

923.209 54 SHU
KLS - EL
C-7136
KLS - EL

ಅವರು ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಷನಲ್ ಅಥಾರಿಟಿ ಮಾಡುವ ವಿಚಾರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದರು. In the co-operative act even though it is not specifically provided that before taking action under section 54, the concerned institution should be given an opportunity of being heard it is necssary to give a notice and give an opportunity to the institution of being heard,

ಒಬ್ಬ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರನನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಬೇಕಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಆಪರ್‌ಚುನಿಟಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಯಾವ ಕಾನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಷನ್ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲೂ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮನವಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಈ ನೋಟಿಫಿಕೇಷನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಜಿದ್ದು ಹಟ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಕೊನೆ ಪಕ್ಷ ನಾಳೆ ದಿವಸವೇ ಅಡ್ವೊಕೇಟ್ ಜನರಲ್ ಅವರನ್ನು ಕರೆಸಿ, ಈ ನೋಟಿಫಿಕೇಷನನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಿ. ಅವರು ಏನು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೇಳಲಿ, ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಈ ನೋಟಿಫಿಕೇಷನ್ ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಕಾನ್ಸ್ಟಿಟೂಷನಲ್ ಆಗಿ ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಯಾವುದೇ ತರಹವಾದ ಆಪರ್‌ಚುನಿಟಿ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ ನೀವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಲಿ ನಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಆ ಕಡೆಯವರು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಆಮೇಲೆ ಆ ನೋಟಿಫಿಕೇಷನ್‌ನನ್ನು ಇಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ನೀವು ಹಟ ಮಾಡಿದರೆ ಆಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಡಿ. ಬಹಳ ವಿನಯದಿಂದ ಕೈಮುಗಿದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿ, ಹಟ ಮಾಡಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಡಿ. ತಾವು ಆ ರೀತಿ ಹಟ ಮಾಡಿದರೆ ನಮಗೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ನಾವೂ ಕೂಡ ಅತ್ಯಂತ ನೊಂದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಉಗ್ರವಾದಂಥ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾವು ಕೂಡ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗಿ ಬರಬಹುದು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಯಾವುದೇ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸಭೆಯ ಒಂದು ಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೂಡ ಈ ಕಡೆ ಕುಳಿತಂತಹ ಸದಸ್ಯರು ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಆ ರೀತಿ ಆ ಕಡೆಯವರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಅದು ಅವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು. ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಏನನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಮತ್ತು ನಿನ್ನೆ ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಂಥ ವಿಚಾರಗಳು ಸಾಧಾರಣವಾದ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲ. 13 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸರ್ವಿಸ್ ಮಾಡಿದ ಒಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕನನ್ನು ಕೆಲಸದಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಿದ್ದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸಿಂಡಿಕೇಟ್‌ನವರು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅವರನ್ನು ಪುನಃ ವಾಪಸ್ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ

ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿರುವುದು ಸರಿಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ವಿಚಾರವೇ ! ಇಂತಹ ಸಹಸ್ರಾರು ಕೇಸುಗಳು ದಿನವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಈ ರೀತಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಯಾವ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಗರೀಬಿ ಹಟಾವೋ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೊ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇವೆಂದು ಪುನಃ ಪುನಃ ಬಾಯಿ ಬಡಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ಏನಾದರು ಬೆಲೆ ಇದೆಯೇ, ನ್ಯಾಯವಿದೆಯೇ? ಶಿಕ್ಷಕರೊಬ್ಬರನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ, ಎರಡು ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಬಿಟ್ರರಿಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವ ವಿಚಾರ ಏನಿದೆ, ಇವುಗಳು ತತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಚಾರಗಳು. ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳು ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಐದು ಅಥವಾ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ರಾಚಯ್ಯನವರಿಗೆ ಬಜೆಟ್ ಮೇಲೆ ಬಾಷಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ತವಕ ಇರಬಹುದು. ಅವರು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎರಡು ದಿವಸಗಳಿಂದಲೂ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಬೇಕಾದರೆ ಮಾತನಾಡಲಿ ; ಆ ರೀತಿ ಮಾತನಾಡಲು ಅವರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಅವಕಾಶ ಸಿಗುತ್ತದೆ : ಅವರು ಕಾನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಷನ್ ಸ್ಟಡಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ, ಅವರ ಒಂದು ಅನುಭವವನ್ನು ಹೇಳಲಿ: ಅದಕ್ಕೆ ನಾವು ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವ ಒಂದು ಅವಕಾಶ ತಪ್ಪಿಹೋಗುತ್ತದೆಂಬ ಚಿಂತೆ ಬೇಡ. ಇವೂತ್ತು ನಾವು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯ. ಸರ್ಕಾರದ ಒಂದು ನೀತಿ, ಒಂದು ತತ್ವ, ಒಂದು ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯವೇ ಹೊರತು ಇದು ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ವಿಷಯವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪನವರು ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಸೊಸೈಟಿಗಳ, ಆಕ್ಟ್‌ನ ಒಂದು ಪ್ರಾವಿಜನನ್ನು ಓದಿದರು. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಒಂದು ವಿಷಯ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಇವೂತ್ತು ಮದ್ಯಾಹ್ನ ಶ್ರೀ ಶಂಕರ್ ಆಳ್ವ ಅವರು ಬಿಜಾಪುರದ ಕೇಂದ್ರ ಸಹಾಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಆಡಿಟ್ ರಿಪೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ಯಾರ ಇದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರು ಒಂದು ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಬಾಯಿ ತೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ. ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ನೋಡಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಹೊರತು ಅದನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ, ತರಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಸಮಯ ಉಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು, ಈಗಲಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಾವೋ ಅಥವಾ ಆ ಕಡೆಯವರೋ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಾವು ಅಬೆಸ್ಟ್ಸಕ್ಷನಿಸ್ಟ್ ಆಟಿಟ್ಯೂಡ್‌ನ್ನು ಅಡಾಪ್ಟ್ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆಂದು ಮಾನ್ಯ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪನವರು ಹೇಳಿದರು. ಅಂಥಾದ್ದು ಏನಾದರೂ ಆಟಿಟ್ಯೂಡ್ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಇದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಆ ಸಂದರ್ಭ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಆಗ ನಾನು ಹೇಳಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ವಿಚಾರ ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯಾಗಬೇಕಾದರೂ

ಅದರ ಒಂದು ಮಹತ್ವ, ಅದರ ಒಂದು ಕಾನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಷನಲ್ ಪಾಯಿಂಟ್ ಮುಂತಾದವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ನಾವು ಸಮಯವನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಚರ್ಚೆಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಬಹುದು, ಕೆಲವೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಿವಸ, ಮೂರು ದಿವಸ, ನಾಲ್ಕು ದಿವಸಗಳ ಕಾಲ ಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಇವೊತ್ತು ಕಾನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಷನಲ್ ಪಾಯಿಂಟನ್ನು ನಾವು ಎತ್ತಿದೆವು, ಅದಕ್ಕೆ ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರ ನಮಗೆ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗದಿದ್ದರಿಂದ ಪುನಃ ಪುನಃ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಆದ ಕಾರಣ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ 5 ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಮಯ ಹಾಕಿದರೆ ಅದು ಸರಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಆ ಕಡೆ ಕುಳಿತವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಇವೊತ್ತಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನ್ಯಾಯವಿದೆ, ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸರ್ಕಾರದವರು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ನಾವು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮಯದ ಮಿತಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಕೇಂದ್ರದ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿ

ಜ್ಞಾನದೇವ ಎಸ್. ದೊಡ್ಡಮೇಟಿ (ರೋಣ): - ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಉತ್ತರಿಸುವರೆ?

ಅ) ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಶಿಸ್ತನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಕೈಗೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳೇನು?

ಆ) ಕೇಂದ್ರದ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿಯಿಂದ (ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಸೌಲಭ್ಯ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದು) ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟಾರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವ ಪರಿಣಾಮವೇನು?

ಇ) ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಇದರ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಕೈಗೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳೇನು?

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ (ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರು)

ಅ) ಆರ್ಥಿಕ ಶಿಸ್ತನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಸರ್ಕಾರವು ಮಿತವ್ಯಯ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಆ) ಈಗ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ನಿಯಮಗಳಂತೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ತನ್ನ ಲೆಕ್ಕದಿಂದ ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಮಿತಿ ಮೀರಿದ ಹಣವನ್ನು ಏಳು ದಿನಗಳ ಕಾಲದವರಿಗೂ ಮೀರಿ ತೆಗೆಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಇದು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ವ್ಯವಹಾರದ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಈಗ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಏಳು ದಿನಗಳ ಕಾಲಾವಕಾಶವನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ದಿನಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂತೆಯೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಕೇಳಿದೆ ಆದರೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಈ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಿಲ್ಲ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ಮಿತವ್ಯಯದಿಂದ ಒಟ್ಟು ಯೋಜನೇತರ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ 20 ರಷ್ಟನ್ನು ಕಡಿತ ಮಾಡಿ ಉಳಿಸಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಉದ್ದೇಶ ಸದ್ಯ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ಪಾಲಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಪೋಲಿಸ್ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ದರೋಡೆಗಳು ಆಗುತ್ತಾ ಇರುತ್ತವೆ. ಆಗ ಪೋಲಿಸರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲಾಖೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಾಹನ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ಆಧುನಿಕ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು

ಒದಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಶಿಕ್ಷಕರ ನೇಮಕಾತಿ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ಖಾತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಇಲಾಖೆಯೂ ಕೂಡ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಶೇಕಡ 10 ರಷ್ಟು ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕೂಡ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ.

ಈಗ ನಾವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಈ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ರಿಸೋರ್ಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋದಾಗ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮಿತವ್ಯಯದ ರೂಲನ್ನು ತರತಕ್ಕಂಥದ್ದು. ಎರಡನೇಯದು ಈಗಾಗಲೇ ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿರಕ್ಕಂಥ ಹಣವನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬುದು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರ ತರವಾದಂತಹ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ಮೊನ್ನೆ ತಾನೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಕರ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಭತ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕಂತಹ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಕರ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೆ ಹಣದ ತುಟ್ಟಿಭತ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಗ, ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರದ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಅದನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ನಾವು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಂಥ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ನಾವು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರತಕ್ಕಂಥ ಒಂದು ಒಪ್ಪಂದವಾಗಿದೆ. ಅದು ಕೂಡ ನಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇದೆ.

ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದವರು ಪೆಟ್ರೋಲ್ ದರವನ್ನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಲೀಟರ್ ಒಂದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡಿದರು, ಅದರ ನೇರವಾದ ಪರಿಣಾಮ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಖಾತೆಯ ಮೇಲೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಉಕ್ಕಿನ ಧಾರಣೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡಿದರು.

ಹಾಗೆಯೇ ಪಿ.ಡಬ್ಲ್ಯು.ಡಿ. ಇರಲಿ, ಇರಿಗೇಷನ್ ಇರಲಿ, ಕಟ್ಟಡ ಕಟ್ಟಿದಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿರಲಿ ಅದರ ವೆಚ್ಚ ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಯಾವ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಯೋ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರದ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ವಿಪರೀತವಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ:- ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ನಮಗೆ ಬರತಕ್ಕಂತಹ ಹಣ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲ, ತಡವಾಗಿ ಬರಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉಳಿತಾಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಇಟ್ಟಿರತಕ್ಕಂತಹ ಪಾಲು ಏನಿದೆ ಅದು ನಾವು ಹಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳು, ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಅಥವ ಮೂರು ತಿಂಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ

ತಿಂಗಳು ನಮಗೆ ವಾಪಸ್ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಇನ್ನು ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಬರತಕ್ಕಂತಹ ಹಣ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರ ಫೈನಲೈಸ್ ಆಗದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯತಕ್ಕಂಥದ್ದು ಕೂಡ ಉದಾಹರಣೆ ಉಂಟು. ನಾನು ಮತ್ತು ಇತರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸೇತರ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅವರ ಮುಂದೆ ಪುನಃ ಮಂಡಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅಂದರೆ ವೇಸ್ ಅಂಡ್ ಮೀನ್ ಅಡ್ವಾನ್ಸಸ್ ಏನಿದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಈಗ ಯಾವ ಒಂದು ಮಿತಿಯನ್ನು ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆಯೋ ಆ ಮಿತಿಯನ್ನು ಎರಡರಷ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಸಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅದು 45 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದರೆ 90 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಏರಿಸಬೇಕು. ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್‌ಗೆ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ನಿಯಮವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ತರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ನಾವು ವೇಸ್ ಅಂಡ್ ಮೀನ್ ಅಡ್ವಾನ್ಸಸ್ ಹೊರತಾಗಿ ನಾವು ಏನಾದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಡ್ರಾ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಎಷ್ಟು ಇರಲಿ ಹತ್ತು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಇರಲಿ 20 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಇರಲಿ, 40 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಇರಲಿ ಅಥವಾ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಇರಲಿ ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಅನ್ನು ಒಂದು ವಾರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಾವು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ವಾರವಾದ ತಕ್ಷಣ ಒಂದು ವಾರಕ್ಕೆ ಇಂತಿಷ್ಟು, ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಇದೆ, ಇವತ್ತೇ ಅದನ್ನು ಪೇಮೆಂಟ್ ಮಾಡಬೇಕು ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಚೆಕ್ಕನ್ನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಡಿಸ್‌ಆನರ್ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ ಬಂತು. ಸುದೈವದಿಂದ ಅಂತಹ ಪ್ರಸಂಗ ನಮಗೆ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ:- ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಅನೇಕ ಸಲ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ರಿಸರ್ವ್‌ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ಮೇಲೂ ಕೂಡ ಅವರದ್ದೇ ಆದ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ನಾವೇನಾದರೂ ಡೆಫಿಸಿಟ್ ಫೈನಾನ್ಸ್ ಅನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಂದು ಮಿತಿಗೆ ಒಂದು ಚೂರಾದರೂ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿದರೆ ತಕ್ಷಣ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕಂತಹ ಅಧಿಕಾರ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಎಷ್ಟೇ ಡೆಫಿಸಿಟ್ ಫೈನಾನ್ಸಿಂಗ್ ಮಾಡಿದರೂ ಕೂಡ ಒಟ್ಟು ಬಡ್ಜೆಟ್ಟಿನ ಶೇಕಡ ಒಂದರಷ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಇದು ಒಂದು ಪರ್‌ಸೆಂಟ್ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ್ದು ಹತ್ತು ಪರ್‌ಸೆಂಟ್‌ವರೆಗೆ ಇವತ್ತು ಡೆಫಿಸಿಟ್ ಫೈನಾನ್ಸಿಂಗ್ ಇದೆ. ಅವರು ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್‌ನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬೆಲೆಗೆ ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅವರು ರಿಸರ್ವ್‌ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನಿಂದ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮತ್ತು ನಾಸಿಕ್ ಪ್ರೆಸ್‌ನಿಂದ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಅವರು ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಬಹುದು. ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ತರಹದ ಹತೋಟಿ ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಇಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾವು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಭದ್ರವಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟಾದಂಥ ದೃಷ್ಟಿ ಇರಬೇಕೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಮೇಲೆ ಇರಬೇಕು. ಇದು ನಮ್ಮ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ವಾದ ಕೂಡ, ಅದನ್ನು ಅವರು ಒಪ್ಪುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ.

ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ:- ನಾವು ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಜೀರೋ ಬಡ್ಜೆಟ್ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಜೀರೋ ಬೇಸ್ಡ್ ಬಡ್ಜೆಟ್ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದುದು ನಿಜ. ಇದರಿಂದ ಸುಮಾರು 20 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಈಗ ಉಳಿತಾಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟಿನವರು ಇದೊಂದು ಮಹತ್ವವಾದುದು. ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಆರ್‌ಗ್ಯುಮೆಂಟ್ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಪೆರೂಸ್ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇನ್ನು ಶ್ರೀಮತಿ ಮುಕ್ತರುನ್ನಿಸಾ ಬೇಗಂ ಅವರು ನಾಲ್ಕಾರು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಅವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಸುಂದರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಕಾಂಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ಮತನಾಡುವಾಗ ಚೈಲ್ಡ್ ಲೇಬರ್ ಪದ್ಧತಿ ಏನು ಇದೆ ಅದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಕಮಿಟಿ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಅವರ ರೆಕಮೆಂಡೇಷನ್ ಬಂದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ತರಬಹುದು ಯಾವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಬಹುದು. ಯಾವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಖಾತೆಯವರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿ 10 ಜನ ಮಹಿಳಾ ಸದಸ್ಯರು ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ಅಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಗ್ಗೆ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ತಾಳೀಭಾಗ್ಯದ ಯೋಜನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಿ ಎಂದು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಕೇಳಿದರು. ಇದೇ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಬಿ.ಎಸ್. ಯಡಿಯೂರಪ್ಪನವರೂ ಕೂಡ ಕೇಳಿದರು.

ಇದಕ್ಕೆ ನಾನಾದರೂ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮ ಎಂದು ಇದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ನಾವು ನೇಮಿಸಿದ್ದೇವೆ. ತಾಳೀ ಭಾಗ್ಯದ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಎಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅದೇ ಹಣವನ್ನು ಈ ನಿಗಮದ ಮುಖಾಂತರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇವೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಹೊಸ ಸ್ಕೀಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

ಬಿ.ಎಸ್. ಯಡಿಯೂರಪ್ಪ :- ತಾಳೀ ಭಾಗ್ಯ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ನೀವು ಕೈ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೀರಾ?

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆ :- ಇದೇ ಕಾರಣ. ನಮ್ಮ ಈ ಯೋಜನೆ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಜನರಿಗೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜಾತಿಯ ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರುಗಳ ಪೈಕಿ ಕೆಲವು ಜಾತಿಯವರು ಆ ತಾಳಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಹಲವಾರು ಜಾತಿಯವರು ಈ ತಾಳಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ನಮ್ಮ ಯೋಜನೆಯ ಉಪಯೋಗ ಎಲ್ಲಾ ಜನರಿಗೂ ಆಗದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ನಾವು ಇದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಇದು ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ದುಡ್ಡು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಹಣದ ಉಪಯೋಗ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಯ ಜನರಿಗೂ ಅನುಕೂಲ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಆ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಾವು ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ನಾವು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಯಾವುದೇ ಯೋಜನೆ ಆಗಲಿ ಅದು ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ ಜನರಿಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಯ ಜನರಿಗೂ ಉಪಯೋಗ ಆಗಬೇಕು. ನಮಗೆ ಆ ಧರ್ಮ ಈ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಏನು ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಅನುಕೂಲವಾಗಬೇಕೆಂಬುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಮವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹಂಚತಕ್ಕ ಯೋಜನೆ ಇದೆ. ವಿಧವಾ ವೇತನ ಏನಿದೆ ಆ ಯೋಜನೆ ಕೂಡ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಸರ್ಕಾರ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಹಣ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ವಿನಿಯೋಗವಾಗಲೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ.

ಬಚಾವತ್ ಕಮಿಷನ್: ಒಂದು ಚರ್ಚೆ

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ [ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು] :- ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಎತ್ತಿದ್ದಕ್ಕೆ, ಎತ್ತಿದಂಥಹ ಎಲ್ಲಾ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನಾನು ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿಯಾದರೂ ಚರ್ಚೆ ಆಗ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದರ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು. ಚರ್ಚೆಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಆಗಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದ ನೀರಾವರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮತ್ತು ನಾವು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಈ ಚರ್ಚೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಆಗಬೇಕು ಎಂದರೆ ಕೆಲವು ವಾರಗಳ ಹಿಂದೆ ಕೇಂದ್ರದ ವಾರೆಂಟ್ ಮತ್ತು ಪವರ್ ಕಮಿಷನ್‌ನವರು ತೆಲುಗು ಗಂಗಾ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಟೆಕ್ನಿಕಲ್ ಕ್ಲಿಯರೆನ್ಸ್ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕ ವಿಷಯ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಈ ಟೆಕ್ನಿಕಲ್ ಕ್ಲಿಯರೆನ್ಸ್ ಕೇವಲ ಎನ್‌ವಿರಾನ್‌ಮೆಂಟ್ ಕ್ಲಿಯರೆನ್ಸ್ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ. ತೆಲುಗು ಗಂಗಾ ಮೂಲಕ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಜೂರು ಆಯಿತು ಮತ್ತು ಯಾವ ಷರತ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಮಂಜೂರು ಆಯಿತು ಎಂದು ಪುನಃ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಆ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಆಂಧ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಮುರಿದಿರುವುದು ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟ ಆಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಶಂಕೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದ ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ತೆಲುಗು ಗಂಗಾ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್, ಮುಖ್ಯವಾದಂತಹ ಉದ್ದೇಶ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಅಭಾವ ನೀಗಿಸುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮದ್ರಾಸ್ ನಗರಕ್ಕೆ ನೀರನ್ನು ಸಪ್ಲೈ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಇದ್ದುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಚ್ಚಗೊಳಿಸಿ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದ ನಾಲ್ಕು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದ ಅಂದರೆ ರಾಜ್ಯಗಳ ಜಲಾನಯನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಇನ್ನಿತರ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಅಂದರೆ ತಮಿಳುನಾಡು ಮಹರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಒಪ್ಪಿಗೆಗೆ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾದಂಥ ಸೂಚನೆ ಆಗಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಾವು ಅನೇಕ ಸಲ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದೇವೆ. ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಆಗಿನ ಒಪ್ಪಂದದ ಪ್ರಕಾರ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಸಿರತಕ್ಕಂಥ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಆಂಧ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪುನಃ ನಾನು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ನಾನು ಅನೇಕ ಸಲ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಷರತ್ತಿನ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ 0.5 ಟಿ.ಎಂ.ಸಿ ಗಳಷ್ಟು ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಸಲುವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಒಪ್ಪಂದ ಆಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿ ಕೆನಾಲ್ ತೆಗೆಯಲು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಒಪ್ಪಿದೆ. ಇದೊಂದೇ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ನೀರು ಉಪಯೋಗ ಆಗಬೇಕು ಬೇರೆ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರು ಉಪಯೋಗವಾಗಬಾರದೆಂದು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ್ದೆ ಆಗಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಮಾನ್ಯ ವೀರಪ್ಪ ಮೊಯಿಲಿ ಅವರು ಬಚಾವತ್ ಅವಾರ್ಡಿನಿಂದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಏನು ಹೇಳಿದರು, ಅದು ನಿಜ. ನಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಿಗಬೇಕಿತ್ತೊ ಅಷ್ಟು ನೀರು ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಈ ಬೇಸಿನ್ನಿನ ಅರ್ಧ ಭಾಗ ಅಥವ ಶೇಕಡ 48 ರಷ್ಟು ಭಾಗ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ನಮಗೆ ಮೂರನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗದ ಕಡಿಮೆ ಪಾಲಿನಷ್ಟು ನೀರು ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ನಮಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದು ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಉದಾಹರಣೆ ಸಾಕು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದ ಶೇಕಡ 60 ರಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶ ಪುನಃ ಪುನಃ ಅಭಾವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೂ ಸಹ ಗೊತ್ತು. ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದ ರಾಜ್ಯಗಳವರಿಗೂ ಸಹ ಇದು ಗೊತ್ತು. ಆದರೂ ಸಹ ಈ ಟ್ರಿಬ್ಯುನಲ್ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ನಾವು ಹಿಂದೆ ವಿರೋಧ ಮಾಡದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದ ಮಾನ್ಯ ಕೊಟ್ರಪ್ಪನವರು ಮತ್ತು ಮಾನ್ಯ ಬಾಬುರೆಡ್ಡಿ ತುಂಗಾಳ್ ಅವರು ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಅದು ಏನೆಂದರೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಏನಾದರು 2 ಸಾವಿರದ ಇಸವಿಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ನೀರನ್ನು ನಾವು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಏನಾಗಬಹುದು? ಈ ರೀತಿ ಆದರೆ ನಮಗೆ ಈ ನೀರಿನ ಮೇಲಿರುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ನಾವು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೋ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು? ಇದೇ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ವೀರಪ್ಪಮೊಯ್ಲಿ ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಮ್ಮ ಭಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಿದರು, ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ನೀರಿನ ಮೇಲಿರುವಂತಹ ಹಕ್ಕನ್ನು ನಾವು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮೇಲಿನ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಕೆಲಸ ಶಿಥಿಲವಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನಿಲುವು ಏನಿರಬೇಕೆಂದರೆ, ಎರಡು ಸಾವಿರದ ಇಸವಿಯೊಳಗೆ ನಮಗೆ ಸೇರಿದಂಥ ಎಲ್ಲಾ ನೀರನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಾವು ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ರಿಸ್ಕನ್ನು ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನ

ಏನೆಂದರೆ, ಅವರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ನೀರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎನ್ನುವುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಳೆದ ವರ್ಷ ನಾವು ಬಡ್ಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ 200 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಯಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತೆಯಾದುದರಿಂದ ಅಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಈ ಒಂದು ಬಡ್ಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಅನೌನ್ಸ್‌ಮೆಂಟ್ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ, ನಾನು ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ದಿಟ್ಟ ಎದೆಗಾರಿಕೆ ಎಂದು ಹೇಳಿತ್ತೀರೋ ಅಥವಾ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೀರೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದೆ ಅದು ಏನೆಂದರೆ ಇನ್ನು ಎರಡು ವರ್ಷದ ನಂತರ ಅಂದರೆ 8ನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷದಂತೆ ನಾವು ಸುಮಾರು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಕೋಟಿವರೆಗೆ ಈ ನೀರಾವರಿ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸತಕ್ಕಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದು ಅಗತ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಬಾಕಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲಾ ಹಣವನ್ನು ಕಾವೇರಿ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಡೈವರ್ಟ್ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದ್ದರೆ ನಾವು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಇಂಡಿವಿಜಿಯಲ್ ಬ್ಯಾಲೆನ್ಸ್ ವಿಚಾರ ಬಂದಾಗ ಇದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಹೈಸ್ಕೂಲುಗಳು ಬೇಕು, ಕಾಲೇಜುಗಳು ಬೇಕು, ಸೇತುವೆಗಳು ಬೇಕು, ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ಬರುತ್ತದೆ. ನೀರಾವರಿ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಪ್ರಮುಖವೆನಿಸಿದೆ. ಅಂಥ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು? ಚಿಕ್ಕ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆ, ಕೆಲವು ಕೆರೆಗಳು ಮತ್ತೆ ಒಂದೆರಡು ದೊಡ್ಡ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು? ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜನರಿಗೆ ನಾವು ಸಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಇಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅದು ಸಣ್ಣ ವಿಚಾರವಲ್ಲ. ಮೊನ್ನೆ ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ದೇವೇಗೌಡರು ಸಂಸತ್ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಶ್ರೀ ದಿನೇಶ್‌ಸಿಂಗ್ ಅವರನ್ನು ಬೇಟಿಮಾಡಿ ತೆಲುಗು ಗಂಗಾ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾರ್ಪಾಡು ಮಾಡದಂತ ವಿಚಾರವನ್ನು ನೀವೇ ಒಪ್ಪುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನೀವು ಹಾಕಿದ ಷರತ್ತನ್ನೇ ಮುರಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಇದನ್ನು ನಾವು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮಾರ್ಪಾಟಾದಂತಹ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಒಪ್ಪತಕ್ಕಂಥದ್ದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ತೆಲುಗು ಗಂಗಾ ಒಪ್ಪಂದದ ಷರತ್ತನ್ನು ಮೀರಿದರೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಆಂಧ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರಿಗೆ ಉಗ್ರವಾದ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ಎಂ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜನ ಖರ್ಗೆ :- ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಒಂದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 200 ಕೋಟಿಗೆ ತಂದಿದ್ದೀರಿ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆ :- ನಾನು ಇದನ್ನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚಳದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಹಸಿರು ಕಾರ್ಡು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದ್ದೇವೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆ ಕುರಿತಂತೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಟೀಕೆಗಳು ಬಂದವು. ಈಗಲೂ ಇದೆ. ತಾವು ದಯಮಾಡಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ ತೀರಾ ಬಡವರು ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯ ಒತ್ತಡದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥದ್ದು ಸಾಧ್ಯವೆ.

ಬಿ. ಲಕ್ಕಪ್ಪ :- ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡವರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೀರಾ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಇನ್ನೇನು ಸಾಹುಕಾರರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆಯ? ಇದು ನಿಜವಾದಂಥ ವಾದವಲ್ಲ, ಯಾರಿಗೆ ಈ ಕಾರ್ಡನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಏಕೆ ತಲೆ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರತಾಪಚಂದ್ರ ಶೆಟ್ಟಿ :- ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದರೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಇದು ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯ ಪರಮಾವಧಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ನಿಮಗೆ ಲಾಭ ಏನು ಅಂದರೆ. ಸರ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಂಥ ಕೆಲಸ ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇನ್ನು ಈ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಏನು ಎಂದು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೆರಡು ಸಾರಿ ಈ ಮನೆಯ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಇವತ್ತು ಕೂಡ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯನ್ನು ತಡೆಯತಕ್ಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಯಾರದು? ಇಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ವಸ್ತುಗಳ ಕೃತ್ರಿಮವಾಗಿ ಅಭಾವ ಉಂಟಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಆಗಬಹುದು.

ಎನ್.ಎಮ್. ಅಡ್ಯಂತಾಯ :- ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ?

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ:- ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಸಾರಿ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಜೀವನ ವೆಚ್ಚ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜಧಾನಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅನೇಕ ಸಲ ಅಲ್ಲಿಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಗೆ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳು. ಇವೊತ್ತು ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವಿನ ಅಭಾವದಿಂದ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಉಗ್ರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಗೋಧಿ ಇನ್ನಿತರೆ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಸುಮಾರು ಎರಡು ಕೋಟಿ ಟನ್ ದಾಸ್ತಾನು ಇದೆ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗಳು ಪುನಃ ಪುನಃ ಹೇಳಿದರು. ಇಂತಹ ಅಭಾವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಕೂಡ ನಾವು ಅಮೇರಿಕಾದಿಂದ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಿಂದ ಆಮದು ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥ ಶೇಖರಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಸಹ ಈ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಏನು? ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕೇವಲ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿವಸಗಳ ಹಿಂದೆ ಗೋಧಿ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕ್ವಿಂಟಾಲ್‌ಗೆ 9 ರೂಪಾಯಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿದರು. ನಾನು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಂತೆ ಕಳೆದ 5 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಎಷ್ಟು ಸಾರಿ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಕಳೆದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು 3 ಸಾರಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿದರು. 1-12-1986 ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ಗೆ 14 ರೂಪಾಯಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿದರು. ಒಂದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಸಲ 1-10-1987 ರಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸಾರಿ 13 ರೂಪಾಯಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿದರು. ಇದು ರೇಷನ್ ಕಾರ್ಡ್ ಮುಖಾಂತರ ಕೊಡತಕ್ಕ ಅಕ್ಕಿ.

ಎನ್. ಎಂ. ಅಡ್ಯಂತಾಯ :- ತಾವು ಸಹ ಎರಡೂವರೆ ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದುದನ್ನು ಮೂರು ರೂಪಾಯಿ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನಾವು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಖರೀದಿ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಾವು ಎಷ್ಟು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಅಕ್ಕಿಯ ಬೆಲೆಯ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ? ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಯಾವಾಗ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಾವು ರೇಷನ್ ಕಾರ್ಡ್‌ನ ಮುಖಾಂತರ ಮತ್ತು ಗ್ರೀನ್ ಕಾರ್ಡ್‌ನ ಮುಖಾಂತರ ಈ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಾವು ಎಷ್ಟು ಹಂಚುತ್ತೇವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡತಕ್ಕ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪ್ರಸಂಗ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. 2 ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವರು 35 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಗೋಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ 1986 ರಿಂದ 88ನೇ ಇಸವಿಯವರೆಗೆ 3 ಸಾರಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲನೇ ಸಾರಿ 18 ರೂಪಾಯಿ ಎರಡನೇ ಸಾರಿ 15 ರೂಪಾಯಿ, ಮೂರನೇ ಸಾರಿ 9 ರೂಪಾಯಿ ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು 32 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು 2 ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನು ಸಕ್ಕರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ 2 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ 2 ಸಾರಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲನೇ ಸಾರಿ 5 ರೂಪಾಯಿ ಮತ್ತು ಎರಡನೇ ಸಾರಿ 25 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನು ತಾಳೆ ಎಣ್ಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಒಂದೇ ಸಾರಿ 200 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಡೈರೆಕ್ಟ್ ಆಗಿ, ಇದರ ಹೊರತಾಗಿ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟರ್ಡ್ ಪ್ರೈಸ್ ಎಂದು ನಾವು ಏನು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ, ಅಂದರೆ ಸರ್ಕಾರಿ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗತಕ್ಕ ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಆದಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ಹಣವನ್ನು ವಂಚನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಈ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 83-84 ರಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡಿ 1800 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಇಡೀ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಆದಾಯ ಬರತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

86-87 ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಸೇರಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ 2800 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಆದಾಯ ಬರತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 87-88 ರಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಮತ್ತು ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ, ಇವುಗಳ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡಿದರು. ಈಗ್ಗೆ 3 ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ, ಬೆಲೆಯನ್ನು 1 ಲೀಟರ್‌ಗೆ 1 ರೂಪಾಯಿನಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ನಿರ್ಣಯ. ಅವರ ನಿರ್ಣಯದಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ 100 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಲುಕ್ಸಾನಾಗುತ್ತದೆ. ಶೇಕಡ 65 ರಿಂದ 70 ರಷ್ಟು ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಬಳಕೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತವೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಸ್ಟೀಲ್‌ನ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬ್ರಿಡ್ಜ್ ಕೆಲಸ ಇರಬಹುದು, ಡ್ಯಾಮ್‌ನ ಕೆಲಸ ಇರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಕಟ್ಟಡದ ಕೆಲಸ ಇರಬಹುದು ಇವುಗಳ ಕಾಸ್ಟ್ ಆಫ್ ಕನ್‌ಸ್ಟ್ರಕ್ಷನ್ ನಮಗೆ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಿನ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಅವರು ಜಾಸ್ತಿ ಮಾಡಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ರಾಯಚೂರಿನಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಶಾಖೋತ್ಪನ್ನ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚು ಇರತಕ್ಕದ್ದು ಕೇವಲ ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೂ ಇದರಿಂದ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಹೊಡೆತ ಬೀಳುತ್ತದೆಂದು ನಾನು ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಿಂದ ಕ್ಯಾಸ್‌ಕೇಂಡಿಗ್ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೆಲೆಗಳ ಮೇಲೂ ಆದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗುತ್ತದೆ. ರೇಲ್ವೆ ಫೇರ್ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿದರು. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪೋಸ್ಟ್ ಅಂಡ್ ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿದರು, ಇದೆಲ್ಲದರ ಪರಿಣಾಮ ಒಟ್ಟಾರೆ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ರೂಪಾಯಿಯ ಬೆಲೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸರ್ಕಾರಿ ವಾಹನಗಳ ದುರುಪಯೋಗ!

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಾವು ಒಂದು ಕಮಿಟಿ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಳಂಬವಾಗಿದೆ. ಕಮಿಟಿ ಏತಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆಂದರೆ ಒಂದು ಸರ್ಕಾರಿ ವಾಹನ ಎಷ್ಟು ಕಿಲೋ ಮೀಟರ್ ಓಡಿದ ಮೇಲೆ ಅದು ಅನುಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಮತಬೇಧ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ವಾಹನ ಇಂತಿಷ್ಟು ವರ್ಷ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅನುಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಮಿಟಿಯನ್ನು ನಾವು ನೇಮಕ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಈಗ ನಾವು ಆ ಕಮಿಟಿಯವರ ಶಿಫಾರಿಸ್ಸಿಗೆ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸೂಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಹಳೆಯ ವಾಹನಗಳು ಎಂದರೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 15-20 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಖರೀದಿ ಮಾಡಿದಂಥ ಮಾಹನಗಳು ಇವತ್ತೂ ಸಹ ಇದೆ. ಆ ವಾಹನಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ಪುನಃ ಹಾಳಾಗುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವೂ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇನ್‌ಟೇನ್ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಅಂದರೆ ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಬಹಳ ಹಣ ಖರ್ಚು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂತಿಷ್ಟು ವರ್ಷ ಎಂದು ನಿಗದಿ ಮಾಡಿ ಓಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಹರಾಜು ಮಾಡಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹಣ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನತಕ್ಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಸಮಿತಿಯವರು ಏನು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾರೊ ಅದರ ಮೇಲೆ ಮುಂದಿನ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ:- ನಾನು, ನನ್ನ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇಲಾಖೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಕೆಟ್ಟು ನಿಂತಿರುವ ವಾಹನಗಳು 962. ಯಾವ ಇಲಾಖೆಯ ವಾಹನಗಳನ್ನು ತನಿಖೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು? ಯಾವ ರೀತಿ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕ ಇಂಥ ವಾಹನದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಅಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ದುರುಪಯೋಗವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧಿಷ್ಟವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ತಂದು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ತನಿಖೆ ಮಾಡಿಸಿ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರ ವಿರುದ್ಧ ಉಗ್ರ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ದುರುಪಯೋಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ದುರುಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ, ಕೆಲವು ಕಡೆ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಕಳ್ಳತನಗಳು ಆಗುತ್ತದೆ. ಅನುಪಯುಕ್ತವೆಂದು ಕಂಡುಬಂದ ಮೇಲೆ 3-4 ವರ್ಷ ಎಂದು ನಿಗದಿ ಮಾಡಿ ನಂತರ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ನಾವು ಹಾರಾಜು ಹಾಕಿದರೆ ಅವುಗಳ ರೀಸೇಲ್ ವ್ಯಾಲ್ಯು ಜಾಸ್ತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಷ್ಟವಾಗುವುದರ ಬದಲು ಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಸಭೆಯ ಮುಂದಿಡಲಾದ ಪತ್ರಗಳು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ (ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರು) :- ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ ನಾನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

1957ನೇ ಇಸವಿಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾರಾಟ ತೆರಿಗೆ ಶಾಸನದ 8 (ಎ) ನ ಕಲಮಿನ ಮೇರೆಗೆ :

1) ಗೊಬ್ಬರ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಡೈ ಅಮೋನಿಯಂ ಫಾಸ್ಫೇಟ್ ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸಾಧನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವಾಗ ನೀಡಬೇಕಾದ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿನಾಯಿತಿಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ದಿನಾಂಕ 1988ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 20 ರಂದು ಹೊರಡಿಸಲಾದ ಎಫ್.ಡಿ. 75 ಸಿ.ಎಸ್.ಎಲ್ 88 ನೇ ಕ್ರಮಾಂಕದ ಅಧಿಸೂಚನೆ.

2) ಆಸ್‌ಬೆಸ್ಟಾಸ್ ಮೇಲ್ಹಾವಣಿಯನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವಾಗ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಶೇಕಡ ಎಂಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ದಿನಾಂಕ 1988 ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 20 ರಂದು ಹೊರಡಿಸಲಾದ ಎಫ್.ಡಿ 82 ಸಿ.ಎಸ್.ಎಲ್. 88 (1) ನೇ ಕ್ರಮಾಂಕದ ಅಧಿಸೂಚನೆ.

3) ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಕ್ವಾರ್ಟ್ಜ್ ವಾಚುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವಾಗ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಶೇಕಡ 4 ಕ್ಕೆ ಇಳಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ದಿನಾಂಕ 1988 ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 20 ರಂದು ಹೊರಡಿಸಲಾದ ಎಫ್ ಡಿ 82 ಸಿ,ಎಸ್,ಎಲ್ 88ನೇ ಕ್ರಮಾಂಕದ ಅಧಿಸೂಚನೆ.

4) ಮೋಟಾರು ಕಾರು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವಾಗ ನೀಡಬೇಕಾದ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿನಾಯಿತಿಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ದಿನಾಂಕ 1988ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 20 ರಂದು ಹೊರಡಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಎಫ್.ಡಿ. 35 ಸಿ.ಎಸ್.ಎಲ್ 88ನೇ (7) ನೇ ಕ್ರಮಾಂಕದ ಅಧಿಸೂಚನೆ.

5) ಬಯೋಮಾಸ್ ಗ್ಯಾಸ್, ಹಪ್ಪಳ. ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಎಳೆಯಲ್ಪಡುವ ಗಾಡಿಗಳು, ಮನುಷ್ಯರ ಕೂದಲು ಮತ್ತು ಇತರೆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವಾಗ ನೀಡಬೇಕಾದ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿನಾಯಿತಿಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ದಿನಾಂಕ 20 ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 1988 ರಂದು ಹೊರಡಿಸಲಾದ ಎಫ್.ಡಿ 82 ಸಿ.ಎಸ್.ಎಲ್ 88 (4) ನೇ ಕ್ರಮಾಂಕದ ಅಧಿಸೂಚನೆ.

6) ಅಧಿಸೂಚನೆ ಎಫ್.ಡಿ 14 ಸಿ.ಎಸ್.ಎಲ್. 82 ದಿನಾಂಕ 28-2-1987 ರಂದು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ದಿನಾಂಕ 20 ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 1988ರಂದು ಹೊರಡಿಸಲಾದ ಎಫ್.ಡಿ 82 ಸಿ.ಎಸ್.ಎಲ್. 88 (5)ನೇ ಅಧಿಸೂಚನೆ.

7) ಪೆಟ್ರೋಲ್, ಧಾನ್ಯಗಳು, ಹೊಲಿಗೆಯಂತ್ರ ಮತ್ತು ಇತರೆ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ದಿನಾಂಕ 30 ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 1988 ರಂದು ಹೊರಡಿಸಲಾದ ಎಫ್.ಡಿ 82 ಸಿ.ಎಸ್.ಎಲ್. 88 (6) ನೇ ಅಧಿಸೂಚನೆ.

8) ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರವೇಶ ತೆರಿಗೆ ಶಾಸನದ (ತಿದ್ದುಪಡಿ) ನಿಯಮ 1988 ಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ದಿನಾಂಕ 21 ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 1988 ರಂದು ಹೊರಡಿಸಲಾದ ಎಫ್.ಡಿ 114 ಸಿ.ಇಡಿ 82 ನೇ ಕ್ರಮಾಂಕದ ಅಧಿಸೂಚನೆ.

9) ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾರಾಟ ತೆರಿಗೆ (ತಿದ್ದುಪಡಿ) ಅಧಿನಿಯಮಗಳು 1988ಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ದಿನಾಂಕ 17ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 1988 ರಂದು ಹೊರಡಿಸಲಾದ ಎಫ್.ಡಿ 122 ಸಿ.ಎಸ್.ಎಲ್ 87ನೇ ಕ್ರಮಾಂಕದ ಅಧಿಸೂಚನೆಯನ್ನು ಸಭೆಯ ಮುಂದಿಡುತ್ತೇನೆ.

ಕೆ.ಹೆಚ್.ಪಾಟೀಲ್ :- ಹುಣಸೇ ಹಣ್ಣಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದಿರಿ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಹುಣಸೇ ಹಣ್ಣು ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೂ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ವರ್ಷದ ಟ್ಯಾಕ್ಸೇಷನ್ ಪ್ರಪೋಸಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಆದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಡವರಿಗೆ ಅದರಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಾರದು. ಯಾರ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡು ಇದೆಯೋ ಅವರ ಜೇಬಿನಿಂದಲೇ ಬರಬೇಕು ಎಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಮಾನ್ಯ ಬಂಗಾರಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಮೊದಲನೇ ವರ್ಷದ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಕರಿಂದ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ 9 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಸೇಲ್ಸ್‌ಟ್ಯಾಕ್ಸ್ ಹಣ ಹೋಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅದು ಆದ ಮೇಲೆ ಅಂದಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಸದನದ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ರಿಪೋರ್ಟ್‌ನ್ನು ತರಿಸಿದ್ದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನು 2ನೇ ವರ್ಷದ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ರೆಕ್ಟಿಫೈಡ್ ಸ್ಪಿರಿಟ್ಟು ಅನಧಿಕೃತವಾಗಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ 99 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಆರೋಪ ಮಾಡಿದರು. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಜುಡಿಷಿಯಲ್ ಎನ್‌ಕ್ವೈಯರಿಗೆ ಆರ್ಡರ್ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ, ಅದರ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ವರ್ಷ 65 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿದರು, ಅವರು ಬಹುಶಃ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಆಗುವ ಕನಸು ಕಾಣತಕ್ಕವರು, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಆತುರ ಇದೆ ಎಂದು ಇದರಿಂದ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿದ್ಯುತ್ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆ

ಎಂ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಖರ್ಗೆ- ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಸಿಟಿ ಬೆಲೆ ಜಾಸ್ತಿ ಮಾಡಿರುತ್ತೀರಿ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈವತ್ತು ನಾವು ಈ ಒಂದು ಬಾಬ್ತಿಗೆ ಒಂದು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅವರಿಂದ ಸಾಲ ತರತಕ್ಕಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಮಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದರ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಸಬ್‌ಸಿಡಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಸಾಲ ಕೊಡತಕ್ಕಂತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ಮಾನ್ಯ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಖರ್ಗೆಯವರು ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಎಕ್ಸೈಸ್ ಮತ್ತು ಸೇಲ್ಸ್ ಟ್ಯಾಕ್ಸ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಕಿ ಇರತಕ್ಕಂಥ ಹಣ ನೂರಾರು ಕೋಟಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ನಾವು ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ನೆನಪಿದೆ. ಆದರೆ ಪುನಃ ಒಂದು ಸಲ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸೇಲ್ಸ್ ಟ್ಯಾಕ್ಸ್ 1981-82 ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ನೂರು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯವಿತ್ತು. 1987-88 ಕ್ಕೆ 888 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಆಯಿತು. ಅಭಾವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೋಡಿದರೆ 1987-88 ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಕಳೆದ ವರ್ಷದ ಬಜೆಟ್ ಭಾಷಣವನ್ನು ತಾವು ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ಓದಿ ನೋಡಿದರೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದ್ದುದು 1000 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಆದರೆ ಪುನರ್‌ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ ಅಂದಾಜು ಮೇಲೆ ಕೇವಲ 890.31 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಆಗುತ್ತದೆ. 1982 ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಎಕ್ಸೈಸ್‌ನಿಂದ ಬರತಕ್ಕಂಥ ಆದಾಯ 120 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ನಾವು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಕಾರ 290 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಆಗಿದೆ. ಮೋಟರ್ ವೆಹಿಕಲ್ಸ್ ಬಾಬ್ತಿನಲ್ಲಿ 59 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಆಗಿದೆ. 1982-83 ರಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಚಾಲ್ತಿ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 145 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಏರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ 1982-83 ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಟ್ಯಾಕ್ಸ್ ರೆವಿನ್ಯೂ 670 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಅಷ್ಟು ಇದೆ. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಅಂದರೆ ಚಾಲ್ತಿ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 1620 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಟ್ಯಾಕ್ಸ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಟೀಕೆ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಅಡಿಷನಲ್ ರಿಸೋರ್ಸಸ್ ಮೊಬಿಲೈಸೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರ ಎಂದೂ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುವ ಮಾತಲ್ಲ ಪ್ಲಾನಿಂಗ್

ಕಮಿಷನರ್ ರಿಸೋರ್ಸಸ್ ಮೊಬಿಲೈಸೇಷನ್ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಮಾತನ್ನು ಆಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಟೀಕೆ ಆಧಾರರಹಿತವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಬಾಕಿ ಇರತಕ್ಕ ಬಾಬ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಹಣ ಯಾವ ರೀತಿ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಟೀಕೆ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

Excise arrears accumulated upto the end of June 1987 if Rs. 69.33 crores the arrears collected upto November 1987 is Rs.17.71 crores. Balance of Rental arrears is Rs. 51.62 crores. Balance collectable arrears is Rs. 18.75 crores.

Amount covered under courts stay order is Rs. 83.787 crores. ಅಂದರೆ 32-33 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಕೋರ್ಟಿನ ಸ್ಟೇ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಕಲೆಕ್ಟ್ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿ ಸೇಲ್ಸ್ ಟ್ಯಾಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲೂ ಕಲೆಕ್ಟ್ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

1988-89ರ ಆಯವ್ಯಯ ಚರ್ಚೆ

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ (ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು) :- ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ಕಳೆದ ಐದು ದಿನಗಳಿಂದ ನಾನು ಈ ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಸಿದ 1988-89 ನೇ ಸಾಲಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಬಜೆಟನ್ನು ಈ ಮನೆಯ ಅನೇಕ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ನಾನು ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಸಲದ ಬಜೆಟ್ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ತಮ್ಮ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥಾದ್ದು ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಅಷ್ಟು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಚಿಂತಾಜನಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ನಾನು ಚಿಂತಾಜನಕ ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕಂತ ಶಬ್ದವನ್ನು ಯಾವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ ಎಂದರೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಅಥವಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವ್ಯಾಪಕತೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಗತಿಯಂತವುಗಳ ಮೇಲೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಮತ್ತು ಅನಾನುಕೂಲವಾದಂಥ ಪರಿಣಾಮ ಇಂದಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನತಕ್ಕಂಥ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಾಜನಕ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನೆನ್ನೆ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ರಾಜ್ಯದ ನಮ್ಮ ಅರ್ಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಯಾವುದೇ ಅಂಶವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಡತಕ್ಕಂತ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅಡಗಿಸಿಡತಕ್ಕಂಥದ್ದು ಸರಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಈ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧೇಯಕಗಳನ್ನು ನಾವು ಹೊರಡಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸಿನ ಮುಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣ ಏನು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಯಾವ ಯಾವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ, ಹಣಕಾಸಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಪರಿಣಾಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ ಅಥವಾ ಅನಾನುಕೂಲವಾಗಿದೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಬೆಳಕು ಬೀರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ವಿವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ನನ್ನ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟಿಗೆ ಅಥವಾ ಇಂದಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳು ಇವೆ. ಆ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ಸಂಬಂಧವು ಒಂದು ಅಥವಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೂಡ ಒಂದು ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನೇ ಒಂದು ನೆಪವೆಂದು ನಾನು ಎಂದೂ ಭಾವಿಸಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಇಂದು ಸರಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅದು ಜನತಾ ಪಕ್ಷವೇ

ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕಂಥಾದ್ದು ಇಲ್ಲ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಆದರೂ ಕೂಡ ಆ ಸರಕಾರದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಮಂತ್ರಿ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳದೆ ಇದ್ದರೂ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು 1987-88 ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ತುಸು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಯೋಜನೆಯ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರತಕ್ಕಂಥ ಅಥವಾ ಆಗಿರತಕ್ಕಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಪರಿಣಾಮ ಇದರಿಂದ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಒಂದೆರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೆನ್ನೆ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನಾವು 250 ರಿಂದ 300 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಯಷ್ಟು ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚದ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡತಕ್ಕಂತಹ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದೇ ರೀತಿ ಇನ್ನು ಇವುಗಳೂ ಕೂಡ ಕನಿಷ್ಟ ಪಕ್ಷ 150 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಂದ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಸಾವಿರ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಯವರೆಗೂ ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಖೂಗತಾವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಾಡತಕ್ಕಂತಹ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯೂ ಬಂದಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆಗಾಗ ಪುನಃ ಪುನಃ ಈ ಸದನದಲ್ಲೂ ಸದನದ ಹೊರಗಡೆಯಲ್ಲೂ ಆಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ ವಿಮರ್ಶೆ ಆಗಬೇಕು ಎಂದು. ಇದರ ಅರ್ಥ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಹೊಣೆ ಅಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಏನು ತಪ್ಪು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರದ ಆರ್ದಿಕ ವೆಚ್ಚ ಆದಾಗಲೂ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಹೊಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲ ಒಂದು ಸಂತೋಷದ ವಿಚಾರವೇನೆಂದರೆ ಬಜೆಟ್ ಬಾಷಣದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಕಳೆದು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿರತಕ್ಕಂತಹವಾದ ಏನು ಇದೆ ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಇರುವ ಆರ್ಥಿಕ ತಜ್ಞರು ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯವಾದಿಗಳು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಮೊನ್ನೆ ತಾನೇ ವರದಿ ಕೊಟ್ಟಂತಹ ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಕಮಿಷನ್‌ರವರೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ವಾದದ ಕೆಲವು ಅಂಶವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದಂತಹ ಶಿಫಾರಸ್ಸನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಹಳ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡತಕ್ಕಂತಹ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

11-30-ಎ.ಎಂ

ಆದರೆ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಇವತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯ ಇದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧದ ವಿಚಾರ ಬಂದಾಗಲಂತೂ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಪಾತವೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾವು ನೋಡತಕ್ಕಂಥದ್ದು ಸಲ್ಲದು. ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷ ಇರಲಿ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಾ ಇರಲಿ, ಈ ಸಂಬಂಧದ ಪುನರ್‌ರಚನೆ ಇಡೀ ದೇಶದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಗಬೇಕು. ರಾಜ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಗಬೇಕು ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಕೇಂದ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಗಬೇಕು ಎಂದು ಕೂಡ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಆಗಬೇಕಾದಂಥ ಕೆಲಸ. ಇದನ್ನು

ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದು ಇಡೀ ದೇಶದ ಅರ್ಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇಂದು ಗಂಭೀರವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಎರಡು ಅಂಕಿಗಳ ಇನ್‌ಫ್ಲೇಷನ್ನನ್ನು ನಾವು ಮುಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಆದಾಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ 14 ಸಾವಿರ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಯಷ್ಟು ಬಡ್ಡಿ ತೀರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಕೂಡಾ ಬಜೆಟ್ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದಾಗ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಅನೇಕರು ಅದನ್ನು ಅಷ್ಟೊಂದು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಳಿದುದು ಏನೆಂದರೆ ಇಂದು ನಮ್ಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಹಣವನ್ನು ತಂದು ಅದರ ಬಹು ಭಾಗವನ್ನು ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡತಕ್ಕಂತಹ ಸಂದರ್ಭ ಇವತ್ತು ಬಂದಿದೆ. ನಾನು ಅನುಪಾತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಹಣದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸುಮಾರು 92 ಪೈಸೆ ಅಷ್ಟು ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂದಾಯವಾದ ಅಸಿಸ್ಟೆನ್ಸ್ ಅದು ಸಾಲರೂಪವಾಗಿ ಬರತಕ್ಕಂಥದ್ದು ಇದು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ, ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಹಣದಿಂದ 120 ರೂಪಾಯಿ, 130 ರೂಪಾಯಿ ಹಣವನ್ನು ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬರಬಹುದು. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಾವು ಮುಟ್ಟದಂತೆ ಇಂದು ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇತ್ಯರ್ಥವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪುನರ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಾವು ಮಾಡಬೇಕು, ನಾನ್‌ಪ್ಲಾನ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪೆಂಡಿಚರ್ ಎಂದು ನಾವು ಏನು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ ನಾನ್‌ಪ್ಲಾನ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪೆಂಡಿಚರ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿದೆ ಎನ್ನತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪುತ್ತೇವೆ. ನಾನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ, ಆದರೆ ನಾನ್ ಪ್ಲಾನ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪೆಂಡಿಚರ್ ಅಷ್ಟು ಖಂಡನೀಯವಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನಾನ್‌ಪ್ಲಾನ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪೆಂಡಿಚರನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದು. ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲೇಬೇಕು. ಆದರೆ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಾನ್‌ಪ್ಲಾನ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪೆಂಡಿಚರ್ ಎಷ್ಟಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಕೇಂದ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಾನ್‌ಪ್ಲಾನ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪೆಂಡಿಚರ್ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ನಾನು ಮೊನ್ನೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮುಂದಿಟ್ಟೆ. ಇಂದು ಕೇಂದ್ರದ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಕೂಡಿ ಎರಡು ಅತ್ಯಂತ ಜೀವಾಳದಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಾವು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ಡಿಸ್ಟಾರ್ಸನ್ ಆಫ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಎಂದರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಯಾವ ರೀತಿಯ ವಿಪರೀತವಾದಂಥ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ನಾವು ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪಾಯಿಯನ್ನು ನಾವು ಉಳಿಸಬೇಕು. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅದರ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ರೂಪಾಯಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಬೇಕು. 1976-77 ನೇ

ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆ ಹದಿನಾರೂವರೆ ಪೈಸೆ ಇತ್ತು. 1978 ರಲ್ಲಿ ಹದಿನೇಳೂವರೆ ಪೈಸೆ ಆಯಿತು. ಇಂದು ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆ ಒಂಬತ್ತು ಮುಕ್ಕಾಲು ಪೈಸೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಹಣದುಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಆತಂಕವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ನಿಗ್ರಹ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಇನ್ನು 10 ವರ್ಷದ ಒಳಗಾಗಿ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಒಂದು ಕಾಸಿನ ಬೆಲೆಯೂ ಉಳಿಯದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಅಷ್ಟು ತೀವ್ರಗತಿಯಿಂದ ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆ ಡಿಸ್ಟಾರ್ಟ್ ಆಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಹೇಳಿದೆ distortion of development ಮೊನ್ನೆ ತಾನೆ. Remove sensing Satilite ನಾವು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಸಿರತಕ್ಕದ್ದು. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ವಿಚಾರ. ಸಂತೋಷ ತಂದ ವಿಚಾರ. ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಐದು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಈ ಒಂದು ತಂತ್ರ, ಈ ಒಂದು ಜ್ಞಾನ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಐದು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಾವೂ ಒಬ್ಬರು ಎಂದು, ಅದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹರ್ಷವನ್ನು ತರತಕ್ಕ ವಿಚಾರ. ಆದರೆ ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 45ರಷ್ಟು ಜನರು ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಇರತಕ್ಕದ್ದನ್ನು, ಇವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾವು ಮರೆಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆ. ಶೇಕಡಾ 60 ರಿಂದ 65 ರಷ್ಟು ನಿರಕ್ಷರಕುಕ್ಷಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಸುಮಾರು 70 ಲಕ್ಷ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಲೆಪ್ರಸಿಗೆ ಒಳಗಾದವರು ಇದ್ದಾರೆ. ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುರುಡರು ಇದ್ದಾರೆ, ಕುರುಡರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇವೊತ್ತು ಒಂದೂವರೆ ಲಕ್ಷ ಕೆಳದರ್ಜೆಯವರು ಇದ್ದಾರೆ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾವು ಮರೆಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಮತೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಾಣಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಉದ್ದೇಶ ಇಷ್ಟೇ. ನಾವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಯಾವಾಗ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ? ರಸ್ತೆಗಳು ಆದಾಗ, ಸಂಪರ್ಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ, ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡಿದಾಗ, ಹೊಸ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನೀರಾವರಿ ಇದರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೂ ಆಗಬಹುದು, ಚಿಕ್ಕ ನೀರಾವರಿಯೂ ಆಗಬಹುದು. ಇದು ಕೂಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಸ್ಕೂಲ್, ಕಾಲೇಜು ಕಟ್ಟಡ, ಇದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ. ವಿವಿಧ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ದುಡ್ಡನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡಿ, ಏನು ಒಂದು ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಅಂದರೆ ಭೌತಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಅದು ಎಲ್ಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಭೇದ ಭಾವ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾವ ವರ್ಗ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಾಲನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪಾಲನ್ನು ಯಾವ ನಿಶ್ಚಿತ ವರ್ಗ ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಂಥವರಿಗೆ ಈ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಆದರೂ ಒಂದೇ, ಆಗದಿದ್ದರೂ ಒಂದೇ. ಈ ವರ್ಗಗಳ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಇವೊತ್ತು ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಅಷ್ಟು ಮಹತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಅದು ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಾ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ತುಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿರತಕ್ಕ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿದರೆ ಏನೂ ಉಪಯೋಗ ಇಲ್ಲ. ಸಮಾಜದ

ಈ ಕೆಳ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ರಸ್ತೆ, ಆದರೆ, ಏನು ಲಾಭ, ಬಸ್ಸನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣ ಮಾಡಿ ಖಾಸಗಿಯವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದರಿಂದ ಏನೂ ಉಪಯೋಗ ಇಲ್ಲ. ಶಾಲೆ ಆದರೆ ಅದೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಯೋಜನ ಆಗಬಹುದು, ಆಗುತ್ತದೆ.

ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಜಮೀನು ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಇದನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಬಸವಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಲ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಬೇರೆಯವರು ಇದನ್ನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಅದು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿ, ಅದೇನೆಂದರೆ, ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ಜನರು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಜನರು ನಿರ್ಗತಿಕರಾದಂಥ ಜನರು ಏನಿದ್ದಾರೆ, ಈ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಒಂದು ವರ್ಗದ ಜನರು ಏನಿದ್ದಾರೆ, ಇಂತಹ ವರ್ಗಗಳ ಜನರಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡುವಂತಹ ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆ ಮೂಲಕ ಜಾರಿಗೆ ತಂದಂಥ ಕೀರ್ತಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಇಲ್ಲ. ಗರೀಭಿ ಹರವೋ ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದರು. ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಅವರಿಗೆ ಈ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚನೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಒಂದು ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಯೋಚನೆ ಬಂತು. ಅದನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ಈ ಒಂದು ಘೋಷಣೆ ಆದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನಿತರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಯಾವ ರೀತಿ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಅಂದರೆ ಅದು ವ್ಯವಸಾಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇರಬಹುದು, ನೀರಾವರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇರಬಹುದು, ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇರಬಹುದು, ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ, ಅಷ್ಟೆ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೂ ನಾವು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಎರಡರ ನಡುವೆ ಯಾವಾಗ ಕ್ಲಾಸ್ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹಣ ನಮಗೆ ಒದಗಿಬಂದರೆ, ಇದಕ್ಕೂ ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಬಹುದು, ಅದಕ್ಕೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೂ ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದು. ಈ ಸಲದ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಬಡ್ಜಟ್‌ನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿರುವಂತಹ ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹೊಸ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಎಂದು ನಮೂದು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪ ಇದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಅವರು ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರೆ ನನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಅವರ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪ ಇದೆ. ಈ

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ನೇರವಾಗಿ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ನನ್ನ ಬಯಕೆ ಆಗಿದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಯಾವ ಯಾವ ವಿಚಾರಗಳು ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳು ಬರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂದ ಪಟ್ಟಂತೆ ಯಾವಯಾವ ವಿಚಾರಗಳು ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳು ಬರುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಒಂದು ವಿಭಾಗ ಇದೆ. ಈ ರೀತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದರೂ ಸಹ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಹತೋಟಿ ಕಳೆದ 35 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಈಗ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವ್ಯವಸಾಯ ಇಲಾಖೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಇಲ್ಲವೇ ಕಾರ್ಮಿಕ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಇಲ್ಲವೇ ಆರೋಗ್ಯ ಇಲ್ಲವೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಖಾತೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಎಸ್ಟಾಬ್ಲಿಷ್‌ಮೆಂಟ್ ಇರಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸಹ ಕೇಂದ್ರದ ವ್ಯವಸಾಯ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಂತ್ರಾಲಯಗಳು ಇವೆ. ಹತ್ತು ಜನ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಗಳು ಮತ್ತು ಹತ್ತು ಜನ ಅಡಿಷನಲ್ ಸಕ್ರೆಟರಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆ. ಇಪ್ಪತ್ತು ಜನ ಜಾಯಿಂಟ್ ಸೆಕ್ರಟರಿಗಳು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಏನು ಕೆಲಸ ಇರುತ್ತದೆ? ವ್ಯವಸಾಯ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿರುವ ಕಾರಣ ಕೇಂದ್ರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಏನಿರುತ್ತದೆ? ಒಂದು ವೇಳೆ ರಿಸರ್ಚ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳಿದ್ದರೆ ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕೋ ಆರ್ಡಿನೇಷನ್ ಇದ್ದರೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಚೇರಿ ಇದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಈಗ ರಾಜ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಕೋ ಆರ್ಡಿನೇಷನ್ ಏರ್ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ಲಾನಿಂಗ್ ಕಮಿಷನ್ ಎಂದು ಏನಿದೆ, ಅದೇ ರೀತಿ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಛೇರಿ ಇದ್ದರೆ ಸಾಕು ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಒಂದೇ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರತಕ್ಕಂಥ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಹತೋಟಿ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ರಾಜ್ಯಗಳ ಅತೃಪ್ತಿಯ ಹೊಗೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಹೋಗಬೇಕು. ಈ 1987-88 ರ ವರ್ಷ ಈ ತಿಂಗಳ 31 ನೇ ತಾರೀಖಿಗೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ: ಈ ವರ್ಷ ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟಕರವಾದಂಥ ವರ್ಷ. ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟಕರವಾದ ವರ್ಷವನ್ನು ಬಹುಶಃ ಕಳೆದ 20 ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ನಾವು ನೋಡಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳು. ಒಂದನೆಯದು ಕಳೆದ 5 ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಸತತವಾಗಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಆದುದು ಬರಗಾಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಒಟ್ಟು ಪರಿಣಾಮ. ಅಕ್ಯುಮಲೇಟೆಡ್ ಎಫೆಕ್ಟ್ ಒಂದು ಸಲ ಎರಡು ಸಲ ಬರಗಾಲ ಬಂದರೆ ನಮ್ಮ ರೈತರು ಹೇಗೋ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದು. ಸರ್ಕಾರವು ಆದರಿಂದ ಆದಂಥ ಭಾರವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತದ್ದು. ಆದರೆ ಪುನಃ ಪುನಃ

ಆದರೆ ರೈತನಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿನ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗತಕ್ಕಂತ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು 5ನೇ ವರ್ಷವಾದುದರಿಂದ ಇದರ ಅಕ್ಯುಮಲೇಟಿವ್ ಪರಿಣಾಮ, ಒಟ್ಟು ಪರಿಣಾಮ ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರವಾಗಿದೆ. ನಾನು ಕೊಟ್ಟಂಥ ಎರಡು ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ನಷ್ಟವಾಯಿತು ಉತ್ಪನ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಅಥವಾ ಉತ್ಪನ್ನ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಅಭಾವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಎಷ್ಟು ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ನೆರವು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಆ ಭಾರವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಾ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಾರವೇನೆಂದರೆ, 1987-88 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲ ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲ. ದೇಶದ ಇನ್ನಿತರ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಬರಗಾಲವನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾಗದಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂತು. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಹಿಂದೆ 5 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಕೆಲವು ಭಾಗ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದ ಕೆಲವು ಭಾಗ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ 6-7 ಜಿಲ್ಲೆಗಳು, ಗುಜರಾತಿನ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲವಿತ್ತು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಏಕೋ ಏನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೊಂದು ತೀವ್ರತರವಾದಂಥ ಗಮನಹರಿಸತಕ್ಕಂಥ ಬುದ್ಧಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ 1987-88 ನೇ ಸಾಲಿಗೆ ಡೆಲ್ಲಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಅತ್ಯಂತ ದುಸ್ತರವಾದಂಥ ಬರಗಾಲ ಬಂತು, ನಿಜ, ನಾನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ಅದರಿಂದ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟವಾದಂಥ ಚಿಂತೆಯಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ಅದರಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಂದರೆಯಾಗಿದೆ. ಈಗ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೊಟ್ಟಂತಹ ಇದರ ಹೊರತಾಗಿ ನಮ್ಮ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಭಾರ ಬಂತು. ಅದೇನೆಂದರೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರಿಗೆ ನಾವು ಪುನಃ ಪುನಃ ತುಟ್ಟಿಭತ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ನೌಕರರಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಹೆಚ್ಚು ತುಟ್ಟಿ ಭತ್ಯ ಸಿಗುತ್ತದೋ ಆವಾಗಲೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರಿಗೆ ನಾವೂ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆಗಿರತಕ್ಕಂಥ ಒಂದು ದುರಂತ. ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ದಯವಿಟ್ಟು ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. 5 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಐದೈದು ಸಲ ತುಟ್ಟಿಭತ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸತಕ್ಕಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂತು.

1982-83 ರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ 35 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಖರ್ಚುಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. 1983-84 ರಲ್ಲಿ 8 ಸಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ 71 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚಾಗಿದೆ. 1984-85 ರಲ್ಲಿ 5 ಸಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ 38 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚಾಗಿದೆ. 1986-87 ರಲ್ಲಿ 4 ಸಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ 69.93 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಅಷ್ಟು ಖರ್ಚಾಗಿದೆ. ಇದರ ಹೊರತು ಕಳೆದ ವರ್ಷ 120 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು

ಖರ್ಚಿನ ಭಾರ ಹೊರತಕ್ಕ ಮತ್ತೊಂದು ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಅದೇನೆಂದರೆ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರಿಗೆ ಪೇ ಕಮಿಷನ್ ನೇಮಕದ ಮೇಲೆ ಪೇ ಕಮಿಷನ್ ಶಿಫಾರಸ್ಸನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಪೇ ಕಮಿಷನ್ನಿನ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಈ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಭಾರವನ್ನು ನಾವು ಬರಗಾಲದ ಹೊಡೆತವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟವಾಗಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಸಂದರ್ಭ ಬಂತು. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಡಿಮೆ ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಈಗ ಬಂದಿದೆ. 1987-88 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಒದಗಿಸಿರುವ ಹಣದಲ್ಲಿ ಖೋತಾ ಮಾಡುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಏತಕ್ಕೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಿ ಎಂದು ಇದನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ನಾನು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇವೆರಡೂ ಮಾನ್ಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ಎತ್ತಿದಂಥ ಟೀಕೆಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಸದಸ್ಯರ ಸೂಚನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದುದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮೆ ಕೋರುತ್ತೇನೆ. ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಆಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರುಗಳು ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಷಾದವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾನ್ಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ಒಂದು ಉಗ್ರವಾದ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅದೇನೆಂದರೆ, ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರ ಹಕ್ಕಿನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಚ್ಯುತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅವರು, ಪಶು ಸಂಗೋಪನಾ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯವರಿಗೆ ತಮಗೆ ಯಾವುದೋ ಮಾಹಿತಿಬೇಕು ಎಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದುದಕ್ಕೆ, ಅವರು ಮಾಹಿತಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮಾನ್ಯ ಬಂಗಾರಪ್ಪನವರು ಬರೆದ ಪತ್ರವನ್ನು ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಓದಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದಂಥ ಹಿನ್ನಲೆ ಸಿಗಬಹುದು.

Dear Sri. VASUDEVAN, The people of Karnataka are seized of the information that thousands of acres forest land is being allotted to several private industries for growing soft-wood trees, boorge, etc. This decision of the Government is in conformity with their policy to waalmise the responsibility of the Government in supplying soft wood to several industries as per the commitment made already at the time of sanctioning licences. Now the fact remains to what extent the Government has permitted the private industrialists to grow softwood trees and the total

extent of plantation of softwood trees. Alongwith the above, I may also be enlightened with details of total applicants with their names and the total number of applicants received by the Government from all over the State for allotment of forest land for the said purpose and action taken by the Government thereon I may be given this information on or before 18th July, 1985.

ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯವರು ಒಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದರು, ಅದನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಈ ಒಂದು ಮಹತ್ವವಾದಂಥ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವರು ಎತ್ತಿದರು. ಮಾನ್ಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಿಗೆ ಸ್ಥಾನ ಇದೆ, ಮಾನ ಇದೆ. ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಂದು ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರ ಇದ್ದಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಆಗಲೆ ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಸೂದೆ ಕೂಡ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಈ ಮಸೂದೆ ಪಾಸ್ ಆದದ್ದು, ನನ್ನ ನೆನಪಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, 1976 ರಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು ಅಥವಾ 1875 ರಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು. ನಾನು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕನಾಗಿದ್ದಾಗ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಅನುಕೂಲತೆ, ಕಛೇರಿಯಾಗಲಿ, ಕಾರಾಗಲೀ, ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗ ಯಾವುದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ಮಾನ್ಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ಯಾವುದೇ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಇಲ್ಲದೆ, ಕಾರೂ ಇಲ್ಲದೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ತಯಾರಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಈ ಶಕ್ತಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು, ಸಂತೋಷ. ಆದರೆ ಇದು ಒಂದು ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಚಾರ ಆಗುತ್ತದೆ. ಮಾನ್ಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಿಗೆ ಅವರು ಕೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಗಳನ್ನು, ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು, ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರಿ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಅವರು ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಅರ್ಹರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಲೀ, ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಲೀ, ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಲೀ, Oath of secrecy ಎಂದು ಏನು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ, ಸರ್ಕಾರದ ಕೆಲಸ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಕೆಲಸ ನಿಜ, ಆದರೂ ಕೆಲವೂಂದು ವಿಚಾರ, ಗೋಪ್ಯ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ನ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೊರತರಕೂಡದು ಎಂದು ಇದೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಒಂದು ಪರಂಪರೆ, ಪದ್ಧತಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಇದುವರೆಗೂ ಸಹ ನಾವು ಯಾವ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಯಾವ ಯಾವ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ

ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಈಗ ವಿರೋಧಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಿಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರಿವಿಲೇಜ್‌ಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಂದು ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಏನು ಕಾಯಿದೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ತರಹದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿಂದೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ ಬಂತು. ಆಗ ನಾನು ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದೆ. ಆಗ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ನಮಗೆ ಏನೂ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೋ, ನಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇವೋ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು? ಆ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ ಯಾವುದು ಎಂದರೆ, ಅಬಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಅವರಿಗೆ ಇವರು ಫೋನ್ ಮಾಡಿ. ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕು ಎಂದು ಇವರು ಕೇಳಿದ್ದುದು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಈಗ ಹೊಸ ವಿಚಾರ ತೆಗೆದಿದ್ದೀರಿ. ಇದು ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಿದ್ದುದು. ಯಾವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೇ ಆಗಲಿ, ವಿರೋಧಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಾಗಲೀ ಇಲ್ಲವೇ ತಮ್ಮ ಕಛೇರಿಗಾಗಲೀ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರಿಂದ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಮನೆಯ ಸದಸ್ಯರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವುದಾದರೆ, ಅದರಂತೆ ಮಾಡೋಣ.

ಎಸ್. ಬಂಗಾರಪ್ಪ :- ಆ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಯಾರೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಈ ಮನೆಯ ಸದಸ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ, ಅಲ್ಪಕಾಲಾವಧಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಹಾಕುವುದರ ಮೂಲಕ, ಕೆಲವೊಂದು ವರದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಬಡ್ಜೆಟ್ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಅವರು ಕೇಳುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವುದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿ ಗೋಪ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಒದಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲವೊಂದು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪಿ.ಎ.ಸಿ., ಪಿ.ಯು.ಸಿ., ಎಸ್.ಸಿ. ಅಂಡ್ ಎಸ್.ಟಿ. ಕಮಿಟಿಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷರುಗಳು ಹಾಗೂ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಕಮಿಟಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಆಯಾ ಸಂದಂರ್ಭಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಕೆಲವೊಂದು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಕೇಳಿದಾಗ ನಾವು ಕೊಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಸಭೆಗೆ ಹಕ್ಕುಚ್ಯುತಿ ಮಾಡಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಾದ ಕೂಡಲೇ ಅವರಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಇರುವಷ್ಟೇ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಿಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ಪರವಾಗಿ ಜನರ

ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಜನರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಕಾರು ಮತ್ತು ಟೆಲಿಫೋನ್ ಹಾಗು ಇನ್ನಿತರ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದು, ಆದರೆ ಇವರು ವಿರೋಧಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಾದ ಮೇಲೆ ಕಳೆದ ಎರಡೂವರೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬಂದಿರುವ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಸುಮಾರು 40 ಕೇಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಫೋನ್ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಿಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದವರಿಗೆ ಕೆಲಸ ಕೊಡಬೇಕು, ಇಂಟರ್‌ವ್ಯೂ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಡೆಯವರನ್ನೇ ಆರಿಸಬೇಕು ಹಾಗೂ ಇಂತಹವರನ್ನು ಇಂತಹ ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ವರ್ಗ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಈ ರೀತಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರುವಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂದರೆ, ಅವರು ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ಡಿ.ಸಿ. ಆಗಿರಬಹುದು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇಲಾಖೆಯ ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಆಗಿರಬಹುದು, ಪಿ.ಎಸ್.ಸಿ. ಸದಸ್ಯರು ಇರಬಹುದು. ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಾಗ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ವಿರೋಧಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಾದರೆ, ಅವರು ನಮಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತೀರಿ, ನೀವು ಸ್ವಜನ ಪಕ್ಷಪಾತ ಮಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ಎಂದು ಏತಕ್ಕೆ ಹೇಳಬೇಕು? ಇಂಥಾದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ಅವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇವರು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಟೀಕೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಬಜೆಟ್ ಸೆಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ನಾವು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೀತಿ ವಿಚಾರ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ವಿಚಾರ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸ್ಕ್ಯಾಂಡಲ್ ವಿಚಾರ. ಇದನ್ನು ನಾನು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇವತ್ತೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಸರ್ಕಾರದ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಡತಕ್ಕಂಥದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಹೋದ ಸಲ, ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ಬಂಗಾರಪ್ಪನವರು ರೆಕ್ಟಿಫೈಡ್ ವಿಚಾರವನ್ನು ಎತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೆ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಜುಡಿಷಿಯಲ್ ಎನ್‌ಕ್ವೈರಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು, ಅದನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಪ್ರೂವ್ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು ...

ಮಾನ್ಯ ಬಂಗಾರಪ್ಪನವರು ನಾಯಕ್‌ರವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಅವರು ಕಿವಿಯನ್ನು ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಈಗ ಮಾತ್ರ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ. ಯಾವಾಗಲೂ ಅಷ್ಟೆ ಒಂದು ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಎರಡೂ ಕಡೆಯವರಿಂದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಾವೇನಾದರೂ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರೆ ಈ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ. ನನಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕಾಗಿ ತಮಗೆ ವಂದಿಸಿ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಬಿ. ಬಸವಲಿಂಗಪ್ಪ :- ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಮಾನ್ಯ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲ ಯಾವ ರೀತಿ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದೆಯೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ 1980 ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಇದ್ದಂತಹ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಒಂದು ಉಪಸಮಿತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಗ್ರೀನ್ ಬೆಲ್ಟ್ ಎಂದರೆ ಎಷ್ಟು ಇರಬೇಕು. ಬಡಾವಣೆಗೋಸ್ಕರ ಎಷ್ಟು ಬೇಕು. 50 ಮೈಲಿ ಸುತ್ತಳತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಬಿಡಬಾರದು ಎನ್ನುವ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಅದರ ಹತ್ತಿರ ಕಾಪಿ ಇದೆಯೋ, ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಆ ಕಾಪಿ ಇದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಇತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಎ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಪೋರೇಷನ್ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕಸುಬುದಾರ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳು ಬೆಂಗಳೂರು ಸುತ್ತಲೂ ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡುವರು, ಅವರು ಕೃಷ್ಣಭಟ್ ಇರಬಹುದು, ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಇರಬಹುದು, ಸೈಟ್ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮಾರಾಟ ಮಾಡತಕ್ಕಂತದ್ದು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ನಾವಿದ್ದಾಗ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಪರ್ಮಿಷನ್ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಜಮೀನು ಕೊಡುವುದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೊಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಾದ ಬಸವಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ಮಾನ್ಯತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಹಿಂದೆ ಆಗಿಹೋದದ್ದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವ್ಯಥೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಡಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಟದ ಮೈದಾನಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ ಜಾಗವನ್ನು ಸೈಟುಗಳನ್ನಾಗಿ ಹಂಚಿದ್ದಾರೆ. ಶಾಲಾ ಕಟ್ಟಡಗಳಿಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಜಾಗಗಳನ್ನು ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸಿವಿಕ್ ಅಮೇನಿಟೀಸ್‌ಗಾಗಿ ರಿಸರ್ವ್ ಮಾಡಿದಂತಹ ಜಾಗವನ್ನು ಮನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತುಂಬಾ ವ್ಯಥೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಡೆದಿರುತಕ್ಕಂತಹ ಅವ್ಯವಹಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸರ್ಕಾರ ಇತ್ತಿಚೆಗೆ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಯಾವುದೇ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಂಘದಿಂದ ಅರ್ಜಿ ಬಂದರೂ ಕೂಡ ಜಮೀನು ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ 40-45 ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ 100ಕ್ಕೆ 99ರಷ್ಟು ಆ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡತಕ್ಕ ನೌಕರರು ಇರುವುದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರ ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಾದ ಎಂ.ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣನ್‌ರವರು ಸುಮಾರು 10-15 ಸಲ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಇಷ್ಟು ವರ್ಷ ಮಾಡದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಇದರಿಂದ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ನೌಕರರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಿದೆ. ಬೇಗ ಮಾಡಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಸೊಸೈಟಿಗಳು

ಇವೆ. ಕೆಲವು ಕೆಟ್ಟ ಸೊಸೈಟಿಗಳು ಇದ್ದು ಜಮೀನು ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೋಟ್ಯಾಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆವಿಗೂ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದ ಮುಂದೆ ಇರತಕ್ಕ ಸೊಸೈಟಿಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ. 1972 ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ರಿಜಿಸ್ಟರ್ ಆಗಿದ್ದರು. ಹಿಂದಿನ ಸರ್ಕಾರ ಕೆಲವು ಸೊಸೈಟಿಗಳಿಗೆ ಜಮೀನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಡಲಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರ ಮೂರು ಜನರ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸೊಸೈಟಿಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಕೂಲಂಕುಷವಾಗಿ ಸ್ಕ್ರುಟಿನಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಅದರಂತೆ ಅವರು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನ್ಯ ಬಸವಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಮಾತನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ಸರ್ಕಾರ ಈಗಾಗಲೇ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿದ್ದು ಯಾವುದೇ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಹಕಾರ ಸಂಘವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಾತರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಸರ್ಕಾರ ಯಾವುದೇ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘದವರಿಂದ ಜಮೀನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಜಮೀನು ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡತಕ್ಕವರು ಬೆಂಗಳೂರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದವರು ಯಾವ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಆಗಲಿ 20 ಎಕರೆಗಿಂತ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟದ ಜಮೀನು ಕೊಡಕೂಡದೆಂದು ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ಎಂ.ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣನ್ :- ಸ್ವಾಮಿ, ನಾನು ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ಅಭಿನಂದಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕಾರ್ಮಿಕರು ಇರುವಂತಹ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಸೊಸೈಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ವರ್ಷದಿಂದ ಪಡಬಾರದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಹಣ ಕಟ್ಟಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇತ್ತು. ಅಂತಹ ಸೊಸೈಟಿಗಳಿಗೆ ತಾವು ಪರವಾನಗಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತಮಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕೆಟ್ಟ ಸೊಸೈಟಿಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹತೋಟಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂತಹ ಸೊಸೈಟಿಗಳಿಗೆ ಜಮೀನು ಕೊಡಲೇಬಾರದು ಅಂತ ವಾದ ಮಾಡುವಂತಹ ಜನ ನಾವು. ಅವರು ಕೃಷ್ಣಭಟ್ ಇರಬಹುದು, ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಇರಬಹುದು, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲ. ಬಿ.ಡಿ.ಎ ನವರಿಗೆ ಜಮೀನು ಅಕ್ವಯಿರ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಅಧಿಕಾರ ಇಲ್ಲ. ತಾವು ಸ್ಪೆಷಲ್ ಡಿ.ಸಿ.ಯವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳು ಎಡರುತೊಡರುಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಬಿ.ಡಿ.ಎ ನವರು ಸುಲಭ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜಮೀನು ಅಕ್ವಯಿರ್ ಮಾಡುವಂತಹ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. 4(1) ನೋಟಿಫಿಕೇಷನ್ ಮತ್ತು 6 (1) ನೋಟಿಫಿಕೇಷನ್ ಆಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸೊಸೈಟಿಗಳಿಂದ ದುಡ್ಡನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಕರಾರು ಪತ್ರ ಬರೆಸಿಕೊಂಡು ಸ್ಪೆಷಲ್ ಡಿ.ಸಿ ಯವರು ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಸುಲಭ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೇ ಲೇಔಟ್ ಮಾಡುವಾಗ ಕೂಡ ತೊಂದರೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಸೊಸೈಟಿಗಳವರು

ಬಿ.ಡಿ.ಎ ನವರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಲೇಔಟ್‌ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಿ.ಡಿ.ಎ ರೂಲ್ಸ್‌ಗೆ ವಿಧಿ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿ ಲೇಔಟ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರೆ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸೇರಿ ಒಂದೇ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದಾದರೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸರ್ಕಾರ ತಾನಾಗಿಯೇ ಯಾವುದೇ ವಸತಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಜಮೀನನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಬಿ.ಡಿ.ಎ ನವರು ಮಾತ್ರ ಜಮೀನನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಈಗ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಂತದಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ನಾರಮ್ಸ್ ಹಾಕಿದ್ದೇವೆ. ಗೈಡ್ಲೈನ್ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅಕ್ವಿಜಿಷನ್ ಕೆಲಸವನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಮುಗಿಸುತ್ತೇವೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯದಾಗಿ ಮೂರು ಲೇಔಟ್ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಬಿ.ಡಿ.ಎ.ನವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರದಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ವರ್ಟಿಕಲ್ ಆಗಿಯೇ ಕಟ್ಟಬೇಕೇ ಹೊರತು ಹಾರಿಜಾಂಟಲ್ ಆಗಿ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಜಾಗ ಇಲ್ಲ. ಸೊಸೈಟಿಗಳು ಕೂಡ ಇದನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೆಕಾಗುತ್ತದೆ, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಜಾಗ ಇಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ಹೊರಗೆ ಬರತಕ್ಕಂಥ ಸೊಸೈಟಿಗಳ ಕನ್ಸ್ಟ್ರಕ್ಷನ್ ಅಥವಾ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ನಾವು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ತರುತ್ತೇವೆ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇಷ್ಟೆ. ನಾನು ಶಿವಮೊಗ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜ. ಹೋದ ವರ್ಷ ಚರ್ಚೆಯಾದಾಗ ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜ. ಅದು ಪರಿಶೀಲನೆಯಾಗಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕಾರಣ ಏನೆಂದರೆ ಎರಡು ಹೊಸ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳನ್ನು ಗುಲ್ಬರ್ಗ ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಂದ್ರದ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಗ್ರಾಂಟ್ ಕಮೀಷನ್ನಿಂದ ಒಂದು ಪೈಸಾ ಕೂಡ ನಮಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಗ್ರಾಂಟ್ ಸಹ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆರೂವರೆ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಒಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮೇಲೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಂದ್ರದ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಗ್ರಾಂಟ್ ಕಮೀಷನ್‌ನಿಂದ ನಮಗೆ ಹಣ ಸಿಗದೆ ಇದ್ದರೆ ಈ ಭಾರ ನಾವು ಒಬ್ಬರೇ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದು ಬಂದ ತಕ್ಷಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಎರಡೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರದ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಗ್ರಾಂಟ್ ಕಮಿಷನ್‌ನಿಂದ ಹಣ ಬರತಕ್ಕಂಥ ಸ್ಪಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಇಂಡಿಕೇಷನ್ ಬಂದಿದೆ. ಅದು ಬಂದ ತಕ್ಷಣ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ಮಾನ್ಯ ಆಡ್ಯಂತಾಯ ಅವರು ಕಾರ್ಮಿಕ ಮುಖಂಡರು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ಈ ಮನೆಯ ಸದಸ್ಯರು ಬೇರೆ. ಅವರು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಮಯ ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸಂತೋಷ. ನಾನು ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಏನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದರೆ ಇದರಿಂದ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಘಟನೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಪೆಟ್ಟು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಏನೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ವಾತಾವರಣ ಆಗಬೇಕೋ, ಅದು ಆಗದೆ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಇಡೀ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕೆಟ್ಟದಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಐ.ಎನ್.ಟಿ.ಯು.ಸಿ. ಸಂಘಟನೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಏತಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ? ಇದರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಪ್ಲಾನ್ ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೇ. ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಪ್ಲಾನ್ ನಿಮ್ಮದು ಇದೆ ಎಂದು ಆಯಿತು, ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಪೈಪೋಟಿ ಇರತಕ್ಕಂಥದ್ದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಘಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಹವ್ಯಾಸ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಚುನಾವಣೆ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಆಗಬೇಕು. ಚಾಕು ಚೂರಿ ಮುಖಾಂತರ ಆಗಬಾರದು. ಆದರೆ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಏನು ಆಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್ ವಿರುದ್ಧವೇ ಅಲ್ಲ, ಬೇರೆ ಸಂಘಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಕೂಡ ಚಾಕುಚೂರಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಖಂಡನೀಯ ಇದು ಆಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾನು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- (ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು) :- ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಕಳೆದ ಗುರುವಾರ ಈ ಸದನದಲ್ಲಿ ಆದಂತಹ ಘಟನೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಂಸದೀಯ ಪರಂಪರೆಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಳಂಕ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಅದರಿಂದ ನಮಗಂತೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಎದುರಿಗೆ ತಲೆತಗ್ಗಿಸತಕ್ಕಂತ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿದೆ. ಈಗ ತಾನೆ ತಾವು ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು ಯಾವ ರೀತಿ ನಡೆಯಬೇಕು ಮತ್ತು ಈ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರ ವರ್ತನೆ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತನ್ನು ಆಡಿದ್ದೀರಿ. ತಾವು ಹೇಳಿದಂತಹ ಮಾತುಗಳು ನಮ್ಮ ನಿಯಮಾವಳಿ ಪುನರುಚ್ಚಾರಣೆ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸಭೆಯ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಸದಸ್ಯರ ವರ್ತನೆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ತಪ್ಪು ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪದ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ದುರ್ದೈವದ ವಿಚಾರ. ತಾವು ಈಗ ತಾನೆ ಹೇಳಿದಂತಹ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರತಕ್ಕಂಥ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಈ ಮನೆಯ ಸದನದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಇದೆ. ಈ ನಿಯಮಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯ ಈ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದರೆ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರತಕ್ಕಂತಹ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ತಮಗೆ ಇದೆ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಯಾವ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯ, ಅವರು ಈ ಸದನದ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರಲಿ, ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿರಲಿ, ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಮೀರಿ ವರ್ತನೆ ಮಾಡಿದರೆ

ಯಾವುದೇ ಸಂಕೋಚ ಅಥವಾ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಅಂಥ ಸದಸ್ಯರ ಮೇಲೆ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಕೂಡಲೇ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದು ಇಡೀ ಸದನವು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಅಂದರೇನೆ ಚರ್ಚೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯತಕ್ಕಂಥ ಒಂದು ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿ. ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆಯಾಗಬೇಕು. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತಹ ಘಟನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಚರ್ಚೆಯಾಗಬೇಕು. ರಾಜ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯಾಗಬೇಕು. ಆಡಳಿತದ ವೈಫಲ್ಯತೆ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆಯಾಗಬೇಕು. ಚರ್ಚೆಯಾಗುವಾಗ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾನೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಆಗಾಗ ಉದ್ವೇಗಕ್ಕೆ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಒಳಗಾಗುವುದು ಉಂಟು, ಆದರೆ ಉದ್ವೇಗದ ಭರದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವರ್ತನೆ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಚರ್ಚೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿರುಸಾಗಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಮಾತನಾಡತಕ್ಕಂಥ ಅವಕಾಶ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಇದೆ. ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಫನ್ಸ್ ಏನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಬಹುದು. ಮಾತಿನ ಚೂರಿಯಿಂದ ಚುಚ್ಚಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಇದೆ. ಆದರೆ ಮಾತನ್ನು ಆಡುವಾಗ ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ಯಾವುದು ಅವಾಚ್ಯ, ಯಾವುದು ವಾಚ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕಂಥ ಪರಿಬೇಧದ ಮಿತಿ, ವಿವೇಕ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂದು ಜನರು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡತಕ್ಕಂಥ ಮಾತನ್ನು ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಿದರೆ ಈ ಸಭೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರತಕ್ಕಂಥ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಜಗಳಗಳನ್ನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಗುರುವಾರದ ದಿವಸ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬಾರದ ಒಂದು ಘಟನೆ ಆದಮೇಲೆ ಸಭೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಪಕ್ಷದ ಧುರೀಣರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಗುರುವಾರದ ದಿವಸ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಒಂದು ಇತ್ಯರ್ಥ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಹಾರ ಯಾವ ರೀತಿ ಆಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಬಂದಿದೆ. ಒಂದು ವಿಷಯ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಈಗ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಅಪ್ರಸ್ತುತ ಆಗಲಾರದು. ಅದು ಪ್ರವೋಕೇಷನ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು. ಮಾತು ಮಾತಿನಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಉದ್ವೇಗಕ್ಕೆ ಒಳಗೊಳ್ಳತಕ್ಕಂಥಾದ್ದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಬಹುದು, ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉದ್ವೇಗದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರು ರೀತಿಯ ಉದ್ವೇಗಗಳು ಇವೆ. ಈಗ ಒಬ್ಬ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ನೀವು ಹೇಡಿ ಎಂದು ಕರೆದರೆ ಆ ಸದಸ್ಯರು ಉದ್ವೇಗಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬಹುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವರು ಹೇಡಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಉದ್ವೇಗಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೇ ಇರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯರ ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ಬೈದರೆ ಆಗ ಉದ್ವೇಗಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಅವಾಚ್ಯ ಶಬ್ದಗಳು, ಅನಾಗರೀಕವಾದಂಥ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಬೈದರೆ ಆಗಿರುವಂತಹ ಉದ್ವೇಗ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಾರದು. ಇಂಡಿಯನ್ ಪೀನಲ್ ಕೋಡ್

ಪ್ರಕಾರ ಒಬ್ಬನ ಕೊಲೆಯಾದರೆ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧ ನಡೆಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕಂಥ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳು ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ extremely provocation ಆದಾಗ, ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕೈ ಮೀರಿ ಹೋಗಬಹುದು ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮರಣದಂಡನೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಬೆಳೆದು ಅದು ಪ್ರವೋಕೇಶನ್ ಆಗಿ ಉದ್ವೇಗಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದರೆ ಅದು ಸರಿಯಾದುದು ಅಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಪ್ರತಿ ಮಾತನಾಡುವ ಧೈರ್ಯವಾದರೂ ಇರಬೇಕು. ಅಥವಾ ಅವರಿಗೆ ಕನಿಷ್ಟ ಆ ಮಟ್ಟದ ಯೋಗ್ಯತೆಯಾದರೂ ಇರಬೇಕು. ನನಗೆ ತುಂಬಾ ವಿಷಾದನೀಯವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನೋವು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಆಶ್ಚರ್ಯ ಸಹ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನು ತರತಕ್ಕಂಥ ಮಾತುಗಳು ಅಲ್ಲ. ಅವತ್ತಿನ ದಿವಸ ಕುದುರೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವಂತಹ ಘಟನೆ ವಿಷಾದಕರವಾದ ಘಟನೆ. ಒಬ್ಬ ಯುವಕ ಆತ ಇತ್ತೀಚೆಗಷ್ಟೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದನಷ್ಟೆ. ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಆ ಯುವಕ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಆ ಭಾಗದಿಂದ ಬಂದಿರತಕ್ಕಂಥ ಇಬ್ಬರು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಅವರು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಬಂದವರು. ಅದರಲ್ಲೂ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಆಕ್ಷೇಪ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ಏನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನಾವು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರದ ವೈಫಲ್ಯ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಉತ್ತರದಿಂದ ಸಂತೋಷವಾಗದಿದ್ದರೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಭಾಷಣ ಮಾಡಬಹುದು, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಬಂದಾಗ ಭಾಷಣ ಮಾಡಬಹುದು, ಅಥವಾ ಹೊರಗಡೆ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿರತಕ್ಕಂಥ ಉದ್ದಿಮೆ ಅದು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ್ದು. ಅಲ್ಲಿ ಏನು ನಡೆದಿದೆ ಎಂಬುದು ಎನ್‌ಕ್ವೈಯರಿ ಆದ ಮೇಲೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಎನ್‌ಕ್ವೈಯರಿ ಮಾಡುತ್ತೇವೆಂದು ಮಾನ್ಯ ಗೃಹಸಚಿವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಮೃತರ ಪತ್ನಿಗೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಮೂವತ್ತೊಂಭತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆಂದು ಪ್ರಕಟಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಪೋಲಿಸಿನವರು ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಲಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಅನುಮಾನ ಇದ್ದರೆ ಜುಡಿಶಿಯಲ್ ಎನ್‌ಕ್ವೈಯರಿ ಮಾಡಿ ಎಂದು ಬೇಕಾದರೆ ಕೇಳಬಹುದು. ನಾವು ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಜುಡಿಶಿಯಲ್ ಎನ್‌ಕ್ವೈಯರಿ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಪೋಲಿಸಿನವರು ಹೆಚ್ಚು ಬಲಪ್ರಯೋಗವೇನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾರು ಮತ್ತು ಸ್ಕೂಟರ್‌ಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದಾಗ ಪೋಲಿಸಿನವರು ವಾತಾವರಣವನ್ನು ತಿಳಿ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬಲಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಂದರ್ಭವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಬಲಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ನಾವು

ಪೋಲಿಸಿನವರಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಅಲ್ಲಿರತಕ್ಕಂತಹ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘಗಳ ನಡುವೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಒಂದು ಸುದ್ದೆವ. ಯಾರೋ ಇಬ್ಬರು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಆ ಒಂದು ಅಪಾದನೆಯನ್ನು ಸಹ ಮಾಡಿದರು. ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘವನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಅದು ಸ್ವಯಂವೇದ್ಯ. ಪೋಲಿಸಿನವರು ಬಲಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಬೇಕಾದರೂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮೊದಲು ನೀವು ಒಂದು ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ನೀವು ಮೊದಲು ಬಲಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಸಹ ನಾವು ಹೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ನಾನು ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಕಳೆದ ಎರಡೂವರೆ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪೋಲಿಸಿನವರು ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಲಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮೇಲೆ ಗುಂಡು ಹಾಕಬಾರದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ಗುಂಡು ಹಾಕಬಾರದು, ರೈತರ ಮೇಲೆ ಗುಂಡು ಹಾಕಬಾರದು ಎಂದು ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರ ಆದೇಶ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ನಡೆದಂತಹ ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ಆ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಈ ರೀತಿಯಾಯಿತು ಎಂದು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿದರು. ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ, ಇಡೀ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಶಾಂತಿಯುಂಟಾಗಿದೆ, ಮತ್ತು ಇಡೀ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಿದೆ ಎಂದು ಇರಬಹುದು. ಅವರು ಒಂದು ಚಾಲೆಂಜ್ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಆವಾಗ ನನ್ನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಯೊಬ್ಬರು ಆ ರೀತಿಯಾದರೆ ನಾವು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಕೆಲಸ ಇನ್ನೇನು? ಎಲ್ಲಿ ಅಶಾಂತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಸರ್ಕಾರದ ಕೆಲಸ.

ಅಶಾಂತಿಯಾದರೆ ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ವ್ಯಾಪಕ ರೂಪದ ಚಳುವಳಿಯಾದರೆ, ಅದನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಸರ್ಕಾರದ ಕರ್ತವ್ಯ. ಈಗ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ, ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಯಾವ ರೀತಿ ಅರ್ಥ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲೇ ಉಳಿದರು, ಬೇರೆ ಸದಸ್ಯರು ರಭಸದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದರು. ಅದು ಹೇಗೊ ಇರಲಿ, ಆ ಘಟನೆಯನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕೂಡಾ ನನಗೆ ಇಷ್ಟ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಈ ಸದನದಲ್ಲಿ ಶಾರೀರಕ ಬಲಪ್ರಯೋಗದಿಂದಲೇ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಈ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ ತಮಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ ಎಂದು ಯಾರೂ ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಹಳ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ. ಮೊನ್ನೆ ಆ ಕಡೆಯಿಂದ ಎರಡೂ ಜನ ಸದಸ್ಯರು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬಂದರೋ ಅದು ಅವರ ಅಂತರಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತು. ಅದೇ ರೀತಿ ಮತ್ತೊಂದು ದಿವಸ ಈ ಕಡೆಯ

ಸದಸ್ಯರು ಆ ಕಡೆಗೂ ಹೋಗಬಹುದು. ಶಾರೀರಕ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಡೆಯ ಸದಸ್ಯರೇನೂ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಮೊನ್ನೆ ಟಗ್ ಆಫ್ ವಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ಇದು ನಿರ್ಣಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ನಮಗೆ ಬೇಡ ಅದೆಲ್ಲ. ಇವೊತ್ತಿನ ದಿವಸ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜಗಳ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಎರಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಇರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಅದು ಎರಡು ಮನುಷ್ಯರದ್ದು ಇರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೂ ನಮಗೂ ಯಾವ ತರಹದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಆ ದಿವಸದ ವರ್ತನೆ, ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ಸದಸ್ಯರಿಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇಡೀ ಸದನದ ಬಹಳಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಬಹಳ ತೀವ್ರವಾದಂಥ ವ್ಯಥೆಯಾಗಿದೆ. ಆ ವ್ಯಥೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಏನಾಗಬಹುದು? ಒಂದು ಘಟನೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಆಗಬಹುದು. ಆ ತರಹ ಒಂದು ವಿಚಾರ ಇವತ್ತು ಆಗಿದೆ. ತಾವೇ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಿ. ಆ ದಿವಸವೇ ಇದನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥ ಮಾಡದೇ, ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿರತಕ್ಕಂಥ ಕಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿ, ಯಾರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ವೇದನೆಯಾಗಿದೆ ಆ ತೀವ್ರತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿ, ಕೋಪ, ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕಂಥ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಮುಂದೆ ಹಾಕಿದಿರಿ. ಇವತ್ತು ತಾವು ಈ ಸದನದ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ. ನನಗೆ ಗೊತ್ತುಂಟು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆದಂಥ ತೀವ್ರತೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾನು ಹೇಳತಕ್ಕಂಥ ಒಂದು ಸೂಚನೆ ಅನೇಕ ಜನರಿಗೆ, ಈ ಕಡೆ ಕುಳಿತಂಥ ನನ್ನ ಬಂಧು ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತುಂಟು. ಆದರೂ ಈ ಸದನದ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಈ ಸದನದ ಮುಂದೆ ಹಾಕತಕ್ಕಂಥ ದಾರಿ, ಎರಡೂ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಒಂದು ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಯಾರು ಮಾನ್ಯ ಇಬ್ಬರು ಸದಸ್ಯರು ಆ ದಿವಸ, ಇಲ್ಲಿ ಆ ಒಂದು ಈ ಘಟನೆಗೆ ಕಾರಣರಾದರೋ ಅವರು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ವಿಷಾದವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸ ಬೇಕು. ಕನಿಷ್ಟ ಪಕ್ಷ ಅಷ್ಟಾದರೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಅವರ ಧರ್ಮ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಮತ್ತೆ ಅದೇ ರೀತಿ ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಇದೆ, ಮಾನ್ಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ಆದಂಥ ಘಟನೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲಾರರು, ಆಗಾಗ ನಾವೇ ಪುನಃ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದಂಥ ಅನೇಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಬರುತ್ತದೆ, ಯಾವ ಜಾಗವೂ ಶಾಶ್ವತ ಅಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರೂ ಕೂಡಾ, ಮಾನ್ಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರೂ ಕೂಡಾ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಇಂತಹ ಘಟನೆ ಆಗಲಾರದು ಎನ್ನತಕ್ಕಂಥ ಒಂದು ವಿಶ್ವಾಸದ ಮಾತನ್ನು, ಆಶ್ವಾಸನೆಯ ಮಾತನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೆ, ಅದು ಉಚಿತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ವತಿಯಿಂದ ನಾನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಅಸಭ್ಯ ವರ್ತನೆ ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕ ಭರವಸೆಯನ್ನು ನಾನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಆವೇಶ ಇರಬಹುದು, ಅಸಭ್ಯತೆ ಇರಕೂಡದು, ಕೋಪ ಇರಬಹುದು, ಬೈಗುಳ ಇರಕೂಡದು. ಅದೇ ಈ ಚರ್ಚೆಯಿಂದ ನಡೆಯತಕ್ಕಂಥ ಸರ್ಕಾರದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ನಮ್ಮ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಏನು ನೋವಾಗಿದೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ವಿಷಾದಪಡುತ್ತೇನೆ.

ವಿತ್ತೀಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು

1985-86ನೇ ಸಾಲಿನ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಆಯವ್ಯಯ ಪತ್ರ ಮಂಡನೆ

ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ (ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರು) :-

1. 1985-86ರ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಆಯವ್ಯಯ ಅಂದಾಜು ಪತ್ರವನ್ನು ನಾನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

2. ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಜನತಾ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆಯಾದಾಗ, ಅದು ತನ್ನದೇ ಆದ ಬಹುಮತವನ್ನು ಪಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಜನತಾ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬಿ.ಜೆ.ಪಿ, ಸಿ.ಪಿ.ಎಂ, ಸಿ.ಪಿ.ಐ, ಎ.ಐ, ಎ.ಡಿ.ಎಂಕೆ. ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಮಿತ್ರ ಪಕ್ಷಗಳ ಹಾಗೂ ವಿಧಾನ ಮಂಡಲದ ಹಲವಾರು ಪಕ್ಷೇತರ ಸದಸ್ಯರ ಬೆಂಬಲ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ಸರಕಾರವನ್ನು ರಚಿಸಿತು. ಸರ್ಕಾರ ಹಲವಾರು ವಿಷಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಮತ್ತು ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳ ನಡುವೆ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಅಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಲು ಎಡಬಿಡದೆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದರೂ, ಮಿತ್ರ ಪಕ್ಷಗಳ ಹಾಗೂ ಸದನದ ಇತರ ಸದಸ್ಯರ ನಿರಂತರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಈ ಸರ್ಕಾರ ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಜನತಾ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಪೋಷಿಸಿದವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನತೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸರ್ಕಾರ ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಋಣಿಯಾಗಿದೆ. ಜನತೆಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು.

3. ಇತ್ತೀಚಿನ ಲೋಕಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ 28 ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಜನತಾಪಕ್ಷಕ್ಕೆ 4 ಸ್ಥಾನಗಳು ಮಾತ್ರ ದೊರೆತವು. ಲೋಕಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಷಯಗಳೆ ಹೊರತು ಸ್ಥಳೀಯ ವಿಷಯಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಹಾಗಿದ್ದರೂ, ಲೋಕಸಭಾ ಚುನಾವಣಾ ಫಲಿತಾಂಶದಿಂದಾಗಿ ಸರಕಾರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನತೆಯ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದೆಯೆಂದು, ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಸರ್ಕಾರ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ಒಕ್ಕೊರಲಿನಿಂದ ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದರು, ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲೆ ಜನತೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಮಾನಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾದುದರಿಂದ, ಹಿಂದಿನ ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದ ನಾನು ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಲು ಹಾಗೂ ಜನತೆಯ ಅಭಿಮತವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೋರಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಮಾರ್ಚ್ 5 ರಂದು ನಡೆದ ವಿಧಾನ ಸಭೆ ಚುನಾವಣೆಯು ಜನತಾ ಸರ್ಕಾರದ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಜನತೆ ನೀಡಿದ ವಾಸ್ತವಿಕ ತೀರ್ಪಾಗಿದೆ. ನಾವು ಹೊಸದಾಗಿ ಜನತೆಯ ಆದೇಶವನ್ನು ಕೋರಿದಾಗ ಜನತೆ ಹೇಗೆ

ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿತು. ಬಹುಶಃ ಇಂತ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸಮಾನದ ಇನ್ನೊಂದು ಚುನಾವಣೆ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲೇ ನಡೆದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಮಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿರುವ ಜನತೆಗೆ ನಾನು ಈ ಸರ್ಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪಕ್ಷದ ಪರವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ರೈತರು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಯುವಜನತೆ ಮತ್ತು ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ದಲಿತರು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದವರು ಮತ್ತು ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾತರು, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವರು ಹಾಗೂ ಜನತೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರ್ಗದವರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಹರಸಿದ್ದಾರೆ.

4. ಜನತಾ ಪಕ್ಷವು ಜನತೆಯ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಸಿದ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆ ಇಂದು ಈ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದೆಂದು ಸದನಕ್ಕೆ ನಾನು ಭರವಸೆ ನೀಡಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಿದ್ದೇವೆ.

5. 1985-86 ರ ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಈ ವರ್ಷ ಪೂರ್ಣ ಬಡ್ಜೆಟನ್ನು ಮಂಡಿಸಲು ನಮಗೆ ಈಗ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಂತಿಮ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ಣ ಬಡ್ಜೆಟನ್ನು ಜುಲೈನಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲಾಗುವುದು.

6. ಮುಂದೆ ಪೂರ್ಣ ಬಡ್ಜೆಟನ್ನು ಮಂಡಿಸುವಾಗ ಹಿಂದಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

7. 1984 ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿತು. ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ 2.09 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ನೆರವಿಗಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಕೋರಿಕೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೇಂದ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ತಂಡವು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದ ನೆರವು ಕೇವಲ 32.73 ರೋ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಮಾತ್ರ.

8. ಈ ವರ್ಷ ಹಣದುಬ್ಬರದ ದರವು ಕಳೆದ ವರ್ಷದಷ್ಟು ಅಧಿಕವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಕೆಲವು ಪ್ರಶಾಸಿತ ದರಗಳ ಪರಿಷ್ಕರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ನಿರ್ಣಯವು ನಮ್ಮ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಘೋಷಿಸಿದ ತುಟ್ಟಿಭತ್ಯದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಂತುಗಳ ಸಂದಾಯದಿಂದಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿದೆ. 1984-85 ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 26 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬಜೆಟ್ ಹಂಚಿಕೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನಾವು 81 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಮೊತ್ತದ ತುಟ್ಟಿ ಭತ್ಯೆಯ 9 ಕಂತುಗಳನ್ನು ಸಂದಾಯ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು

ತಾನೇ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲಾಗದ ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ವರಮಾನದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಮ್ಮತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯನೀತಿಯೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ್ದೆ. ಈಗಲಾದರೂ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದೆಂದು ನನ್ನ ನಿರೀಕ್ಷೆ.

9. ಜನತಾ ಸರ್ಕಾರವು 1983 ನೇ ಜನವರಿ ತಿಂಗಳ 10ರಂದು ಆಡಳಿತ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿತು. 1982 ನೇ ಡಿಸೆಂಬರ್ 30 ರಂದು ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ 4069 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಅರ್ಥೋಪಾಯ ಮುಂಗಡ 2.53 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಹಾಗೂ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ದೊರೆಯಲಿದ್ದ ಆದರೆ ಅಂದು ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗಿರದ 22.50 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಅರ್ಥೋಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ 120 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಅಂತರ ಕಂಡು ಬಂತು. 1983 ರ ಮಾರ್ಚ್ 31 ರಂದು ಕೊನೆಗೊಂಡ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 77.50 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಕೇಂದ್ರದ ಅರ್ಥೋಪಾಯ ಮುಂಗಡ ಹಣವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾವು ಸಂದಾಯ ಮಾಡಿದೆವು. ಮತ್ತು ಆ ವರ್ಷದ ಅನುಮೋದಿತ ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚಕ್ಕಿಂತ 38 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿದೆವು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡಿಯೂ 1983 ರ ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯ ವೇಳೆಗೆ ನಮ್ಮ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತೆ ಅಥವಾ ಅಂತರ 43.75 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಇತ್ತು. ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರ ಕೈಗೊಂಡ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಆರ್ಥಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದಾಗಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ 1982 ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಿಂತ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಉತ್ತಮಗೊಂಡಿತ್ತು.

10. 1983-84 ರಲ್ಲಿ 575 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಪ್ರಮಾಣದ ಅಂಗೀಕೃತ ಯೋಜನೆಯ ಬದಲಾಗಿ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಆದ ವೆಚ್ಚ ಸುಮಾರು 686 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಯಿತ್ತು ಮತ್ತು 556 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಒದಗಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆ ವರ್ಷ ರಾಜ್ಯದ ಬಹುತೇಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತಲೆದೋರಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಪಡೆದ ನೆರವಿಗಿಂತ ಬಹಳಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ವಹಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೂ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ 1983-84 ರ ಮುಕ್ತಾಯದ ಕೊರತೆ, ಕೇವಲ 77.11 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಆಗಿತ್ತು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಆ ವರ್ಷದ ಆರ್ಥಿಕ ಇಳಿತ ಕೇವಲ 35 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ.

11. ಪ್ರಸಕ್ತ ವರ್ಷದ ಬಜೆಟ್ ಅಂದಾಜನ್ನು ನಾನು ಮಂಡಿಸಿದಾಗ 350 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಯೋಜನೆಯೊಂದನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುತ್ತೇವೆಂದೂ ವರ್ಷದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 269-61 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಕೊರತೆ ಇರುವುದೆಂದೂ ನಾನು ಸದನಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದೆ

87 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಮೂಲಕ ಈ ಕೊರತೆ 18.261 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಇಳಿಯಬಹುದೆಂದು ನೀರಿಕ್ಷಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಮಾಣದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

12. ನಾವೀಗ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಹಣಕಾಸು ಸ್ಥಿತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸೋಣ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ 1980-81 ನೇ ವರ್ಷದ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿಲ್ಲದ 2577 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಕೊರತೆ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. 1981-82ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿಲ್ಲದ 1656 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಕೊರತೆ ಇತ್ತು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ 1983-84 ನೇ ವರ್ಷದ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಅಂದಾಜಿನಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿಲ್ಲದ 2695 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಕೊರತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಹಣಕಾಸು ಮಂತ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಇತ್ತೀಚಿನ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪ್ರಸಕ್ತ ಹಣಕಾಸು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿಲ್ಲದ 3985 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಕೊರತೆ ಇದೆ. 1985-86 ನೇ ವರ್ಷದ ಕೇಂದ್ರ ಆಯ-ವ್ಯಯ ಅಂದಾಜುಗಳಲ್ಲಿ 3349 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಕೊರತೆಯಿದ್ದು ಇದು ಧೈರ್ಯಗೆಡಿಸುವ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

13. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ತನ್ನ ಅಯವ್ಯಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವ ಹಣಕಾಸಿನ ಕೊರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಎಷ್ಟು ಆಗಾಧ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ತುಂಬಲು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ಪೂರೈಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯ ಸದನದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸದನದ ಮುಂದಿಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

14. ರೈತರಿಂದ ಬಾಕಿ ಬರಬೇಕಾದ ಮೊಬಲಗುಗಳನ್ನು ಅವಧಿ ಮೀರಿದ ಬಾಕಿಗಳೆಂದು ಕರೆದು ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ದಂಡನಾ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹಣ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿದಾಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್‌ಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಭಾರತದ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಹಣ ಪಾವತಿಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದನ್ನೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಕೊರತೆ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Deficit Financing) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ದಂಡನಾ ಕ್ರಮ ಕೈಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

15. ಭಾರತದ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನಿಂದ ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ರಾಜ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕವೊಂದೇ ಅಲ್ಲ. ಮಾರ್ಚ್ 15, 1985 ರಂದು ಕೇಂದ್ರ ಹಣಕಾಸು ಮಂತ್ರಿಗಳು ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 13 ರಾಜ್ಯಗಳ ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್

ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪೈಕಿ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಕೇರಳ, ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ ರಾಜ್ಯಗಳು 3349 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೂ ಮೀರಿ ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಪಡೆದಿದ್ದವು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ 3349 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಪ್ರಸಕ್ತ ಹಣಕಾಸು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಮಾಡಿಲ್ಲದ ಕೊರತೆಗಿಂತ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಮಾನ್ಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ಹೇಳಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗಮನವಿಟ್ಟು ನಾನು ಕೇಳಿದೆ. ಅವರು ಯಾವ ಒಂದು ನಿಯಮಾವಳಿಯನ್ನು ಓದಿ ಹೇಳಿದರು, ಅದು ನಿಜ ಇದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಡ್ಜೆಟ್ ಮಂಡನೆ ಆದ ಮೇಲೆ ಸದನ ಮೇಲೇಳುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ನಾವು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ತು. ನಿನ್ನೆ 3 ಗಂಟೆಗೆ ಬಡ್ಜೆಟನ್ನು ನಾವು ಸದನದ ಮುಂದೆ ಇಡಬೇಕಾದ್ದು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಮತ್ತು ಅದಾದ ನಂತರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕುಳಿತು ಬಡ್ಜೆಟ್ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿ ನಂತರ 25 ನೇ ತಾರೀಖಿಗೆ ಮುಂದುವರೆಸಿ ಅಪ್ರೋಪ್ರಿಯೇಷನ್ ಬಿಲ್ ಪಾಸ್ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸದನದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಿನ್ನೆಯ ದುರ್ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಯಾರೂ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರು ನಿನ್ನೆಯ ದಿವಸ ನಿಧನರಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಿ ನಾವು ಯಾರು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿನ್ನೆ ನಾವು ಸಭೆಯನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಾಕತಕ್ಕ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂತು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನೆ ಸದನವನ್ನು ಮುಂದೂಡಿ ನೆನ್ನೆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಆಯವ್ಯಯವನ್ನು ಇವೂತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದೇವೆ. ಇದನ್ನು ದೂಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರೆ ಗಣ್ಯ ಸದಸ್ಯರಾದ ಮಾನ್ಯ ಮೊಯ್ಲಿಯವರು ಹಾಗೂ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ಇನ್ನಿತರೆ ಸದಸ್ಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಆಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎದ್ದಂತಹವು ಎರಡು ವಿಷಯಗಳು. ಮೊದಲೇ ನಿಯೋಜಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಜಟನ್ನು ನಿನ್ನೆ ಮಂಡನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದನೆಯದು. ಎರಡನೆಯದು, ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರೊಬ್ಬರು ಇಲ್ಲಿ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅದನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರಬೇಕಾದ್ದು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಎಂದರೆ ಮೃತರ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ ತೋರಿಸಿ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬಡ್ಜೆಟ್ ಇಟ್ಟು ನಂತರ ಅಪ್ರೋಪ್ರಿಯೇಷನ್ ಬಿಲ್ ಪಾಸ್ ಮಾಡಿ 9 ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಲೇಖಾನುದಾನ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟರಿ ಡಿಮ್ಯಾಂಡ್ ಮತ್ತು ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ನಾವು ಬಡ್ಜೆಟ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಾವು ಹೇಳುವ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿತ್ತು. ನನಗೆ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿತ್ತು, ಮಾನ್ಯ ಬಂಗಾರಪ್ಪನವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಾನ್ಯ ಮೊಯ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈ ಮನೆಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ ಎಂದು.

ಇನ್ನು ಎರಡನೆಯದಾಗಿ 6 ತಿಂಗಳಿಗೆ ಏಕೆ ಲೇಖಾನುದಾನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಎಷ್ಟೆ ಆದರೂ ಕೂಡ 4 ತಿಂಗಳ ಮೊದಲು ಬಡ್ಜೆಟ್ ಪಾಸ್ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಷ್ಟು ಅವಧಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತೇವೆ. ನಮಗೆ ಬಂದಿರತಕ್ಕ ಸಮಾಚಾರದ ಪ್ರಕಾರ 1985 ರ ಆ ವರ್ಷದ ಯೋಜನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯ ವಾರದವರೆವಿಗೂ ಆಗಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆಗಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಜೂನ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಡ್ಜೆಟ್ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜುಲೈ ತಿಂಗಳ ಮೊದಲ ವಾರದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ರೆಗ್ಯುಲರ್ ಬಡ್ಜೆಟ್ ಅಧಿವೇಶನವನ್ನು ಕರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ಣ ಬಡ್ಜೆಟನ್ನು ಜುಲೈ ತಿಂಗಳ ಮೊದಲ ವಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಸದನದ ಮುಂದಿಡಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ ಇದೆ. ಜುಲೈ ತಿಂಗಳ ಮೊದಲ ವಾರದಲ್ಲಿ ಬಡ್ಜೆಟ್ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆಗೆ ಶುರುಮಾಡಿದರು. ಆಗಸ್ಟ್ ಮಧ್ಯದವರೆಗೂ ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು ಒಂದೂ ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳು ಬಡ್ಜೆಟ್ ಸೆಷನ್ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕನಿಷ್ಟ ಪಕ್ಷ ಐದಾರು ತಿಂಗಳುಗಳ ಅಂತರವನ್ನು ನಾನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೇ ಹೋದರೆ ಮತ್ತೆ ನಮಗೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಮಾನ್ಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ಕೈಯೂ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯೂ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ. ನಿಯಮ ಇದೆ. ಆದು ನಿಜ. ಬಡ್ಜೆಟ್ ಮಂಡನೆ ಆದ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಾದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬಾರದೆಂದು ಹೇಳಿ. ನಿಯಮ ಇದ್ದರೂ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಸಸ್ಪೆಂಡ್ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ನಿಯಮ ಇರುತ್ತದೆ ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ಮತ್ತು 28 ನೇ ತಾರೀಖು ಬಡ್ಜೆಟ್ ಸೆಷನ್ ನಡೆದು ಒಂದೇ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರೋಪ್ರಿಯೇಷನ್ ಬಿಲ್ ಕೂಡ ಪಾಸ್ ಆಗಿದೆ. ನಾವು ಆಗ ಓಟ್-ಆನ್-ಅಕೌಂಟ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ಎಸ್. ಬಂಗಾರಪ್ಪ :- ಬಡ್ಜೆಟ್ ಪ್ರೆಸೆಂಟ್ ಆಗಿ ಒಂದೇ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರೋಪ್ರಿಯೇಷನ್ ಕೂಡ ಪಾಸಾಯಿತೇ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಒಂದೇ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯಾಗಿದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಡ್ಜೆಟ್ ಹಿಂದಿನ ದಿವಸ 1971 ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ನಿಧನ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಒಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಆಗ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಸಂದೇಹವು ಇಲ್ಲ. ಕೆಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಕೂಡ ಓಟ್-ಆನ್-ಅಕೌಂಟ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕಂಥದ್ದು ಇರುತ್ತದೆ. ಫೆಬ್ರವರಿ ಕೊನೆಯ ದಿವಸ ಬಡ್ಜೆಟ್ ಪ್ರೆಸೆಂಟ್ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಒಂದು ಪರಿಪಾಠವನ್ನು ಅವರು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೂ

ಎಲ್ಲಾ ಡಿಮ್ಯಾಂಡ್‌ಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಚ್ ಮೂವತ್ತೊಂದರೊಳಗೆ ಪಾಸ್ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಓಟ್-ಆನ್-ಆಕೌಂಟ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ನಲ್ಲೂ ತಾತ್ಕಲಿಕ ಬಜೆಟು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕಂಥ ಪರಿಪಾಠ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದು ಹೇಗೇ ಇರಲಿ. ಮಾನ್ಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಮತ್ತಿತರ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನಾನು ಇಷ್ಟೇ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕಂಥದ್ದು. ಇದೊಂದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿದೆ, ಕೌನ್ಸಿಲ್ನಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಬಹುಮತ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಇವೊತ್ತೇ ಇದು ಆಗಬೇಕೆಂದು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೌನ್ಸಿಲ್ನಲ್ಲಿ ಈಗಿರತಕ್ಕಂಥ ವಾತಾವರಣ ನೋಡಿದರೆ ನಮಗೆ ಧೈರ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಅಪ್ರೋಪ್ರಿಯೇಷನ್ ಬಿಲ್‌ನ್ನು ಮೂವತ್ತನೇ ತಾರೀಖಿನೊಳಗಡೆ ಇಟ್ಟು ಪಾಸ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೋದ ಸಲ ಅಪ್ರೊಪ್ರಿಯೇಷನ್ ಬಿಲ್ ಇಟ್ಟು ಆದ ಕಹಿ ಅನುಭವ ನಮಗೆ ಇದೆ. ಅಪ್ರೋಪ್ರಿಯೇಷನ್ ಬಿಲ್ ಇಟ್ಟು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ವಾದ ವಿವಾದಗಳಾಗಿ ಕೆಲವರು ಬಿಲ್ ಪಾಸಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಕೆಲವರು ಪಾಸಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದುದು ಉಂಟು. ಕೊನೆಗೆ ಗವರ್ನರ್‌ರವರು ಅದನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಗೌವರ್ನರ್ ಕೊಟ್ಟಿರತಕ್ಕಂಥ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೂವತ್ತೊಂದನೆಯ ತಾರೀಖಿನೊಳಗೆ ಎರಡೂ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ರೋಪ್ರಿಯೇಷನ್ ಬಿಲ್ ಪಾಸಾಗದೇ ಹೋದರೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಏನಾಗುತ್ತದೆಂದೂ ತಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರತಕ್ಕಂಥ ವಿಚಾರ. ಏಪ್ರಿಲ್ ಒಂದನೇ ತಾರೀಖಿನಿಂದ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಯನ್ನು ಕೂಡ ನಾನು ಖರ್ಚು ಮಾಡುವಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಇಂಥ ಒಂದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಇಂದು ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಸಡಿಲ ಮಾಡಿ ಒಂದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಕೂಡ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನೆ ಕೂಡ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೀರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವತ್ತು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಆಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಾದ ಅಕ್ರಮವಾದಂಥ ವಿಚಾರವು ಕೂಡ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ ನಾನು ಬಹಳ ದುಃಖದಿಂದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಸದನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲೆ ಆರೋಪ ಅಥವಾ ಆಪಾದನೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದಂಥ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ಮಂತ್ರಿಯ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಸದಸ್ಯರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಆರೋಪಣೆ ಮಾಡುವಾಗ ಜವಾಬ್ದಾರಿತನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥದ್ದು ಅಗತ್ಯ. ಒಂದು ಸಲ ಆರೋಪ ಮಾಡಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು, ಆ ಆರೋಪ ನಿರಾಧಾರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದರೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ

ಮೇಲೆ ಏನು ಒಂದು ಪರಿಣಾಮವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಾವೇ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ. ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಈಗ ಮೂರು ದಿವಸಗಳ ಹಿಂದೆ ಮಾನ್ಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಕೆಲವು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಈ ಸದನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಆದಂತಹ ಒಂದು ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ. ಅದು ಆಗಿ ಮೂರು ದಿವಸಗಳ ಮೇಲೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಮೊನ್ನೆ ನಿನ್ನೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೇಳಿಕೆ ಬಂದಿತು. ಇದು ಮುಖಪುಟದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಾಕ್ಸ್ ಐಟಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈ ವೇಶ್ಯಾವಾಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸಚಿವರ ಕೈವಾಡವಿದೆ, ನಾಳೆ ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಾದ ಎಂ. ವೀರಪ್ಪಮೊಯ್ಲಿ ಸವಾಲು ಹಾಕಲಿದ್ದಾರೆ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಮುಂಬೈ ನಗರಕ್ಕೆ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ವೇಶ್ಯಾವಾಟಿಕೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಆಪಾದಿಸಿ ಮೊಯ್ಲಿಯವರು ಕಳುಹಿಸಿದ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಸೂಚನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾಳೆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಿ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಒಂದು ಸುದ್ದಿ ಪ್ರಮುಖ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮುಖ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಮಾನ್ಯ ಮೊಯ್ಲಿಯವರು ಅವರಿಗೆ ಬಹುಶಃ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ ಆರೋಪ ಮಾಡಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎಷ್ಟು ನೋವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕಂಥದ್ದು. ಸ್ವಂತ ಅನುಭವ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಲ್ಪನೆಯಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಒಂದು ಘಟನೆ ಆದದ್ದು ಯಾವಾಗ 29-6-83 ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಇದು ಜೂನ್ 6 ರಂದು ನಡೆದಂಥ ಘಟನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ವರದಿ ಆಯಿತು.

ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಬಿಜಾಪುರದ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವರದಿ ಆಯಿತು. ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರ ವರದಿ ಎಂದು 22-7-83 ನೇ ತಾರೀಖಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುದ್ದಿ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಸಹಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿ ದುಶ್ಯಾಸನ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನ್ಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರ ಮಾಹಿತಿಯ ಮೂಲ ಇದೇ ಇದ್ದರೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಕೈವಾಡ ಇದೆ ಎಂದು ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಿ.

ಎಂ. ವೀರಪ್ಪಮೊಯಿಲಿ :- ನಾನು ಆ ರೀತಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಸರಿ ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದದ್ದು ಬಿಜಾಪುರದ ಒಬ್ಬ ಗಣ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು. ಅದು ಕೂಡ ಮಾನ್ಯ ಸಭೆಗೆ ತಿಳಿಸುವುದಾದರೆ ಅವರು ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷದವರೇ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ವಿಚಾರ ಬಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಮೊಕದ್ದಮೆ ಇದ್ದು, ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು .....ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಅವರು 17 ನೇ ಆಗಸ್ಟ್ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪಬ್ಲಿಷ್ ಯಾವ ದಿವಸ ಮಾಡಿದ್ದು ಎಂದರೆ 18 ನೇ ತಾರೀಖು.

ಮಾನ್ಯ ಸಹಕಾರಿ ಸಚಿವರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದ್ದು 18ನೇ ತಾರೀಖು ಅವರು ಅದನ್ನು ಜರೂರು ಎಂದು ಬರೆದು ಸಹಕಾರಿ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್‌ರವರಿಗೆ ತಕ್ಷಣವೇ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ತನಿಖೆ ಮಾಡಿ ವರದಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಡೆಪ್ಯುಟಿ ರೆಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್‌ರವರು ರೀಪೋರ್ಟ್‌ನ್ನು 20-8-83 ರಂದು ಎರಡು ದಿವಸ ಒಳಗಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಷ್ಟು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಎರಡು ದಿವಸದ ಒಳಗೆ ಡೆಪ್ಯುಟಿ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್‌ರವರು ರಿಪೋರ್ಟ್‌ನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರತಕ್ಕಂಥದ್ದು ಬಂದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರತಕ್ಕಂಥವನ್ನು ನಮೂದಿಸಿ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೇಸ್ ಹಾಕಿರುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಈವತ್ತಿನವರೆಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ದೂರು ನಮ್ಮ ಆಫೀಸಿಗೆ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಜಾಯಿಂಟ್ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಆಪೀಸಿಗೆ ಆಗಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕಂಥ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅವರು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ಈಗ ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮಹತ್ವದ ವಿಚಾರಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು, ಇದು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಡೆದಂಥ ಘಟನೆಯಲ್ಲ. ಇದು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಡೆದಂಥ ಘಟನೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿಸುವಂತಹ ಘಟನೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಯಾರಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದು ಎರಡೂವರೆ ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ನಡೆದಂಥ ಘಟನೆ. ಎರಡನೆಯದು. ಮಾನ್ಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಸದಸ್ಯರು ಅಂದರೆ ಚಿಮ್ಮನಕಟ್ಟಿ ಅವರು ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಇವರುಗಳು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಹೇಳಿದರೆಂದರೆ ಈ ಮಹಿಳೆಯ ಮೇಲೆ ಬಲಾತ್ಕಾರ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಬರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು. ಅನಂತರ ಈ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಆ ರೀತಿ ಆಯಿತು, ಈ ರೀತಿ ಆಯಿತು ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಈ ಮಹಿಳೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾರೂ ಬಲತ್ಕಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮೂರನೆಯದು ಈ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ವೇಶ್ಯೆ ಅಥವಾ ದೇವದಾಸಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮುಂಬೈಗೆ ಸಾಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಿತು ಮತ್ತು ಇದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿಯ ಕೈವಾಡ ಇದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದು. ಈ ಮೂರು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಹ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನೋಡೋಣ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಇದು 3 ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ನಡೆದಂಥ ಘಟನೆ. ಇದು ಒಂದು ವಾರ ಇಲ್ಲವೇ ಹತ್ತು ದಿವಸಗಳ ಹಿಂದೆ ನಡೆದಂಥ ಘಟನೆಯಲ್ಲ. ಇದು ತಾ. 28-6-83 ರಂದು ನಡೆದದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಎರಡು ಫಿರ್ಯಾದಿಗಳು ದಾಖಲಾಗಿವೆ.

ಒಂದು ಶ್ರೀ ಈರಪ್ಪ ಒತ್ತಾಸಿ ಅವರದ್ದು. ಎರಡನೆಯದು ಶ್ರೀಮತಿ ಗೀತಾವಾಗ್ಮೋರೆ ಅವರದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಫಿರ್ಯಾದಿಯನ್ನು ಹಾಜರು ಮಾಡಿದ್ದು ತಾ.

8.7.1983 ರಂದು. ಅಂದರೆ ಈ ಘಟನೆ ನಡೆದ 15 ದಿವಸಗಳ ನಂತರ. ಫಿರ್ಯಾದಿಯನ್ನು ಹಾಜರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗೀತಾ ಎಂಬ ಶಿಕ್ಷಕಿ ಶ್ರೀ ಈರಪ್ಪ ಶಂಕರಪ್ಪ ಒತ್ತಾಸಿ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂಥ ಸಂಬಂಧವೇನು ಅದು ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧವೇ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ತರಹದ ಸಂಬಂಧವೇ ಎಂಬುದು ಬೇರೆ ವಿಚಾರ. ಆದರೆ ಈ ಮಹಿಳೆಯ ರಕ್ಷಣೆಯ ಭಾರ ಶ್ರೀ ಒತ್ತಾಸೆ ಅವರ ಮೇಲಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲವೇ ನಾಪತ್ತೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲವೇ ಈಕೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾರಾದರೂ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಎಂದು ತಕ್ಷಣವೇ ಪೋಲಿಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್‌ಗೆ ಹೋಗಿ ಫಿರ್ಯಾದಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ 15 ದಿವಸಗಳ ಕಾಲ ಕಾದುಕೊಂಡು ಕೂರಲು ಕಾರಣವೇನಿತ್ತು? ಇವರು ಫಿರ್ಯಾದಿ ಕೊಟ್ಟ 8 ದಿವಸಗಳ ನಂತರ ಈ ಹುಡುಗಿಯ ಹತ್ತಿರವೂ ಸಹ ಫಿರ್ಯಾದಿ ಕೊಡಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಒತ್ತಾಸಿ ಮತ್ತು ಗೀತಾ ಎಂಬುವರ ಸಂಬಂಧವಾದರೂ ಏನು? ಶ್ರೀ ಒತ್ತಾಸಿ ಅವರು ಗೀತಾಳ ಅಕ್ಕನ ಗಂಡ. ಗೀತಾಳ ಅಕ್ಕನಿಗೆ 6 ಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು 5-6 ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು, ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು 10-11 ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರೆ, ಈ ಹುಡುಗಿಯ ಅಕ್ಕ ನೋಡಿದ ನಂತರ ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ದೂರು ಕೊಟ್ಟರು. ಇಲ್ಲಿಂದ ತನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ದೂರು ಹೋಯಿತು. ಈ ಸಹಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಯ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಅವರು ಕೂಡ ಈ ಹುಡುಗಿಗೆ ದೂರದ ಸಂಬಂಧವಾಗಬೇಕು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಹೋಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ಇವರಿಗೆ ಈ ಹುಡುಗಿಯ ತಂದೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಇವರ ಒಂದು ಬೇಡಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಈ ಅಧಿಕಾರಿ ಇನ್ನೂ ಇಬ್ಬರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಈ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿದ್ದು ನಿಜ. ಈ ಹುಡುಗಿಯ ಅಣ್ಣ ಕೂಡ ಧಾರವಾಡದ ಒಂದು ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಹುಡುಗಿಗೆ ತನ್ನ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರಲು ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲವೊ ಏನೊ? ಆದರೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮತಿಭ್ರಮಣೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಈ ಹುಡುಗಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಧಾರವಾಡದ ಮಾನಸಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಸೂಚನೆಯೂ ಸಹ ಬಂತು. ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಹುಡುಗಿ ಏನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇವಲ ಒಂದು ಪ್ಯಾರ ಮಾತ್ರ ಓದಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಫಿರ್ಯಾದಿಯು ತನ್ನ ಜವಾಬಿನಲ್ಲಿ ಆರೋಪಿತರೆಲ್ಲರೂ ತನ್ನ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧಿಗಳಿದ್ದು ತಾನೂ ಉರ್ದು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಕಿ ಎಂದು. ತಾನು ಸಾಕ್ಷಿದಾರರಾದ ಈರಪ್ಪ ಶಂಕರಪ್ಪ ಒತ್ತಾಸಿ ಕಡೆ ಇದ್ದಾಗ ತನ್ನ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿಕರಾದ ಶ್ರೀ ದಾಯಣ್ಣ

ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ರಿಜಸ್ಟ್ರಾರ್ ಅವರು ನಾನಿದ್ದ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಮಾತು ಹೇಳಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಮೊದಲು ತನಗೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿ ದೊಡ್ಡವಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಕೂಡ ಇದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ತಾನೂ ಈಗ ಶ್ರೀ ಒತ್ತಾಸಿ ಅವರ ಕಡೆ ಇದ್ದರೆ ತನ್ನ ಅಕ್ಕ ಮಲ್ಲವ್ವನ ಬಾಳ್ವೆ ಸಹ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದು ಇದೆ. ಅದೇ ಫಿರ್ಯಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿದ ಆರೋಪಿತರು ತನಗೇನು ಧರ್ಮದ ಪ್ರಕಾರ ದೇವದಾಸಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಫಿರ್ಯಾದಿನಲ್ಲಿ.....ವೆ. ಮಜುಪೂರರನ್ನು ಆರೋಪಿತರಿಗೆ ಕಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಗಾತಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ತನ್ನ ಮಾವ ಎಂದರೆ ಅಕ್ಕನ ಗಂಡ ಈರಪ್ಪ ಒತ್ತಾಸಿ ಈತ ಫಿರ್ಯಾದಿ ಬರೆಸಿದ್ದು ಇದೆ. ಮತ್ತು ತಾನು ವಯಸ್ಸಿನವಳಿದ್ದು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ಮೇಲೆ ಈರಪ್ಪ ಒತ್ತಾಸಿ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಇರುವ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಇದೆ. ಈಗ ನಾನು ಮಾನ್ಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ದೇವಾದಾಸಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇದನ್ನು ಜಿಗಿ ಜಿಗಿ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೋದರು ಎಂದರೆ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ:- (ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು):- ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ರಾಜ್ಯದ ಅಥವಾ ಕೇಂದ್ರದ ಆಯವ್ಯಯ ಪತ್ರದ ಮೇಲಿನ ಚರ್ಚೆ, ಅನೇಕ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥದ್ದು. ಒಂದು ಅತ್ಯಂತ ಒಳ್ಳೆಯ ಅವಕಾಶ, ನಾನು ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ, ಅಂದರೆ ಈ ರಾಜ್ಯದ ಅರ್ಥ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಆಗಲೀ ಅಥವಾ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕನಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಆಗಲಿ ಕಳೆದ 20 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಳೆದಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಎದುರುಗಡೆ ಕುಳಿತಂಥ ಆನೇಕ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಇದರ ನೆನಪು ಇರಬಹುದು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಆವೊತ್ತಿನ ದಿವಸ ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಇದ್ದರು, ಬಜೆಟ್ಟನ್ನು ನಾನು ತಯಾರು ಮಾಡಿದಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ, ಯಾವುದೇ ಒಂದು ರಾಜ್ಯದ ಬಜೆಟ್ಟನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅದು ತಯಾರು ಮಾಡಬೇಕು, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಹಣಕಾಸಿನ ದೃಷ್ಟಿ ಇವುಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೇಲೆ, ಅವರ ನೀತಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ, ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ, ಯಾವುದೇ ಒಂದು ರಾಜ್ಯ, ಒಂದು ನಡುಗಡ್ಡೆಯ ದ್ವೀಪವಾಗಿ ಇರತಕ್ಕಂತಾದ್ದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಜೆಟ್ ಮೇಲಿನ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬೇಕೇ ಹೊರತು ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಮರುದಿವಸ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ದಪ್ಪ, ದಪ್ಪ ಅಕ್ಷರದ ಸುದ್ದಿ ಪ್ರಕಟವಾಗತಕ್ಕ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರಿಂದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಮನಸ್ಸು ತೃಪ್ತಿಯಾಗಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಲಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಾಗಲಿ, ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಎತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು

ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ನಾವು ಡಿಮ್ಯಾಂಡ್ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅಂತಹ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಎತ್ತಬಹುದು, ಯಾವುದಾದರು ರಿಪೋರ್ಟ್ ಬಂದರೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ ಆದಂತಹ ವಿಚಾರ ಎತ್ತಬಹುದು, ನಮಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಶಯ ಇದ್ದರೆ, ಅಥವಾ ಸಂಶಯಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಹಾರ ಇದ್ದರೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ನಮ್ಮ ನಿಯಮಾವಳಿ ಮುಖಾಂತರ ಏನೇನು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇವೆ, ಆ ಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಎತ್ತಬಹುದು, ಆದರೆ ಬಜೆಟ್ಟಿನ ಮೇಲಿನ ಚರ್ಚೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಉನ್ನತಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರ ಬೇಕು, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೇಳಿರತಕ್ಕ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಆ ರೀತಿ ಚರ್ಚೆ ಯಾಗಬೇಕು, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂತೋಷದ ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಮಾನ್ಯ ಮೊಯಿಲಿಯವರು ಈ ಸಾರಿ ಮಾಡಿದಂಥ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಇದು ಅವರು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಾಗಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಆಯಿತು ಎಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ, ಅವರು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದಾಗ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ, ಅದು ಆ ಜಾಗದ ಗುಣವೋ ಏನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಈಗ ಅವರು ಕೆಲವೊಂದು ಮುಖ್ಯವಾದಂಥ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ನಾನು ನೆನೆಸುತ್ತೇನೆ, ಅವರು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಟ್ಯಾಕ್ಸೇಷನ್ ಪಾಲಿಸಿ ಬಗ್ಗೆ ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊದಲು ಮಾತನಾಡಿದ ಮಾನ್ಯ ಬಸವಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಏನು ಹೇಳಿದರು ಅಂದರೆ, ನಾವು ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಿಂದ ನೀರಿಕ್ಷೆ ಮಾಡತಕ್ಕಂತಾದ್ದು ಒಬ್ಬ ಪೊಲಿಟೆಷಿಯನ್ ಉತ್ತರ ಅಲ್ಲ, ಒಬ್ಬ ಸ್ಟೇಟ್ಸಮನ್ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ, ಆ ಒಂದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೂ ಮತ್ತು ನನಗೂ ಸಂಬಂಧ ಕಡಿದುಹೋಯಿತು. ನನ್ನ ಬಯಕೆ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಏನಾಗಿತ್ತೋ, ಅದರಂತೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿವರು, ಅವರ ಆಸೆಯಂತೆ ಸ್ಟೇಟ್ಸ್‌ಮನ್ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅದು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ದುರ್ದೈವವೋ ಏನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು ಬಜೆಟ್ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳತಕ್ಕ ಒಂದು ಮಾತು ಕೂಡ ಒಬ್ಬ ಪೊಲಿಟಿಷಿಯನ್ ಆಗಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ನಾನು ಸ್ಟೇಟ್ಸ್‌ಮನ್ ಆಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಎಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪೊಲಿಟಿಷಿಯನ್ ಆಗಿ ಹೇಳತಕ್ಕ ಶಬ್ದ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ, ಆ ಆದರ್ಶದಲ್ಲಿ ಪೊಲಿಟಿಷಿಯನ್ ಆಗಿ ನಾನು ಆ ಭಾಷಣವನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಈ ಆಶ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ನಾನು ಅವರಿಗೆ

ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ., ನಮ್ಮ ಬಜೆಟ್ಟನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಾವು ಇಟ್ಟರೆ, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಒಂದು ನೀತಿಯನ್ನು ಖಂಡನೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲ, ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಆಗತಕ್ಕದ್ದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಎಲ್ಲರ ವಿಚಾರವೂ ಒಂದೇ ತರಹ ಇರಬೇಕು ಎಂದರೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಷ್ಯಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ತರಹದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅವರ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನೀತಿ ನಿರೂಪಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ರಾಜಕೀಯದ ತಿರುಳು, ಯಾರು ತನ್ನ ವಿಚಾರವೇ ಕೊನೆಯದು, ಅದಕ್ಕಿಂಥ ಉತ್ತಮ ವಿಚಾರ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡ ಮೂರ್ಖರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೇಂದ್ರದ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮತು ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದ್ದು ಉಂಟು. ಆದರೆ ಆ ರೀತಿ ನಾನು ಏನಾದರೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದರೆ ಅದು ನನ್ನ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ಅವರು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಉದ್ದೇಶವೇ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಇನ್ನಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ. ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಾನು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಬಹುದು, ಆದರೆ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಿ ಸಭೆ ಕನಿಷ್ಟ ಪಕ್ಷ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ಸಾರಿ ಆದರೂ ಆಗಬೇಕು, ಆ ರೀತಿ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ, ಯಾರು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಅಂಥ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರದೇ ಇದ್ದಂಥ ಸರ್ಕಾರ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರಬಹುದು, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿರಬಹುದು, ಆಂಧ್ರದಲ್ಲಿರಬಹುದು, ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿರಬಹುದು ಮತ್ತೇ ಎಲ್ಲೇ ಇರಬಹುದು ಅವರಿಗೂ ಕೂಡ ಒಂದು ಅವಕಾಶ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂದು ನಮ್ಮ ಎದುರಿಗೆ ಇರತಕ್ಕಂಥ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಇಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ವಿಚಾರ ಬಂದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದಂಥ ನೀತಿ ಯಾರೇ ಅನುಸರಿಸಲಿ ಅದನ್ನು ಖಂಡಿಸುತ್ತೇವೆಯೇ ಹೊರತು ಅದಕ್ಕೆ ಮಾನ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಅದು ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ನೀತಿಯೂ ಅಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಏನೆಂದರೆ ಅದು ಪ್ಲಾನಿಂಗ್ ಕಮೀಷನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಆದಂತಹ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತರು ನನಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಅನುಸರಿಸತಕ್ಕ ನೀತಿ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ರಾಷ್ಟ್ರಘಾತುಕವಾಗತಕ್ಕಂತಹ ನೀತಿ ಅಂತ ಯಾರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕಂತಹ ಅಗತ್ಯ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗಳು ಅನೇಕ

ಸಲ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ, ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು, ಪಕ್ಷಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಇದ್ದರೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಮಸ್ಯೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡೋಣ, ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣ ಎನ್ನತಕ್ಕಂತಹ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ನಾನು ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂಗಡಪತ್ರದ ಭಾಷಣದಲ್ಲೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಇಂದೂ ಕೂಡ ನಾನು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಸದನದ ಮುಂದೆ ಇಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿದೆ ಅಂತ ಹೇಳಿದರೆ ಅದನ್ನು ಅಪಾರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕಂತಹ ಅಗತ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಇಂದು ಇಡೀ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಇವತ್ತಿನ ಅರ್ಥ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಜವಾಬ್ದಾರರಲ್ಲ, ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಮಾನ್ಯ ಮೊಯ್ಲಿಯವರ ಆಪ್ತ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಹಿಂದೆ ಅರ್ಥಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದಂತಹ ಪ್ರಣಬ್ ಮುಖರ್ಜಿಯವರೂ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಕಾರಣರೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವರೂ ಕೂಡ 4-5 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅರ್ಥ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳು ಇವೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಹಾಗೂ ಅತಿ ಮಹತ್ವವಾದ ಒಂದು ಕಾರಣ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಶಿಸ್ತು ಇಲ್ಲದೇ ಇರತಕ್ಕಂತಹದ್ದು, ಆದ್ದರಿಂದ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಂದ್ರದ ಅರ್ಥ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಆ ಮಾತನ್ನು ಇಲ್ಲೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಬಜೆಟ್ ಭಾಷಣದಲ್ಲೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್‌ನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸತಕ್ಕ ನಿರ್ಣಯ ಏನಿದೆ ಆ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡತಕ್ಕಂತಹ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಮೊದಲಿಗೆ. ನಾನು ಪ್ರಥಮದವನು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ (ಐ) ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಯಾರೂ ಅದನ್ನು ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಂಡೀಷನ್ ಅಂತ ಅಲ್ಲ. ಒಂದು ಸೂಚನೆಯನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಏನು ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ನಮಗೆ ಎಷ್ಟೆ ಕಷ್ಟವಾಗಲಿ, ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಶಿಸ್ತನ್ನು ನಮ್ಮಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತೀರೋ ಅದೇ ಶಿಸ್ತನ್ನು ದಯಾಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲೂ ತೋರಿಸಬೇಕು ಎಂದು. ಅಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಡಿಫಿಸಿಟ್ ಫೈನಾನ್ಸ್ ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಇರಲೇಕೂಡದು ಅಂತ ನೀವು ಹೇಳಿದರೆ ಅದು ಸಮಂಜಸವಾದ ಧೋರಣೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದು ಸಾಧ್ಯವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಕಷ್ಟ, ಇರುವುದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ನಾವು ಪುನಃ ಪುನಃ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯಾವ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಡೆಸುವುದು ಎಂಬುದು ಒಂದು. ಅದನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಮನಬಂದಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತರಹದ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವುದು, ಆ ಮೇಲೆ ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್

ಮಾಡುವುದು. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವೂ ಕೂಡ ಅಷ್ಟೆ. ಯಾವ ಯೋಜನೆ ಇರಬೇಕು ಎಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು ಎಂದೂ ಇಲ್ಲ. ನೂರಾರು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ಏಕೆ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹೇಳಿದರು ಅಂತ ಕೊಡುವುದು. ಅಥವಾ ಯಾರದ್ದೋ ಒತ್ತಡ ಬಂತು ಅಂತ ಕೊಡುವುದು ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಡುವುದು. ಈ ರೀತಿಯ ದ್ವಿಮುಖ ನೀತಿ ನಮ್ಮ ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಿತಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದುದು. ಇದನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದರೆ ನಾನು ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಯಾರೂ ಅದನ್ನು ಅಪಾರ್ಥ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳತಕ್ಕಂತಹ ಅಗತ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಮಾರ್ಚಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದ ಬಜೆಟ್‌ನ್ನು ಈ ಸಭೆಯ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ, ಅದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದ ಬಜೆಟ್ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆ ಆಗ ತಾನೆ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಾರ್ಚಿ ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ಬಜೆಟ್‌ನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಓಟ್ ಆನ್ ಅಕೌಂಟ್ ಆಂದರೆ ಸಭೆಯ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯತಕ್ಕಂತಹದ್ದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಜೆಟ್ಟನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಚುನಾವಣೆ ಮಾರ್ಚಿ 10ನೇ ತಾರೀಖು ಆಗಿದ್ದು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ 7ನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ ಹೇಗಿದೆ ಹಾಗೂ ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ರೂಪರೇಷೆ ಹೇಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಕೂಡ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಏನನ್ನೂ ಅವಲಂಬನೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಸುಮಾರು 850 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಯೋಜನೆ ಅಂದರೆ ನೀರಾವರಿ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಗಳು ಈ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ನಮ್ಮ ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿದೆವು, ಹಿಂದಿನ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸಹ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗದವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ 7ನೇ ಪಂಚಾವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಗಾತ್ರ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ನಮ್ಮ ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಕೂಡ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡತಕ್ಕಂತಹ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂತು. ಹಿಂದಿನ ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ನಾನು ತೋರಿಸಿದ ಕೊರತೆ ಹೇಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕಂತಹ ಮಾತನ್ನು ಅನೇಕ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮೊಯ್ಲಿಯವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇದೆ ಎಂದೂ ಕೂಡ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಂದಲ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಹೋಗಬೇಕು. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸದನದ ಮುಂದಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಹೋದ ಸಲ ನಾವು ಏನು ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ್ದೇವೆ, ಅದು 859 ಕೋಟಿ ರೂ. ಗಳು ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗದವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ 651 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಇಳಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅಂದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ

208 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಬಂತು. ಆಮೇಲೆ ಕಳೆದ 4 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಕಿ ಇದ್ದಂತಹ ಸಾಲದ ವಸೂಲಾತಿ, ಅರಿಯರ್ಸ್ ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಟ್ಯಾಕ್ಸ್ ಕಲೆಕ್ಷನ್ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಪ್ರೊವ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಗಿ 4378 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದಾಯ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಂತು., ಆಮೇಲೆ ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತಹ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಶೇಕಡ 10 ಪರ್ಸೆಂಟ್ ಈ ವರ್ಷ ಕೊಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಬರುವ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಕ್ರಮವಾಗಿ 35 ಪರ್ಸೆಂಟ್ ಹಾಗೂ 20 ಪರ್ಸೆಂಟ್ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ 282,21 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಉಳಿಯಿತು. ಅದರಿಂದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ನಮಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು, ಅದು ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಅಲ್ಲ ಅದರಿಂದ ನಮಗೆ 221, 16 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಸುಧಾರಣೆಯಾಯಿತು, ಆಮೇಲೆ ಓಪನಿಂಗ್ ಬ್ಯಾಲೆನ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸುಧಾರಣೆಯಾಯಿತು, ಅದು 26.91 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಇವೆಲ್ಲದರ ಜೊತೆಗೆ ನಮ್ಮ ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದಂತಹ ಕರ ಅವುಗಳಿಂದ ಬರತಕ್ಕ ಉತ್ಪಾದನೆ ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿದ್ದು 50 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಎಲ್ಲ ಸೇರಿ 509.95 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಾವು ಹಿಂದಿನ ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದಂತಹ 623.81 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಕೊರತೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟನ್ನು ತೆಗೆದರೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಇರತಕ್ಕಂತಹ ಕೊರತೆ 73.86 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಮಾತ್ರ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಕೊಟ್ಟಿರತಕ್ಕಂತಹ ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಗೊಂದಲ ಇಲ್ಲ. ಅಥವಾ ತಪ್ಪು ಇಲ್ಲ ಅಂತ ನಾನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಅರ್ಥಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ನಾನು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಅದೇ ತರಹದ ನೀತಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಅರ್ಥಮಂತ್ರಿಗಳು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ತರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ನಾನು ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸದನಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ ನಾನು ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ಇಂಟರಿಮ್ ಬಜೆಟ್ ಮತ್ತು ಇವತ್ತಿನ ಬಜೆಟ್ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ 623.81 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದ 73.86 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಕೊರತೆಗೆ ಇಳಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲೂ ಸಹ 3.600 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಕೊರತೆ ಮಾರ್ಚಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಜೆಟ್‌ನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದಾಗ ಇತ್ತು. ಈಗ ಪುನಃ ಈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟರಿ ಬಜೆಟ್‌ನ್ನು ನಮ್ಮ ಕೇಂದ್ರದ ಅರ್ಥ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟರಿ ಬಜೆಟ್ ನಲ್ಲಿ 3.852 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬೇಡಿಕೆ ಇದೆ ಈ 3.852 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಒಟ್ಟು

ಬೇಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 1.200.ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳೂ ಅಥವಾ 1400 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಪ್ಲಾನಿಂಗ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು. ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲ ನಾನ್‌ಪ್ಲಾನ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪೆಂಡಿಚರ್ಸ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ವೈಜಾಕ್ ಸ್ಟೀಲ್ ಪ್ಲಾಂಟ್‌ಗೆ 340 ಕೋಟಿಯೋ ಅಥವಾ 350 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತಹ ಒಂದು ಐಟಂ ಇದೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದರೆ ನೀವು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ, ರಾಜಕೀಯ ತರುತ್ತೀರಿ ಎಂದು. ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏನು ವೈಜಾಕ್ ಸ್ಟೀಲ್ ಪ್ಲಾಂಟ್‌ಗೆ ಕೊಡಲಿ ನಾವು ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ನಮ್ಮ ನೆರೆ ಹೊರೆಯವರು, ವೈಜಾಕ್ ಸ್ಟೀಲ್ ಪ್ಲಾಂಟ್‌ಗೆ ಈ 4 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 340 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕಂತಹ ಅಗತ್ಯ ಏಕೆ ಬಿತ್ತು ? ಇನ್ನು ಏನಾದರೂ ಈ ವರ್ಷದ ಕೊನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ, ಆರ್ಡರ್ ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ದುಡ್ಡು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಅಂತ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೂ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟರಿ ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಏನು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತವೆ? ಅಗತ್ಯ ಇತ್ತು ಎಂದರು, ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕೇಂದ್ರದ ಬಜೆಟ್ ಪಾಸಾಗಿ ಕೇವಲ 2 ತಿಂಗಳು ಕೂಡ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಈ ರೀತಿಯ ಒಂದು ವಿಷಯ ಬಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಒಟ್ಟಾರೆ ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾನ್ಯ ಮೊಯ್ಲಿಯವರು ಡಿಫಿಸಿಟ್ ಅಂದರೆ ಕೊರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕಂತಹ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದರು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಮಾನ್ಯ ಸದನಕ್ಕೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಒಟ್ಟು ಹಣ ಅಪ್ರಾಪ್ರಿಯೇಟ್ ಮಾಡತಕ್ಕಂತಹದ್ದು ಈ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಪಾಸ್ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಇಟ್ಟಿದ್ದು 3910 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ರೌಂಡ್ ಫಿಗರ್ ಅಂತ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ 4,000 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು. 1982- 83 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 1800 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಿತ್ತು. ಈಗ ಅಂದರೆ 1682.83ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಅಪ್ರೋಪ್ರಿಯೇಟೆಡ್ ಅಮೌಂಟ್ 1800 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಡಿಪಾಸಿಟ್ ಪರ್ಸೆಂಟೇಜ್ ಎಷ್ಟು ಅಂದರೆ ಎರಡೂವರೆ ಪರ್ಸೆಂಟ್. ಈಗಿನ ಡಿಪಾಸಿಟ್ ಪರ್ಸೆಂಟೇಜ್ ಕೇವಲ 2.09 ಪರ್ಸೆಂಟೇಜ್, 600 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟಿರಬಹುದು. ಅದರ ಒಟ್ಟು ಅಪ್ರೋಪ್ರಿಯೇಷನ್ನಿನ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದರೆ ಡಿಪಾಸಿಟ್‌ನ ಪ್ರಮಾಣ ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮೊಯ್ಲಿಯವರು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದರು. ಅದು ಪ್ಲಾನ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪೆಂಡಿಚರ್ ಮತ್ತು ನಾನ್‌ಪ್ಲಾನ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪೆಂಡಿಚರ್ ಬಗ್ಗೆ. ನಿಜ ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿನ ಹೆಚ್ಚಳ ಆಗಿದೆ. 1982.83 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಾನ್‌ಪ್ಲಾನ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪೆಂಡಿಚರ್ 516 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಇತ್ತು. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಅದು 628 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗಿದೆ, ಮತ್ತೆ ನಾನ್‌ಪ್ಲಾನ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಖರ್ಚು ಅಂದರೆ ಪೋಲಿಸ್ ಜೈಲ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಷನ್ ಆಫ್ ಜಸ್ಟೀಸ್ ಮೊದಲಾದವು ಸೇರಿದಂತೆ 1982.83 ರಲ್ಲಿ 265 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗಿತ್ತು.

ಈಗ 363 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗಿವೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ನಾನ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪೆಂಡಿಚರ್ ಅಂದರೆ ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರತಕ್ಕ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಬಡ್ಡಿ, 1981.82 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 62 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ, 1984.85 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 137 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ವರ್ಷ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. 1984.85 ನೇ ಅಂಕಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಅವರು ಮರೆತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮರೆತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ, ಅವರೂ ಕೂಡ ಹಣಕಾಸಿನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದಂತವರು. ಈ ವರ್ಷ ಹೆಚ್ಚುಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣ ಅಂದರೆ, ಇಂಡೆಕ್ಸ್ ಪಾಯಿಂಟ್ ಹೆಚ್ಚಾದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ತನ್ನ ನೌಕರರಿಗೆ ತುಟ್ಟಿ ಭತ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ನಾವು ಸಹ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಕೊಡಬೇಕೆಂದಲ್ಲ, ನ್ಯಾಯವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ನೌಕರರು ಇರುತ್ತಾರೆ, ನಮ್ಮ ನೌಕರರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ, ಕೇಂದ್ರದವರಿಗೆ ಡಿ.ಎ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ, ನಮ್ಮ ನೌಕರರಿಗೆ ಡಿ.ಎ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುವುದೂ ಒಂದೇ ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿಗೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ತನ್ನ ನೌಕರರಿಗೆ ಬೋನಸ್ ಅನೌನ್ಸ್ ಮಾಡಿದೆ, ಈ ನೀತಿ ನಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೋನಸ್ ಮೂಲವಾದ ತತ್ವ ಏನೆಂದರೆ ಶ್ರಮದಿಂದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಯಾವ ಕೆಲಸವಿದೆ ಆ ಉತ್ಪದನೆಯ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆ, ಈ ಲಾಭದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಒಂದು ಆಂಶವನ್ನು ಅವರಿಗಾಗಿ ಇಡಬೇಕು ಅಂತ ಹೇಳತಕ್ಕಂಥಹದ್ದೆ ಮೂಲ ತತ್ವ ಅದರ ಅರ್ಥ ಆದರೆ ಇವತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಬಿಡಲಿ, ಲಾಭವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಬಿಡಲಿ ಬೋನಸ್ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಕಾಯಿದೆ ಬಂತು ಇವತ್ತು ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇದ್ದಾವೆ, ಅವುಗಳು ಬಿಸಿನೆಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೇ? ಅಥವಾ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳೇ? ಯಾವ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ತನ್ನ ನೌಕರರಿಗೆ ಬೋನಸ್ ಕೊಟ್ಟರು?

ಕೆ.ಹೆಚ್ ಪಾಟೀಲ್ :- ತಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ನಾವು ಲವ ಮತ್ತು ಕುಶರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಆಗ ತಾವು ಏನೇನು ಮಾಡಿದ್ದೀರೋ ನಮಗೇನು ಗೊತ್ತು ? ಅದನ್ನು ತಾವೇ ಹೇಳಬೇಕು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆ :- ಮಾನ್ಯ ಕೆ.ಹೆಚ್. ಪಾಟೀಲರೇ ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಅವರಿಗೆ ಇದೆ. ನಾನು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಬ್ದವನ್ನು ಸಹ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಪದ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಮೊದಲು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಏನು ಹೇಳಿದೆ ಎಂದರೆ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ, ನನ್ನ ಮಿತ್ರರು ಎಂದರೆ ಯಾರು? ಶ್ರೀಮಾನ್

ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರೂ ಅವರು ನನ್ನ ಮಿತ್ರರು ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಿತ್ರರೆಂದು ಹೇಳುವ ಅಗತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದೆವು ಎಂದು ಸಹ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಆಗ ನಾನು ರಾಜ್ಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದೆ, ಮತ್ತೆ 1962 ರಿಂದ 65 ರವರೆಗೆ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಇದ್ದೆ. ಮಾನ್ಯ ಕೆ, ಹೆಚ್ ಪಾಟೀಲ್‌ರವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದೆ, ಮತ್ತೆ ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ ಇರಲಿಲ್ಲವಾ? ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ ಇತ್ತು. ಅಪ್ಪರ್ ಕೃಷ್ಣಾ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಘಟ ಪ್ರಭಾ, ಮಲಪ್ರಭಾ ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರಮಾಣದ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್‌ಗಳು ಇದ್ದವು. ಈ ಕೃಷ್ಣ ವಲಯದಲ್ಲಿ 1962 ರಿಂದ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಅಂಕಿಅಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಸದನಕ್ಕೆ ಕೊಡುವುದಾದರೆ 1966 ರಲ್ಲಿ 16 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಮತ್ತೆ 1968-69 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 11ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು, 1969-70 ರಲ್ಲಿ 15 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು, 1970-71 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 16 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು, 1971-72 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 21 ಕೋಟಿ ರೂಪಯಿಗಳು, ಆದರೆ ನಾವು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಕಳೆದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 82ರಿಂದ 85 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು, ಆದರೆ ಮಾನ್ಯ ಮಿತ್ರರಾದ ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆನ್ ಯುಟಿಲೈಜೆಷನ್ ಆಗಿದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾರು ಜವಾಬ್ದಾರರೆಂದು, ಇದಕ್ಕೆ ಯಾರು ಹೇಳಬೇಕು, ನಾನು ಅದನ್ನು ಅಬ್‌ಝಾರ್ಬ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯ, ಮೇಲಾಗಿ ಅವರ ಪರ್ ಕ್ಯಾಪಿಟಾ ಇನ್‌ಕಮ್ ಕೂಡ ಜಾಸ್ತಿ ಇದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಇವೆ. ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾರು ಏನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಬಿನಿ ಜಲಾಶಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕಳೆದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಾವು ಎಷ್ಟು ಹಣ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಹಿಂದಿನ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಇದ್ದಾಗ ಎಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಹಿಂದಿನ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ನಾವು ಎರಡರಷ್ಟಿನ ಹಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಹಿಂದಿನ ಸರ್ಕಾರವಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವೇರಿ ಜಲಾಶಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ 28 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಯಾವ ವರ್ಷವೂ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾವು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ 3 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 80 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಕಾವೇರಿ ನೀರನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಾಕ್ಕಾಗಿ ಸುಮಾರು 65 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರವರು ಹಿಂದಿನ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆ :- ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ ನಾನು ಆರೋಪ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ, ಅವರು ಬೇರೆ ಪ್ರೈವೇಟ್ ಜನರು ಅಲ್ಲ, ಅವರು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಒಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನು ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಅವರಿಗೆ ನಾವು ಅಭಿನಂದನೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ನಾನು ಅವರ ಮೇಲೆ ಆರೋಪ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ, ಅವರು ಏನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಆನ್ ಯುಟಿಲೈಜೆಷನ್ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಅವರು 1971ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಿನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು. ಸುಮಾರು 15 ವರ್ಷಗಳಾಯಿತು. ಕಳೆದ 8-10 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟು ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ, ನಾನು ತೆಲಗು ಗಂಗಾ ಯೋಜನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಮರ್ಥ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ನೀರಾವರಿ ಸಚಿವರು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಕೃಷ್ಣ ಜಲಾಶಯದಿಂದ ಸುಮಾರು 650 ಟಿ,ಎಂ,ಸಿ ನೀರನ್ನು ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ಈಗ ನಾವು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಯೋಜನೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ನಾವು 650 ಟಿ.ಎಂ.ಸಿ ನೀರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಕೂಡ ಒಂದು ಟಿ.ಎಂ.ಸಿ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನಮಗೆ ಕೃಷ್ಣ ಜಲಾಶಯದ ವಾರ್ಡ್ ಪ್ರಕಾರ 700 ಟಿ.ಎಂ.ಸಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ 84 ಟಿ,ಎಂಸಿ ನೀರು ಉಳಿಯುತ್ತದೆ, ಅಪ್ಪರ್ ತುಂಗಾ ಮತ್ತು ಅಪ್ಪರ್ ಭದ್ರಾ ಮಿನಿಕ್ಯಾನಲ್ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್‌ಗಳು ಪೂರ್ಣಗೊಂಡರೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ನೀರನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ರೀಜನರೇಷನ್ ನೀರು ಸಹ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮಗಿರತಕ್ಕಂಥ ನೀರನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

1983-84ರ ಮುಂಗಡ ಪತ್ರ: ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಉತ್ತರ

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ (ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು) :- ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ಕಳೆದ 6 ದಿನಗಳಿಂದ 1983-84 ನೇ ಸಾಲಿನ ಮುಂಗಡ ಪತ್ರದ ಮೇಲೆ ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘವಾದಂಥ ಚರ್ಚೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಸರ್ಕಾರದ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಟೀಕೆ ಮಾಡಿದಂತಹವರೂ ಇದ್ದಾರೆ, ಹೊಗಳಿದಂತಹವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಆ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ; ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು. ಹೊಗಳಿಕೆ ಮತ್ತು ತೆಗಳಿಕೆ ಎರಡೂ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವದ್ದು. ತಿಳಿದವರು ನಿಂದಕರು ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನಿಂದಕರಿಂದ ಕೂಡ ಸಮಾಜಸೇವೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದೇವರು ಹಂಸಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಹದ್ದುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಹಂಸದ ಸ್ವಭಾವ ಏನೆಂದರೆ, ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಸೇರಿದ್ದರೂ ಆ ನೀರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ಬರೀ ಹಾಲನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹದ್ದಿನ ಸ್ವಭಾವ ಏನೆಂದರೆ, ಕೊಳೆತು ನಾರತಕ್ಕ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಎರಗುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಭಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇವೆರಡರದ್ದು ಉಪಯೋಗವಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ ಮಾಡಿರುವುದು. ಹಾಗೆ ಆದರೆ ಹದ್ದುಗಳ ಸ್ವಭಾವವೇನೆಂದರೆ, ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಾಣಿ ಸಾಯುತ್ತದೆಯೇ ಎಂದು ಮೇಲಿದ್ದು ನೋಡುವುದು; ಬಂದು ಎರಗಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತಂಥ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ಇಂದು ಒಂದು ಅಭದ್ರತೆಯ ಭೂತ ಬಡಿದಿದೆ. ಅವರ ಭಾಷಣದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಸರ್ಕಾರ ಅಭದ್ರವಾಗಿದೆ, ಆಮೇಲೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಂತೂ ಅಭದ್ರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಭೂತ ನಿವಾರಣೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು, ಅಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದಂಥ ಮದ್ದು ಇದೆ. ಮಾನ್ಯ ಮೊಯಿಲಿಯವರು ಆ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ, ನಾನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ, ಏನೆಂದರೆ, ನೀವು ಏನಾದರೂ ಸರ್ಕಾರ ಅಭದ್ರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕಂಥ ಹಗಲುಗನಸನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ ಆ ಕನಸು ಎಂದೂ ನನಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸರ್ಕಾರ ಎಷ್ಟು ಭದ್ರವಾಗಿರಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಭದ್ರವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಕನವರಿಕೆ ಬೇಡ.

ವೀರಪ್ಪ ಮೊಯಿಲಿ :- ಎಷ್ಟೇ ಅಭದ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ ನೀವು ಸರ್ಕಾರ ಬಿಡುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ನಾವು ನೀವು ಆಳಬೇಕು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಮಾನ್ಯ ವೀರಪ್ಪ ಮೊಯಿಲಿಯವರ ಮಾತು ಮತ್ತು ಕೃತಿ ಎಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಈಗ ಅವರೇ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಆ

ದೂರವನ್ನು ವಿಸ್ತೃತ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಒಂದು ನಿವೇದನೆಯೆಂದರೆ, ಈ ವಾರ್ಷಿಕ ಮುಂಗಡ ಪತ್ರ ಏನಿದೆ, ಇದು ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಕರಡಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಇದು ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಒಂದು ಕರಡು ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇದೆಯೋ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಅವರ ಭಾಷಣದ ಶೈಲಿ ಇತ್ತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜನತಾ ಪಕ್ಷ ಏನು ಹೇಳಿತ್ತು, ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿವೆ. ಅದನ್ನು ಏಕೆ ಸೇರಿಸಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಅನೇಕ ಜನ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಮಾಡಿದರು. ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷವಾಗಲಿ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ತನ್ನ ಚುನಾವಣೆ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕಂಥ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಎರಡು ತಿಂಗಳಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ ಮೊದಲನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರತಕ್ಕಂಥದ್ದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಂಥ ಪಕ್ಷ ಜನತೆಗೆ ಚುನಾವಣೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದೇ ಸಲ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾದ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ರೀತಿ ಯಾವ ಪಕ್ಷವೂ ಇವತ್ತಿನವರೆಗೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಈ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವುದಾದರೆ ನನ್ನ ವಿನಮ್ರವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಏನೆಂದರೆ ಈ ಮುಂಗಡ ಪತ್ರ ಜನತಾ ಪಕ್ಷ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಗೊತ್ತುಗುರಿಗಳನ್ನು ಯಾವ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಯಾವ ಯಾವ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿತೋ ಆ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಮತ್ತು ದಿಟ್ಟವಾದ ಕೆಲವು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಈ ಸದನದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ 5-6 ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರುಗಳು ಅನೇಕ ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ; ಅವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳಿದರೆ ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಲಾರದು. ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ಹಿಂದೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನ ಆಯಿತು. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಉದ್ದೇಶ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ 4 ನೇ ಆರ್ಥಿಕ ಆಯೋಗ ದಕ್ಷಿಣ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ಕೊಡಲಿದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿತ್ತೀಯ ಆಯೋಗದ ಮುಂದೆ ಮನವಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಇಂಥ ಒಂದು ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದೆ. ಒಬ್ಬರೇ ಕೂತುಕೊಂಡು ಎಷ್ಟೇ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ತಯಾರು ಮಾಡಿದಂಥ ಮನವಿಗೂ 4-5 ರಾಜ್ಯಗಳು ಒಂದೇ

ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅನುಭವ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿನಿಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಮನವಿಯನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿ ಅದರ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದರೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಬಹುದು ಎಂದು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ, ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಈ ಸಮ್ಮೇಳನ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರದ ಅಗತ್ಯ ಇದೆ. ನಮಗೆ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಕೊರತೆ ಇತ್ತು ಆಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಳ ಇತ್ತು. ನಮಗೆ ಕೊರತೆ ಇದ್ದಾಗ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದಾಗ, ಆಂಧ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ನೆರವು ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಕೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಂಜಾವೂರು ಈ ಕಡೆ ಇದ್ದಂಥ ರೈತರಿಗೆ ನೀರು ಇಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಣಗಿಹೋಗುವಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಮಿಳುನಾಡು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರು ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು; ನಮಗೆ ತೊಂದರೆ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ಸದ್ಭಾವನೆಯಿಂದ ಇವತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಮೂರು (3) ಟಿ.ಎಂ.ಸಿ ಎಫ್.ಟಿ ನೀರು ಕೊಟ್ಟು ನೆರವು ನೀಡಿದ್ದೇವೆ; ನಾಳೆ ನಮಗೆ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದಾಗ, ಕಷ್ಟ ಇದ್ದಾಗ ಅವರು ಕೂಡ ನಮ್ಮ ನೆರವಿಗೆ ಬರಬಹುದು. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಇದು ನಡೆದಿರುವುದು ದೇಶದ ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಸುದೈವದಿಂದ ಈ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ, ಇದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ನೂರು ಪಟ್ಟು ಮಹತ್ವ ಇದಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಹಾಗೂ ಇದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ (ಐ) ಭಾಂದವರಿಗೆ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದು ಕೂಡ ದೇಶದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ (ಐ) ನಾಯಕರು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಾಗ ಡೆಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಿಚ್ ಹಾಕಿದರೆ ಬಾಕಿ ಕಡೆಗೆ ಇದ್ದಂಥ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ನಾಯಕರಿಗೆ ಬೆಳಕು ಬರುತ್ತೆ. ಈ ಒಂದು ಸಮ್ಮೇಳನ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಆಯಿತು. 17 ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಇಂಥ ಒಂದು ಸಮ್ಮೇಳನ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಬಗ್ಗೆ ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಪರವಾಗಿಯಾಗಲೀ, ವಿರೋಧವಾಗಿಯಾಗಲೀ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನ ಆಯಿತು; ಇದರೊಳಗೆ ಏನು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹಾಕಬೇಕೆಂದು, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಮಸಲತ್ತು ಪಿತೂರಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಇದು ಗುಪ್ತ ಸಮ್ಮೇಳನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಏನಾದರೂ ಕೇಂದ್ರದ ವಿರುದ್ಧವಾದಂಥ ಸಮ್ಮೇಳನವಾಗಿದ್ದರೆ ಕೇರಳ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಕರುಣಾಕರನ್ ಅವರಿಗೆ ಏತಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ? ಅವರೊಂದಿಗೆ ಫೋನಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ

ಮಾತನಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಆಗ ಅವರು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಸಭೆ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ; ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಆಗ ನಾನು ಹೇಳಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಸನಸಭೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ, ಅದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಾನುವಾರದ ದಿವಸ ಸಮ್ಮೇಳನ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದೇವೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆ ಆಗ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದರು. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನ ಮುಗಿದು ಎರಡು ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ಅವರು ವಿರೋಧ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಡೆಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಗುಬ್ಬಿ ಬಾಯಿ ಬಿಡ್ತು. ಆಗ ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಚಿಲಿ ಪಿಲಿ ಚಿಲಿ ಪಿಲಿ ಶುರುವಾಯಿತು. ಮಾನ್ಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಾದ ಮೊಯಿಲಿಯವರು ಸಮ್ಮೇಳನ ನಡೆಯುವಾಗ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ರಾಮಾಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ :- ಈ ತರಹ ದ್ವಿಮುಖ ಮಾತು ನನಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಇದು ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಕರುಣಾಕರನ್‌ರವರು ಈ ತತ್ವಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ. ಈಗ್ಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವರು ನನಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದು ನಾನು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಮತ್ತು ಯೋಜನಾ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳ ಒಂದು ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಿಂದ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಪತ್ರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

I hope that the deliberations of the Conference will lead to a greater understanding and mutual exchange of ideas among the Southern States."

ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಅಭಿನಂದನೆ

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ (ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು) :- ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ ಇಂದು ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಹೊಸ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಅವಿರೋಧವಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಆರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ವತಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ನನ್ನ ವತಿಯಿಂದ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಭಿನಂದನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶುಭಾಶಯಗಳನ್ನು ತಮಗೆ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಅವಿರೋಧವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಆಯ್ಕೆ ಆಗಿರತಕ್ಕಂತಥದ್ದು ಎರಡು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸೂಚನೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಸದನದ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಗೌರವ ತಮ್ಮ ಜನಪ್ರಿಯತೆ. ಎರಡನೆಯದು, ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಇವೊತ್ತು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಯಾವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ರಚನಾತ್ಮಕವಾದ ಒಂದು ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ತಮ್ಮ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಇಲ್ಲ. ತಾವು ಈ ಸಭೆಗೆ ಹೊರಗಿನವರಲ್ಲ. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಅನುಭವ ತಮಗಿದೆ. ಈ ಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ಆ ಒಂದು ಅನುಭವವನ್ನು ತಾವು ಪಡೆದಿದ್ದಿರಿ. ರಚನಾತ್ಮಕವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅದು ತಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೇ ಆಗಿರಲಿ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೇ ಆಗಿರಲಿ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದ್ದಾಗ ಆಗಿರಲಿ. ಇಡೀ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿರಲಿ ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅದು ಗೊತ್ತುಂಟು. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವ ನಿಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿ, ನಿಮ್ಮ ವಾಕ್‌ಚಾತುರ್ಯ ಇವೆಲ್ಲಗಳ ಬಲದಿಂದ ಈ ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಿಸ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸತ್ಯ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ಹೇಳುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ನಂಬಿಕೆ ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಇದೆ. ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ ಈ ಸಭೆಯ ಇತಿಹಾಸ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ ಇತಿಹಾಸ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ದೀರ್ಘ ಅವಧಿಯ ಅಥವಾ ಪುರಾತನ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಅಂತಹ ಒಂದು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು. ಈ ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯ ಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ, ಕೆಲವೊಂದು ದುರದೃಷ್ಟಕರವಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ

ಗೌರವ ಮತ್ತು ಸತ್ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಂತಹ ಒಂದು ಪರಂಪರೆ ಇದೆ. ಆ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣ ಮತ್ತು ಆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಸಲದ ಸಭೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಈ ಸಭೆಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಯುವಕರು ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಆರಿಸಿ ಬಂದಂತಹ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತೊಂದು ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದು ಇರುವಂತಹ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅರ್ಧಭಾಗದ ಸದಸ್ಯರು ಹೊಸದಾಗಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಈ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೊದಲು ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಂತಹವರು ಅನುಭವ ಪಡೆದಂತಹವರು ಮತ್ತು ಹೊಸದಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಆದರ್ಶ ಇವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರತಕ್ಕಂತಹ ಹೊಸ ಸದಸ್ಯರು, ಇವೆರಡರ ಸಂಗಮ ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದು ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಹೊಸದಾಗಿ ಆರಿಸಿ ಬಂದಂತಹ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ ನನ್ನ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಾವು ತಮ್ಮ ಚಾಕಚಾಕ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಈ ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯ ಕಲಾಪಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಪುನಃ ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಘರ್ಷಣೆಯಾಗತಕ್ಕಂತಹ ಪ್ರಸಂಗ ಬರಬಹುದು. ಅಂತಹದ್ದು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಆರಿಸಿ ಬಂದಂತಹ ಸದಸ್ಯರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ಏನೆಂದರೆ ಜಗಳ ಆಡುವ ಪೈಪೋಟಿ ಅಥವಾ ಸೆಣಸಾಟ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮಾರ್ಗ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟೆ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಅವಕಾಶ ಇರಬೇಕು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇರಬೇಕು ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಕಟ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಯಾರು ಕೂಡ ಮೊಟಕು ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಮಾಡಕೂಡದು. ಆದರೆ ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಾವು ಮತನಾಡತಕ್ಕಂತಹ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಹೇಳತಕ್ಕಂತಹ ರೀತಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ನಾನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳತಕ್ಕಂಥ ಅಗತ್ಯ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಈ ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋದಂತಹ ಅನೇಕ ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರುಗಳ ನೆನಪುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈಗ ಸದ್ಯದಲ್ಲೇ ನಿವೃತ್ತರಾದ ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರೇಗೌಡರವರು, ಇದು ನಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಾದಕರ ಸಂಗತಿ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರೇಗೌಡ ಮೊನ್ನೆಯವರೆವಿಗೂ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಕಳೆದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಈ ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಸರಿಯಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಮರ್ಥ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋದಂತಹವರು. ಈ ಸಲ ಈ ಸಭೆಗೆ ಆರಿಸಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದೇ ರೀತಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಂತಹ ಈ ಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದಂತಹವರು ಏನೊಂದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದಾರೋ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾರೋ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಪಡೆಯೋಣ. ಮತ್ತು ತಮಗೆ ದೇವರು ಅಂತಹ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕೊಡಲಿ ಎಂತಹ ಉದ್ವೇಗ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದರೂ ಅದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಮತೋಲನವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ನಾನು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದಂತಹವರಿಗೆ ಗಾದೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ರಾಗ ದ್ವೇಷ ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೊರತಾಗಿ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಭಾವನೆಯ ವಿಕಾರಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಾನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೀರಿ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ವಿಶ್ವಾಸ ಇದೆ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆ ಒಂದು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇದೆ. ನಾನು ದೇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ನಿಮ್ಮ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಈ ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪ ಅತ್ಯಂತ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸುಮಧುರವಾದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿ, ಈ ಸಭೆಯ ಸಮಯ ಅತ್ಯಂತ ಆಮೂಲ್ಯವಾದುದು ಎಂದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತುಂಟು. ಈ ಸಭೆಯ ಸಮಯದ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಬಿಗಿಯಾದ ಕಡಿವಾಣ ಹಾಕಬೇಕು. ವಿನಾಕಾರಣವಾಗಿ ಈ ಸಭೆಯ ಸಮಯವನ್ನು ಹಾಳುಗೆಡವಕೂಡದು. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಇತ್ತ ಕಡೆ ಕುಳಿತಿರತಕ್ಕಂತಹ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಮತ್ತು ಆ ಕಡೆ ಕುಳಿತಿರತಕ್ಕಂತಹ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಸಹಕಾರ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆ ಒಂದು ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಕೂಡ ನಾನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಒಂದು ಸೂತ್ರವಾಗಿ ಚುನಾವಣೆಯ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಯಾರು ಈ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಹ ಹಾಗೂ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡತಕ್ಕಂತಹ ಒಂದು ಹೊಸ ತೀರ್ಮಾನ ನಮ್ಮ ಜನತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಪಕ್ಷದ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಮತ ಭೇದಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಕೇವಲ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದೀನದಲಿತರು ಹಾಗೂ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದವರುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡೋಣ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪುನಃ ತಮ್ಮನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ದೇವರು ತಮಗೆ ಆ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿ ಎಂದು ನಾನು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಭಾಗ-೩

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ
ಗಣ್ಯರ ಅವಲೋಕನ

ದೊಡ್ಮನೆ ಹೆಗಡೆ

ದಿವ್ಯ ದುಕೂಲವೊಂದು
ಸ್ವರ್ಗದತ್ತ ಹೀಗೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ
ನೆಲದ ನೆತ್ತರದಲ್ಲಿ ಒಂದಷ್ಟು
ಹಸಿರು ತುಂಬಿ ಇದು ಭಾವದುಂಬಿ
ರಾಮನೂ ಅಲ್ಲ ಕೃಷ್ಣನೂ ಅಲ್ಲ
ಮಣ್ಣು ಮುಕುಟಗಳ ಹೊತ್ತ
ದಿವಾನನೂ ಅಲ್ಲ ಕೇವಲ ಹೆಗಡೆ
ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ
ಹೆಸರಿನಲ್ಲೆ ಒಂದಷ್ಟು ಸೋಜಿಗ ತುಂಬಿ
ರಾಜಕೀಯ ಜಗದ ಅಂತರಾಳಕ್ಕೊಂದು
ಬೆಲೆಯ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಗೆ ತೆರಳಿದರು
ಮನಸು ಕಡಲುಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಾರು
ಗಾವುದ ನೆರೆ ತೊರೆಗಳುಕ್ಕಿಸಿ
ವಟ ವೃಕ್ಷದ ನೆಟ್ಟ ನೋಟದ ಶ್ರೀವಟು
ದೊಡ್ಮನೆಯ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸು

- ಎಲ್.ಎನ್. ಮುಕುಂದರಾಜ್

ಹೆಗಡೆ ಮುಂಗಡ ಪತ್ರಗಳು : ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಸಮ್ಯಗ್‌ದರ್ಶನ

ಡಾ॥ ಎಚ್.ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ (ಎಚ್ಚೆಸ್ಕೆ)

ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಎಂದೊಡನೆ ನಮಗೆ ನೆನಪಾಗುವುದೆಂದರೆ ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅವರು ಸಾದರಪಡಿಸಿದ ಕರಕೌಶಲ, ಬುದ್ಧಿಯ ಚಮತ್ಕಾರ, ವಿವೇಕದ ಚಪ್ಪರ; ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾತರ ಬೆರೆತ ಆಶಾವಾದ. ಅವರು ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಂಡಿಸಿದ ಆಯವ್ಯಯ ಪತ್ರಗಳು-ಮುಂಗಡ ಪತ್ರಗಳು-ಇಂದಿಗೂ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವದವು; ಕಛೇರಿಯ ನೆಲಮಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇತರ ದಾಖಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಪಾವುಡೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಟುಕಟ್ಟಿ ಇಡುವಂಥವಲ್ಲ, ಅನಂತರ ಮರೆಯುವಂಥವಲ್ಲ; ಅಂದು ಪ್ರಸ್ತುತವೆನಿಸಿದ್ದ, ಇಂದಿಗೂ ಜ್ವಲಂತವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದಿರುವ, ರಾಜ್ಯದ ನಾನಾ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ವಿವೇಚನೆಯ ಸಾರ, ಭವಿಷ್ಯ ಕುರಿತ ಚಿಂತನೆಗೊಂದು ಕೈಮರ; ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಹರಿಯದ ಸಂದೇಹ ಉಂಟಾದಾಗ ಪರಾಮರ್ಶಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಗಾಳಿಬೆಳಕುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪ್ರಮುಖ ದಾಖಲೆ.

ನಮ್ಮ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಎರಡು ಬಗೆಯುಂಟು. ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಮಾಡಿ, ಅವರಿಂದ ಗಮನ ಸೆಳೆದು, ಕ್ಷಿಪ್ರಾಕ್ರಮಣ ನಡೆಸಿ, ಅಧಿಕಾರದ ಗದ್ದುಗೆ ಏರುವ ಶೀಘ್ರಗಾಮಿ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳೂ, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಆದೊಡನೆ ರಾಜ್ಯದ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯ ಖಾತೆಯಾದ ಹಣಕಾಸನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮುಂಗಡ ಪತ್ರದ ಕೈಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಡಿದು ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಬಂದು, ಪ್ಯಾಂಡೊರಾಳ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಂಥ ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಮುಚ್ಚಳ ತೆರೆದು, ಹಾವು ಚೇಳುಗಳೇ ಮುಂತಾದವು ತುಂಬಿದ ಪತ್ರವನ್ನು ಪಟಪಟನೆ ಓದಿ ಧೂಮಕೇತುವಿನಂತೆ ಮೆರೆಯುವುದು ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ. ಇದಕ್ಕೆ ತೆರಿಗೆ, ಅದಕ್ಕೆ ರಿಯಾಯಿತಿ, ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಮನ್ನಾ, ಮಗದೊಂದಕ್ಕೆ ಕಡು ಶಾಪ- ಹೀಗೆ, ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹ ಸಂಪನ್ನರಾಗಿ ಶೋಭಿಸುವ ಆತುರ. ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಜೋರಾಗಿ ಎಸೆದ ಕಲ್ಲು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಜೋರಿನಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಬೀಳುವ ಹಾಗೆ, ಇಂಥವರ ಉತ್ಕರ್ಷೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಅವನತಿಯ ಬಲಗಳೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಇವರನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆಯವ್ಯಯ ಪತ್ರರಚನೆಯ ಹಿಂದೆ ಇರಬೇಕಾದ ಅನುಭವ, ವಿವೇಕ, ತಜ್ಞತೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ರಚಿಸಿದ್ದನ್ನೇ ತಮ್ಮದೆಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಛದ್ಮವೇಷವನ್ನು ಬಲುಬೇಗ ಬಯಲುಗೊಳಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಇವರ ಅಧಿಕಾರ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಆತುರ ಪಡುವವರಲ್ಲ. ಸಂಗೀತ ಕುರ್ಚಿಯ ಆಟ ಒಂದು ವಿನೋದದ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನು. ಆದರೆ ರಾಜಕಾರಣರಲ್ಲಿ ಆಸನ ಗ್ರಹಣವೇ ನೇರ ಗುರಿ ಆಗಿರಬಾರದು. ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದನ್ನು ಆಗಮಾಡಿಸುವ ಕಲೆಯೇ ರಾಜಕಾರಣ ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಬೆಳವಣಿಗೆಯ, ಉತ್ಕರ್ಷೆಯ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲೂ ನಿಂತು ಹೊರಡುವ, ಕ್ರಮಿಸಿದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುವ, ಗುರಿಯನ್ನು ಮರೆಯದೆ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಣ್ಮುಂದೆ ಕಳೆದಿರುವ, ಎಚ್ಚರದ ಅನುಭವದ, ಸಾವಧಾನದ, ಜೊತೆಯವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸಾಗುವ ವಿಧಾನ. ಇವೆರಡೂ ಶೀಘ್ರಗಾಮಿಗಳು ಉರುಳುಗಲ್ಲಿನ ಹಾಗೆ. ಉರುಳುಗಲ್ಲಿಗೆ ಏನೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದು. ಈ ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಹೀಗೆಲ್ಲ. ಇರುವ ಚಳಿಯ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಉರಳುವ ಹಿಮಗಡ್ಡೆಗಳ ಹಾಗೆ-ಚಲನೆಯೊಂದಿಗೆ ಗಾತ್ರವನ್ನೂ-ಅನುಭವವನ್ನೂ ಮಿತ್ರ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಜ್ಞಾನರಾಶಿಯನ್ನೂ-ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮುಂದೆ ಸಾಗುವರು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರದು ಈ ಎರಡನೆಯ ಬಗೆ.

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತರಾದ ಹೆಗಡೆಯವರ ಅನುಭವ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ. ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ, ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ, ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಥಮ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್ಸೇತರ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ, ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲೂ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸಿದವರು. ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಅವರು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಖಾತೆಗಳು ಹಲವು; ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಪಂಚಾಯತ್‌ರಾಜ್, ಸಹಕಾರ, ಹಣಕಾಸು, ಅಬಕಾರಿ, ಪಾನನಿಷೇಧ, ಸಮಾಚಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ, ಯುವಜನ ಕಲ್ಯಾಣ-ಹೀಗೆ ರಾಜ್ಯಾದಾಯದ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚದ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮುಖ ಖಾತೆಗಳ ಅನುಭವ ಪಡೆದು, ರಾಜ್ಯದ ಸಮಗ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಹಣಕಾಸು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಅವರು ಮಂಡಿಸಿದ ಮುಂಗಡ ಪತ್ರಗಳು ಅವರ ಈ ವ್ಯಾಪಕ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ಅನುಭವದ ಫಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇದು ಗಮನಾರ್ಹ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮುಂಗಡ ಪತ್ರ ಮಂಡಿಸಿ ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳೇ ಸಂದಿವೆ. ಈ ಮೂವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರು ಹರಿದುಹೋಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೂ, ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲೂ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೂ ಹಲವಾರು ಬದಲಾವಣೆಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಅಸ್ಥಿರತೆಯ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಬಾಗಿಲು ಹಾರತೆರೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ದೌರ್ಬಲ್ಯದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೂ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಅಂದು ಯೋಜನಾಬದ್ಧ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಆಷಾಢಮಾಸದ ಬಿಸಿಲಿನಂತೆ ಅದು ಕಲಾಹೀನವಾಗಿದೆ. ಆಡಳಿತದ ಬಿಗಿ ತಪ್ಪಿದೆ. ಸರ್ಕಾರಿ ವಲಯದ ಉದ್ಯಮಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನಷ್ಟಜೀವಿಗಳಾಗಿ, ಇವನ್ನು ಪರಭಾರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೈತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸರ್ಕಾರಗಳು ಹವಣಿಸುತ್ತಿವೆ, ಉದಾರಿಕರಣ, ಕಾಸಗೀಕರಣ, ಜಾಗತೀಕರಣ-ಇವು ಇಂದು ಸರ್ಕಾರ ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಮಂತ್ರಗಳು. ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ

ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಥದಲ್ಲಿ ಸಾಗಬೇಕೆಂಬ ಛಲ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಹತೋಟಿ ತಪ್ಪಿದ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಆಧಾರಿತ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆ ಇವಕ್ಕೆ ಇಂದು ಮಹತ್ವ. ಗಡಿಯಾರದ ಲೋಲಕ ಒಂದು ತುದಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಗೆ ಹೋಗಿದೆ. ಒಂದು ಅಲೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಅಲೆಗೆ ಉಯ್ಯಕಾಡಿದೆ. ಯಾವುದು ಸರಿ, ಯಾವುದು ತಪ್ಪು ಎಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳಲಾಗದ ಅತಂತ್ರ ಸ್ಥಿತಿ ಈಗಿನದು ಎನ್ನಬಹುದು.

ಹೆಗಡೆ ಅವರ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಂಡಿಸಿದ ಮುಂಗಡ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚನೆ ನಡೆಸುವ ಮುನ್ನ ಒಟ್ಟಾರೆ ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯಗಳ ಹಣಕಾಸು ಸಂಬಂಧ ಕುರಿತಂತೆ ಕೆಲವು ಮಾತು ಬರೆಯಬೇಕಾದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸು ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ಆಯವ್ಯಯದ ಸ್ವರೂಪ ಮುಂತಾದವನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟಚಿತ್ರ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರತ ಒಂದು ಒಕ್ಕೂಟ ಎಂದು ನಾವು ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಒಕ್ಕೂಟದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳೂ ಕೇಂದ್ರಶಾಸಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳೂ ಸೇರಿವೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಹಾಗೂ ಈ ಘಟಕಗಳ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ನಮ್ಮದು ಒಕ್ಕೂಟವಾದರೂ, ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಸಾರ್ವಭೌಮಾತ್ಮಕ ಸಮಾಜವಾದಿ ಧರ್ಮಾನಿರಪೇಕ್ಷ ಜನತಂತ್ರಾತ್ಮಕ ಗಣರಾಜ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಹಲವು ರಾಜ್ಯಗಳೂ ಕೇಂದ್ರಶಾಸಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳೂ, ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವೂ ಇರುವುದರಿಂದ, ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಅಧಿಕಾರ-ಹೊಣೆ-ಸಂಪನ್ಮೂಲ-ಕಲಾಪಗಳೇ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹಂಚಲಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಇದೊಂದು ಒಕ್ಕೂಟ ಎಂದು ಬಗೆಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಶುದ್ಧ ಒಕ್ಕೂಟ ಪ್ರಭುತ್ವಗಳಲ್ಲಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಬಹುತೇಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಇರುತ್ತದೆ. ರಕ್ಷಣೆಯೇ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು ಮಾತ್ರ ಕೇಂದ್ರದ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಬಾರತದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಬಗೆಯ ಅರ್ಧಸ್ವಾಯತ್ತ ರಾಜ್ಯ ಘಟಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರಭುತ್ವ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣಸ್ವಾಯತ್ತೆ ನೀಡಿದರೆ ವಿಚ್ಛಿದ್ರಕಾರಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಪ್ರಬಲವಾದಾವೆಂದು ಸಂವಿಧಾನ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಅಂಜಿದ್ದರು. ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸ ಇದನ್ನೇ ಸಾರುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಡದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರೂ, ಇದು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲಕರ ಎಂದರೂ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತೊಡಕುಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲೂ ಇಕ್ಕಟ್ಟುಗಳೂ, ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳೂ. ಕಿರಿಕಿರಿಗಳೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿವೆ; ಕ್ರೋಧದ ಕಿಡಿಗಳು ಚೆಲ್ಲಾಡುತ್ತಿವೆ. ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಬೆಳೆದಂತೆ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವವರಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸ ಸಾಧಿಸಿದಂತೆ, ವಿವೇಕ ಮೂಡಿದಂತೆ, ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರ

ದತ್ತವಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ. ಸರ್ಕಾರಿಯ ಆಯೋಗ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಹಲವಾರು ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರೂ, ಇವನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಇದು ವಿಷಾದಕರ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರು ಹಣಕಾಸು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಆಯವ್ಯಯ ಪತ್ರವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಆಯೋಗದ ನೇಮಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಶಿಫಾರಸುಗಳು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಬಿಡೋಣ. ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವ ಅದನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ದತ್ತವಾಗಿರುವ ಹಣಕಾಸು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕು. ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ ಒಕ್ಕೂಟ ಸರ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳೆರಡೂ ತಂತಮ್ಮ ಹೊಣೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವಾಗುವಂತೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣಕಾಸು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಇರಬೇಕಾದ್ದು ಅವಶ್ಯ. ಹಣಕಾಸು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಹೇಗೆ ವಿಂಗಡವಾಗಬೇಕೆಂಬುದನ್ನೂ ಸಂವಿಧಾನ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಈ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನೀಡಿರುವ ತೀರ್ಪೊಂದು (1971) ಇದರ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ನಿಯೋಜಿಸಲಾದ ಆದಾಯ ಮೂಲಗಳು ಕೇಂದ್ರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿಗಳಂತೆ ಹಾಗೂ ಸಂಪತ್ತಿನ ಅಧಿನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಕೇಂದ್ರ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಬೇಕು. ಕೇಂದ್ರ ವಿಧಿಸುವ ಎಲ್ಲ ತೆರಿಗೆಗಳೂ ಸುಂಕಗಳೂ ಭಾರತದ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ತೆರಿಗೆ ಸುಂಕಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವನ್ನು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಬೇಕು. ಇವು ಆಯಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯ ಅಂಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯ ಹಣವನ್ನು ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ, ಅವುಗಳ ಆದಾಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅವಕ್ಕೆ ಕೊಡಲು ಬಳಸಬಹುದು. ಈ ತೆರಿಗೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸುಂಕಗಳ ಹಂಚಿಕೆ, ಇದನ್ನು ಕುರಿತ ತತ್ವಗಳು, ಅನುದಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸೂತ್ರಗಳು-ಇವೆಲ್ಲ ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರದ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು. ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ನಿಯೋಜಿಸಲಾದ ಆದಾಯ ಮೂಲಗಳು ಅವಕ್ಕೆ ಸಾಲದೆ ಹೋಗಬಹುದು, ಆ ರಾಜ್ಯಗಳು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಸಹಾಯಧನ ನೀಡಬೇಕಾಗಿ ಬರಬಹುದು. ರಾಜ್ಯಗಳ ಹಣಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಸೀಮಿತ. ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಅಗತ್ಯಗಳು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ತನ್ನ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದಿಡಬೇಕು ಎಂದು ಸಂವಿಧಾನ ಆಶಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೊಬಲಗು ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿರಬೇಕಿಲ್ಲ. ಆಯಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದಿಡುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಒಕ್ಕೂಟದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ

ಒಕ್ಕೂಟದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಲಭ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂದರೆ, ಇಡೀ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳು ಒಂದೇ ಘಟಕ ಎಂದು ಪರಿಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಹೀಗೆಂದು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ತನ್ನ ಈ ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತವಾದ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನ, ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಈ ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಟ್ಟಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೋಡಿದಾಗ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಈ ಬಗೆಯ ನ್ಯಾಯ ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಕೇಂದ್ರ ತನ್ನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಪಾರ ಅಧಿಕಾರ ಹಾಗೂ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಮೂಲಕ ಅದು ಎಷ್ಟು ಬೇಕಾದರೂ ಹಣ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಐದು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನೇಮಕವಾಗುವ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ ನೀಡುವ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕೆಂಬ ಕಡ್ಡಾಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅಗತ್ಯವೆನಿದರೆ ಅವನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ತನಗೆ ಸರಿಯೆನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದು. ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರಾಜ್ಯದ ಅಗತ್ಯಗಳೆಂಬುದನ್ನು ಅದು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸದಾದ್ಯವಾಗದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಅರಿತಿದ್ದರೂ ರಾಜಕೀಯ ಒತ್ತಡಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದು. ಒಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೆಣ್ಣೆ, ಒಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸುಣ್ಣ ಎಂಬ ನೀತಿ ಅನುಸರಿಸಬಹುದು. ಯೋಜನೆಯ ಅಡಿಯ ನಾನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ (ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರವೇ ನೇರವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವವೂ, ಕೇಂದ್ರದ ಪರವಾಗಿ ರಾಜ್ಯವೇ ನಿರ್ವಹಿಸುವಂಥವೂ, ರಾಜ್ಯವೇ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದಂಥವೂ ಇರುತ್ತವೆ) ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ನೀಡಬೇಕಾದ ನೆರವಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ನಿರ್ಧಾರ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕವೆನಿಸಬಹುದು. ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ಹಣವನ್ನು ಆ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೂ ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ ಇತರ ಸದಸ್ಯರೂ ಕುಳಿತು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲೂ ನ್ಯಾಯ ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಗುವುದೆಂಬ ಭರವಸೆಯಿಲ್ಲ. ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅನುದಾನ, ಸಹಾಯಧನ-ಈ ವಿಚಾರಗಳೂ ಅಷ್ಟೇ. ಕೇಂದ್ರದ ಮರ್ಜಿ ಹಿಡಿಯುವುದು ಅಗತ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಯೋಜನೆಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಹಾಗೂ ಇತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ, ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಅನಾಹುತಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಅವಕಾಶಗಳು ಬಲು ಕಡಿಮೆ. ಹೇಗಾದರೂ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಅವನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಆಗ ಕೇಂದ್ರ ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ನೆರವಿನ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಬಗೆಯಬಹುದು. ದಕ್ಷತೆಗೆ, ಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ನೀಡಬೇಕಾದ ಜುಲ್ಮಾನೆ ಇದು. ಅಲ್ಲದೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ತನಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಸಾಲ ಪಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅಮಿತ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದರೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ. ಅದರ ಮೀರೆಳೆತದ

(ಓವರ್ ಡ್ರಾಫ್ಟ್) ಮಿತಿಯನ್ನೂ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಮೀರಿ ಎಳೆದರೆ ದಂಡ ತೆರಬೇಕಾದೀತು. ಇತರೆ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಸಾಲ ಎತ್ತಲೂ ಮಿತಿಗಳುಂಟು; ಕೇಂದ್ರದ ಅನುಮತಿ ಅವಶ್ಯಕ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ರಾಜ್ಯದ ಆಯವ್ಯಯದಲ್ಲಿ ರೆವಿನ್ಯೂ ವಿಭಾಗದಲ್ಲೇ ತುಂಬಲಾದ ಕೊರತೆ ಉದ್ಭವಿಸಬಹುದು. ಬಂಡವಾಳ ವಿಭಾಗದಿಂದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿ ಮಾನ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಬಹುದು. ನಿರಂತರವಾಗಿ ರೆವಿನ್ಯೂ ಕೊರತೆ ಮುಂದುವರಿದರೆ, ಅದು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋದರೆ ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀನಾಯದ್ದಾಗುತ್ತವೆ. ಬೆಳೆವಣಿಗೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ತನ್ನ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗೆ ವೇತನ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರೆ, ಇಂಥದೇ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ರಾಜ್ಯವೂ ತನ್ನ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ವೇತನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತರಬೇಕೆಂಬ ಕೂಗು ಏಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಮೊದಲೇ ಇಲ್ಲದ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಗೆ ಒದಗಿಸುವುದು? ಹೀಗೆರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಉಭಯ ಸಂಕಟ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೈಕಾಲು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಈಜುವ ದುಸ್ಸಾಹಸವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸು ಮಂತ್ರಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಅಪಾರ ಕೌಶಲ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿವೇಚನೆ, ವಿವೇಕ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಪರಸ್ಪರ ಕೂಡದವನ್ನು ಕೂಡಿಸುವುದು, ಮೊಸರು ಬತ್ತಗಳನ್ನು ಕಲಸುವಂತೆಯೇ ಕಷ್ಟ. (ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಹಣಕಾಸು ಮಂತ್ರಿ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ, ಸಮನ್ವಯ ಸಾಧಿಸುವುದು ಒಂದು ಕುಶಲ ಕಲೆ ಎಂದು ನಂಬಿ ಆತ ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಬೇಕು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರು ಇಂಥ ಕುಶಲಹಸ್ತ, ಜಾದೂಗಾರ ಎನಿಸದಿರದು-ಅವರು ಮಂಡಿಸಿದ ಬಜೆಟುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ.

1965ಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಅವರು ಹಣಕಾಸು ಖಾತೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತು, ಹಣಕಾಸು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ, ರಾಜ್ಯ ಬಜೆಟ್ ರೂಪಿಸಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದು 1966-67ನೆಯ ಸಾಲಿಗೆ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಮಂಡಿಸಿದ ಚೊಚ್ಚಲು ಬಜೆಟ್ - 1966-67ನೆಯ ಸಾಲಿನ ಬಜೆಟ್ - ಹಿಂದಿನ ಬಜೆಟ್ಟುಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ಎನ್ನುವುದು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವರ ಭಾಷಣ ಕೇವಲ ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸು ಸಂಕಟದ ಗೋಳುಕರೆಯಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯದ ಕಷ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಅದನ್ನೊಂದು ಸವಾಲೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಅವರ ರೀತಿ. ಸವಾಲು ಎಂದಮೇಲೆ ಆ ಪಂಥಾಹ್ವಾವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲೇಬೇಕು. ಸ್ವೇನಿನ ಗೂಳಿಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಸಾಹಸಿಯ ರೀತಿಯಿದು. Success often comes to those who dare and act; it seldom goes to the timid. ಕೆಚ್ಚಿನಿಂದ

ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುವವರಿಗೇ ಯಶೋವನಿತೆ ಒಲಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಪುಕ್ಕಲರತ್ತ ಅವಳೆಂದೂ ಸುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಸವಾಲು ಪಂಥಾಹ್ವಾನವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನೊಂದು ಅವಕಾಶವಾಗಿ ಅವರು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಳ್ಳವರು ಎಂಬುದು ಈ ಬಜೆಟ್‌ಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

1966-67ನೇಯ ಸಾಲಿನ ಅವರ ಬಜೆಟ್ ಭಾಷಣ ಕೇವಲ ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸಿನ ಒಣ ಒಕ್ಕಣೆಯಲ್ಲ. ಅದು ರಾಷ್ಟ್ರದ, ರಾಜ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅವಲೋಕನ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಹಣಕಾಸು ಕುರಿತು ಒಂದು ತರ್ಕಬದ್ಧ ವಿವೇಚನೆ. ಅವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾದ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ. ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಹೇಳಿ ಬರೆಯಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. ಹೆಗಡೆಯವರೇ ಚಿಂತಿಸಿ ರೂಪಿಸಿದ್ದು. ಸ್ವೋಪಜ್ಞತೆ ಅದರ ಲಕ್ಷಣ. ಇಡೀ ಉಪನ್ಯಾಸ ಚೈತನ್ಯಪೂರ್ಣ ಮನಸ್ಸೊಂದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ.

1966 ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ವರ್ಷ, ಮರೆಯಲಾಗದ ವರ್ಷ. ಅದೊಂದು ಬಗೆಯ ಜಲವಿಭಾಗ ರೇಖೆಯ ವರ್ಷ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹಲವಾರು ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಆಹಾರದ ಅಭಾವ, ಪರಾವಲಂಬನೆ, ಕೃಷಿಯ ಅಸಮರ್ಪಕತೆ, ರೂಪಾಯಿಯ ದುರ್ಬಲತೆ. ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಲಾಲ್ ಬಹಾದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರ ಹಠಾತ್ ನಿಧನ. ಇಂದಿರಾರೋಹಣ, ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ, ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೂ ಈ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳ ನೆರಳು. ಬಜೆಟ್ ಭಾಷಣ ಹೇಗೆ ಆರಂಭವಾಗಬೇಕು?

ಇದೀಗ ಮುಗಿಯುತ್ತಿರುವ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ (1965-66) ನಾವು ಹಲವಾರು ಒತ್ತಡಗಳನ್ನು, ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತೆಂಬ ಒಕ್ಕಣೆಯಿಂದ ಆರಂಭ. ಭಾರತ-ಪಾಕ್ ಯುದ್ಧ, ಎಂದಿನಂತೆ ಮುಂಗಾರಿನ ವೈಫಲ್ಯ, ಆಹಾರ ಅಭಾವ, ಪ್ರಧಾನಿಯ ಸಾವು, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಜನತೆ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ಯೋಧರು ಮಾಡಿದ ತ್ಯಾಗ-ಇವೆಲ್ಲರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮುಂದಿನ ಭಾಷಣಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳ ವಿವೇಚನೆಯಿದೆ. ಸರ್ಕಾರಿ ಒಡೆತನದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರ ನೀಡಲೂ ಹಣಕಾಸು ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮರೆತಿಲ್ಲ.

ರಾಜ್ಯದ ಇಡೀ ಜನಜೀವನದ ಚಿತ್ರ ನಮಗೆ ದೊರಕುವುದು ಉದ್ಯೋಗ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳಿಂದ, ಜೀವನ ವೆಚ್ಚದಿಂದ, ಬೆಲೆಗಳ ಮಟ್ಟದಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರು ಹಳ್ಳಿಗರಾದ್ದರಿಂದ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಜೀವನದ ಬವಣೆಯನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಉದ್ಯೋಗವಿರುವುದು ಕೇಂದ್ರಗಳ ಪ್ರಕಟನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ತಿಳಿದುಬರುವ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಖಾಲಿ ಇರುವ ಹುದ್ದೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು. ಎಂದ ಮೇಲೆ ಉದ್ಯೋಗ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಇದರ ಅರ್ಥ. ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಬರೆ ಇಟ್ಟಂತೆ ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೆಂದರೆ ಸಗಟು ಬೆಲೆಗಳ ಸೂಚಿಯ ಏರಿಕೆ. ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 160.8 ರಿಂದ 220.1ಕ್ಕೆ ಏರುವುದೇನು ಸಾಮಾನ್ಯವೆ? ಕೃಷಿ ವಸ್ತುಗಳ ಸಗಟು ಬೇರೆ ಶೇ. 20 ರಷ್ಟು ಏರಿದ್ದು ಆತಂಕಕಾರಿ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಭೂರಹಿತರ, ಸಣ್ಣ ರೈತರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಗಾಧ. ಇವರೆಲ್ಲ ಕಷ್ಟ ಭೋಗಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಕೈಕಟ್ಟಿ ಕೂರುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಏನು ಪರಿಹಾರೋಪಾಯ? ಕೇಂದ್ರದ ಸಹಾಯ ಹಸ್ತ ಇರದಿದ್ದರೆ ಇದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಬೆಲೆಗಳ ಏರಿಕೆಗೆ ರಾಜ್ಯ ಹೊಣೆಯಲ್ಲ. ಯುದ್ಧ, ಮಳೆಯ ಅಭಾವ, ಫಸಲಿನ ಇಳಿತಾಯ, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ವೆಚ್ಚದ ಏರಿಕೆ-ಇವು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಮುಂಗಾರಿನ ವೈಫಲ್ಯದಿಂದಾಗಿ ನೊಂದ ರೈತರಿಗೆ, ಸಣ್ಣ ಜಮೀನುಗಳ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಭೊಹೀನ ದುಡಿಮೆಗಾರರಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯ ಆಗಾಧ. ಆದರೆ ಕೇಂದ್ರದ ನೆರವು ಎಷ್ಟು ದೂರ ? ಆಹಾರಾಭಾವದಿಂದ ಏರಿದ ಬೆಲೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಬಳಕೆದಾರರ ಸಂಕಷ್ಟ ವಿಪರೀತ. ಹೀಗೆ ಜನತೆಗೆ ಹತ್ತಿರವಾದ, ಅವರ ಸಂಕಷ್ಟವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಾಣುವ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಯಥೋಚಿತ ನೆರವು ನೀಡಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಕೈ ನೀಡಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಬಿಚ್ಚಿದ ಭಾಷಣದ ಸುರಳಿಯಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಕ್ತ. ಕಷ್ಟ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಕೈಗೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳ ಒಕ್ಕಣೆ. ಕಷ್ಟ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟಾಗ ಮಾಮೂಲಿನಂತೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಭೇಟಿ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅಜಮಾಯಿಷಿ ಮಾಡಿ ಪರಿಹಾರ ಮಂಜೂರು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಕಾಲ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಕಷ್ಟವನ್ನಂತೂ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಿಗುವ ನೆರವೂ ಅಲ್ಪ. ಇದು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಉಭಯಸಂಕಟ. ಅಭಾವ ಪರಿಹಾರ, ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ, ಭೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಕಾರ್ಯ, ಉದ್ಯೋಗ ನೀಡಿ ಕಷ್ಟ ನಿವಾರಣೆ- ಇಂಥ ಜರೂರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ.

ಆದರೆ ಹಣಕಾಸು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಹಾಗೆಯೇ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಿತ್ಯ ಸಂಕಟ. ಹೆಗಡೆಯವರು ಹಣಕಾಸಿನ ಹೊರೆ ಹೊರುವ ವೇಳೆಗೆ ಅದು ಅತ್ಯುಗ್ರ. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದ ಸಂಚಿತ ಪಾಪವದು - ಬೇರೂರಿದ, ಕ್ರಾನಿಕ್ ಎನ್ನಬಹುದಾದ- ಜಾಡ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಆ ವರ್ಷದ ಸಂಕುಲ ಬೇರೆ, ಎರಡನೆಯ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳ ಖರ್ಚಿನ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಸಂಚಿತ ಮೀಸಲುಗಳು ಹಾಗೂ ನಿವ್ವಳ ವರಮಾನದ ಒಳಹರಿವಿನಿಂದ ತೂಗಿಸಲಾಗಿತು. ಆದರೆ ಮೂರನೆಯ ಯೋಜನೆಯ ವೇಳೆಗೆ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣಕಾಸು

ಒತ್ತಡ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಮೂರನೆಯ ಯೋಜನೆಯ ಒಟ್ಟು ಹೊಡಿಕೆ ರೂ. 250 ಕೋಟಿ ಎಂದು ನಿಗದಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರದ ನೆರವು 140 ಕೋಟಿ. ಉಳಿದ 10 ಕೋಟಿಯನ್ನು ರಾಜ್ಯವೇ ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ನಾನಾ ಮೂಲಗಳ ಶೋಧನೆ ಮಾಡಿ ಹೇಗೋ ಲೆಕ್ಕದ ಎರಡೂ ಬದಿಗಳ ಸಮತೋಲನ ಸಾಧಿಸಲು ಹೆಗಡೆಯವರು ಸೂಚಿಸಿದ ಉಪಾಯ ಅವರ ಚಾಣ್ಮೆಯ ಪ್ರತೀಕ.

ಆದರೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಂದ್ರ, ಕೇಂದ್ರ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಸಂಬಳ ಸಾರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮ ರಾಜ್ಯದ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ. ಇದು ಡೆಮಾಕ್ಲೀಸನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ತೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಕತ್ತಿಯ ಹಾಗೆ ನಿರಂತರ ಭಯೋತ್ಪಾದಕ. ಮಾರ್ಗೋಪಾಯ ಮುಂಗಡ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಮೀರೆಳೆತ. ಇವನ್ನು ಚುಕ್ತಾ ಮಾಡುವುದು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಮುಂಗಡ ತೀರಿವೆಗೆ ಪ್ರತಿಭುತಿಗಳ ವಿಕ್ರಮ, ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ತೀರಿಸಲು ಕೇಂದ್ರದ ಅಲ್ಪಾವಧಿ ಸಾಲ, ಇವಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗದೆ ಅನ್ಯ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದದ್ದು ದುರ್ದೈವದ ಸಂಗತಿ. ಆದರೆ ಇದು ಪದೇಪದೇ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿರುವಂಥದೇ. ಆವರ್ತ ದಶಮಾಂಶದ ಹಾಗೆ, ರೆಕರಿಂಗ್ ಡೆಸಿಮಲ್‌ನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ತರ. ಕೇಂದ್ರದ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನಿರತರವಾಗಿ ಋಣಿಯಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಪ್ರಸಂಗ. ಬಡ್ಡಿ, ಸಾಲಮರುಪಾವತಿ, ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ವೇತನವೇ ಮುಂತಾದ ವೆಚ್ಚ ಇವೇ ಬಕಾಸುರನಂತೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಒಂದೇ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಂದು ಹಾಕುವಾಗ ನಿಜವಾದ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹಣ ಒದಗಿ ಬರುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಾಲ ಎತ್ತುವಿಕೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕ್ರೋಡೀಕರಣ, ಯೋಜನೆಯ ಜಾರಿ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸಾಧನೆ, ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ವೆಚ್ಚ, ನೀರಾವರಿ, ವಿದ್ಯುತ್ತು, ಸಾರಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಮೂಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಗಾತ್ರ ಹಾಗೂ ಗುಣದ ಉನ್ನತಿಕೆಯ ಸಾಧನೆ- ಇವೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಆದೀತು? ರಾಜ್ಯದ ಸಂಕುಲಿತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ರೂ. 2860 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚ ಅಗತ್ಯವೆಂದು ಅನ್ವಿತ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಥೆ ನಡೆಸಿದ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಹೆಗಡೆ ಉಗ್ಗಡಿಸಿದ ನಿತ್ಯ ಸತ್ಯ, ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತ.

ಹೀಗೆಂದು ಕೈಕಟ್ಟಿ ಕೂರುವುದು ಹೆಗಡೆಯವರ ಜಾಯಮಾನವಲ್ಲ. ಅಧಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಂದ್ರ ಪದೇಪದೇ ನೀಡುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವ ನೀತಿಬೋಧೆ. ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳು ಇವನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದರೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ಶ್ಲಾಘನೀಯ. ಇದು ಅವರ ಕೌಶಲದ ಪ್ರತೀಕ. ಹಣದ ಉಳಿತಾಯ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಮೂಲ. ಇದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಹೆಗಡೆಯವರು ಸೂಚಿಸಿದ ನಾನಾ ಉಪಾಯಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಅನ್ವಯ. ಅದನ್ನೊಂದು ಚಳುವಳಿಯಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದ್ದು, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳೇ ಪಾದಯಾತ್ರೆ

ಮಾಡುವಂಥ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ್ದು. ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ತಳೆದ ಉತ್ಸುಕತೆಯೇ, ಜನಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯೇ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಎನ್ನಬೇಕು. ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸಲು ಹೆಗಡೆಯವರು ಕೈಕೊಂಡ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಹೊಸತನವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಆ ವರ್ಷದ ಆಯವ್ಯಯ ಅಂಕಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ನಮಗೆ, ಇಂದಿನ ಅನುಭವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದುಕಾಣುವ ಒಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಬಜೆಟ್ಟಿನ ರೆವಿನ್ಯೂ ವಿಭಾಗದ ಹೆಚ್ಚುವರಿ. ಈಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸತತವಾಗಿ ರೆವಿನ್ಯೂ ಕೊರತೆ ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ದುರ್ಲಕ್ಷಣ. ಬಂಡವಾಳ ವಿಭಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಅತ್ತ ತಿರುಗಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಆಗ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ಆತಂಕವೆಂದರೆ ರೆವಿನ್ಯೂ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸಾಧಿಸಿ ಅದನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ, ಯೋಜನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ, ಜನರ ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಪೂರೈಕೆಗೆ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಸಶಕ್ತರನ್ನಾಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ತಿರುಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ?

ಬಂಡವಾಳ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಒದಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆ ? ಒಟ್ಟಾರೆ ಕೊರತೆಯಾಗದಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂಬುದೇ. ಈ ಒಂದೂವರೆ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಜೆಟ್ಟಿನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಬದಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡಾಗ ಆ ಕಾಲವೇ, ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಎಷ್ಟೋ ಹದಗೆಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಈಗಿನ ದುಸ್ಥಿತಿ ಆಗ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೊಂದು ತೀವ್ರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಗಡೆಯವರಂಥ ಮುತ್ಸದ್ದಿಗಳ ವಿವೇಕದ ಕ್ರಮವೂ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಿರುವುದೆನಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು.

1967-68ರ ಮುಂಗಡ ಪತ್ರ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಮಂಡಿಸಿದ ಎರಡನೆಯ ಬಜೆಟ್ಟು. ಹಿಂದಿನ ಬಜೆಟ್ಟಿಗಿಂತ ಇದು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ. ಆಗಿನದು ಚುನಾವಣಾ ಪೂರ್ವ ಬಜೆಟ್, ಅಥವಾ ಚುನಾವಣೆಯ ವರ್ಷದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದು. ಬರಲಿದ್ದ ಚುನಾವಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಭಾರ ಹೇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ ಎನಿಸುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾದರಪಡಿಸಿದ್ದು, ಉಮ್ಮರ್ ಖಯಾಮನ ಕಲಾಯತಿನ ನುಡಿಯೊಂದನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವಂಥದು. ಒಂದು ದಿನ ಉಮರ್ ಖಯಾಮ್ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕುಂಬಾರ ಮಡಕೆಯನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ. ಆ ಮಡಕೆ, ತನ್ನ ದನಿಯಿಲ್ಲದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಉಸುರಿನಂತೆ; ಮೆದುವಾಗಿ ತಟ್ಟಯ್ಯ, ಸೋದರ, ಮೆದುವಾಗಿ ತಟ್ಟು. ಅಂತೆಯೇ ಜನರೂ ತಮ್ಮ ಮೌನದನಿಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವ ಸಚಿವರಿಗೆ ಹೇಳಬಹುದೇನೋ. ದಯವಿಟ್ಟು ಸೌಮ್ಯವಾದ ಬಜೆಟ್ ಮಂಡಿಸಿ. ಚುನಾವಣಾ ವರ್ಷದಲ್ಲಾದರೂ ದಯೆ ತೋರಿ

ಆದರೆ ಚುನಾವಣೆ ಆದ ಮೇಲೆ, ಆ ಕೂಡಲೇ ಬರುವ ಬಜೆಟ್ಟಿನ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರು ಹೆಚ್ಚು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ವರ್ತಿಸಬಹುದು. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೈದು ವರ್ಷ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಾವಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ, ಸಾಮಾನ್ಯರ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾರ ಹೇರುವ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಬಹುದು. ಉದ್ದೇಶ ಒಳ್ಳೆಯದು- ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತಸಾದನೆ; ವಿಕಾಸದ ಮುಂದುವರಿಕೆ; ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯತ್ತ ಮುನ್ನಡೆ, ತತ್‌ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಠಿಣ ಎನಿಸಿದರೂ ಮುಂದಿನ ಚುನಾವಣೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಈ ಭಾರ ಹೊರುವುದು ಜನಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿ ನೋವನ್ನೂ ಮರೆಯಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೆಚ್ಚದ ಶುಭಫಲ ಗೋಚರವಾಗಲೂಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಬಜೆಟ್ ರಚನೆ ಹಿನ್ನಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಾಧಾನಕರ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಆದರೆ ದುರ್ದೈವದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಈ ಲೇಖನದ ಆರಂಭದಲ್ಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ, ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ - ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಸದಾ ಕೇಂದ್ರದ ಮುಂದೆ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆ ಹಿಡಿದು ಮಂಡಿಯೂರಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಇದು ಅಮಂಜಸವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾರತದಂಥ ದೇಶದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ದೇಶದ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೇಂದ್ರದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು. ಕೇಂದ್ರದ ಆರೋಗ್ಯ - ಅನಾರೋಗ್ಯಗಳು ರಾಜ್ಯಗಳ ಮೇಲೂ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಗಳ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾದ ಆದಾಯ ಮೂಲಗಳೆಲ್ಲ ಕೇಂದ್ರದ ಕೈಯಲ್ಲಿವೆ. ಅವುಗಳ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಧಾನ ಅನುಸರಿಸಲಾಗುವುದೆಂಬ ಭರವಸೆಯಿಲ್ಲ. ಜನತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹತಿರದಲ್ಲಿರುವ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಜನತೆಗೆ ಅಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರದ ಕೈ ಕಾಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಮರ್ಜಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್, ಅಥವಾ ಮೀರೆಳೆತ, ಅದರ ರಚನೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಕೇಂದ್ರದ ನೆರವಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಹೊಸ ಸಾಲ ಎತ್ತುವಳಿ, ಬಜೆಟ್ಟಿನ ಕೊರತೆಯ ಹಿಗ್ಗುವಿಕೆ, ಅಸಹಾಯಕತೆಯಿಂದ ಕೈ ಚೆಲ್ಲಿ ಕೂರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು 1967-68ರ ಬಜೆಟ್ ಮಂಡನೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಪ್ರಬಲವಾಗತೊಡಗಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ನಂತರ ರಾಜ್ಯದ ಉದಯವಾಗಿ ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಆಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ದಶವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವದ ಹಿಗ್ಗಿಗಿಂತ ಈ ದುಷ್ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು

ನಮ್ಮನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುವಂತಿದ್ದವು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಬಜೆಟ್ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಈ ಅಳಲನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಎಂದಿನಂತೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ (ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ) ಬರುವ ನೆಂಟನೆಂದರೆ ಮುಂಗಾರಿನ ಅಭಾವ. ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಅಗಾಧ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇರುವ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ಅವರು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಡೆತಡೆಗಳಿದ್ದರೂ ಅವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧನೆ ಇಷ್ಟಿಷ್ಟಾಗಿದೆಯೆಂಬ ಸಮಾಧಾನ. ಹಣಕಾಸು ಮಂತ್ರಿಯ ಕರಕೌಶಲ್ಯ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ವಿರಳ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಅನುಕೂಲಕರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಗರಿಷ್ಠ ಸಾಧ್ಯ ಫಲ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಯೋಚಿಸುವುದು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಮಂತ್ರಿಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಬಜೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಶಲಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ರೆವಿನ್ಯೂ ಆದಾಯ ಏರಿಕೆ, ಜೊತೆಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ವೆಚ್ಚದ ಹೆಚ್ಚಳ, ಪ್ರಜೆಗಳ ತಲಾ ವರಮಾನದ ಏರಿಕೆ, ತಲಾ ತೆರಿಗೆ ಭಾರ ಏರಿದರೂ ಏರಿಕೆಯ ದರ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವಾಗ, ಕೃಷಿ ವಸ್ತುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ವರ್ಧನೆ, ನೀರಾವರಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಮುಂತಾದವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಿಧಾನವಾದರೂ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಪ್ರಗತಿ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಧಾನವಾಗಿಯಾದರೂ ಮುಂದೆಮುಂದೆ ದೃಢ ಹೆಜ್ಜೆ, ಜನಾರೋಗ್ಯ ಸಾಧನೆಯ ಸಂಕಲ್ಪ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲೂ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ತೃಪ್ತಿ, ಇವೆಲ್ಲ ಕಳೆದ ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲಶ್ರುತಿ, ಆದರೆ ಯೋಜನೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾನಾ ವಲಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದರೂ, ಭೌತ ಗುರಿಗಳನ್ನು ನಿಲುಕವಲ್ಲಿ ವೈಫಲ್ಯ - ಇವನ್ನು ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ರಾಜ್ಯದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಏಕೆ ಹೀಗಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಹೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಇದು ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಸಂಬಂಧ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಫಲ. ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರ ವೇತನ ಏರಿಕೆ, ಸಾಲ, ಮುಂಗಡ, ಕಟ್ಟಡ, ಪೋಲಿಸ್ ನಿವಾಸಿಗಳ ಖರ್ಚು, ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣ ತೆರಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇವು ಕಾರಣ. ಹಾಗಾದರೆ ಉಪಾಯ? ಮತ್ತೆ ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೆರವು, ಮಾರ್ಗೋಪಾಯ-ಮುಂಗಡಗಳು ಮತ್ತು ಮೀರೆಳೆತ (ಓವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್), ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸಾಲ ಅಥವಾ ಕೈಸಾಲ. ಆದರೆ ಇದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಂತೀತೇ? ಇವೆಲ್ಲಾ ಮುಂದೆ ತೀರಿಸಬೇಕಾದಂಥವು. ಹೀಗಾಗಿ, ಹೊಸ ಹೊಸದಾಗಿ ಋಣದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಋಣಕ್ಕೆ ಇದರ ಸೇರ್ಪಡೆ, ಹಳೆಯದನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥ ಮಾಡುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ, ತತ್ಫಲವಾಗಿ ಋಣಭಾರದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಏರಿಕೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ 1967-68ನೆಯ ಸಾಲ ರೂ. 3.93ಕೋಟಿ ಮೈನಸ್ ಶಿಲ್ಕಿನೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭ. ಸಾದಾಲ ಮರುಪಾವತಿ, ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮೀರೆಳೆತ ತೀರಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಾಗಿ ರೂ. 25.94ಕೋಟಿ ಪಾವತಿ, ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಸಾಲ ಚುಕ್ತಾ ರೂ. 1.91 ಕೋಟಿ, ಬಂಡವಾಳ ವಿನಿಯೊಗ (ಹೂಡಿಕೆ) ರೂ. 25.89 ಕೋಟಿ, ಸಾಲ ಮುಂಗಡಗಳಿಗಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಹಣವೂ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು ರೂ. 72.21 ಕೋಟಿ ಬಟವಾಡೆ. ರೆವಿನ್ಯೂ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಗ ಇನ್ನೂ ಕೊರತೆ ತಲೆ ಹಾಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೆಗಡೆಯವರ ಕುಶಲ ರೀತಿಯೂ ಕಾರಣವೆನ್ನಬೇಕು. ಈಗ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತಿರುಗು ಮುರಗ. ರೆವಿನ್ಯೂ ವಿಭಾಗದಿಂದಲೇ ಕೊರತೆ ಆರಂಭ. ಆ ವರ್ಷ ರೂ. 8.49 ಕೋಟಿ ರೆವಿನ್ಯೂ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಆದರೂ ಒಟ್ಟಾರೆ ಬಜೆಟ್ ಕೊರತೆ. ಆದರೆ ಮಾಡುದೇನು? ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ಮುಖ್ಯ. ಕೇಂದ್ರ ತುಟ್ಟಿಭತ್ಯ ಏರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲೂ ಏರಿಕೆ. ಬೆಲೆಯೇರಿಕೆಯ ಬಿಸಿ ಕೇಂದ್ರದವರಿಗೊಂದು ಬಗೆ, ರಾಜ್ಯದವರಿಗೆ ಅಷ್ಟಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲವಲ್ಲ!

ಮೂರನೆಯ ಯೋಜನೆಯ ಭಾರದಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ಹೊರೆ ಅಧಿಕ. ಆದರೆ ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಇಂದು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟರೆ ನಾಳೆ ಸುಖ. ಇದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹೊರುವವರು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಮಾಧಾನ. ಆದರೆ ಭರವಸೆ ಮುಂದೆ ಸುಳ್ಳಾದ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ಕಾರಣರಾಗಲಾರರು. ಒಟ್ಟು ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಒಂದು ಅಂಶವಷ್ಟೆ.

ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳ ಹಣಕಾಸು ನಿರ್ವಹಣೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಡೆತಡೆಯ ಎದುರಿಗಿನ ಓಟದ ಪಂದ್ಯ-ಆಬ್‌ಸ್ಟಕಲ್ ರೇಸ್- ಎನ್ನಬಹುದು. ಒಡ್ಡಿದ ತಡೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಗುರಿ ತಲುಪುವುದು ಹೇಗೆಂಬುದೇ ಸಮಸ್ಯೆ. ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕೌಶಲ, ವಿವೇಕ ಇದ್ದರೆ ಅಷ್ಟು ಸಿದ್ಧಿ, ಹಣಕಾಸು ಮಂತ್ರಿಗೆ ಇರಬೇಕಾದ್ದು ವಿತ್ತದ ಚಿತ್ತ ಅರಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅಪಾರವಾದ ವಿವೇಕ ಇರಬೇಕು, ಅಂತರ್ದೃಷ್ಟಿ ಇರಬೇಕು, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನ-ಎಂದರೆ ಕಾಮನ್‌ಸೆನ್ಸ್-ಅಗತ್ಯ. ಕೌಶಲ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಜೊತೆಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂದರ್ಭಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿ-ಸಂದರ್ಭಗಳ ನಡುವೆ ಗುಣಧರ್ಮ ಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನರಿತ ನಿಯಮ ಮತ್ತು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಪರಿಜ್ಞಾನ, ಬಿಸಿಯಾಗದ ತಲೆ, ಯಾವುದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೆದುರಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಪ್ರಸಂಗಾವಧಾನ, ಯಾವುದೇ ಟೀಕೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ತಾಳ್ಮೆ-ಇವೆಲ್ಲ ಅಗತ್ಯ. ವಿಧಾನಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಅವರು ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿ, ಹಾಸ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ, ವಿವೇಕದ ನುಡಿ, ಚತುರಪ್ರತ್ಯುಕ್ತಿ-ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವರೊಬ್ಬ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತ, ಪ್ರತ್ಯುತ್ಪನ್ನಮತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದು. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಅವರು ಆಡಿದ ಮಾತು

ಮುಂದೆ ಸುಧಾರಿಸಬಹುದಾದ ಘಟನೆಗಳ ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ಸೂಚನೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಯಾವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಭೀಕರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸದೆ, ಅದರ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ಅದು ಗಾಬರಿ ಹುಟ್ಟಿಸದಂತೆ ಮಾಡವ ಚಾತುರ್ಯ ಅವರದು. ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಿಂತ, ತಗ್ಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ನಂಬಿಕೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವಿರೋಧಿಗಳೂ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿ ಸೂಚಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರಿಗೆ ಬಜೆಟ್ ಭಾಷೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಬಾಡಿ ಲ್ಯಾಂಗ್ವೇಜ್ ಕೂಡ ಅಂಗವಿನ್ಯಾಸದ ಮೂಲಕ ಇಂಗಿತವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕೂಡ ಅಗತ್ಯ. ವೈರಿಯನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಅಂಧವರೂ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ, ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ಕಳಚಿ ಹಾರುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕುಶಲತೆ ಹೆಗಡೆಯವರದು. ಬಜೆಟ್ ಕಲಾಪ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಇದು ಸುವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

1968-69ರ ಆಯವ್ಯಯ ಎಂದಿನಂತೆ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಮುಂದುವರಿಕೆ. ಮೂಲಭೂತ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ದಾಪುಗಾಲಿಡುವ ಹಂಬಲ. ಆ ವರ್ಷದ ರೆವಿನ್ಯೂ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚಗಳ ಆಂದಾಜಿಗಿಂತ ಅನಂತರ ಅವುಗಳ ಹೆಚ್ಚಳ ಎಂದಿನಂತೆ ಸಾಲ, ಬಡ್ಡಿ, ಮೀರಿಳೆತ, ಕೇಂದ್ರಾನುದಾನ ಮುಂಗಡಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ಆಯವ್ಯಯ ಕೊರತೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ರೆವಿನ್ಯೂ ಕೊರತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು. ಇದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ.

ಮರು ವರ್ಷದ (1969-70) ಆಯವ್ಯಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮೈಲಿಗಲ್ಲನ್ನು ದಾಟಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ರಾಜ್ಯದ ವರಮಾನ ರೂ. 200 ಕೋಟಿಯ ಗಡಿ ದಾಟಿತು. ಆಗ ಚಾಲ್ತಿಯಿದ್ದ ತೆರಿಗೆಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರೆವಿನ್ಯೂ ಆದಾಯ ರೂ. 213.26 ಕೋಟಿ, ವೆಚ್ಚ ರೂ. 226.48 ಕೋಟಿ ತತ್ಫಲವಾಗಿ ಹಿಗ್ಗದ ಕೊರತೆ (ರೂ.13.22 ಕೋಟಿ) ತೆರಿಗೆಗಳ ವಸೂಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಪಕ.

ಹಣಕಾಸಿನ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗೇ ಇದ್ದರೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ, ಯೋಜನೆಯಡಿಯ ವೆಚ್ಚಗಳಿಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಎತ್ತಿಡುವ ನೀತಿ ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹ. ರಸ್ತೆ, ಕಟ್ಟಡ, ವಿದ್ಯುತ್ತು ಮುಂತಾದ ಮೂಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಗೂ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ ಪಾಲನೆ ಮುಂತಾದವಕ್ಕೂ 1968-69 ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರೂ.62.12 ಕೋಟಿಯ ಉಪಬಂಧ ಮಾಡಿದ್ದೊಂದು ಸಾಧನೆಯೇ. ಆ ವರ್ಷ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಬಂದ ನೆರವು ರೂ 30.60 ಕೋಟಿ ಮಾತ್ರ. ಆದರೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯ ನಿಲ್ಲುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪ. 1969-70 ಕ್ಕೆ ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗ ನೀಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಬಂದ ನೆರವು ರೂ.30-60 ಕೋಟಿ ಮಾತ್ರ.

ಸರ್ಕಾರ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡ ಕನಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದ ಯೋಜನೆಯ ವೆಚ್ಚ ರೂ. 56 ಕೋಟಿ. 1966-67ರಿಂದ 1968-69ರವರೆಗೆ ಮೂರು ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಜಿಸಲಾದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಭರಿಸಿದ್ದು ಒಂದು ಸಾಧನೆ. ಕೇಂದ್ರದ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೆರವಿನ ಭರವಸೆಯಾಗಲಿ, ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಒದಗುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಶಾದಾಯಕವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಅಧಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕ್ರೋಡೀಕರಣಕ್ಕೆ ತೆರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾದ ಬದಲಾವಣೆ, ಏರಿಕೆ, ಹೊಂದಾವಣೆ, ಸಮನ್ವಯೀಕರಣ-ಇವೆಲ್ಲ ಹೆಗಡೆಯವರ ಕರಕೌಶಲ್ಯದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೆನ್ನಬೇಕು. ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನುವಂಶಿಕ ಶ್ಯಾನುಭೋಗದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರದ್ದುಮಾಡಿ ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರ ನೇಮಕದ ಜಾರಿ, ಸಿಬ್ಬಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸವಲತ್ತುಗಳ ನೀಡಿಕೆ-ಇವು ಕೂಡ ಬಜೆಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾರ ಹೇರಿದರೂ ಹೆದರದ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಎದೆಗಾರಿಕೆ ಈ ಬಜೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಅವರ ಬಜೆಟ್ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡುತ್ತದೆ.

1970-71ನೆಯ ಸಾಲಿನ ಮುಂಗಡ ಪತ್ರ ಎರಡು ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು. ಒಂದು ದಶಕದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ದಶಕಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿರುವ ಸಂಧಿಕಾಲದ ಬಜೆಟ್ಟು ಅದು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಮಂಡಿಸಿದ ಐದನೆಯ ಬಜೆಟ್ಟು-ಎಂದರೆ ಅರ್ಧ ದಶಕದ ಫಲಶ್ರುತಿ, ಜೊತೆಗೆ ಸಣ್ಣ ವಿಧಾನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದ ಅನುಕೂಲ ಪ್ರತಿಕೂಲಗಳ ನೆನಪು. ಹೆಗಡೆಯವರ ಬಜೆಟ್ ಭಾಷಣ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಣಕಾಸನ್ನು ಕುರಿತ ತಾತ್ವಿಕ ವಿವೇಚನೆಯಂತಿದೆ. ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರು ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾಗಿ, ರಾಜನೀತಿವಿಶಾರದರಾಗಿ ಹಿನ್ನೊಟ ಹರಿಸಿ ಒಂದು ದಶಕದ ಸಾಧನೆ ವೈಫಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ.

ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಸರ್ಕಾರದ, ಅಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವಿವೇಚನೆಯೂ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ಐದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಆದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. 1960-61 ಲೆಕ್ಕದಂತೆ ಸರ್ಕಾರದ ರೆವಿನ್ಯೂ ಜಮೆ ರೂ.92 ಕೋಟಿ, ವೆಚ್ಚ ರೂ. 90 ಕೋಟಿ. 1969-70ರ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಅಂದಾಜಿನಂತೆ ರೆವಿನ್ಯೂ ಜಮೆ ರೂ. 216 ಕೋಟಿಗೂ, ವೆಚ್ಚ ರೂ. 222 ಕೋಟಿಗೂ ನೆಗೆದವು. ಇದು ಸುಮಾರು ಎರಡೂವರೆಯಷ್ಟು ಏರಿಕೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಗತಿಯ ಹೊಣೆಯೂ ಅಧಿಕ. ಈ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳ ಲೆಕ್ಕದಡಿಯಲ್ಲಿ ಜಮೆ ರೂ.29 ಕೋಟಿಯಿಂದ ರೂ.50 ಕೋಟಿಗೂ, ವೆಚ್ಚ ರೂ.31 ಕೋಟಿಯಿಂದ ರೂ.47 ಕೋಟಿಗೂ ಏರಿದವು, ಪ್ರಗತಿಯ ಹಾದಿಯ ಪ್ರಮಾಣದ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ದೃಢವಾದ ಮುನ್ನಡೆ, ವೇಗ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ಅಡಚಣೆಗಳ, ಇಕ್ಕಟ್ಟು-

ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳ ನಡುವೆ ಇಷ್ಟಾದರೂ ಸಾಧಿಸಲಾಯಿತಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸಮಾಧಾನದ ಸಂಗತಿ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಹಣಕಾಸು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಚೊಚ್ಚಲು ಮುಂಗಡ ಪತ್ರವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಶಿಲ್ಕು ರೂ. 21.75 ಕೋಟಿಯಷ್ಟು ನಿಷೇಧಾತ್ಮಕವಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ತೀವ್ರತೆ ಐದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ರೂ. 18.65 ಕೋಟಿಗೆ ಇಳಿಯಿತು.

1970-71ರಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ತೆರಿಗೆ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವರಮಾನ ರೂ.233.17 ಕೋಟಿ. ವೇತನ ಪರಿಷ್ಕರಣವೂ ಸೇರಿ ಈ ಮೊತ್ತ ವೆಚ್ಚ ರೂ. 248 ಕೋಟಿ. ರೆವಿನ್ಯೂ ವಿಭಾಗದ ಕೊರತೆ ರೂ.15.48 ಕೋಟಿ. ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ದೃಢವಾಗಿ ಏರಿಕೆ. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಆತಂಕ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಂತಸ್ತು ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಬೆಳಬಣಿಗೆ, ತೆರಿಗೆ ಸುಧಾರಣೆ ರಾಜ್ಯದಾದಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಲು ಸರ್ಕಾರ ನೇಮಿಸಿದ್ದ ಸಮಿತಿಯ ಸಲಹೆಯಂತೆ, ಶಿಫಾರಸಿನಂತೆ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎಷ್ಟೋ ಸುಧಾರಿಸಿತೆನ್ನಬೇಕು.

1971-72 ರ ಮುಂಗಡ ಪತ್ರ ಮಂಡನೆಯ ಬಾಷಣ ಒಂದು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಆರ್ಥಿಕಾವಲೋಕನ. ರಾಜ್ಯದ ಅರ್ಥನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ 1970-71ರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಲಾದ ಮೊತ್ತ ಸುಮಾರು ರೂ. 200 ಕೋಟಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಪಾಲು ರೂ.75 ಕೋಟಿ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವೇನಲ್ಲ, ಸರ್ಕಾರ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದೇ ಎಂಬುದು ಇದರ ಹಿಂದಿನ ಧ್ವನಿ. ಅಂತೆಯೇ ಹೆಗಡೆಯವರು ತಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರದ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಆತಂಕಕಾರಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿಲ್ಲ. 1971-72ರಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ರೆವಿನ್ಯೂ ಜಮೆ ರೂ. 273.05 ಕೋಟಿಯಾದರೆ. ವೆಚ್ಚವೂ ರೂ. 275.94 ಕೋಟಿ. ಕೊರತೆ ರೂ.2.89 ಕೋಟಿಗೆ ಸೀಮಿತ. ಆದರೆ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಜನಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಡೆ ಉಂಟುಮಾಡಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ನಡೆಯಲಿದ್ದ ಚುನಾವಣೆಯ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ 1971-72ರ ಬಜೆಟ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಗುರವಾಗಿರಬೇಕಾದ್ದು ರಾಜಕೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನಿವಾರ್ಯ, ಬಜೆಟ್ ರಚನೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿರಲಾರದು. ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ, ನಾನಾ ಹಿತಗಳ ಒತ್ತಡಗಳನ್ನು, ಒಟ್ಟಾರೆ ಜನಕ್ಕೆ ನೋವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಪಥ ಬಿಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಪ್ರಗತಿ ಕುಂಠಿತವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ನಿಲ್ಲುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ, ಯೋಜನೆಗಾಗಿ, ಮಾಡಬೇಕಾದ ವೆಚ್ಚವನ್ನೂ ಇಳಿಸಿದರೆ ಅಪಾಯ. ರಾಜ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಹಾಗೂ ಇತರ ಸೇವೆಗಳು ನ್ಯಾಯವಾದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವಂತೆ ಯೋಜನೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ತುಂಬಲು ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗ ನೀಡಿದ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ನೆರವು ನೀಡಲು ಒಪ್ಪುವಂತಾದ್ದನ್ನು ಹೆಗಡೆಯವರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಗಡೆ ಸಮಾಜವಾದದ, ಸಮಸ್ತ ಜನರ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಾಧನೆಯ ಕನಸುಗಾರರೆಂಬುದು ಅವರ ಆ ವರ್ಷದ ಬಜೆಟ್ ಭಾಷಣದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸುವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಸಮುದಾಯದ ಹಿತಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಹಣ ಹೂಡಿಕೆಯ ಏರಿಕೆ, ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳ ಕಲ್ಪನೆ, ಬಡವರ್ಗಗಳು ಇತರರ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ನ್ಯಾಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲು ನೆರವಿನ ನೀಡಿಕೆ, ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳ ಹಾಗೂ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಾಗೂ ಇತರ ಬಗೆಯ ಯುವಕರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಏರಿಕೆ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಿರಂತರ ಪ್ರಯತ್ನ-ಇದು ಅವರ ಆಶಯ, ಸಮಾಜವಾದದ ಮುನ್ನೋಟ, ಈ ಭರತ ನಾಟ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಆ ವರ್ಷದ ಬಜೆಟ್ ಭಾಷಣ ಅಂತ್ಯ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಅವರು ಮಂಡಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಬಜೆಟ್‌ಗಳ, ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣಗಳ ಹಿಂದಿನ ಸಮ್ಯಗ್ ದರ್ಶನ.

ಜನಪದರಿಗೆ ಹತ್ತಿರದ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿ

ಖಾದ್ರಿ ಎಸ್. ಅಚ್ಯುತನ್

1981ರ ಬೇಸಿಗೆಯ ದಿನ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ-ಧಾರವಾಡ ವರದಿಗಾರರ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಸಿರ್ಸಿಯತ್ತ ಪ್ರವಾಸ. ಸಿರ್ಸಿಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸಮಾರಂಭ. ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಗೌವರ್‌ನರ್ ಐ.ಜಿ. ಪಟೇಲ್ ಬಂದಿದ್ದರು.

ಸಮಾರಂಭ ಮುಗಿಯಿತು. ಲೋಕಾಭಿರಾಮ ಮಾತುಕತೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಂತಿದ್ದರು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ. ಅಧಿಕಾರಸ್ಥರ ಸುತ್ತಲೂ ವಂದಿ ಮಾಗಧರಂತೆ ಜನ ಸುತ್ತು. ನಾವು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ-ಧಾರವಾಡದ ವರದಿಗಾರರು. ಹೆಗಡೆ ಒಬ್ಬರೇ ಇದ್ದಾರೆ, ಮಾತಾಡಿಸೋಣ ಎಂದು ಮುಂದಾದೆವು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರದು ಅವರಿಗೆ ಪರಿಚಿತ ಮುಖ; ನಾವು ಕೆಲವರು ಅವರಿಗೆ ಹೊಸಬರು. ಅವರ ಜತೆ ಮಾತೂ ಅಷ್ಟೇ ಅನೌಪಚಾರಿಕ. ಸಿದ್ದಿಯ ತೌಡುಕುಟ್ಟುವ ಪ್ರಯಾಸವೇನೂ ಆದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜನರ ಅದರ ಅನಾದರಗಳ ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ತನಕ್ಕೆ ಏನೂ ಲೋಪ ತಂದುಕೊಳ್ಳದ ಅವರ ನಡೆ ವಾಪಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮ ಮಿತ್ರಮಂಡಳಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಗ್ರಾಸವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದಂತೂ ನನ್ನ ನೆನಪಿನಂಗಳದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹಸಿರು.

ಅನಂತರ ಒಂದೆರಡೂ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಮೊದಲ ಕಾಗ್ರೆಸ್ಸೇತರ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಹೆಗಡೆ, ಅಂದಿನ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಬಂದರು. ಒಂದು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಅದ್ದೂರಿಯ ಸ್ವಾಗತ ನೋಡಿ, "ಹಿಂದಿನ ಬಾರಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಕಲ್ಲೇಟಿನ ಅನುಭವ; ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಹಾಪೂರ" ಎಂದು ಯಾವ ಕುಹಕ-ವ್ಯಂಗ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದ ಏಳುಬೀಳುಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದರು.

ಮಾಧ್ಯಮದವರ ಜತೆ ಸ್ನೇಹ ಹೆಗಡೆಯವರ ಸ್ವಭಾವ ಸಹಜಗುಣ. ದಿನವಿಡೀ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಭೋಜನ ಘೊಳಪ್ಪ ಉಪನಾಳ್ ಅಲ್ಲಿನ ಶಾಸಕರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ. ಇನ್ನೇನು ರಾತ್ರಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ರೆಸ್ ರೈಲು ಹತ್ತಲು ವೇಳೆ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ವರದಿಗಾರರಿಗೆ ಮಾತನಾಡಲು ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಾಸಕರ ಮನೆಯ ಜಗುಲಿಯಲ್ಲೇ ದಿಢೀರ್ ಸುದ್ದಿಗೋಷ್ಠಿ. ಅವರ ಹೆಗಲ ಮೇಲೂ ವರದಿಗಾರರು ಕುಳಿತುಬಿಡುವಷ್ಟು ಇಕ್ಕಟ್ಟು. ಯುವ ವರದಿಗಾರನ ಕಚಗುಳಿ ಇಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ಅಷ್ಟೇ ತಿಳಿಯಾದ ಉತ್ತರ. ಅಂದಿನದು

ಇನ್ನೂ ಮಾಸದ ನೆನಪು. ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದತ್ತ ದೇಶದ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಅವರ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆ ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದತ್ತ ಇಟ್ಟ ಮಹತ್ವದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು.

ಸಾಗರದಾಚೆಯ ಪೋರ್ಟ್‌ಬ್ಲೇರ್‌ನಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಸುದ್ದಿ ಸಂಪಾದಕನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯ, ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಹತ್ಯೆಯಾಗಿ, ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಚುನಾವಣೆ ಕಾಲ. ಅದಾಗ ತಾನೇ ಟೆಲಿವಿಷನ್ ಜನಪ್ರಿಯ ಮಾಧ್ಯಮ. ಅದರಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಸಾರ ಭಾಷಣ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆ ಮಾಡಿದ ಹಿಂದೀ ಭಾಷಣಕ್ಕೆ ಮರುಳಾದ ನನ್ನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಸರದಾರ್ಜಿ, ಹೆಗಡೆ ಜೀ ಪ್ರೈಮಿನಿಸ್ಟರ್ ಬನ್ ನಾ ಲಾಯಕ್ ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಬೀಗಿದ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸಿದ.

ಪ್ರಸಾರ ಭಾಷಣ ಎಂದಾಗ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಗತಿ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ದೂರದರ್ಶನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಸಭೆ ಚುನಾವಣೆ 94ರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಗಲೂ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಸಾರ ಭಾಷಣ ಮಾಡಲು ಹೆಗಡೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಭಾಷಣ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಆಗುತಿತ್ತು. ಅವರು ಹರಿಜನ-ಗಿರಿಜನ ಎಂಬ ಪದ ಬಳಸಿದರು. ಆ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಆ ಪದಗಳ ಬದಲು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ-ಜನಾಂಗ ಎಂದು ಬಳಸಬೇಕೆಂಬ ಸರ್ಕಾರೀ ಆದೇಶ ಪಾಲನೆಗೆ ಬಂದಿತ್ತು.

ರೆಕಾರ್ಡಿಂಗ್‌ಗೆ ಯಾವುದೋ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಿಲುಗಡೆ. ಹೆಗಡೆ ಅವರಿಗೆ ಆ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಎಂದು ಸವಿನಯ ಸಲಹೆ ಮಾಡಿದಾಗ, ಗಾಂಧಿಯ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೂ ಉಂಟಾ ಎಂದು ಹುಬ್ಬೇರಿಸಿದರು. ನಮಗಿರುವ ಮೇಲಿನ ಸೂಚನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, ಯಾವ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನೂ ತೋರದೆ ಸಹಕರಿಸಿದರು. ಸರ್ಕಾರಿ ಮಾಧ್ಯಮ ಎಂಬ ಹಣೆಪಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಿ ಹಲವು ಸಲ ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಅವಕೃಪೆಗೆ ಇಂತಹ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಈಡಾಗುವುದು ವೃತ್ತಿ ಅಪಾಯ . ಆದರೆ ಹೆಗಡೆ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮುಂಬರುವ ಪೀಳಿಗೆಯ ರಾಜಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಅನುಕರಣೀಯ ಮಾದರಿ.

1996 - ಹೆಗಡೆ ಅವರಿಗೆ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಅಸಂತೋಷದ ಸಮಯ. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ತೋಳ-ಕುರಿಮರಿ ಕತೆಯ ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಕೂಡ ! ನಂತರ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆ ಅವರಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಕಂಡಂತೆ ಮತ್ತೆ ಉತ್ಕರ್ಷ. ತಮಗೆ ಪಾತ್ರವಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಹೆಗಡೆ ರಂಗಸ್ಥಳದಿಂದ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಸರಿಯುವುದು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಒಂದು ಮುಖ.

ನಾವಿನ್ನೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು. ಆಗಲೇ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಅರಳುತ್ತಿದ್ದ ಯುವ ಪ್ರತಿಭೆಗಳೆರಡು - ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ್ - ಹೆಗಡೆ. ನಂತರ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಜತೆ ಗಡಿ ತಂಟೆ, ಗೋವೆಯ ವಿಲೀನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ತಳಮಳ ಉಂಟು ಮಾಡಿದಾಗ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಲವ-ಕುಶರೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದು. ಅಂದಿನ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೆ; ದೂರನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮಂತಹವರಿಗೂ ಹೆಗಡೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂಬದಿಗೆ ಸರಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಹಳೆಯ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಕೆದಕಿದಂತೆ ಅಂದಿನ ಯುವ ಹೆಗಡೆ ದಂಪತಿಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಬಹುಮಾನ ವಿತರಣೆಯ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಇಂತಹ ಸದಭಿರುಚಿಗೂ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವಿದೆಯೇ ಎಂದು ವಿಸ್ಮಯ ನಮ್ಮಂತಹ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜಕಾರಣವೆಂದರೆ ಮುದಿಯರ ದೌಲತ್ತು ಎಂಬ ಬಾವನೆ ನಮಗೆ ಆಗ.

ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ್-ಹೆಗಡೆ ಎಸ್ಸೆನ್ ಕೊಡುಗೆಯಾದರೆ, ಇಂದಿನ ಅನೇಕ ಹೆಸರಾಂತ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ದೇವರಾಜ ಅರಸ್, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಗರಡಿಯಿಂದ ಮೂಡಿದವರು. ಯುವಕರಿಗೆ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ತೇಜನ ಲೋಕತಂತ್ರದ ನಿರಂತರ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟವರೆಲ್ಲ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರದು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಕಾಣ್ಕೆ ಉಂಟು.

ರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜಧಾನಿ ದೆಹಲಿಯ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದಂತೆ ಹಿರಿಯ ಪತ್ರಕರ್ತ ವಿ.ಎನ್. ನಾರಾಯಣನ್ ಭಾರತದ ಮರುಶೋಧ ಎಂಬ ಲೇಖನ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅಧಿಕಾರ ರಾಜಕಾರಣಿಯನ್ನು ಭ್ರಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಪರಮಾಧಿಕಾರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರಮ ಭ್ರಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಜೋಡಿಸುವಂತೆ ನಾನು ಅದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತಿರುಚಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆ. ಅಧಿಕಾರ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುತ್ತದೆ: ಪರಮಾಧಿಕಾರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ - ಎಂದು ಹೇಳಬಯಸುವೆ. ಅಧಿಕಾರ ರಾಜಕಾರಣಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸುವ ಬದಲು, ಸಂಕುಚಿತ ಗುರಿ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಅದು ರಾಜಕಾರಣಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ಎಂಬುದು ಬಲು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಒಂದು ವಿದ್ಯೆ. ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಜನ ಜನರಿಂದ ದೂರವಾಗಿಬಿಡುವುದು ಅಧಿಕಾರದ ವಿರಾಟರೂಪ. ಅದೊಂದು ಸ್ವಾಭವಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ; ಅಧಿಕಾರದ ದಂಡ ಬಳಸುವವರ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಬದಲಾವಣೆಯೇನಲ್ಲ.

ಸ್ವಂತ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ, ಸ್ನೇಹಿತರು - ಬಂಧುಗಳ ಅನುಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರದ ಬಳಕೆ - ಇಷ್ಟು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ರಾಜಕಾರಣಿ ಅವಹೇಳನ - ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಈಡು. ಇದು ಇತಿಹಾಸದುದ್ದಕ್ಕೂ

ನಡೆದೇ ಇದೆ. . . .ಇದು ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದವರನ್ನು ಭಾರತೀಯತ್ವದಿಂದ ದೂರಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ನಾವು ತಮಿಳರು, ಪಂಜಾಬಿಗಳು, ಹಿಂದೂಗಳು, ಮುಸ್ಲಿಂರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಠಾಕೂರ್‌ಗಳು ಆಗಿ ಬಿಡುತ್ತೇವೆ ; ಭಾರತೀಯನಾಗುವುದು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಲ್ಲ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ದೆಹಲಿಯ ಭದ್ರಕೋಟೆಯ ಹೊರೆಗೆ ಭಾರತವಿರಬೇಕು-ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕು, ನಾವು

ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ-ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿ. ಜವಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರೂ, ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ್ ಬಿಟ್ಟರೆ ಭಾರತೀಯನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ, ನಡೆದುಕೊಂಡ ರಾಜಕಾರಣಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹಿರಿಯ ಸರ್ವೋದಯ ನಾಯಕರೊಬ್ಬರು ಎಲ್ಲೋ ಹೇಳಿದ್ದು ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ನೈಜ ಭಾರತೀಯಯತೆಯ ಸೊಗಡನ್ನು ಇನ್ನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ರಾಜಕಾರಣಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ. ಅಧಿಕಾರ ಅವರ ಮಿತ್ರರ ಬಂಧುಗಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಜನಸಂಪರ್ಕ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ನಾರಾಯಣ್‌ರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗೆ ಅಪವಾದವಾಗಿ ಉಳಿದರು, ಹೆಗಡೆ.

ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ, ವಿಧಾನಸೌಧಕ್ಕೆ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿರಿಯ ಖಾದಿಧಾರಿ ವೃದ್ದರೊಬ್ಬರು ಮೊಗಸಾಲೆಗೆ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಗಡೆ ಅವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಕಾರಿನಿಂದ ಇಳಿದು ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ಹೇಗಿದ್ದೀರಿ? ಎಂಬ ಲಾಸ್ಯ ತುಂಬಿದ ಅವರ ನೋಟ ವೃದ್ಧರ ದಣಿವಾರಿಸಿತು. ಇಂತಹುದೇ ಇನ್ನೊಂದರೆಡು ಪ್ರಸಂಗ ನಾನು ಕಂಡದ್ದು ; ನಾನು, ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಿಬ್ಬರೂ ವಿಧಾನಸೌಧದ ಬಳಿ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬೈಲಹೊಂಗಲದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದವರ ಗುಂಪು ನಿಂತಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ನೋಡುವ ಹಂಬಲ. ಆಗ ಅವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಅವರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ, ಎ, ಬಿಡ್ರೀ, ನಮ್ಮ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಅವರೇ ನಾಯಕರ್ರು, ಬೇರ್‌ಯಾರನ್ನೂ ನಾವು ಗುರುತಿಸೋದಿಲ್ರಿ - ಎಂದರು. ನಾವು ಉತ್ತರದಿಂದ ಗಲಿಬಲಿಗೊಂಡದ್ದಂತೂ ಖರೇ.

ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹೆಗಡೆ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದಿಂದ ಯುವಜನರ ದಂಡು ಅವರ ಜತೆ ಫೋಟೋ ತೆಗೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಗೌಜೆಬ್ಬಿಸಿತ್ತು. ಹೆಗಡೆ ಫೋಟೋ ತೆಗೆಸಿಕೊಂಡರು. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ವೇಳೆ ಹಾಳು ಮಾಡಬೇಡಿ. ಹೋಗಿ ಪಾರ್ಟಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ- ಎಂದು ತಾಕೀತುಮಾಡಿದರು. ಶಾಲೆಯ ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ಹ್ಞೂಂಗುಟ್ಟುವಂತೆ ಹ್ಞೂಂರೀ ಎಂಬ ಒಕ್ಕೊರಲಿನ ಮಾರುತ್ತರ.

ಜನಪದದಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯದೇ, ಆದರೆ ಸಮೂಹ ಸನ್ನಿಗೆ ಈಡಾಗದೇ ಉಳಿದ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೆಗಡೆ-ನಾ ಕಂಡಂತೆ.

ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಯ .....

ಡಾ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಅಧ್ಯಯನಶೀಲ ರಾಜಕಾರಣಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಜನಪರ ಕಾಳಜಿಯ ಅಪ್ರತಿಮ ಕನಸುಗಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಅಸಂಖ್ಯಾತ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಲೇಖಕರು, ಕಲಾವಿದರು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಚಿಂತಕರು ಅವರ ಆತ್ಮೀಯ ವಲಯದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಪರಂಪರೆಯ ಆಳವಾದ ಅರಿವಿದ್ದ ಹೆಗಡೆಯವರು, ಆ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಭಿಮಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು.

ಕನ್ನಡದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಲೇಖಕರಾದ ನಿರಂಜನರು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಅತೀವ ಗೌರವವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರು ಹೇಗೆ ನೆರವಾದರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರಂಜನರು ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ನಿರಂಜನರು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಿರಂಜನರ ಕಮ್ಯುನಿಸಮ್ ಪ್ರೇಮ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಹೆಗಡೆಯವರ ಚಿಂತನೆಯ ಅರಿವು ನಿರಂಜನರಿಗಿತ್ತು. ಹೀಗಿದ್ದೂ ಹೆಗಡೆಯವರು ನಿರಂಜನರಿಗೆ ಬೇಕಾದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅಂದರೆ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಗಾಢನಂಬಿಕೆಯೇ ಅವರು ನಿರಂಜನರನ್ನು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಬಿ.ವಿ.ಕಾರಂತರನ್ನು ಕಂಡರೂ ಬಹಳ ಅಭಿಮಾನವಿತ್ತು. ಕಾರಂತರು ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಭೂಪಾಲಿನಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಾಗ ಹೆಗಡೆಯವರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಾರಂತರ ನೆರವಿಗೆ ನಿಂತರು. ಸಂದರ್ಭ ಬಂದರೆ ಬಿ.ವಿ. ಕಾರಂತರ ಪರ ವಾದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ವಕೀಲರನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೆಗಡೆಯವರು ಘೋಷಿಸಿದರು. ಹೆಗಡೆಯವರ ಮಾನವೀಯತೆಗೆ ಈ ಪ್ರಸಂಗ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

ಹೆಗಡೆಯವರು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ಅವರಷ್ಟು ಮಹತ್ವ ನೀಡಿದವರು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಹೆಗಡೆಯವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಘಟನೆ ನಡೆಯಿತು. ಪ್ರೊ. ನಗರಿ ಬಾಬಯ್ಯನವರನ್ನು ಅವರು ನಕ್ಸಲೀಯರನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಆರೋಪ ಹೊರಿಸಿ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದ ಪೋಲಿಸರು ಬಂಧಿಸಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಹಿಂಸೆ ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಆಂಧ್ರ ಪೋಲೀಸರು ಪ್ರೊ. ಬಾಬಯ್ಯನವರನ್ನು ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಹೆಗಡೆಯವರು ಒಪ್ಪಿಗೆ ನಿರಾಕರಿಸಿ ಪ್ರೊಫೆಸರರ ಜೀವ ಉಳಿಸಿದರು ಎಂದರೆ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಾಗಲಾರದು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿದಂತೆ ಅವರೊಬ್ಬ ಸಭ್ಯ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ರಾಜಕಾರಣಿಯೆಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಗತಿ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಚಿವಾಲಯದಿಂದ ನನಗೊಂದು ಪತ್ರ ಬಂತು. ಆ ಪತ್ರ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ನನಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ಕಾವಲು ಮತ್ತು ಗಡಿ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಈ ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಕೋರಿದ್ದರು. ಕೆಳಗೆ ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರು ಸಹಿ ಮಾಡಿದ್ದರು. ನಾನು ಈ ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ. ಪಾಟೀಲ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರು ಕನ್ನಡ ಕಾವಲು ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ವೀರಪ್ಪ ಮೊಯಿಲಿ, ಮಹಾದೇವ ಬಣಾಕಾರ, ಪ್ರೊ. ಕೆ.ಎಸ್. ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್ ಮೊದಲಾದವರ ಜೊತೆ ಸದಸ್ಯನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಒಮ್ಮೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಹೆಗಡೆಯವರ ಕಾರು ನಗರದ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ರಸ್ತೆಯ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಿತ್ತಿದ್ದ. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಹೆಗಡೆಯವರು ಚಾಲಕನಿಗೆ ಕಾರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಹೇಳಿ ಕಾರಿನಿಂದ ಇಳಿದವರೇ ಮೂತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವನ ಕಡೆಗೆ ವೇಗವಾಗಿ ನಡೆದರು. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಹೆಗಡೆಯವರು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದರು. ಅವನು ಮುಂದೆ, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಹಿಂದೆ. ಈ ಸಂಗತಿ ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಘಟನೆ ನಗರದ ನಾಡಿನ ಸೌಂದರ್ಯ ಕುರಿತು ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಕಾಳಜಿಯ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ನಂತರ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರು ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೊಂದನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡರು. ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರದಲ್ಲಿ ಮರಗಳನ್ನು ನೆಡುವುದೇ ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ರಾಜಧಾನಿಯ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಮಕ್ಕಳು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡರು. ಹಲವು ಲಕ್ಷ ಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟರು. ಇಂದು ಬೆಂಗಳೂರು ಹಸಿರಾಗಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ಕಾಣಿಕೆ ದೊಡ್ಡದು.

ನನಗೆ 1986ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರೆತಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದೋ, ಬಿಡುವುದೋ ಎಂಬ ಸಂದಿಗ್ಧ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತ್ತು. ನಾನು ಡಾ. ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್, ಪ್ರೊ. ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ ಮುಂತಾದ ಹಿತೈಷಿಗಳ ಸಲಹೆ ಕೇಳಿದೆ. ಸ್ವೀಕಾರ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಸೀನನಾದಾಗ ನನಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಮುಜುಗರವಾಯಿತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅದು ನನ್ನ ಜೊತೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವರು ಶಿವರಾಮ

ಕಾರಂತ, ಡಾ. ವಿ.ಕೆ. ಗೋಕಾಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೊ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರು. ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಾಳಪ್ಪ ಹುಕ್ಕೇರಿ, ಶ್ರೀ ಬಸವರಾಜ ರಾಜಗುರು ಇದ್ದರು. ನಾನು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಾಗ ಹೆಗಡೆಯವರು ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ ಎಂದರು. ಈ ಸಂಕೋಚದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಮಹಾನ್ ಸಾಧಕರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನಂಥ ಕಿರಿಯನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ದೊಡ್ಡತನವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ದಲಿತ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ದರ್ಜೆಯ ಗೆಜೆಟೆಡ್ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಂದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ ನೇರವಾಗಿ ನೇಮಕಾತಿ ಮಾಡುವ ನಿಯಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದು ಹೆಗಡೆಯವರ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ. ದಲಿತ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪದವಿ ಮತ್ತು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ರ್‍ಯಾಂಕ್ ಬಂದ ಈ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರನ್ನು ಗೆಜೆಟೆಡ್ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ನೇಮಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಒಲ್ಲದವರು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡುವ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಹೆಗಡೆಯವರು ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದರು. ಇಂದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ನಿಯಮಾವಳಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಂದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ ಉನ್ನತ ಪದವಿಗೇರಿದ ನೂರಕ್ಕೂ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ದಲಿತರು ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಡಾ. ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಭಾಷಣ ಮತ್ತು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದಿಸುವ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ. ಡಾ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಜನ್ಮ ದಿನದ ಬೆಳಗಿನ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಮುಖಂಡರಾದ ಡಾ. ಹೆಚ್.ಸಿ. ಮಹದೇವಪ್ಪನವರು ಈ ಕುರಿತು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟಿತು. ಸಂಜೆಯ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರು ಅನುವಾದ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಅಧಿಕೃತ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಿದರು. ನಂತರ ಡಾ। ರಾಜಶೇಖರಯ್ಯನವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುವ, ನಾನು ಮತ್ತು ದೇವನೂರು ಮಹದೇವ ಅವರು ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುವ ಸರ್ಕಾರಿ ಆದೇಶ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು.

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದ ಐದು ಜನರನ್ನು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. ಸಂಭವನೀಯ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೆಸರೂ ಕೂಡ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದು ಮುಖ್ಯಪುಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿತ್ತು. ಯಾರು ಹಿತವರು ಈ ಮೂವರೊಳಗೆ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನೂ ಒಂದಾಗಿ ಪ್ರಕತಟಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಹಿರಿಯ ಕವಿ ಡಾ । ಸುಮತೀಂದ್ರ ನಾಡಿಗರು ನನ್ನ ನಾಮಕರಣದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಕೆಲ ದಿನಗಳ ನಂತರ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡ ನಾಡಿಗರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು

ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಸಚಿವರು ನನ್ನನ್ನು ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿಸಲು ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಉತ್ಸಾಹ ನಿರುತ್ಸಾಹದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಗೊಂದಲಗೊಂಡಿತ್ತು. ಒಂದು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡಲು ನಾಡಿಗರು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು. ನಮಗೆ ಪ್ರವೇಶದ ಸಮಸ್ಯೆ ಎದುರಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಹೇಗೊ ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಹೋದಾಗ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡುವುದು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರಿವಾಗಿತ್ತು. ನಾಡಿಗರು ಅವರಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಎಸ್.ಆರ್.ಬೊಮ್ಮಾಯಿಯವರು ಖುದ್ದಾಗಿ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನೂ, ನಾಡಿಗರನ್ನು ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿಸಿದರು. ನಾವು ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವರ ಛೇಂಬರಿನಲ್ಲಿ ಜನ ಕಿಕ್ಕಿರಿದಿದ್ದರು. ಶಾಸಕರು, ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು. ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅವರು ಹೇಗಿದ್ದೀರಿ? ಎಂದರು. ಕಾಫಿ ಕುಡಿದ ಮೇಲೆ ಏನು ಮಾತನಾಡುವುದೆಂದು ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ತಮ್ಮ ಭೇಟಿಗೆ ಬಂದೆವೆಂದೆವು. ಆ ದಿನದ ಸಂಜೆಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಮಕರಣದ ಸುದ್ದಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. ನಾಮಕರಣಗೊಂಡ ಐವರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನ ನನಗೆ ಹೊಸದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹಲವಾರು ಹೋರಾಟಗಳಿಂದಲೇ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಸಂಸದೀಯ ಅನುಭವ ನನಗೆ ಹೊಸದಾಗಿತ್ತು. ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯನಾಗಲು ಹೆಗಡೆಯವರ ನಿರ್ಧಾರ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು.

ಒಮ್ಮೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಕಾಣಲು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ಅವರು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಮಹಡಿಯ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರ ಭೇಟಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದವರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಲು ಹೆಗಡೆಯವರು ಮೆಟ್ಟಿಲವರೆಗೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಬಂದಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಗಡೆಯವರ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲು ನೋಡಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಅವರು ಅರುಣ್ ಶೌರಿ. ಅರುಣ್ ಶೌರಿಯವರು ಯಾವುದೋ ತೊಂದರೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆಂದೂ, ಆ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದಾರೆಂದೂ ಹೆಗಡೆಯವರು ನಂತರ ಮಾತಿಗೆ ನಡುವೆ ಹೇಳಿದರು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಿದ್ಧಾಂತ ವಿಚಾರಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳ ಜನರನ್ನು ಹೆಗಡೆಯವರು ಯಾವುದೇ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿಗೆ ಈ ಘಟನೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯೆನ್ನಬಹುದು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಅನೇಕ ಸಲ ತಮ್ಮೂರಿನ ದಲಿತ ಮಹಿಳೆ ದೇವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ತಮ್ಮ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಜೈಲು ಸೇರಿದಾಗ ಪೊಲೀಸರು ಮನೆಯನ್ನು ಜಪ್ತಿಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಬಂಗಾರವಿದ್ದ ಪಾತ್ರೆಯೊಂದನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿ ಜೈಲಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ನಂತರ ಅದನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿದವಳು ದೇವಿ.

ಜಪ್ತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ಅನುಮಾನ ಬಂದು ಅವಳ ಗಂಡನಿಗೆ ಇನ್ನಿಲ್ಲದ ಹಿಂಸೆ ಕೊಟ್ಟರೂ ಅವಳು ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಈ ಘಟನೆ ಹೆಗಡೆಯವರಲ್ಲಿ ಶೋಷಿತವರ್ಗದವರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಧೋರಣೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿತ್ತು.

ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಮಹಾದೇವಿ ತಾಯಿಯವರೊಂದಿಗೆ ವಿನೋಬಾ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ವಾರ್ಧಾ ಸಮೀಪದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ಹಾದಿಬದಿಯಲ್ಲಿ ಮಲವಿಸರ್ಜಿಸಿ ಅನೈರ್ಮಲ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಪಾಯಿಖಾನೆ ತೆಗೆಯುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ವಿನೋಬಾಜಿಯವರು ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ವಹಿಸಿದರು. ಒಂದು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡ ಹೆಗಡೆಯವರು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಉನ್ನತ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅಹಂಕಾರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದ್ದರೆ ಅದು ಆಳಿಸಿಹೋಗಲೆಂದು ವಿನೋಬಾ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಹೆಗಡೆಯವರು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಉಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದು, ಅತ್ಯಂತ ಸೌಜನ್ಯವಂತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ಕಾಣಲು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಿತ್ರಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದ ಎಫ್.ಎಂ.ಹುಸೇನ್ ಒಮ್ಮೆ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಹೆಗಡೆಯವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಶಕರು ಕಿಕ್ಕಿರಿದಿದ್ದರು. ಹುಸೇನರು ದೊಡ್ಡ ಕಲಾವಿದರೆಂಬುದು ಗೇಟಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಜವಾನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಒಳಗೆ ಬಿಡಲಾಗದೆಂದು ಜವಾನರು ಹುಸೇನರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಹುಸೇನರು ಬೇಸರದಿಂದ ಕಾಗದದ ಚೂರೊಂದರ ಮೇಲೆ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಜವಾನರು ತಮ್ಮನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬರುವುದಾಗಿಯೂ ಬರೆದು ಜವಾನರಿಗೆ ಆ ಕಾಗದದ ಚೂರನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಈ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೆಗಡೆಯವರು ಬಹಳ ನೊಂದುಕೊಂಡರು. ಹೆಗಡೆಯವರ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಯಾವ ಪರಿಯಾಯಿತೆಂದರೆ, ಅವರು ಹುಸೇನರ ಬರವಣಿಗೆ ಇದ್ದ ಕಾಗದದ ಚೂರಿಗೆ ಕಟ್ಟು ಹಾಕಿಸಿ ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನದ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ವಸ್ತುವೆನ್ನುವಂತೆ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಹೆಗಡೆಯವರ ಮಾನವೀಯತೆ ದೊಡ್ಡದು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನ, ಗೌರವ ಹೊಂದಿದ್ದ ಜನಸ್ತೋಮವೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಮುಗುಳ್ನಗೆಯಿಂದ ಹೆಗಡೆಯವರು ನಾಡನ್ನು ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧಗೊಳಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ನಾಡಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿದರು. ಹೆಗಡೆಯವರ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಹಸಿರಾಗಿರಲಿ.

ಹಿರಿಯ ನಾಯಕ ಚೇತನ

ಕೃಷ್ಣವಟ್ಟಂ

1970ರ ಮಧ್ಯಂತರ ಹಾಗೂ 80ರ ನಂತರದ ದಶಕಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಯುಗವನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಗಳಿಸಿದ ದಿನ 1947ರ ಆಗಸ್ಟ್ 15 ರಿಂದ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ದೇಶದ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮತದಿಂದ ಆರಿಸಿ ಬಂದು ಸುಮಾರು 30 ವರ್ಷಗಳ ಸುದೀರ್ಘ ಕಾಲ ಆಡಳಿತ ಚುಕ್ಕಾಣಿ ಹಿಡಿದಿತ್ತು. ಕೇರಳ ಮತ್ತಿತರ ಒಂದೆರಡು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್ಸೇತರ ಸರಕಾರಗಳು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ, ಅವುಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಶೀಘ್ರವೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡವು.

ಇನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ನಾಯಕತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಕೆಲವು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟರೆ (ಲಾಲ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರ ಬಹು ಅಲ್ಪಕಾಲ ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದರು) ನೆಹರೂ, ಅವರ ಪುತ್ರಿ ಮತ್ತು ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಧಾನಿ ಸ್ಥಾನವು ಕಾಯ್ದಿರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಬಿಟ್ಟರೆ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗೆ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ನಮ್ಮ ಮತದಾರರೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯವಿರುವಂತೆ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ತನ್ನ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿತು. ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ, ಅವರ ಕೂಗಾದರೂ ಅರಣ್ಯರೋದನವೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ನಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ನಾಯಕರು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದರು. ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಗಾದರೂ ಉಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ 1975ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದರೂ, This is a watershed in Indian politics. ಸುಮಾರು 30 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಒಂದೇ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರವಾಹ ತನ್ನ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯ ಪಕ್ಷಗಳು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವು ಬೆಳೆದವು ಕೂಡ. ಇಂತಹ ಪರ್ಯಾಯ ಪಕ್ಷಗಳು ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರದಲ್ಲೇ ಏಕೆ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲೂ ಅಧಿಕಾರ ಹಿಡಿದು ಆಳ್ವಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವು.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆದ ಈ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಬದಲಾವಣೆ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಕ್ಷಮಿಸಿ ಈ ಸುದೀರ್ಘ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಅಗತ್ಯ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸಿತು, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜನತಾ (ಜನತಾದಳ) ಪಕ್ಷವಾಗಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪಕ್ಷ, ಬೆಳೆದು ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿಯಿತು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗೆ ಪರ್ಯಾಯ ಪಕ್ಷವೆಂದರೆ ಜನತಾ (ಜನತಾದಳ) ಪಕ್ಷ, ಜನತಾ (ಜನತಾದಳ) ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವೆಂದರೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಎಂಬಂತೆ ದ್ವಿಪಕ್ಷೀಯ (Two party system) ವ್ಯವಸ್ಥೆ ವಿಕಸಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗೆ, ದ್ವಿಪಕ್ಷೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾರಣಕರ್ತರು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ. ಈ ಬಿರುಗಾಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬೀಸದೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಾದ್ಯಂತ ಬೀಸಿತು. ಇದನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರವ್ಯಾಪಿ ಮಾಡಲು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿಯೂ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೇ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಅವರ ನೆಲೆಯಾದರೂ, ಅವರ ವರ್ಚಸ್ಸು, ನಾಯಕತ್ವಗಳು ವಾಮನನಂತೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದವು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಹೋರಾಟಗಾರರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳೀದ ಹೆಗಡೆಯವರು ಸ್ವತಃ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರಾಗಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗನಾಗಿ, ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ನೇತೃತ್ವದ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ದೀರ್ಘಕಾಲ ರಾಜಕೀಯ ವನವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದವರು, ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಕಾರಾಗೃಹ ವಾಸ ಮಾಡಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ತಿರುವು ನೀಡಿದ ಕೀರ್ತಿ ಕೂಡ ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರದು.

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಹೆಗಡೆಯವರು ಅತೀತವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ವಿಶ್ವಾಸ ಗಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಜನರು ಕಂಡ ಗುಣಗಳಾದರೂ ಏನು? ಇವುಗಳನ್ನು ಗುರಿತಿಸುವುದು ಅತೀ ಸುಲಭ. ಅವು ತಕ್ಷಣವೇ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ರಾಜಕೀಯ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯಾಗಲಿ, ಅತೀ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ-ಪಾಂಡಿತ್ಯವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾಗಲಿ ಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಹೆಗಡೆಯವರ ವಿಶೇಷ ಗುಣವೆಂದರೆ, ಸ್ನೇಹಪರತೆ, ಸರಳತೆ, ಪ್ರೀತಿ, ಕಷ್ಟದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಎದೆಗುಂದದ ಧೃತಿ, ವಿಶಾಲ ಹೃದಯವಂತಿಕೆ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಆಶೋತ್ತರಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪಾರದರ್ಶಕ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೀಡುವ ಬಯಕೆ, ಅವರ ಕನಸಾದರೂ ಆಡಳಿತ ವಿಕೇಂದ್ರಿಕರಣ. ಅದರ ಮೂಲಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿನ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ಚುನಾಯಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುವುದು. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಕೇವಲ ಹಳ್ಳಿ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಹಣಕಾಸು ಒದಗಿಸುವುದು ಕೂಡ ಅವರ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ.

10 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಂದಿನ ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಡಿ.ದೇವರಾಜ ಅರಸು ಅವರು ಭೂಸುಧಾರಣೆ ಮೂಲಕ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣಕರ್ತರಾದರು. ಹೆಗಡೆಯವರು ಕೂಡ ಅಷ್ಟೆ ದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟವರು. ಆಡಳಿತ ವಿಕೇಂದ್ರಿಕರಣದಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಸ್ವಾವಲಂಬಿ ಘಟಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಅವರದು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕನಸನ್ನು ನನಸಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು. ಈ ಅಡಿಪಾಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಜೀವಂತ, ಬಲಿಷ್ಠ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದವರು. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಈ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದರೆ, ಅದರ ಹಿರಿಮೆ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಹೆಗಡೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಪಂಚಾಯತ್‌ರಾಜ್ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದ ದಿವಂಗತ ನಜೀರ್ ಸಾಬ್ ಅವರು ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆ ಈ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವದ ದಿಕ್ಸೂಚಿಯಂತಹುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದ ಕುಡಿಯುವ ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು. ಈ ಆಡಳಿತ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಬೃಹತ್ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿದ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಯೋಜನೆ ಇಡೀ ಭಾರತದ ಗಮನವನ್ನೆ ಸೆಳೆಯಿತು. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ವಿದೇಶದಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಬರತೊಡಗಿದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾ ನಂತರದ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಸ್ಟಡೀಸ್‌ನ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರೊಬ್ಬರು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಉಳಿಯುವ ಆರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಪೈಕಿ ಹೆಗಡೆಯವರ ಹೆಸರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಪರಿಸರದ ಬಗ್ಗೆ ಅತೀ ಕಾಳಜಿವುಳ್ಳ ಹೆಗಡೆಯವರು ಬೇಡ್ತಿ ಯೋಜನೆ ವಿರುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಯೋಜನೆ ಸಂಬಂಧ ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದವರು.

ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟವರನ್ನು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಕೈಬಿಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹೆಗಡೆಯವರದಲ್ಲ. ಆದರೆ. ಹೆಗಡೆಯವರು ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ ಕೈಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಅನೇಕ ಇವೆ, ಚಿಲ್ಲರೆ ರಾಜಕೀಯ, ಸೇಡಿನ ಮನೋಭಾವ ಹೆಗಡೆಯವರದಲ್ಲ. ಅವರು ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲೆ ಎರಡನೇ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದವರು,

ಹೆಗಡೆ ಓರ್ವ ವಿಶಿಷ್ಟ ರಾಜಕಾರಣಿ. ಜಾತಿ - ಮತದ ಸೀಮಾರೇಖೆಯನ್ನು ದಾಟಿ, ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ರಾಜಕೀಯ ಮುತ್ಸದ್ದಿ ಅವರು.

ಕನ್ನಡಾಭಿವೃದ್ಧಿ

ಡಾ. ದೇಜಗೌ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಹಕಾರೀ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆ ಹೆಗಡೆಯವರ ದೂರದರ್ಶಿತ್ವಕ್ಕೂ ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಹಿಂಗಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅದರ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದವರು ಹೆಗಡೆಯವರು. ಸಹಕಾರ ತತ್ವದ ಅಧಾರದ ಮೇಲೆ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದಾದರೆ, ಮನೆಮನೆಗೂ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯಬಹುದು. ಜನರ ವಾಚನಾಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು. ಪುಸ್ತಕ ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗುತ್ತದೆನ್ನುವುದು ಅವರ ಅಭಿಲಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರರಾದ ಕೆ.ವಿ. ಶಂಕರಗೌಡರನ್ನು ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಅವರು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ನಂತರ ಜಿ.ಎಸ್. ಬೊಮ್ಮೇಗೌಡರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು. ಶ್ರೀಯುತ ಪ.ಸು. ಭಟ್ಟರು ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ತುಂಬ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಮೂವರು ನಿರ್ಗಮನ ಹೊಂದಿದ ನಂತರ ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಗತಿ ಏನಾಯಿತೋ ಕಾಣೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಸಮಸ್ಯೆ ರಹಸ್ಯವನ್ನರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಲ್ಲ ವಿರಳ ಮೇದಾವಿ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಪೈಕಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನ ಸಲ್ಲಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಅಥವಾ ಇತರ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಭಾವುಕತೆಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿ, ಪೈಚಾರಿಕತೆಯ ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ನಿಲುವು. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ಅಭೇದ್ಯ ಬಾಂದವ್ಯ. ಕನ್ನಡವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ದೇವರಿಲ್ಲದ ದೇವಾಲಯ. ಜನಭಾಷೆಗೆ ಆದ್ಯತೆಯಿಲ್ಲದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯರ್ಥವೆಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಕನ್ನಡ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಸಂಕೇತ.

ಹೆಗಡೆಯವರು ಅರ್ಥಸಚಿವರಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಭಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಸಮಾರಂಭವೊಂದು ಏರ್ಪಾಡಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು. ನಾನು ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬ. ಕನ್ನಡ ವಿಜ್ಞಾನ ಯುಗದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಬಲ್ಲ ಸಮರ್ಥ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಶಕ್ತಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಏನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ ನನ್ನ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ. ಆ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲೊಂದು- ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಸಿದ್ಧತೆ. ಇಂಥವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸರ್ಕಾರ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹಣ ಕೊಡುವುದುಂಟೆ ಎಂದು ನಾನು ಸವಾಲೆಸೆದೆ.

ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರು ಆ ಸವಾಲನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಜವರೇಗೌಡರೇ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ನನಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡಲಿ. ಅದು ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಬಂದ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ ಮಂಜೂರಾತಿ ನೀಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ನಗುನಗುತ್ತ ನುಡಿದರು. ಅವರ ನಗುವಿನಲ್ಲೊಂದು ಮೋಹಕತೆಯಿದೆ, ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಅವರ ಒಡನಾಡಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು.

ನಾನು ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳೊಡನೆ ಹಗಲಿರುಳು ದುಡಿದು, ಮೂವತ್ತು ಸಂಪುಟಗಳ ಸಮಗ್ರ ಯೋಜನೆಯೊಂದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟೆ.

ಒಂದು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ನಾನವರ ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋದೆ. ನಾನು ಬಾಯಿ ತೆರೆಯುವ ಮೊದಲೇ ಓ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ವಿಷಯ ತಾನೆ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಗ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರದ ಮೇಲೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆದಿದ್ದೆ. ಆ ಕಡತವಿನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಇಲ್ಲೇ ಇರಿ ಎಂದು ನುಡಿದು, ಶಿಕ್ಷಣ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ವಿತ್ತ ಇಲಾಖೆಗಳ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಿಗೆ ಫೋನು ಮಾಡಿದರು. ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕಡತದೊಡನೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದರು. ನಾನು ನೂರೈದು ಲಕ್ಷ ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಅದು ದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತ. ಅಷ್ಟು ದುಡ್ಡಿದ್ದರೆ, ನದಿಗೊಂದು ಅಣೆ ಕಟ್ಟಿ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯ ಬೆಳೆಯಬಹುದು ಎಂದೊಬ್ಬ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು ನುಡಿದರು. ನಿಮ್ಮ ವಾದವೇನೋ ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಇವರು ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅಣೆ ಕಟ್ಟಿ, ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾರೆ. ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ಮಂತ್ರಿಗಳು ಪಟ್ಟು ಹಾಕಿದರು. ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು ತುಟಿಪಿಟಕ್ ಎನ್ನಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮಂತ್ರಿಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸಿ, ನಿಮ್ಮ ಅಂದಾಜಿನಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಲಕ್ಷ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಆಜ್ಞೆ ಬೇಗ ಬರುತ್ತದೆ. ನೀವು ಕೆಲಸ ಶುರು ಮಾಡಿ ಎಂದವರು ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನುಳಿಸಿಕೊಂಡರು. ಕನ್ನಡದ ಮೇಲಣ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಮೆರೆದರು.

ನಾನು ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಕೋಶ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಪದವಿಯನ್ನು ತೆರವು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ನಾನು ನಿವೃತ್ತನಾದ ನಂತರ, ಹಣದಾಸೆಯಿಲ್ಲದೆ ವಿಶ್ವಕೋಶಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೆ. ಮೂವತ್ತೆರಡು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿದಿಲ್ಲ. ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಮೂವತ್ತು ಸಂಪುಟಗಳ ಪೈಕಿ ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನಾನು ಸೋತೆ, ಹೆಗಡೆಯವರು ಗೆದ್ದರು.

ನಾನು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕುಲಪತಿಯಾದ ಕೊಡಲೇ ಮೂರು ಹೊಸ ಇಲಾಖೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾ ಸಚಿವ ಶಂಕರಗೌಡರ ಅನುಮತಿಗಾಗಿ ಅವರ ಬಳಿ ಹೋದೆ. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಶ್ರೀ ಹೆಗಡೆಯವರ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿದರು. ಆ ಇಲಾಖೆಗಳಿಗೆ ಯು.ಜಿ.ಸಿ.ಯಿಂದ ಅನುದಾನ ಸಿಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಪೈಕಿ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯೂ ಒಂದು. ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕರ್ಹವಾಗುಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೆಳೆದಿಲ್ಲ. ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಆ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ತೆರೆಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಧನಸಹಾಯ ಆಯೋಗ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿತ್ತು. ನಾನು ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ 'ಯು.ಜಿ.ಸಿ.ಯ ನಿಲುವನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಅಧ್ಯಯನಾವಕಾಶದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮದ ಸ್ಥಾನಮಾನ ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಷಿಯಾದಲ್ಲಿಯೇ ಇದು ಮೊದಲ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಇಲಾಖೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದೆ. ನಿಶ್ಚಿತ ಬುದ್ಧಿಯ, ಶೀಘ್ರ ಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿಯ ಹೆಗಡೆಯವರು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು, ಅದರ ವ್ಯಾಪಕತೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ತಥಾಸ್ತು ಎಂದರು. ಅಂತೂ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಕ್ಕೂ ಕನ್ನಡದ ಹುಚ್ಚು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಕ್ಕರು. ಕನ್ನಡದ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಅವರಿಂದ ಏನು ಕೆಲಸವಾದರೂ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ನನ್ನಲ್ಲಿ ರಾಶಿಗೊಂಡಿತ್ತು.

ಕನ್ನಡ ಕಾವಲು ಸಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಚುರುಕುಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಮರ್ಥರೊಬ್ಬರನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸುವಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರ ಕನ್ನಡದ ಬಗೆಗಿನ ಕಳಕಳಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಗುತ್ತದೆ. ಡಾ. ಪಾಟೀಲ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಅನನ್ಯವಾದದ್ದು. ಕನ್ನಡದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಗಡಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅವರಿಗೆ ಕರತಲಾಮಲಕ. ಆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪರಿಹಾರಗಳೂ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದವು. ಕನ್ನಡ ವಿರೋಧಿಗಳಿಗೆ ಅವರು ಸಿಂಹಸ್ವಪ್ನವಾಗಿದ್ದರು. ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೂ ಅವರು ಹೆದರಲಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಹೆಗಡೆಯವರು ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರಿಗೆ ಸರ್ವ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಅವರಿಗೆ ಮುಕ್ತ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನಮಾನ ನೀಡಬೇಕೆಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನವರು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲವರೆಂಬುದಂತೂ ನಿಜ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ ನಂತರ ಪ್ರಾಯಶಃ ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪನವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಆ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ವಿಷಾದದ ಸಂಗತಿ.

ಇಷ್ಟಾದರೂ, ಇಷ್ಟೊಂದು ಮಂದಿ ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಅಧಿಕಾರದ ದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಲಭಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕುವೆಂಪು, ಮಾಸ್ತಿ, ಅ.ನ.ಕೃ.ರಂಥ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಬಯಕೆ ಈಡೇರಲಿಲ್ಲ, ಭಾಷಾ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಶನಿಕಾಟ ತಪ್ಪಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಶೋಚನೀಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಹೆಗಡೆಯವರೂ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದ್ದುಂಟು, ಜಿಡ್ಡುಗಟ್ಟಿದ ಹಳೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಹರಿಸಲಾದೀತೇ ಎಂದು. ಎಲ್ಲ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳದ್ದೂ ಇದೇ ರಾಗ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಓದಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಆದ್ಯತೆ ಮೇಲೆ ನೌಕರಿಗಳು ದೊರೆಯತಕ್ಕದ್ದೆಂದು, ವಿಧಾನಸೌಧದ ವ್ಯವಹಾರಗಳೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಸರ್ಕಾರ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ್ದಾದರೆ, ಕನ್ನಡವನ್ನುಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಜನರ, ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಳಿವು ಉಳಿವು ಕನ್ನಡದ ಅಳಿವು ಉಳಿವುಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸಿದೆ ಎಂಬ ರಹಸ್ಯ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ, ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ, ನಾಯಕರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾದರೆ ಸಾಕು. ಭಾಷಾ ಸಮಸ್ಯೆ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಿರನೆನಪು

ಜಿ. ನಾರಾಯಣ

ಮೊದಲ ನೋಟ

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ನಾನು ಅವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಅಂದರೆ 1958-59 ರಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ನೆನಪು. ಆಗ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ನಾನು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಗುಣವೆಂದರೆ ಅವರ ಅಸಾಧಾರಣ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವರಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷ ಬುದ್ಧಿ ಕೌಶಲ್ಯ ನನಗೆ ಸದಾ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಎಸ್. ಎನ್. ಆಶೀರ್ವಾದ :

ಇಂಥ ಅಸಾಧಾರಣ ಮುತ್ಸದ್ದಿತನದಿಂದಾಗಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಆ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಯಕರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದರು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಅವರ ಮನೆತನದ ತ್ಯಾಗ ಶ್ರೀರಕ್ಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಕರನಿರಾಕರಣೆ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ದೊಡ್ಡಮನೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಹೆಗಡೆಯವರ ಅಕ್ಕ ಮಹದೇವತಾಯಿ ವಿನೋಬಾ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ತಮ್ಮ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಿಸಿದ್ದರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಹಾಗೂ ವಿನೋಬಾ ಅವರ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತ ಹೆಗಡೆಯವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಸಿರಸಿಯಲ್ಲಿ ಪತ್ರಕರ್ತರಾಗಿ, ವಕೀಲರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳೂ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ ಅವರು ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರದು ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿ. ಗುಣವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ವಿಶೇಷ ಗುಣ. ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ ಅವರು ಹಾಗೂ ಹೆಗಡೆಯವರಲ್ಲಿ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣ ಮೇಲಿನ ಅಂಶಗಳು ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ ಅವರದ್ದು ಐ. ಎ. ಎಸ್. ಅಧಿಕಾರಿ ಮನೋಭಾವ. ದಕ್ಷವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕ್ಲುಪ್ತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಶೇಷ ಗುಣ. ಆದರೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ಆ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಜನಪರ ಕಾಳಜಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಯಾವುದೇ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಅನುಷ್ಠಾನವಾದಾಗ ಶ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಎಂತಹ ಪ್ರಯೋಜನ ದೊರೆಯುತ್ತದೆಂಬುದು ಅವರು ಮೊದಲು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತು. ಇದು ಹೋರಾಟಗಾರರಲ್ಲಿ ಮೂಡುವಂಥ ಗುಣ.

ಬೆಂಗಳೂರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಿಂತಕ:

ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರು ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆಯ ಸದಸ್ಯನಾಗಿದ್ದೆ. ಆಮೇಲೆ ಮೇಯರ್ ಕೂಡ ಆಗಿದ್ದೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಸಚಿವರಾಗಿದ್ದರು. ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರದ ಅಬಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅರ್ಥಸಚಿವರಾದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಅನೇಕ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಮತ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಇಂದು ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರದ ಜನತೆ ಕಾವೇರಿ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥ ಸಚಿವ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ದೂರದೃಷ್ಟಿಯ ಫಲ ಎನ್ನಬೇಕು. ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕಿನ ವಿರೋಧ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಡವರಿಗೆ ಕುಡಿಯಲು ಉಚಿತವಾಗಿ ನೀರು ಕೊಟ್ಟರು. ತಮಿಳುನಾಡು ಸರ್ಕಾರ ಆಗಲೂ ಕಾವೇರಿ ನೀರಿನ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರವಾದ ವಿರೋಧವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಈ ಇಬ್ಬರೂ ನಾಯಕರಿಗೆ ಇದ್ದ ಕಾರಣ ಅವರು ಭಗೀರಥನಂತೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಕಾವೇರಿ ನೀರನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟರು. ಜಯನಗರ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಬಡಾವಣೆಯಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿತು. ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರದ ವಸತಿ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಬೋರ್ಡ್ ಕೂಡ ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ನಗರ ಸಾರಿಗೆಗೆ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾಯುತ್ತತೆಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಲು ಅದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಿಗಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಿತು. ಹೆಗಡೆಯವರು ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಚಿಂತನೆಯ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಹೆಚ್. ಎಂ. ಟಿ. ಕಾರ್ಖಾನೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಮೊದಲು ಆಲೋಚಿಸಿ ಅದನ್ನು ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ತಲೆಗೆ ಹಾಕಿದವರು ಹೆಗಡೆಯವರು. ಆ ನಂತರ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಕೇಂದ್ರಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ ಅದನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ತಂದರು. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರಿಗೆ ಹೆಗಡೆಯವರ ದೂರದೃಷ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಜನಪರ ಕಾಳಜಿ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಕಾರಣ ಹೆಗಡೆ ಏನೇ ಕೆಲಸ ಹೇಳಿದರೂ ತತ್‌ಕ್ಷಣ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧ:

ಎಪ್ಪತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿದ್ದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಎಲ್ಲ ಸರ್ಕಾರಗಳೂ ಕೊಟ್ಟಷ್ಟು ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯ ತನ್ನ ಭಾಷೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ತಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಕಳೆದ ಸಾರಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಎಸ್. ಎಂ. ಕೃಷ್ಣ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ

50 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ಕೊಡುಗೆಗೆ ಅವರ ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಕೊಡುಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದ ಕೆ.ವಿ. ಶಂಕರಗೌಡ ಅವರ ಮೂಲಕ ಅರ್ಥಸಚಿವರಾದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಕಂಡೆ. ನಾರಾಯಣ ಅವರೆ ಎಷ್ಟು ಹಣ ತಮ್ಮ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಬೇಕು ಎಂದು ಹೆಗಡೆ ಮುಗುಳು ನಗುತ್ತಾ ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಅವರು ಬಜೆಟ್‌ನ ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು. ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಿ ಸ್ವಾಮಿ, ನಾವು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆ ಮೇಲೆ ತಾವೇ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹಣ ಕೊಡುವಿರಂತೆ ಎಂದೆ. ಹೆಗಡೆಯವರು ತಮ್ಮ ಎದುರು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಚಿವಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲ ಸರ್. ಅಷ್ಟೊಂದು ಹಣವನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಗೋಲ್ಲ ಎಂದರು. ಹೆಗಡೆಯವರು ಅರ್ಥ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೀವು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ, ಆದರೆ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಅನುದಾನ ಕೊಡಲೇಬೇಕು ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದರು. ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ನಮಗೆ ಆ ವರ್ಷ ಮಂಜೂರಾಯಿತು. ಇದಾದ ಒಂದು ವರ್ಷದ ನಂತರ ಒಂದು ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ ಹಾಗೂ ಶಂಕರಗೌಡ ಆಗಮಿಸಿದ್ದರು. ಆಗ ನಾನು ಹೆಗಡೆಯವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ನೀವು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ, ಹಣ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೆಗಡೆಯವರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ನಾವು ಇಂದಿಂಥ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ವೇದಿಕೆ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಶಂಕರಗೌಡರು ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಐದು ಬೆರಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು.

ಹತ್ತು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಿ ಸ್ವಾಮಿ ಎಂದೆ. ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡದೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಪಾಟೀಲ ಅವರು ಅರ್ಥಸಚಿವರು, ಶಿಕ್ಷಣ ಸಚಿವರು ಒಪ್ಪಿದ ಮೇಲೆ ನನ್ನದೇನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದರು. ಆ ವರ್ಷ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಹತ್ತು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಅನುದಾನ ದೊರೆಯಿತು. ನಿಗಂಟಿನ ಕೆಲಸ ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯಿತಲ್ಲದೆ, ಅನೇಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ ಕೂಡ ಆಯಿತು. ಅಂದಿನ ಅರ್ಥಸಚಿವರಾದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಚಿವ ಶಂಕರಗೌಡ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೊಗಳಿದರೂ ಸಾಲದು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ, ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪರಿಷತ್ತು, ಗಾಯನ ಸಮಾಜ, ಗೋಖಲೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಿಚಾರ ಸಂಸ್ಥೆ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಉದಾರವಾಗಿ ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 1978ರಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ಜಿ.ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿತು. ಆಗ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಜನತಾ ಪಕ್ಷದ ಸರ್ಕಾರ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿತ್ತು. ಮೊರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗಳ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ನೆರವನ್ನು

ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಸ್ವತಃ ಪ್ರಧಾನಿಯವರೇ ಆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷ ಉಂಟುಮಾಡಿದರು.

ಪರಿಷತ್ತಿನ ಶುದ್ಧೀಕರಣ:

ನಾನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನ ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಘಟನೆಗಳು ಜರುಗಿದವು. ಅವೆಲ್ಲ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟವು. 1981ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಚುನಾವಣೆಯಂತೂ ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಎಂಬ ಆರೋಪ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಕೇಳಿ ಬಂತು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಗ್ರಹಣ ಹಿಡಿಯಿತೇನೋ ಎಂದು ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಕೊರಗಿದರು. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಜನತಾ ಪಕ್ಷದ ಹೊಸ ಸರ್ಕಾರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಬಂತು. ಆಗ ನಿಟ್ಟೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್, ಪ್ರೊ. ಎಂ. ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ, ಪ್ರೊ. ಎಲ್.ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್, ಡಾ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ನಾನು ಮೊದಲಾದವರು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರ ಮುಂದಾಗಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮ ಒತ್ತಾಯ ಜನತೆಯ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಹೆಗಡೆಯವರು ಒಮ್ಮೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಾನು ಮತ್ತು ಎಂ. ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ ಅವರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದೆವು. ತಾವು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು ಪರಿಷತ್ತಿನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವಿನಂತಿಸಿದೆವು. ಹೆಗಡೆಯವರು ಮುಗುಳುನಗುತ್ತಲೇ ಆ ಚಿಂತೆ ನಿಮಗೆ ಬೇಡ ಎಂದರು. ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಂತೆ ಶಾಮಸುಂದರ್ ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಪರಿಷತ್ತು ಇಂದು ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರೇ ಕಾರಣಕರ್ತರು.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಉದಾರ ಹಸ್ತ :

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹೆಗಡೆಯವರ ಕೊಡುಗೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಅವರು ಉದಾರವಾದ ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನ ಸದಾ ಕಾಲ ಒಂದೇ ಪ್ರಕಾರವಾದುದು. ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳ್ಳಲು ಅವರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಕಾವಲು ಸಮಿತಿ ಇಡೀ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯಿತು. ಅದರ ಮುಂದಿನ ರೂಪವೇ ಇಂದಿನ ಕನ್ನಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ. ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ , ಕನಕ-ಪುರಂದರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ , ನಾಟ್ಯರಾಣಿ ಶಾಂತಲಾ ಪ್ರಶಸ್ತಿ , ಚಿತ್ರಶಿಲ್ಪಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ,

ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಟಿ. ಎಸ್. ಆರ್. ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಹೆಗಡೆಯವರ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನ ಸದಾಕಾಲ ಅವರನ್ನು ನೆನೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ.

ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಕೆಲಸಗಳು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಂಡಿದ್ದೇ ಅದರೆ ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಂದಿನ ಅರ್ಥಸಚಿವ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಕೆ. ವಿ. ಶಂಕರಗೌಡ ಅವರ ಪಾತ್ರವಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಚಾರ. ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಹಳೆಯ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಬಹುಮಂದಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಏಕೀಕರಣಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಣಗಳಿರಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವೆಂಬಂತೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಕೆಂಗಲೂ ಹನುಮಂತಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ದಿಗ್ಗಜ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಕುವೆಂಪು ಮಾತ್ರ ಏಕೀಕರಣದ ಪ್ರಬಲ ಪ್ರತಿಪಾದಕರಾಗಿದ್ದರು. ಏಕೀಕರಣದ ನಂತರ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದರು. ಅನೇಕರ ವಿರೋಧ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲು ಅವರು ಸಮರ್ಥರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವರುಗಳು ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಕೊಡುಗೆ ಮರೆಯಲಾರದಂತಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಉದಹರಣೆಯೆಂದರೆ ಬೆಳಗಾವಿ ಗಡಿವಿವಾದ.

ಬೆಳಗಾವಿಯ ರಕ್ಷಕರು:

ಇಂದು ಬೆಳಗಾವಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯೋಚಿತವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಮಹಾಜನ್ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಅದರ ಹಿಂದಿರುವ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಗಳು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಅಂದಿನ ಅರ್ಥ ಸಚಿವ ಹೆಗಡೆ ಎಂಬುದು ಅನೇಕರಿಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದವರ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ಗಡಿ ವಿವಾದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯೋಗ ನೇಮಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರನ್ನು ಕರೆದರು. ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಗಡೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿದ ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಗಡಿ ವಿವಾದ ಮುಗಿದ ಅಧ್ಯಾಯ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತೆ ಆಯೋಗ ಬೇಡ ಎಂದು ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದರು. ಆದರೆ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯವರು ಇದೊಂದು ಕೊನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ, ನೀವು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಯೋಗ ನೇಮಿಸುವ ತಮ್ಮ ತೀರ್ಮಾನ ಅಚಲ ಎಂದರು. ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಲು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಅವರು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಆಗ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ನೀವು ಹೆಗಡೆಯವರ ಜೊತೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ಬೆಳಗಾವಿ ಗಡಿ ವಿವಾದ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಮಹಜನ್ ಅವರನ್ನೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿ ಎಂದರು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದವರಿಗೂ ಈ ಹೆಸರು ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಮಹಾಜನ್ ಆಯೋಗ ರಚನೆಗೊಂಡಿತು. ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ಹಾಗೂ ಅಪಾರ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಮಹಾಜನ್ ಸತ್ಯಾಂಶವುಳ್ಳ ವರದಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳಗಾವಿ ಉಳಿಯಿತು. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೆಗಡೆಯವರೇ ಒಂದು ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಉಂಟು.

ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶನೋದ್ಯಮ :

ಪ್ರಕಾಶನೋದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಹೊಸ ರೂಪ ಕೊಡಲು ಸಹಕಾರಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವದ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡದ ಪುಸ್ತಕೋದ್ಯಮ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೆಗಡೆ ಹಾಗೂ ಶಂಕರಗೌಡರಿಬ್ಬರೂ ಆಶಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಈ ಕೆಲಸ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕೇವಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಕೊರತೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಷ್ಠಾವಂತರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಜನರ ಕೊರತೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಜನಪರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಅಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಕೇವಲ ಹಣಕಾಸಿನ ತೊಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇದೆ ಎಂದು ಯಾರೂ ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಈ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಕೊರತೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಸಹಕಾರಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಅನುಷ್ಠಾನದ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಅವರಿಂದ ಸತ್ಫಲ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

ನಾಯಕತ್ವದ ನಿಷ್ಠೆ:

1969ರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷ ವಿಭಜನೆಯಾಯಿತಷ್ಟೆ. ಹೆಗಡೆಯವರು ಪ್ರಧಾನಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದರೆ ಅವರು ಬೇಗ ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು, ಕೇಂದ್ರದ ಮಂತ್ರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹೆಗಡೆಯವರ ಗುಣ ಅದಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬರ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಅವರು ಎಂದೂ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಬಂದವರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮುಂಬಯಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ವೀರಶೈವ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ನಯಕರಾಗಿದ್ದವರು ಶ್ರೀಮಾನ್ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ತುಂಬು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಧಾರೆ ಎರೆದರು. ಇದರ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಹೆಗಡೆಯವರು ವೀರಶೈವ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ನಾಯಕರಾದರು. ಅಂದು ಹೆಗಡೆ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರ ಜೊತೆ ಹೋಗದೆ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಜೊತೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಹಾಗೂ ಹೆಗಡೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರೆಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯೇನಲ್ಲ.

ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿರಲಿ ಬಿಡಲಿ ಅವರು ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡವರಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯದ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿನ ವಿರೋಧಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರನ್ನು ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಭೇಟಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಳಾದಾಗ ಅವರು ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದೂ ಉಂಟು.

ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಹಾಯ:

1977ರಲ್ಲಿಯೇ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಜನತಾ ಪಕ್ಷ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಆತ್ಮೀಯರಾದ ಮೊರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗಳಾದರು. ಹೆಗಡೆಯವರು ಕೆನರಾ ಲೋಕಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಸೋಲುಂಡರು. ಅದು ದುರ್ದೈವದ ಸಂಗತಿ. ಅವರು ಆಗ ಏನಾದರೂ ಕೇಂದ್ರದ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಉಪಕಾರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ :

ಹೆಗಡೆಯವರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸುವುದು. ರಾಜ್ಯದ ಪತ್ರಿಕಾ ಅಕಾಡೆಮಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷನನ್ನಾಗಿ ಅವರು ನೇಮಕ ಮಾಡಿದಾಗ ಹಲವರು ಹುಬ್ಬೇರಿಸಿದರು. ಈ ಹುದ್ದೆಯ ಪ್ರಬಲ ಆಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದ ಖಾದ್ರಿ ಶ್ಯಾಮಣ್ಣ ಅವರೇ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದು ಉಂಟು. ನಾನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಜಿ. ನಾರಾಯಣರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೇಲೆ ಆಸಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೊಂದಿದವರು. ಅಲ್ಲಿನ ಯಾವುದಾದರೂ ಮಂಡಳಿಗೆ ಅವರನ್ನು ನೇಮಿಸೋಣ ಎಂದೆ. ಹೆಗಡೆಯವರು ಬೇಡ, ನಾರಾಯಣ ಅವರು ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಸಮರ್ಥರು. ಕೇರಳ ಬಿಟ್ಟರೆ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇ ಈಗ ಪತ್ರಿಕಾ ಅಕಾಡಮಿ ಇರೋದು. ಅದನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನಾಗಿಸೋಣ. ನೀವು ಸುಮ್ಮನೆ ಇರಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಎಂದರಂತೆ.

ಪತ್ರಿಕಾ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಮೇಲೆ ತ್ರೈವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಹೆಗಡೆ ಬಳಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದೆ. ಅದನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ನೋಡಿದ ಹೆಗಡೆ ನಾರಾಯಣ ಹಣಕಾಸಿನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನೀವು ಕಾಳಜಿ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಈ ಎಲ್ಲ ಯೋಜನೆಗಳು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು ಎಂದರು. ಇಂದು ಪತ್ರಿಕ ಅಕಾಡೆಮಿ ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪತ್ರಕರ್ತರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಪತ್ರಿಕಾ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಪತ್ರದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ

ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಜಿ, ನಾರಾಯಣ ಅವರಿಗೆ
ನಮಸ್ಕಾರಗಳು

ಯಾವ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಈ ಕ್ಷಮಾಪಣೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ಐದು ವಾರಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ವರ್ಷದ ಆಚರಣೆಯ ಉದ್ಘಾಟನಾ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿ, ಅಭಿಮಾನ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವಾಸಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಮಂತ್ರಿಸಿದಿರಿ. ನಾನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದರೂ ನಾನು ನಿಮಗೆ 28ನೇ ತಾರೀಖಿಗೆ ಬೊಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಇರಲೇಬೇಕಾಗಿರುವುದಾದರೂ 28ರ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹೊರಡಲಿರುವ ವಿಮಾನದಿಂದ ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಆ ವಿಮಾನದ ಉಡ್ಡಾಣವನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿದುವುದಾಗಿ ಇಂದೇ ತಿಳಿಯಿತು. ಆದಕಾರಣ ನನಗೆ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಬರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಾನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ರದ್ದು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲೆ ಅದರೂ ನನ್ನ ಈ ಅಸಮರ್ಥನೆಗಾಗಿ ಕ್ಷಮಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ವರ್ಷದ ಆಚರಣೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಾಲ ನಡೆಯಲಿರುವುದರಿಂದ ನೀವು ಹೇಳಿದಾಗ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನೀವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಹೊಸ ಹೊಸ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಮಗಿರುವ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಅಪಾರ ಅನುಭವ, ನಿಮ್ಮ ಸ್ಪಟಿಕದಂತ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಬೆರೆತುಹೋಗುವ ಸ್ವಭಾವ ಇವು ನೀವು ಕೈಗೊಂಡ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ತೂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. 28ರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಜರುಗಲಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ವರ್ಷ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ನಡೆಯಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ. ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ಹೆಮ್ಮೆ ತರುವಂತಹ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ಅದು ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಿ.

ಆದರಗಳೊಡನೆ,

ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸಿ,

(ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ)

ಶ್ರೀ ಜಿ. ನಾರಾಯಣ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ಕರ್ನಾಟಕ ಪತ್ರಿಕಾ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಬೆಂಗಳೂರು

ಡಿ.ವಿ.ಜಿ. ಶತಮಾನೋತ್ಸವ:

ಹೆಗಡೆಯವರ ಸಮಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ನಿದರ್ಶನ ಡಾ. ಡಿ. ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪನವರ ಶತಮಾನೋತ್ಸವ. ಕನ್ನಡದ ಮಹಾನ್ ಚಿಂತಕ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತಿ ಡಿ.ವಿ.ಜಿ. ಯವರ ಶತಮಾನೋತ್ಸವವನ್ನು ಸದಾಕಾಲ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯ ಹಿರಿಯರಾದ ನಿಟ್ಟೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್ ಅವರದ್ದು. ಅವರ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಈ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ನೆರವು ಕೊಟ್ಟರು. ಡಿ.ವಿ.ಜಿ. ಅವರ ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ, ರಾಜ್ಯಾದಂತ ಡಿ.ವಿ.ಜಿ.ಯವರ ಸ್ಮರಣೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಅಂಚೆ ಚೀಟಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಹಾಗೂ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನಡೆದವು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಯಕತ್ವ :

ಹೆಗಡೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಪದವಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡರು ಎಂದು ಕೆಲವರು ಕಟಕಿಯಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಅವರ ವಾದ. ರೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತೆ ಏಕೆ? ಅದರೂ ಒಂದು ವಿಚಾರ ಹೇಳಬೇಕು. ಹೆಗಡೆಯವರು ಏಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಾರದು? ಹೆಗಡೆಯವರು ತಮಗೆ ದೊರೆತ ಎಲ್ಲ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಜನತೆಯ ಒಳಿತಿಗೆ ಬಳಸಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜನತೆಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲವೆ? ನಮ್ಮ ಕೆಲವು ನಾಯಕರಿಗೆ ಹೆಗಡೆಯವರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವೃಥಾ ಅಸೂಯೆ. ಹೆಗಡೆಯವರು ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗಿರುವುದು ತಪ್ಪೇ? ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಆಡಳಿತ ಮಾಡಿರುವುದು ತಪ್ಪೇ? ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಂದನ ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪೇ? ಅವರ ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂದು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾ ಹೊರಟರೆ ಅದನ್ನು ಅಸೂಯೆ ಎನ್ನದೆ ಮತ್ತೇನು ಎನ್ನಬೇಕೆ?

ನಮ್ಮ ಬಸವನಗುಡಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಹೆಗಡೆಯವರು ಎರಡು ಬಾರಿ ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರ ಕಾಣಿಕೆ ಏನೆಂದು ಕೆಲವರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಇಂದು ಈ ಹೊತ್ತಿನ ರಾಜಕಾರಣಿ ಕಾರ್ಪೊರೇಟರ್ಗಳಂತೆ ಚಿಂತಿಸಿದವರಲ್ಲ. ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ಉತ್ತಮ ರಸ್ತೆ, ಉದ್ಯಾನವನ ಹಾಗೂ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೇ ಹೊರತು ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಮತಕ್ಷೇತ್ರ ಬಸವನಗುಡಿಗೆ ತುರುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿ ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯತ್ತ ಕೇಂದ್ರಿಕೃತವಾಗಿತ್ತು.

ಹೊಸ ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿಯ ಉಗಮ:

1996ರ ನಂತರ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಕಾರಣ ತೀವ್ರ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿತು. ಹೆಗಡೆಯವರು ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂಬಂತೆ ಲೋಕಶಕ್ತಿ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಬಿ.ಜೆ.ಪಿ.ಯೊಡನೆ ಸ್ನೇಹ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಯಿತು. ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಅವರಿಗೆ ವಾಜಪೇಯಿ, ಎಲ್. ಕೆ. ಅಡ್ವಾನಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಸ್ನೇಹ ಸಂಬಂಧವಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ನೇಹ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಎರಡೂ ಸೇರಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿಯೊಂದು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಸ್ಮರಣಾರ್ಹರು :

ಹೆಗಡೆಯವರ ಸುದೀರ್ಘ ಕಾಲದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಒಬ್ಬ ಮುತ್ಸದ್ದಿ ಅಪರೂಪದ ರಾಜಕಾರಣಿ, ಅದರಲ್ಲೂ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜಕಾರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗೀತ ಚಿತ್ರಕಲೆ ನಾಟಕ ಚಲನಚಿತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಹತ್ತು ಹಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು ಎನ್ನಬಹುದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಹೆಗಡೆ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗತಿಸಿದ ನಂತರ ಅವನ ನೆನಪನ್ನು ಸಮಾಜ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಂದರೆ ಆತ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆದಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಹೆಗಡೆ ಸದಾಕಾಲ ಉಳಿಯುವಂಥ ಅಪೂರ್ವ ರಾಜಕಾರಣಿ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ.

ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿ

ಡಾ. ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ

ನನ್ನ ಮಿತ್ರವರ್ಯ ಮಾನ್ಯ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ಕುರಿತು ಏನು ಬರೆಯಲಿಕ್ಕೂ ನನಗೆ ಒಂದು ರೀತಿ ಮುಜುಗರ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಇರುವದೆ ಒಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರು ಬಲುದೂರ. ನಮ್ಮ ವಯೋಮಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ದೂರದ ಅಂತರ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಪರಿಸರ-ಸಂಸ್ಕಾರ-ಸಂದರ್ಭಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ನಾವು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೀರಿದ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ, ತೀಕ್ಷ್ಣವೂ ಆದ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ, ಅದಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿದ ಸಹೃದಯತೆ. ಅಂತೆಯೇ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ದೂರದೂರ ಅಂತಸ್ತು ಪಾತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಇದ್ದರೂ, ಸಾಗಿದ್ದರೂ ಹುದಯದಿಂದ ಹತ್ತಿರವಾದೆವು. ಇಂದೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದೇವೆ.

ನಾನು ಅವರನ್ನು ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಕಂಡಿದ್ದು ಒಬ್ಬ ಆದರ್ಶವಾದಿ ಉತ್ಸಾಹಿ ನವಯುವಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೇಮಿಯಾಗಿ. ಅದು ಐವತ್ತರ ದಶಕದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು. ಒಂದು ಮಳೆಗಾಲದ ದಿನ ಪ್ರಿಯ ಹೆಗಡೆಯವರು ನೇರ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಿತ್ರ ಜಿ.ಜಿ.ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನೀಲಿ ಶರ್ವಾನಿ, ಚೂಡಿದಾರ, ಪಾಯಿಜಾಮಗಳಲ್ಲಿ ನಗು ನಗುತ್ತ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕೈಕುಲುಕಿದ ಆ ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿಯಾದ ಯುವಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡರು. ಆಗ ಅವರೂ ಅವರ ಪ್ರಿಯಬಂಧು ಗಣೇಶ ಹೆಗಡೆ ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧಾಪುರದ ಇತರ ಮಿತ್ರರೂ ಕೂಡಿ ಮಲಯವಾಣಿ ಎಂಬ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆ ಹೊರಡಿಸಿದ್ದರು. ಅದರ ಉದ್ಘಾಟನೆ ನಮ್ಮ ಅಮೃತ ಹಸ್ತದಿಂದ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಆಗ್ರಹವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ತಾವೇ ನೇರ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿ ಸಿದ್ದಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ಆ ಪ್ರಥಮ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದೆ. ಮಲಯವಾಣಿ ದ್ವಿತೀಯ ಸಂಚಿಕೆ ಹೊರಡಲೇ ಇಲ್ಲ. (ನನ್ನ ಅಮೃತಹಸ್ತದ ಗುಣವಿರಬೇಕು.) ಆದರೆ ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಪ್ರಿಯ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ, ಅವರ ಬಂಧುಗಳ, ಒಡನಾಡಿಗಳ ಸ್ನೇಹ ನನ್ನ ಬಾಳಿನ ಒಂದು ಅಕ್ಷಯ ನಿಧಿಯಾಗಿ ಸಲ್ಲುತ್ತ ಬಂದಿದೆ.

'ಮಲಯವಾಣಿ' ಅತ್ಯಂತ ಮಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರತೀಕ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರೇ ಮಾಲೆನಾಡಿನ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಇಡಿಯ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ಮನ್ವಂತರದ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ಆಸೇತುಹಿಮಾಚಲವು ಮೊಳಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪತ್ರಿಕೆ ಮುಂದುವರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಲೆನಾಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅವರು ಕಟ್ಟಿದ ಸಂಘಟನೆಯ ಮುಖಪತ್ರವಾಗಿ ಶಿರಸಿ ಸಮಾಚಾರ ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ ಹೊರಟಿತು. ಅದರ ಪ್ರಥಮ ಅಗ್ರಲೇಖನವನ್ನು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರೇ ಬರೆದರು. ಕಳೆದ ವರ್ಷವೇ ಆ ವಾರಪತ್ರಿಕೆಯ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹಬ್ಬ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಸಾಂಗವಾಯಿತು. ಅಂದರೇನು? ನಮ್ಮ ಹೆಗಡೆಯವರು ಸಂಪಾದಕರು,

ಸಾಹಿತಿಗಳು ಆಗುವುದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸುದೈವಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿತು. ಆದರೆ ಹೃದಯದಿಂದ ಅವರು ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳು. ಆಸಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅವಕಾಶವೂ ಒದಗಿಬಂದರೆ ಅವರು ಉತ್ತಮ ಬರಹಗಾರರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನಾದರೂ ಅವರು ತುಸು ತಾಟಸ್ಥ್ಯ ಸಾಧಿಸಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಸ್ಮೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರೆ ಅದೊಂದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಗ್ರಂಥವಾಗಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಿಗಿಲಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೌಲ್ಯದ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ವೈಚಾರಿಕ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ವಾರಸ್ಯದ ಕೊಡುಗೆ ಆಗಬಹುದು. ಅವರ ವಿದೇಶ ಪ್ರವಾಸಗಳ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಸಿದ್ದಸರಕು ಹೊರಬಂದಿಲ್ಲ.

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ವಿ.ಕೆ. ಗೋಕಾಕ, ನಿರಂಜನ ಪ್ರಭೃತಿ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಿಡುವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಸೇರಿದಾಗ ಉದ್ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಕೋಲಾರದ ಗಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಗಾಳಿ ಬೆಳಕಿನ ಬಯಲು ಹವೆಯಲ್ಲಿ ಉಸಿರಾಡಿದಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತಿನ ಮರ್ಮ - ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ವಾತಾವರಣ ಅಷ್ಟು ರೋಚಕ, ಅಪ್ಯಾಯಮಾನ. ಅದರೆ ಅವರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸವೂ ಅಷ್ಟೇ. ಉಸಿರುಗಟ್ಟುವ ಒತ್ತಡದ್ದಾದರೂ ಅದು ಚಿನ್ನದ ಗಣಿಯ ದುಡಿಮೆಯಷ್ಟೇ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದು.

ಈ ಗಣಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅವರು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮುಗಿಸಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ನೇರವಾಗಿ ತೊಡಗಿದರು. ಜಿಲ್ಲಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು, ಶಾಸಕರು, ಉಪಮಂತ್ರಿಗಳಾದರು. ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಆಗಿ 25 ವರ್ಷ ಕಾಲ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ತೇಲಿ ಮೇಲೇರುತ್ತ ಸಾಗಿದರು. ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅರ್ಹತೆಯು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು, ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಸದವಕಾಶವನ್ನು, ಕರ್ತೃತ್ವವೂ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಬಂದು ಕೂಡಿಕೊಂಡವು. ಧ್ಯೇಯವಾದ, ದಕ್ಷ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ದೃಷ್ಟಿ ವೈಶಾಲ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹ, ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ, ಸವ್ಯಸಾಚಿತ್ವ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ವಾಗ್ಮಿತೆ, ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ, ಯಾರಿಂದಲೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ಮುಂದಾಳುತನ ಇವೆಲ್ಲ ಗುಣ ವಿಶೇಷಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡುನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕಣ್ಮಣಿಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದರು. ಒಂದು ಮನುವಿನ ಮೀನದಂತೆ ಅವರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾರ್ಯ ಹಾಗೂ ಕ್ಷೇಮ ಕಿರಿದಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಾಜಕೀಯ ರಂಗ ಆಕರ್ಷಿಸಿದೆ. ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಬಡ ಮನುಕುಲದ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಿದ್ದಾಗ ವಿವರವಾಗಿ ಧಾವಿಸಿ ಬರಲು ಈ ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರ ಸದಾಸಿದ್ಧ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಬಂದ ಮೇಲಿನ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದ ಇತಿಹಾಸ-ವಿಕಾಸಗಳ ವರ್ಣರಂಜಿತ ಪುಟವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇಬ್ಬರು ಕಾರಣ ಪುರುಷರ ಬಾಳಿನ ಎಳೆಗಳಿಂದ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಒಬ್ಬರು ಡಾ. ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ. ನನ್ನ ವಿಶೇಷ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಭಾಗ್ಯವೆಂದರೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಈ ಇಬ್ಬರ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೂ ನಾನು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ತತ್ವಾದರ್ಶಗಳ ಮೇರು ನಾಯಕ

ವಿ. ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯರ್

ಗಾಂಧೀ, ಜೆ.ಪಿ., ವಿನೋಬಾ, ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಮುಂತಾದ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ನಾಯಕಮಣಿಗಳ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಕರ್ನಾಟಕ ಕಂಡ ಅತ್ಯಂತ ಮುತ್ಸದ್ದಿ ರಾಜಕಾರಣಿ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಹಿನ್ನಲೆಯಿಂದ ರೂಪಿತವಾದ ಅವರ ನಾಯಕತ್ವ ಮೌಲ್ಯಧಾರಿತ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುವವರೆಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೀಯಶೀಲವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತಹ ವಿರಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಾನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಎಂದು ಪರಿಚಿತರು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದಿದ್ದರೂ, ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಅವರು ಉಪಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಘಟಕದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅವರ ನಡುವೆ ಗಾಢ ಅನುಸಂಧಾನವೇರ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು.

1962ರಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರು ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದಾಗ ಪಾನ ನಿರೋಧವನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ನಿಜಕ್ಕೂ ಇಂತಹ ನಿರ್ಧಾರ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರನ್ನಾಗಿಸಿತು. ಗಾಂಧಿ, ಜೆ.ಪಿ., ವಿನೋಬಾ ಆದರ್ಶಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾದ ಹೆಗಡೆಯವರು ಇಂತಹ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಗಾಂಧೀವಾದಿಗಳಿಗೆ ಸರಿಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಯಶೋಧರಮ್ಮ ದಾಸಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದರು. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಾನ ನಿರೋಧ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಕಾಳಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಕಾಳಸಂತೆಯ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಪಾನನಿರೋಧ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದರು.

ನಾನು 1962 ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರದ ಮೇಯರ್ ಆಗಿದ್ದೆ. ಅವರು ಆಗ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಅರ್ಥಸಚಿವರು. ಅವರು ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಕೊಡುಗೆ ಅನುಪಮವಾದದ್ದು. ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ಕಾವೇರಿ ನೀರಿನ ಶಾಶ್ವತ ಯೋಜನೆ, ಹೊಸ ಬಡಾವಣೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ, ಕೈಗಾರಿಕಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಅವೆಲ್ಲ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೂ ಸಂಪುಟದ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಅಂತರಂಗ ಗೆಲ್ಲಲು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರತೆ,

ದಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಧಾರಿತ ತತ್ವಬದ್ಧ ರಾಜಕಾರಣವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕುರಿತು ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅವರ ರಾಜಕೀಯ ಬದ್ಧತೆ ಹಿರಿದು. ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿಯವರೊಡನೆ ಅವರು ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿದ್ದರೂ 1969ರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡರು. ಇದು ಅವರ ತತ್ವಬದ್ಧ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. 1971 ರ ನಂತರ ಅವರು ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿನ ವಿರೋಧಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರ ನಾಯಕತ್ವದ ವರ್ಚಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ತುದಿಗಾಲಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರು. 1974 ರಿಂದ ಅವರು ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾದರು. ಜಯಪ್ರಕಾಶ ನಾರಾಯಣ, ಆಚಾರ್ಯ ಕೃಪಾಲಾನಿ, ಮೊರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಮುಂತಾದವರ ಸಖ್ಯ ಬೆಳೆಯಿತು. ಈ ಎಲ್ಲರ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಅಲಹಾಬಾದ್‌ನ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ತೀರ್ಪಿನ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ ಪ್ರಮುಖ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳು ಒಗ್ಗೂಡಿ ಜನತಾಪಕ್ಷ ಉದಯವಾಯಿತು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೂ ಬಂದಿತು. 1977ರ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರು ಕೆಲ ಮರಾಠಿ ಭಾಷಿಕರ ಕುತಂತ್ರದಿಂದ ಸೋಲುಂಡರು. ಅದೇ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ 1983ರ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಜನತಾಪಕ್ಷ ನೇತೃತ್ವದ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆಯಾಯಿತು. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಹೆಗಡೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಯಾದರು. ನಾನಾಗ ಅವರ ಆಪ್ತವಲಯದವನಾಗಿದ್ದೆ ಅಲ್ಲದೆ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯನಾಗಿದ್ದೆ ಮೊದಲ ಕಂತಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಅವರು ಮಂತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪಕ್ಷದ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಆಗ ಅದರ ಅಗತ್ಯವೂ ಇತ್ತು. ಎರಡನೇ ಕಂತಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ನಗರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಚಿವನನ್ನಾಗಿಸಿದರು.

ಹೆಗಡೆಯವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದಾಗ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಸರ್ವ ರಂಗದಲ್ಲೂ ಹೊಸದೊಂದು ಆಯಾಮ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ತೀವ್ರ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ, ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ, ಪಂಚಯಾತ್ ರಾಜ್, ಕೈಗಾರೀಕೀಕರಣ, ಅದೊಂದು ಕಲೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ದಾಪುಗಾಲಿಡುತ್ತಾ ಸುವರ್ಣಯುಗದ ಅನುಭವವನ್ನು ತಂದಿತು. 1984 ರ ಲೋಕಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಸಚಿವ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟೆ. ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಪಂಚಯತ್‌ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೆಚ್ಚು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸತೊಡಗಿದವು. ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ.20 ರಷ್ಟು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮೀಸಲಾತಿ, ಮತದಾನದ ವಯಸ್ಸನ್ನು 18ಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದ್ದು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಅವರ ಸುಧಾರಣೆಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮನೋಧರ್ಮವುಳ್ಳ ಹೆಗಡೆಯವರು ಟೀಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದವರು ಅವರನ್ನು ಹತ್ತಾರು ಬಾರಿ ಮುಜುಗರಕ್ಕೆ ಈಡುಮಾಡಿದರು. ಈ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಎರಡು ಮೂರು ಬಾರಿ ಪದತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು ಮುಂದಾದರು. ಪಕ್ಷದ ಹಿರಿಯ ನಾಯಕರ ಒತ್ತಾಯದ ಮೇರೆಗೆ ಅದನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಕೊನೆಗೂ ಅವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಸ್ಥಾನ ತ್ಯಜಿಸಿದುದು ಕೇವಲ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಅಪಾದನೆಯ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಬಹುದು. ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಯಾರೂ ಶತ್ರುಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿನಾಕಾರಣ ವೈಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕೆಲವರು ಅವರನ್ನು ಕಾಡತೊಡಗಿದರು. ಆದರೆ ದುರುದೃಷ್ಟಕರವೆನ್ನುವಂತೆ ಹೆಗಡೆ ಮತ್ತು ದೇವೇಗೌಡರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದು ಹೆಗಡೆಯವರೇ ಕಟ್ಟಿದ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಉಚ್ಚಾಟಿಸುವವರೆಗೂ ಬೆಳೆದದ್ದು ಖೇದಾರ್ಹವಾದದ್ದು. ಆಗ ಹೆಗಡೆಯವರು ರಾಜಕೀಯೇತರ ನೆಲೆಗೆ ನವನಿರ್ಮಾಣ ವೇದಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಅನಂತರ ಲೋಕಶಕ್ತಿಯೆಂಬ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು.

ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗಿಂತ ಬಿಜೆಪಿ ಕಡಿಮೆ ಅಪಾಯಕಾರಿಯೆಂದು ಬಿಜೆಪಿಯ ಜೊತೆ ಸಖ್ಯ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಕೆಲಕಾಲ ಕೇಂದ್ರದ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಅದರು. ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಅಧ್ಯಾಯದಿಂದ ಹೊರಗಿಡಲು ಮಾಡಿದ ಆಂತರಿಕ ಕುತಂತ್ರದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಹೊರಗಿಡಲಾಯಿತು.

ಬಸವನಗುಡಿ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದ್ದ ಹೆಗಡೆಯವರು ಅದರ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಕಾರಣರಾದರು. ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರವನ್ನು ಹಸಿರು ತಾಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಮಾಡಿದ ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನ ಶ್ಲಾಘನೀಯವದದ್ದು. ಅವರು ಬಸವನಗುಡಿ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಲು ಕಾರಣರಾದವರು ಶ್ರೀ ಟಿ. ಆರ್. ಶಾಮಣ್ಣನವರು. ನಿಜಕ್ಕೂ ಅವರಿಗೆ ನಾವು ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಕೆಂಪಾಬುಧಿ ಕೆರೆಯ ನವೀಕರಣ, ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ನಿರ್ಮೂಲನೆ, ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶದ ಜನಗಳಿಗೆ ಪುನರ್ವಸತಿ, ಉದ್ಯಾನವನಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಚತುಷ್ಪಥ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದು ಒಂದು ವಿಕ್ರಮವೇ ಸರಿ. ಬಡ ಮಹಿಳೆಯರ ಮದುವೆಗಳಿಗೆ ತಾಳಿಭಾಗ್ಯ ಯೋಜನೆ, ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಉಚಿತ ಸಮವಸ್ತ್ರ ವಿತರಣೆ, ಉಚಿತ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ವಿತರಣೆ, ವಿಧವಾವೇತನ, ಕಡುಬಡವರಿಗೆ ಹಸಿರು ಕಾರ್ಡ್ ಯೋಜನೆ, ದುರ್ಬಲರಿಗೆ ವಸತಿ ಯೋಜನೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ರಂಗದ ಕವಿ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಬಗೆಬಗೆಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದರು.

ಅವರ ಬದುಕಿನ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಭ್ರಮನಿರಸನಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ತತ್ವಬದ್ಧ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ನಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಅವರು ಅದರ ಅವನತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನೊಂದುಕೊಂಡರು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಚಿಂತಿಸಿ ಅವರ ಆರೋಗ್ಯ ದುರ್ಬಲವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಪ್ರಬಲ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ, ಅದಮ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ಕನಸಾಗಿ ಉಳಿದವು. ಅವರೇ ರೂಪಿಸಿದ ನಾಯಕತ್ವ ಅವರಿಗೆ ಮುಳುವಾಗಿ ತೋರಿದವು. ಇಂತಹ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಿಂದ ಹೆಗಡೆಯವರು ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಬೇಸರಪಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಅದೊಂದು ದುರಂತ ಕಾಲಘಟ್ಟವೇ ಸರಿ.

ಹೆಗಡೆಯವರು ಎಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೇರಿದರೂ ಅವರು ಕೌಟಂಬಿಕ ಆಡಳಿತಗಳನ್ನೂ ಎಂದೂ ಕಡೆಗಳಿಸಿದವರಲ್ಲ. ಅವರು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವಾಗಲೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಶಕುಂತಲಾರವರು ಅನುರೂಪರಾದ ಪತ್ನಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಜೀವನಾದರ್ಶಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ನಿಂತು ಅವರ ಏಳ್ಗೆಗೆ ಕಾರಣರಾದರು. ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತ್ಯಾದರಗಳಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಿತ್ರರ ಬಗೆಗೆ, ತಮ್ಮ ಸಖ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಳಗಿ ನಾಯಕರಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಅವರು ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಮೇರು ನಾಯಕನ ಸ್ಮರಣೆಯೇ ನಮಗಿಂದು ದಾರಿದೀಪವೆನ್ನುವಂತೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ, ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಬೆಳಕಾಗಿ ಹೋದರು.

ರಾಷ್ಟ್ರ ನಿರ್ಮಾಪಕ

ಡಾ|| ಎಂ. ಪಿ. ನಾಡಗೌಡ

ಪೂಜ್ಯ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ನೇಹಿತರು. ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಹಿರಿಯರಾದ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣಭಿವೃದ್ಧಿ, ಸಹಕಾರ ಮೊದಲಾದ ಖಾತೆಗಳ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ತಮ್ಮ ಜಾತ್ಯತೀತ ಧೋರಣೆಗೆ ಹಾಗೂ ಅಪಾರ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಂತೂ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಹತ್ತು ಹಲವು ಸಾರಿ ಹೊಗಳಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಕಿವಿಯಾರೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

1967 ರಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲ ಸಾರಿ ನೋಡಿದ್ದು ನನ್ನ ತಂದೆಯವರ ಜೊತೆ. ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದಾಗ ಈಗಿರುವ ಚೌಡಯ್ಯ ಮೆಮೋರಿಯಲ್ ಹಾಲ್ ಹತ್ತಿರ ಚಂದಪ್ಪ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಇದ್ದರು. ಅವರು ಹಣಕಾಸು ಖಾತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾಗ ಪ್ರಬಲ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದರು. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು, ಅವರ ನಂತರ ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಲ್ಲೇ ಹೆಗಡೆಯವರು ತುಂಬಾ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ರಾಜಕಾರಣಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಜನರೊಡನೆ ಕಲೆತು ಮಾತನಾಡುವುದು, ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕುವುದು, ತಮ್ಮ ಕೈಲಾಗುವ ಎಲ್ಲ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಅವರ ಸ್ವಭಾವ. ನಮ್ಮ ಕಡೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಮಂದೀನ ಕಟ್ಕೊಂಡು ಬದುಕುವುದು ಅವರ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿತ್ತು.

1958ರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿದ್ದರು. ಹೆಗಡೆಯವರು ವಿಧಾನಸಭೆಯಿಂದ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿದ್ದರು. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ನಾನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪ ನೋಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ನನಗೆ ಅದೊಂದು ಆಕರ್ಷಣೆಯ ತಾಣವಾಗಿತ್ತು. ಹೆಗಡೆಯವರು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿ, ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಲಹೆ, ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಯ ವಿರುದ್ಧದ ಅವರ ಟೀಕೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಚರ್ಚೆಗೆ ಗ್ರಾಸವಾಗಿತ್ತು.

ದೇವರಾಜ ಅರಸು ಅವರ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರಗತಿಪರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದ್ದು ನಿಜ. ಆದರೆ, ಅನಿಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಲೋಪದೋಷಗಳು ಇದ್ದವು ಆ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ಸರಿ ಮಾಡಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ರೂಪ ಕೊಟ್ಟವರು. ಅಂದಿನ

ವಿರೋಧಿ ನಾಯಕರಾದ ದೇವೆಗೌಡ ಹಾಗೂ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರೆಂದರೆ ಅತಿಯೋಕ್ತಿಯೇನಲ್ಲ. ಜನಪರ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಮುನ್ನಡೆಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಜಾಗೃತ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹೊಂದಿದ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳು ಕೂಡ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಬಲ್ಲವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಭೂಸುಧಾರಣೆ ಮಸೂದೆ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅನುಮೋದನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಹೆಗಡೆಯವರು ಕೊಟ್ಟ ಎಲ್ಲ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಅಂದಿನ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿದರು. ಬಸವಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಮಲ ಹೊರುವ ಪದ್ಧತಿ ನಿಷೇಧ ಮಸೂದೆ ತಂದಾಗ ಕೂಡ ಇದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಇಂಥ ಎಷ್ಟೋ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿಪರ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಹೆಗಡೆ ನೇತೃತ್ವದ ವಿರೋಧಪಕ್ಷ ಸಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬೆಂಬಲಕೊಟ್ಟಿತು.

1975ರಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಘೋಷಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮತಂದೆ ತೀವ್ರ ಅನಾರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಆಗ ಬಾಗಲಕೋಟೆಯಲ್ಲಿನ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ಅಗಮಿಸಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಗಂಟು ಮೂಟೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ, ನನ್ನನ್ನು ಜೈಲಿಗೆ ಹಾಕಬಹುದು ಎಂದರು. ಆಗ ಹೆಗಡೆಯವರು 'ನೀವು ಯಜಮಾನರು, ನೀವ್ಯಾಕೆ ಜೈಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು, ನಿಮ್ಮ ಪರವಾಗಿ ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ'. ಎಂದರು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದರೆ ಅವರು ಅರೆಸ್ಟ್ ಅಗಿ ಜೈಲಿಗೆ ಹೋದರು.

ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಬೆಳಗಾವಿಯ ಹಿಂಡಲಗಾ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆಗ ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಹೌಸ್ ಸರ್ಜನ್ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯಾನ್‌ನಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂದು ಬಂದು ನಮ್ಮ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ತಪಾಸಣೆ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ನಾನು ಹೆಗಡೆಯವರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ, ಅವರನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಪುನಃ ವ್ಯಾನ್ ಹತ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗಲೂ ಹೆಗಡೆಯವರದು ಅದೇ ಸ್ನೇಹ, ಅದೇ ವಿಶ್ವಾಸ.

1983ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸೇತರ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಹೆಗಡೆಯವರು ಆಯ್ಕೆಯಾದರು. ಯಾರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ, ಸಂವಾದ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಕಾಶೀಬಾಯಿ ಪಿ. ನಾಡಗೌಡ ಅವರು ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರಿಗೆ ದೂರವಾಣಿ ಮಾಡಿ, ನೀವು ಯಾಕೆ ಮೀನಾಮೇಷ ಎಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಿ. ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಮಾಡಿ, ಅವರು ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದರು. ಆಮೇಲೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದುದು ಬೇರೆ ಮಾತು.

ನಾನು ಇಲಕಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದೆ. ನನಗೆ ಆರು ತಿಂಗಳು ಮೊದಲೇ ನೀವು ಬಾಗಲಕೋಟೆಯಿಂದ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದು ಸಂದೇಶ ಬಂತು. ಹೆಗಡೆಯವರು ಆಗ ಅದನ್ನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ವಿಷಯ ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಬಂತು.

1984ರಲ್ಲಿ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ನಿಧನದಿಂದಾಗಿ ತುರ್ತಾಗಿ ಬಂದ ಲೋಕಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಜನತಾಪಕ್ಷದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಾಗಲಕೋಟೆಯಿಂದ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿದೆ. ಮೂಲತಃ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಭದ್ರಕೋಟೆ. ಆ ತನಕ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು 1 ಲಕ್ಷ 20 ಸಾವಿರ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಮತದಿಂದ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೋತೆ. ಆದರೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ನನ್ನನ್ನು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರು ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅವರ ಆಸೆಯಾಗಿತ್ತು. 1986ರಲ್ಲಿ ಪದವೀಧರ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲು ನನಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಕರೆತಂದರು. ಈತನಕ ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇದೆ. ಅದೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಹೆಗಡೆಯವರು ಕೇವಲ ರಾಜಕಾರಣಿಯೆಂದರೆ ಅಥವಾ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಎಂದರೆ ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ಪಕ್ಷದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರೊಬ್ಬ ಪ್ರಗತಿಯ ಸಮಗ್ರ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಕಲ್ಪನೆಯುಳ್ಳ ರಾಷ್ಟ್ರ ನಿರ್ಮಾಪಕರು. ಅವರು ಅರ್ಥ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದಾಗ, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ, ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗದ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದಾಗ, ಕೇಂದ್ರ ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಾಡಿದ ನೂರಾರು ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಹೆಗಡೆಯವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಇರುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಅವರ ರಾಜಕೀಯ ಆದರ್ಶ ತತ್ವಪ್ರೇರಿತವಾದುದು. ಅವರೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಅದು 'ಮೌಲ್ಯಧಾರಿತ ರಾಜಕಾರಣ'. ಆ ಮೌಲ್ಯಧಾರಿತ ರಾಜಕಾರಣವೇ ಹೆಗಡೆಯವರು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ.

ಹೆಗಡೆಯವರು ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಅವರ ರಾಜಕೀಯ ತತ್ವ, ಆದರ್ಶಗಳು, ದೂರದರ್ಶಿತ್ವ ಮತ್ತು ಅಪಾರವಾದ ಜನಪ್ರೀತಿ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಇವೆ. ಇವುಗಳೇ ಜನತೆಯನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಅಚಲ ವಿಶ್ವಾಸ.

ಹೆಗಡೆಯವರ ನೂರಾರು ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಂದ ಆ ನಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಆದುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ರೈತರಿಗೆ ಸುಲಭ ದರದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಮತ್ತು ಸಾಲದ ಮೇಲಿನ ಬಡ್ಡಿ ಮನ್ನಾ, 18 ನೇ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಮತದಾನ, ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ, ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಶೇಕಡ 33 ರಷ್ಟು ಮೀಸಲಾತಿ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ವೇತನ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಪುನರ್ ವಿಂಗಡಣೆಗೆ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಟಿ.ಎಂ. ಹುಂಡೇಕಾರ್ ಹಾಗೂ ಗದ್ದೀಗೌಡರ್ ಸಮಿತಿ ರಚನೆ, 2 ರೂಪಾಯಿಗೆ ಒಂದು ಕೆ.ಜಿ. ಅಕ್ಕಿ, ಹಸಿರು ವಲಯ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಸಮಗ್ರ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಸೂದೆ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಹೀಗೆ ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗಬಹುದು.

ಇಂದು ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪೆಡಂಬೂತ ಪ್ರವೇಶಿಸದ ಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ದುಡಿಯುವ ಕೈಗಳಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಾನವಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಿದೆಯೆಂದು ಇರುವ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ರದ್ದು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಖಾಸಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಇದು ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಆದರೆ, ಖಾಸಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದು ಯಾವುದೇ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನಾಗಲೀ ನೌಕರರನ್ನಾಗಲೀ ಕೆಲಸದಿಂದ ತೆಗೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಗಡೆಯವರ ಸರ್ಕಾರ ತಂದ 1983 ರ ಸಮಗ್ರ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಸೂದೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಸೂದೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಇಂದು ಲಕ್ಷಂತರ ಶಿಕ್ಷಕರು ಸೇವಾಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ನಂಬಿಕೆ. ಆ ತನಕ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಕೇವಲ ಹೈಕಮಾಂಡ್‌ಗಳ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ, ಹೆಗಡೆಯವರು ಆ ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಜನತೆಗೆ ರವಾನಿಸಿದರು. ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಮಾತು ನನಗೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ; ಜನರ ಬಳಿ ನಿಂತಿರುವವನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಬೇಕು. ಇಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರು ಅಥವಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು, ಹಿಂದುಳಿದವರು, ದಲಿತರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಲು ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿಸಲು ದುಡಿದವರು ದೇವರಾಜ ಅರಸು ಹಾಗೂ ಹೆಗಡೆಯವರು ಎಂದರೆ ತಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಹೆಗಡೆಯವರು ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗರು. 1994ರಲ್ಲಿ ನಾನು ಜನತಾಪಕ್ಷದ ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದೆ. ಆಗ ಸಿ. ಎಂ. ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಅವರು ಪಕ್ಷದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಹೆಗಡೆಯವರು ಪಕ್ಷದ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಬಂದರೆ ಎದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ, ಸೀಟಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೇ ಅವರ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ನಡವಳಿಕೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಆತನು ಹೊಂದಿರುವ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅವರದು. ಎಂದೂ ಅದಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ಬಾರದಂತೆ ಅವರು ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಉಂಟು.

ಹೆಗಡೆಯವರು ಸತ್ಯವನ್ನು ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ ಹೇಳುವಂಥವರು. ಅವಸರವಸರವಾಗಿ ವಿ.ಪಿ. ಸಿಂಗ್ ಮಂಡಲ್ ಕಮೀಷನ್ನನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಾಗ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ, ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುತ್ವ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. 1994ರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಪಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲ ಉಂಟುಮಾಡಿದಾಗ ಕಠೋರವಾದ ಮಾತನಾಡಿ ದ್ವೇಷ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. 1999ರಲ್ಲಿ ಎನ್.ಡಿ.ಎ. ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಿಲ್ಲ ಎಂದಾಗ ಮತ್ತೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಇಂಥ ಅನೇಕ ಘಟನೆಗಳ ನಡುವೆ ಕೂಡ ಹೆಗಡೆಯವರು ತಮ್ಮ ಜನಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಲೋಕಶಕ್ತಿಯಂತಹ ಹೊಸ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಜನತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಹೊಂದಿದ್ದ ಅಪಾರವಾದ ಜನ ಪ್ರೀತಿ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನ ಹೇಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಜನನಾಯಕರು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು' ಎಂದು ಹೆಗಡೆಯವರು ಸದಾ ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಂತೆಯೇ ಅವರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೇ ಹೆಗಡೆಯವರ ಯಶಸ್ಸಿನ ಗುಟ್ಟು.

ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಗೆ ಚೈತನ್ಯ ತುಂಬಿದವರು

ಬಿಂ. ನಾ. ಗರುಡಾಚಾರ್

ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರಂತಹ ಮಹಾನಾಯಕರು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದಾಗ ಸುಮಾರು 3 ವರ್ಷ 7 ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನುರಿತ ಆಡಳಿತಗಾರರು, ಚಿಂತಕರು, ನ್ಯಾಯವಾದಿಗಳು ಹಾಗೂ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸದಾ ಜಾಗೃತರಾಗಿರುವ ಹೆಗಡೆಯವರು, ಕರ್ನಾಟಕ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನೇ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

10.1.1983ರಂದು ಹೆಗಡೆಯವರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಗೃಹಖಾತೆ ಹೆಗಡೆಯವರ ಬಳಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಫೆಬ್ರವರಿ ಎರಡನೇ ವಾರದಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಾರಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ಕೌಲ್ ಬಜಾರ್ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಪೇದೆಯೊಬ್ಬ ಮಹಿಳೆಯೊಬ್ಬಳ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾಚಾರ ನಡೆಸಿದ ಘಟನೆ ವರದಿಯಾಯಿತು. ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬಳ್ಳಾರಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಾಕೃತ್ಯ ನಡೆಯಿತು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು. ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗೆ ಬಹಳ ಹಾನಿ ಆಯಿತು. ಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ಸರ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಪೊಲೀಸರ ವಿರುದ್ಧ, ತೀವ್ರವಾಗಿ ಟೀಕೆ ಮಾಡಿ ಬರೆದವು. ಕೇವಲ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಇದರಿಂದ ಬಹಳ ಬೇಜಾರಾಯಿತು. ಹೆಗಡೆಯವರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಹಿರಿಯ ಸಚಿವರು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಾರಿ ನಗರಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿದರು. ಜನರಿಗೆ, ಅತ್ಯುಗ್ರ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆಂದು ಭರವಸೆ ನೀಡಿ ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿದರು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇನ್ನೂ ಹತೋಟಿಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ, ಬಿಜಾಪುರದ ಗಂಜ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಭಾರಿ ಬೆಂಕಿ ಅನಾಹುತವಾಗಿ ಕೋಟ್ಯಾಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ವರದಿ ಬಂದಿತು. ಅಲ್ಲಿಗೂ ಸಹ ಹೆಗಡೆಯವರು ಮತ್ತು ಅವರ ಹಿರಿಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿ ಜನರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ವಾಪಸ್ಸಾದರು. ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಬೇಹುಗಾರಿಕೆಯು ವೈಫಲ್ಯವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಇಲಾಖೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಐ.ಜಿ.ಪಿ. (ಆಡಳಿತ) ಎಂಬ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಫೆಬ್ರವರಿ ಕೊನೆಯ ವಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆ ಗೃಹ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು ನನಗೆ ಟೆಲಿಫೋನ್ ಮಾಡಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರ ಮನೆಗೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬರಲು ಹೇಳಿದರು. ತಕ್ಷಣವೇ ಅವರ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರು

ಮತ್ತು ಗೃಹ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು ಇದ್ದರು. ಹೆಗಡೆಯವರು ನನಗೆ "ನಿಮ್ಮನ್ನು 30 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ. ಹೊಸ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕುಸಿದಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮಹಾನಿರ್ದೇಶಕರ ಹುದ್ದೆಗೆ ಬಡ್ತಿ ನೀಡುತ್ತೇವೆ. ಆಜ್ಞೆ ಬಂದ ನಂತರ ಅಧಿಕಾರಿ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು, ಸಾರ್ವಜನಿಕರಲ್ಲಿ ಈ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಭದ್ರಗೊಳಿಸಿ, ಇಲಾಖೆಗೆ ಏನೇನು ಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಗೃಹ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯವರು ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳೊಡನೆ ಉತ್ತಮ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. 'ಉತ್ತಮವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯದ ಕಾನೂನು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದಾದ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯದ ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೆಗಡೆಯವರು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ 'ಲಾಕಪ್ ಸಾವುಗಳು, ಠಾಣೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡುವ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆಗಳು, ಸಾವುಗಳು, ಮಹಿಳಾ ಕೈದಿಗಳ ಮೇಲಣ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳು ತತ್‌ಕ್ಷಣವೇ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಠಾಣೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸದಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಸಂಪೂರ್ಣ ತೊಡೆದುಹಾಕದಿದ್ದರೆ ರಾಜ್ಯಾಂಗ, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಶಿಸ್ತುಬದ್ಧ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ಪೊಲೀಸ್ ಪಡೆ ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಆಸ್ತಿ ಇದ್ದಂತೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪೊಲೀಸರು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಭಯ ಉಂಟುಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಜವಾದ ಸ್ನೇಹಿತರಂತೆ, ರಕ್ಷಕರಂತೆ ಇರಬೇಕು. ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಲಯದ ತೀರ್ಪಿನ (KISHORE SINGH V STATE OF RAJASTHAN-AIR 1982 SC 625) ಒಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು. ಅದು ಈ ರೀತಿ ಇತ್ತು. "Nothing is more cowardly and unconscionable than a person in police custody being beaten up and nothing inflicts a deeper wound on our Constitutional rights".

ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಇಲಾಖೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾದ ವರ್ಗಾವರ್ಗಿ, ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ, ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಹೆಚ್ಚಳ, ಹೆಚ್ಚು ಪೊಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್, ಸರ್ಕಲ್ ಆಫೀಸ್ ಮತ್ತು ಸಬ್‌ಡಿವಿಜನ್‌ಗಳು, ವಾಹನಗಳು, ನೌಕರರಿಗೆ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮನವಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಹೆಗಡೆಯವರು ಇವೆಲ್ಲದರ ಬಗ್ಗೆ ಇಲಾಖಾ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಿಂದ ವರದಿ ತರಿಸಿ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಸರ್ಕಾರದ ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

ಸರ್ಕಾರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕ್ರಮ:

ಇಲಾಖೆಯ ಆಧುನೀಕರಣ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಪೊಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್ನುಗಳಿಗೆ ವಾಹನಗಳ ಮಂಜೂರಿ, ಟೆಲಿಪ್ರಿಂಟರ್ ಸಂಪರ್ಕ, ಡಿ.ಜಿ.ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಸಜ್ಜಿತ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕೊಠಡಿ, ಆಧುನಿಕ ಸಭಾಂಗಣ, ವೈಲೆಸ್ ಉಪಕರಣಗಳು ಇದೆಲ್ಲಾ ಲಭ್ಯವಾದವು.

ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪುನರ್ಘಟನೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹೊಸ ಪೊಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್ನುಗಳು, ಸರ್ಕಲ್ಲುಗಳು, ಸಂಚಾರಿದಳಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವೆಂದರೆ :-

-ಸಬ್‌ಡಿವಿಜನ್‌ಗಳು : ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮಾಂತರ, ದಾಂಡೇಲಿ, ದೊಡ್ಡಬಳ್ಳಾಪುರ ಇತ್ಯಾದಿ.

- ಸರ್ಕಲ್ಲುಗಳು : ಹೊನ್ನಾಳಿ, ಹಿರೇಕೆರೂರು, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ದಕ್ಷಿಣ, ಹಾನಗಲ್, ಭಟ್ಕಳ, ಮೇಟಗಳ್ಳಿ, ಟಿ. ನರಸೀಪುರ, ಗುಂಡ್ಲುಪೇಟೆ, ತುರುವೇಕೆರೆ, ಮಾಲೂರು, ಮಂಗಳೂರು ದಕ್ಷಿಣ, ರಾಮನಗರ, ಕೃಷ್ಣರಾಜಪೇಟೆ, ಬಳ್ಳಾರಿ ಗ್ರಾಮಾಂತರ, ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ, ಹೊಸದುರ್ಗ, ಚಿತ್ತಾಪುರ ಇತ್ಯಾದಿ.

- ಅನೇಕ ಸ್ಟೇಷನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವೆಂದರೆ : ಗಂಡಸಿ, ವಾಡಿ, ಮುಧೋಳ (ಬೀದರ್), ಕೇಶವಾಪುರ, ಬೆಂಡಗೇರಿ, ದಾಂಡೇಲಿ ಗ್ರಾಮಾಂತರ, ತಾವರೆಕೆರೆ, ಗಲ್‌ಪೇಟೆ, ಮಲ್ಲೆ, ಅತ್ತಿಬೆಲೆ, ಗಿರಿನಗರ, ಆಡುಗೋಡಿ, ಗಾಂಧಿನಗರ, ಉದ್ಯಾಮಬಾಗ್, ಹರಿಹರಪುರ, ಬಾಳೇಹೊನ್ನೂರು, ಶಾಸಕರ ಭವನ, ವಿಕ್ಟೋರಿಯ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

- ಕೆ.ಎಸ್.ಆರ್.ಪಿ.ಗೆ 4ನೇ ಬೆಟಾಲಿಯನ್ ಮಂಜೂರಿ ಆಯಿತು.

- ಪ್ರತಿ ಡಿ.ಐ.ಜಿ.ವಲಯಕ್ಕೆ ಹೆದ್ದಾರಿ ಗಸ್ತಿನಪಡೆ ಮಂಜೂರಿ ಅಯಿತು.

- ಕೊಡಗು ಕೇರಳದ ಗಡಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಗಡಿಗಳ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ವಸ್ತುಗಳ ಕಳ್ಳಸಾಗಣಿಕೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಒಂದು ವಿಶೇಷದಳದ ಸ್ಥಾಪನೆ ಆಯಿತು.

- ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಹೊಸ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಮಂಜೂರಿ ದೊರೆಯಿತು.

- ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ವೈರ್‌ಲೆಸ್ ಕಚೇರಿ (ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ರಸ್ತೆ), ಮಡಿವಾಳದಲ್ಲಿರುವ ವಿಧಿವಿಜ್ಞಾನದ ಕಾರ್ಯಾಲಯದ ಕಟ್ಟಡ, ರಿಚ್ಮಂಡ್ ರಸ್ತೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವಾಸದ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಅನೇಕ ಭವ್ಯ ಭವನಗಳು ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಗೆ ಹೆಗಡೆ ಸರ್ಕಾರದ ಕೊಡುಗೆಗಳು.

ವರ್ಗಾವರ್ಗಿ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ನನಗೂ ಗೃಹಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಿಗೂ ಒಂದು ಕಿವಿಮಾತು ಹೇಳಿದರು. ಅವರು ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಹುದ್ದೆಗಳು ಹಾಗೂ ನಾನ್ ಎಕ್ಸಿಕ್ಯೂಟಿವ್ ಹುದ್ದೆಗಳು ಎಂಬ ವಿಭಾಗವಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತೃಪ್ತಿ ಏಕೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂದರೆ, ಕೆಲವೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಎಕ್ಸಿಕ್ಯೂಟಿವ್ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಉಳಿದವರಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಲ್ಲದೆ ಕೆಲವೇ ಜಾತಿಗಳವರಿಗೇ ಇದು ಲಭ್ಯ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಸಹಾ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಎಲ್ಲಾ ತರಹದ ಹುದ್ದೆಗಳೂ ಲಭ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಯಾರ ಒತ್ತಡಕ್ಕೂ ಮಣಿಯಬೇಡಿ. ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ತನ್ನಿ. ಆದರೆ ನೀವು ಇಲಾಖೆಯ ಉಪಯೋಗಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವರ್ಗಾವರ್ಗಿ ಮಾಡಿ. ಕನಿಷ್ಟ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿ 2-3 ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಒಂದು ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಈ ನೀತಿಯ ಅನುಸರಣೆಯಿಂದ, ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅತೃಪ್ತಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು.

ಹೆಗಡೆಯವರ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೆಂದರೆ, ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡದ ಬಳಕೆ. ನನಗೆ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನವಿರಬೆಕು ಹಾಗೂ ಇದು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು ಎಂದು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲಸ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ 90ರಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಪಾಟೀಲ್ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರು ನಮ್ಮ ಕಚೇರಿಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ, ಕನ್ನಡದ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಸುಚೀಸಿ, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರ ಗಮನಕ್ಕೂ ತಂದರು.

1984ರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಹೆಗಡೆಯವರು ತಮ್ಮ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ತಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚಗೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಆಗ ಅವರು ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಿತವಚನ ನೀಡಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯಗಳೆಂದರೆ:-

1. ಪೊಲೀಸ್-ಪ್ರಜೆಗಳ ನಡುವಣ ಸಂಪರ್ಕ :

ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಯೇ ನೆಮಕಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಸ್ಟೇಷನ್ನುಗಳಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಬಂದಾಗ ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಅವರು ಯಾವುದೇ ಭಯವಿಲ್ಲದೆ ಠಾಣೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕು. ಪೊಲೀಸರು ಎಂತಹದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಮತಬೇಧ ಎಣಿಸದೆ ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಮಾಡಬೇಕು. ಜಾತ್ಯತೀತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ತರಬೇತಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಬೇಕು. ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

2. ಪೊಲೀಸ್-ಪತ್ರಕರ್ತರ ನಡುವಣ ಸಂಪರ್ಕ :

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಪತ್ರಕರ್ತರಿಗೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವೂ ಇದೆ. ಪೊಲೀಸರು ನಡೆದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಖಂಡಿತ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಬೇಕು. ಅವರು ಟೆಲಿಫೋನ್ ಮಾಡಿದರೆ, ಅಧಿಕಾರಿಯೇ ಫೋನೆತ್ತಿ ಮಾತನಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಪಿ.ಎ. ಎಂಬುವನು ಪೂಜಾರಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ನಿಮಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ಬರುತ್ತದೆ.

3. ಸಾಮಾನ್ಯ ನಡವಳಿಕೆ :

ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ಇರಬೇಕು. ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಇರಬೇಕು ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಳ್ಳುವ ಅಭ್ಯಾಸ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿ ''ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜಘಾತುಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲೇಬೇಕು. ರೌಡಿ ಹಾವಳಿ ತಪ್ಪಬೇಕು. ತಾವು ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬೆಂಬಲ ಪಡೆದವರೆಂದು ಕೆಲವರು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ತಿರುಗುತ್ತಾ ಜನರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಠಾಣಾಮಟ್ಟದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಇದನ್ನು ನಂಬಿ ಅಂತಹ ರೌಡಿಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ದುಷ್ಕರ್ಮಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಕಠಿಣಕ್ರಮವನ್ನು ಮುಲಾಜಿಲ್ಲದೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪೊಲೀಸರು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಸವಾಲಾಗಿದ'' ಎಂದರು.

ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಸೂಕ್ತ ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಅನೇಕ ರೌಡಿಗಳು ಸಿಕಿಬಿದ್ದು ಕೇಸುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಒಂದೆರಡು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಒಬ್ಬ ರೌಡಿ ಅನೇಕ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಹಾಗೂ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರದಲ್ಲೂ ಬಹಳ ಉಪಟಳ ನಡೆಸಿದ್ದ, ನೂರಾರು ಕೇಸುಗಳು ಅವನ ಮೇಲಿದ್ದವು. ಆದರೂ ಅವನು ಪೊಲೀಸರ ಕೈಗೆ ಸಿಗದೆ ಓಡಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದ. ನಗರದ ಪೊಲೀಸರು ಅವನ ಹಾಗೂ ಆ ತಂಡದವರ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದರು. ಅವನ ದಸ್ತಗಿರಿಯ ದಿನಗಳು ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಭಾವಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹತ್ತಿರ ಆತ ಬಂದು ತನ್ನನ್ನು ಪೊಲೀಸರು ಹೊಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಶರಣಾಗತನಾಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಅವರು ನನಗೆ ಫೋನಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ಆತನನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನನ್ನ ಕಚೇರಿಗೆ ಕಳಿಸಿ, ನಾನು ಆತನ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರ ಏನು ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆ ಆ ರೀತಿ ಮಾಡಲು ಹಾಗೂ ಅವನಿಗೆ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡಿದೆ. ಆತ ನನ್ನ ಕಚೇರಿಗೆ ಬಂದ ತಕ್ಷಣ ಕಮೀಶನರಿಗೆ ಫೋನ್ ಮಾಡಿ, ರೌಡಿ ನನ್ನ ಮುಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನದು ಒಂದು ಕೋರಿಕೆ, ಹೊಡಿಯಬೇಡಿ ಎಂದು. ನೀವು ಯಾರಾದರೂ ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಕಳಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಎಂದೆ. ಅವರು ಒಬ್ಬ ಡಿ.ಸಿ.ಪಿ.ಯನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಮುಂದೆ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಈ ವಾರ್ತೆ ರೌಡಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹರಡಿ ಅನೇಕರು ಪೊಲೀಸರ ಮುಂದೆ ಹಾಜರಾದರು. ಅನೇಕ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಈ ರೀತಿಯ ಕ್ರಮ ಜರುಗಿ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು.

ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕರಣವೆಂದರೆ, ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಘಟಕದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅನೇಕರನ್ನು ರೌಡಿಗಳೆ ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟು ದಸ್ತಗಿರಿ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಯಾವುದೋ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನ್ನು, ಅಲ್ಲಿಯ ಮುಖಂಡರಿಗೆ ಬೇಜಾರು. ಹೆಗಡೆಯವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದರು. ನಾನು ದೆಹಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅವರು ಆ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಅವನು ನಿರಪರಾಧಿಯಾದ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ ಎಂದರು. ಆ ಅಧಿಕಾರಿ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಆ ಮನುಷ್ಯ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ರೌಡಿ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ದಾಖಲೆಗಳಿತ್ತಿ ಅವನನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು ಎಂದ. ಹಾಗಾದರೆ ನೀವು ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರ ಮುಂದೆ ಹಾಜರ್ಪಡಿಸಿದಾಗ ಪೊಲೀಸರ ಬಳಿ ಯಾವ ದಾಖಲೆಗಳೂ ಇರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಅವರು ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ಛೀಮಾರಿ ಹಾಕಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದರು. ಆತ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರಿಗೆ ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ. ನಾನು ದೆಹಲಿಯಿಂದ ವಾಪಸ್ಸಾದ ಮೇಲೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ಆ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಹೋದೆವು. ಆ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡಿದಿರಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಜ್ಞಾಶೂನ್ಯತೆಯ ಜಾಯಮಾನವನ್ನು ಪೊಲೀಸರು ಬಿಡಬೇಕು. ರೌಡಿ ಎಂಬ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿ ನಿರಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ದಸ್ತಗಿರಿ ಮಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಬಿಡಿ ಎಂದು ಛೀಮಾರಿ ಹಾಕಿ ಕಳಿಸಿದರು.

ರೌಡಿಗಳ ದಮನ ಪೊಲೀಸರ ಕರ್ತವ್ಯ. ಆದರೆ ಆ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯವರನ್ನೂ ಹಿಂಸಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಗಡೆಯವರು ಸಹಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬೇರು ಮಟ್ಟದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವ ಹೆಗಡೆಯವರು ಪೋಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದದ್ದು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿತ್ತು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪೊಲೀಸ್ ಅಕಾಡೆಮಿಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದ ಐ.ಪಿ.ಎಸ್. ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೆ ಮಾಡಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದ್ದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವೇ ಕಾರಣ.

ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯರು

ಸಿ.ಕೆ. ಜಾಫರ್ ಷರೀಫ್

ದೊಡ್ಮನೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರ ಎಪ್ಪತ್ತೈದರ ಹುಟ್ಟುಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಅರಮನೆಯ ಅವರಣದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ನಾನೂ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದೆ. ಅದೊಂದು ಅದ್ಭುತ ಸಮಾರಂಭ. ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಗಡೆ ಅವರನ್ನು ಅವರ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು, ಶಿಷ್ಯರು ಹಾಗೂ ಹಿರಿಯರು ಅಭಿನಂದಿಸಿದ ಅಪೂರ್ವ ರಸಘಳಿಗೆಯದು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮಹಾಸಂಸ್ಥೆಯ ಕಣ್ಣಳತೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನ ಆರಂಭಿಸಿದ ಹೆಗಡೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಉನ್ನತ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹೆಗಡೆ ಅವರ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಮರೆಯುವ ಪ್ರಮುಖ ಸದ್ಗುಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರಲ್ಲಿದೆ. ಅದೇ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಹಗಲಿರುಳು ದುಡಿಯುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣ. ಇದೇ ಅಂದು ನಾನು ಹೆಗಡೆ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ವಿಷಯ. ಹೆಗಡೆ ಅವರು ಬುದ್ಧಿವಂತರು. ರಾಜಕೀಯ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಹಿಂದಿ, ಉರ್ದು, ಕನ್ನಡ ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲ ಮೇಧಾವಿಗಳು. ಇವೆಲ್ಲದರ ಜೊತೆ ಶ್ರಮವೆನ್ನದೆ ದುಡಿಯುವ ಹೆಗಡೆ ಅವರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣ ನನ್ನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದೆ. ಆ ಗುಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಅವರು ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯರು. ಸುಂದರವಾದ ವಾಹನಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಂತೆ, ಬುದ್ಧಿವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ದುಡಿಮೆ ಎನ್ನುವುದು. ನಿಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಜನಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದುಡಿಯಲೇಬೇಕು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸ ಇತರ ಎಲ್ಲ ನಾಯಕರಿಗಿಂತ ಪೂಜ್ಯ ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು ಈ ಅಂಶದಿಂದಲೇ ಎನ್ನಬಹುದು. ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿ ತಾವು ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದು-ಚಿಕ್ಕದು ಎಂಬ ಭೇದ ಮಾಡದೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸಮಾನ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಗಾಂಧೀಜಿಗಳಿಸಿದ ಯಶಸ್ಸು ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಗಾಂಧೀಜಿ ಗಳಿಸಿದ ಆ ಯಶಸ್ಸು ಭಾರತೀಯರ ದಿಗ್ವಿಜಯವಾಗಿತ್ತು. ಹಳೆಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯನ್ನೇ ಆದರ್ಶವನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು.

1956ರ ನವೆಂಬರ್ 1ರಂದು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಏಕೀಕರಣವಾದ ಸುದಿನ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಏಕೀಕರಣದ ರೂವಾರಿ ಸಿದ್ದವನಹಳ್ಳಿ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ

ವರ್ಣರಂಜಿತ ಸಮಾರಂಭ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿತ್ತು. ಶರ್ವಾನಿ ಹಾಗೂ ಗಾಂಧಿ ಟೋಪಿ ಧರಿಸಿದ್ದ ಸ್ಪುರದ್ರೂಪಿ, ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಯುವಕನೊಬ್ಬ ಎಲ್ಲರ ಗಮನ ಸೆಳೆದಿದ್ದ. ಆಮೇಲೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು ಆತ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ದೊಡ್ಮನೆ ಮನೆತನದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಎಂದು. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಪೂಜ್ಯ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಎಡ-ಬಲವಿದ್ದಂತೆ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೇವಾದಳ ಹಾಗೂ ಯುವ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರೇ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಕರ್ಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರ ಜೊತೆ ಆತ್ಮೀಯಾವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಬಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ನಗುಮುಖದಿಂದ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಗಡೆ ಕಂಡ ನನಗೆ ಇವರಿಗೆ ಉಜ್ವಲ ಭವಿಷ್ಯವಿದೆ ಎನಿಸಿತು.

ನೀರಿಕ್ಷೆಯಂತೆ ಶಿರಸಿ ವಿಧಾನಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಶಾಸಕಾರಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾದರು. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಯೋಜನಾಖಾತೆ ಉಪಮಂತ್ರಿಯಾದರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದ ತಾರುಣ್ಯ ಕಾಲದವರು. ಸಮರ್ಪಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಗುರುತರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರು ಹೆಗಡೆ ಅವರಿಗೆ ವಹಿಸಿದ್ದರು.

ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಂತರಿಕ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಪದವಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿ.ಡಿ.ಜತ್ತಿ 1958ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದರು. ಸಹಜವಾಗಿ ಹೆಗಡೆ ಸಹ ಅಧಿಕಾರ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಆಗ ಅವರನ್ನು ಪಕ್ಷದ ಪ್ರಧಾನಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ ನೇಮಕಮಾಡಲಾಯಿತು. ಆ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಐದಾರು ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾದರು. ಹೆಚ್.ಕೆ. ವೀರಣ್ಣಗೌಡ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ, ಕೆ.ವಿ. ಶಂಕರಗೌಡ, ಆರ್. ಬಿ. ದುಬೆ, ಮಹಮ್ಮದ್ ಅಲಿ ಹೀಗೆ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರೆಲ್ಲರ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹೆಗಡೆ ಅವರೊಬ್ಬರೇ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸತೊಡಗಿದರು. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರ ನಂತರ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾದ ವೀರೇಂದ್ರಪಾಟೀಲರು ಆಗ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸದಾಕಾಲ ಅವರ ಗಂಬೀರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಜನ ಅವರ ಬಳಿ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂಬೈ ಕರ್ನಾಟಕ, ಹೈದ್ರಾಬದ್ ಕರ್ನಾಟಕ, ಕರಾವಳಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಹಾಗೂ ಹಳೇ ಮೈಸೂರಿನ ಎಲ್ಲ ಶಾಸಕರು ಹಾಗೂ ಪಕ್ಷದ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಹೆಗಡೆ ಅವರನ್ನೇ ನೋಡಿ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆ ಹೊತ್ತ ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ, ರೂಪಿಸಿದ ಯೋಜನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದೇ ಆಗಿತ್ತು. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಹೆಗಡೆ ಅವರದು ಅಸಾಧ್ಯ ನಿಷ್ಠೆ. ಆದರೆ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರಿಗೂ ಹೆಗಡೆ ಅವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಕಡು ಮೋಹ. ಬೇರೆ ಯಾರೇ ಹೇಳಿರಲಿ ಹೆಗಡೆ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರೆ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರಿಗೆ ಮುಗಿದೇ

ಹೋಯ್ತು. ಆ ವಿಚಾರ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ಸತ್ಯ ಎಂದು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಬುಡದಿಂದ ಸಂಘಟಿಸಿದ್ದರು. ಆಗ ನಡೆದ ಪಕ್ಷದ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರ ಗುಂಪು ಮೇಲುಗೈ ಪಡೆಯಿತು. ಹಚ್.ಕೆ. ವೀರಣ್ಣಗೌಡ ಅವರು ಪ್ರದೇಶ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಮಿತಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು. ಹೈಕಮಾಂಡ್ ಆದೇಶದಂತೆ ಈ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಜತ್ತಿ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹೆಗಡೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಜತ್ತಿ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಸಚಿವರಾಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಮಹಮದ್ ಅಲಿ ಹಾಗೂ ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರು ಸಚಿವ ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದರು.

1967ರಲ್ಲಿ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಹಾಗೂ ಪಂಚಾಯತ್‌ರಾಜ್ ಸಚಿವರಾದರು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ತಮ್ಮ ನಾಯಕನಿಗಾಗಿ ಕಾದಿದ್ದರು. ಇದು ಅವರಿಗೆ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರ ಮೇಲೆರುವ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ನಾಯಕರಿದ್ದರೆಂದರೆ. ಡಿ.ಪಿ. ಕರಮರಕರ್, ಅಣ್ಣಾರಾವ್ ಗಣಮುಖಿ, ಟೇಕೂರು ಸುಬ್ರಮಣ್ಯ, ಆರ್. ಆರ್. ದಿವಾಕರ್, ಕೆ.ಸಿ. ರೆಡ್ಡಿ, ಕೆಂಗಲ್ ಹನುಮಂತಯ್ಯ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಪಾಟೀಲ, ಗುದ್ದಪ್ಪ ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ-ಹೀಗೆ ನಾಯಕ ಶಿರೋಮಣಿಗಳೇ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಹವ್ಯಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಆ ಕಾಲದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರ ವಿಶ್ವಾಸ ಗಳಿಸಿ ಅವರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರುವುದೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾತಲ್ಲ. ಅಧಿಕಾರದ ಲಾಲಸೆಗೆ ಒಳಗಾಗದ ಹೆಗಡೆ ಗುಣ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ವೀರಶೈವ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಹಿಡಿಸಿತು. ಈ ಗುಣವೇ ಅವರನ್ನು ಈ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರಶ್ನಾತೀತ ನಾಯಕರನ್ನಾಗಿಸಿತು. ಇಂದಿಗೂ ಹೆಗಡೆ ರಾಜ್ಯದ ವೀರಶೈವ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

1962 ರಿಂದ 1970ರವರೆಗೆ ಹೆಗಡೆ ಸಹಕಾರ, ಪಂಚಯತ್‌ರಾಜ್, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಯುವಜನ ಸೇವಾ ವಾರ್ತೆ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥಖಾತೆಯನ್ನು ಕೂಡ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದರು. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ 1968ರಲ್ಲೇ ಹೆಗಡೆ ಅವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರು ರೂಪಿಸಿದ ಅನೇಕ ನೀರಾವರಿ ಹಾಗೂ ಬೃಹತ್ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಯೋಜನೆಗಳ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆ ಅವರಿರುವುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನ ಹೇಗೆ ರೂಪಿಸಬೇಕು, ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಹೆಗಡೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರು ಹೆಗಡೆ ಅವರ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊರಿಸಿ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಚಾರಗಳತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಹೆಗಡೆ ಅವರಿಗೆ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಯತ್ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರಿಕರಣ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಿಷಯಗಳು. 1964ರಲ್ಲಿ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಪಂಚಯತ್‌ರಾಜ್ ಕಾನೂನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಎಸ್.ಕೆ.ಡೇ ಅವರೊಡನೆ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಸ್ನೇಹ ಸಂಬಂಧ. ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರವಂತರೊಡನೆ ಹೆಗಡೆ ಅವರ ವೈಚಾರಿಕ ಸಂಬಂಧ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಹೆಗಡೆ ಜೊತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮುಖ್ಯ ಗುಣ ಜಾತ್ಯತೀತ ಮನೋಭಾವ. ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ಅವರು ಜಾತ್ಯತೀತ ಮನೋಭಾವದವರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಅಪ್ಪಟ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾದಿ.

1983ರಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರಿಕರಣ ಜಪ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ಹಾಗೂ ಮಂಡಲ್ ಪಂಚಾಯತ್ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದಿತು. ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಪ್ರಧಾನಿ ರಾಜೀವ್‌ಗಾಂಧಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟ ಸಮಿತಿ ರಚಿಸಿದ್ದರು. ಭಜನ್‌ಲಾಲ್ ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದು, ನಾನು ಸಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದೆ. ಭಾರತದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಸಮರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಬಲಾಢ್ಯ ಕೋಮಿನವರು ಅಧಿಕಾರ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡ್ತಾರೆ, ಇಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದು ನನ್ನ ಅಳಲು. ಇದನ್ನು ರಾಜೀವ್‌ಗಾಂಧಿ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಹೊಸ ತತ್ವಗಳು ಪ್ರಚಲಿತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಇಂತಹ ಏರು-ಪೇರು ಸಹಜ. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಜನತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಹೋಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಚಿಂತೆಬೇಡ, ನಾನು ದೇಶದ ಜನತೆಗೆ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀನಿ ಎಂದರು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನ 74ರ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂತು. ಇಂದು ದೇಶದೆಲ್ಲೆಡೆ ಸಂವಿಧಾನತ್ಮಕವಾಗಿ ಪಂಚಾಯತ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿವೆ.

ಹೆಗಡೆ ಅವರಿಗೆ ಇತರರಲ್ಲಿರುವ ಗುಣ ಮೆಚ್ಚುವ ಸ್ವಭಾವ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಬೇರೆಯಾದರೂ ರಾಜ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಚಾರ ಬಂದಾಗ ಏಕಮನಸ್ಕರಾಗಿ ದುಡಿದಿರುವ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಿವೆ. ನಾನು ರೈಲ್ವೆ ಸಚಿವನಾಗಿ ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಬೆಂಗಳೂರು ರೈಲ್ವೆ ಡಿವಿಜನ್ ತರಲಾಯಿತು. ಕರ್ನಾಟಕದವರೇ ಆದ ಸಿ.ಎಂ. ಪೂಣಚ್ಚ, ಹೆಚ್.ಸಿ. ದಾಸಪ್ಪ, ಕೆ. ಹನುಮಂತಯ್ಯ, ಟಿ.ಎ. ಪೈ ಮೊದಲಾದವರು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ರೈಲ್ವೆ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಆಗೆಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಉತ್ತರದವರು ಎಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಂಕುಚಿತ ಮನೋಭಾವದವರು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಎಂಬ ಭಯ ಅವರನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸಂಕೋಚದಿಂದಾಗಿ

ರೈಲ್ವೆ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಹಿಂದಿನ ರೈಲ್ವೆ ಸಚಿವರೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿದ್ದುಂಟು. ಕೊಂಕಣ ರೈಲ್ವೆ ಯೋಜನೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ತರ ಯೋಜನೆ. 1989ರಲ್ಲಿ ಜನತಾದಳ ಸರ್ಕಾರ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ ಈ ಯೋಜನೆ ವಿಸ್ತೃತರೂಪ ಪಡೆಯಿತು. ಕೇಂದ್ರ ಅರ್ಥಸಚಿವರಾದ ಮಧು ದಂಡವತೆ, ರೈಲ್ವೆ ಸಚಿವರಾದ ಜಾರ್ಜ್ ಫರ್ನಾಂಡಿಸ್ ಹಾಗೂ ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗದ ಉಪಧ್ಯಾಕ್ಷರಾದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಏಕಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿದರು. ಕರಾವಳಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಿಂದ ಬಂದ ಹೆಗಡೆ ಅವರಿಗೆ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮಹತ್ವ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ರೈಲ್ವೇ ಇಲಾಖೆಗೆ ವಹಿಸಿದೆ, ಕೊಂಕಣ ರೈಲ್ವೆ ಕಾರ್ಪೋರೇಷನ್ ಎಂಬ ಸ್ವಾಯುತ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದರು. ಈ ಯೋಜನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಜನತಾದಳ ಸರ್ಕಾರ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸರ್ಕಾರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂತು. ನಾನು ಮತ್ತೆ ರೈಲ್ವೆ ಸಚಿವನಾದೆ. ರೈಲ್ವೆ ಇಲಾಖೆಯ ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೊಂಕಣರೈಲ್ವೆ ಬಿಳಿ ಆನೆಯೆಂದು ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಲು ನನ್ನ ಸಲಹೆ ಕೇಳಿದರು. ಈ ಯೋಜನೆಯಿಂದಾಗಿ ಭಾರತದ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ರೈಲ್ವೆ ಲೈನ್ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೇರಳಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೂ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಒಂದಾಗಿ ಬೆಸೆಯುವ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೈ ಬಿಡಲು ನಾನು ಸಮ್ಮತಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ, ಹೇಗೋ ಮಾಡಿ ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಹಣಕಾಸು ಒದಗಿಸಿದೆ.

ಹಳೆಯ ಪರಂಪರೆಯ ರಾಜಕಾಣಿಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕಿಂತ ತಾತ್ವಿಕ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಿಂದ ಬಂದ ನಾನು 1969ರಲ್ಲಿ ಅವರ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಬೇರೆ ಹೋದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷ ರಾಜಕಾರಣ ಅಡ್ಡ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರು ಸಹ ಎಂದೂ ನನ್ನನ್ನು ದೂರ ಸರಿಸಿದವರಲ್ಲ. ಚಳ್ಳಕೆರೆಗೆ ರಾಯದುರ್ಗ ರೈಲ್ವೆ ಲೈನ್ ಮಾಡಿದಾಗ ಮನದುಂಬಿ ಹರಸಿದರು. ಯಾವುದೇ ಹೊಸ ಯೋಜನೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅಷ್ಟೇ ಸಂತೋಷ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆಗಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಇಲ್ಲ ದೂರವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದವರು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ. ರಾಜ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪಕ್ಷದ ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕು ಎಂದು ಹೆಗಡೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸೂತ್ರ ಅನುಸರಿಸಿದವನು ನಾನು.

ಇಂದು ರಾಜಕಾರಣ ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಿಂದಾಗಿ ಅಶಾಂತಿಯ ಗೂಡಾಗಿದೆ. ಶಾಸನಸಭೆಗಳಂತೂ ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ದಿನೇ ದಿನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆಯೇನೋ ಎಂಬ ಭೀತಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪ್ರೇಮಿಗಳನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಎಂಬುದು ಸಹಜವಾದ ಲಕ್ಷಣ. ಈ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗದೆ ತತ್ವಬದ್ಧವಾಗಬೇಕು. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅಂತಹ ಧೀಮಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಚಿಂತನೆ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸದಾಕಾಲ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೌಲ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಸದಾ ಕಾಳಜಿಯುಳ್ಳ ಹೆಗಡೆ ಯುವಜನತೆಗೆ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯರಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಇತಿಹಾಸದ ಒಂದು ಪುಟ

ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ

ನಾವೆಲ್ಲ ಸನ್ಮಾನ್ಯ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಾರಣಗಳಿದ್ದಾವೆ. ಸಹೃದಯರೆಂದು, ಮೌಲ್ಯಧಾರಿತ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದ ಮುತ್ಸದ್ದಿಯೆಂದು, ಪಂಚಾಯತ್ ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿ ಆಚರಣೆಗೆ ತಂದವರೆಂದು, ತಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಫಲನೀಡಿದ ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದರೆಂದು, ಇತ್ಯಾದಿ ಇಂಥ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಅವರ ಬದುಕು ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಇತಿಹಾಸದ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಅನೇಕ ಲೇಖಕರು ದಾಖಲಿಸಿಯೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದವರು ಹೇಳದೇ ಇರುವ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅದು ಕೂಡ ಇತಿಹಾಸದ ಒಂದು ಪುಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನಿಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಕಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅದರ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾದ್ದು ಇನ್ನೂ ಮಹತ್ವದ ಜವಬ್ದಾರಿ. ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಅಪಾಯಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹ್ಯಾಗೋ ನಿಭಾಯಿಸಿದ್ದೂ ಆಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಎಷ್ಟು ಗೊಂದಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದೆಂದು ನಮಗೇ ಗೊತ್ತಿದೆ.

ಬೈಗಳು, ಚಾಡಿಗಳೇ ರಾಜಕೀಯ ವಿಮರ್ಶೆಯೆಂದು ನಂಬುವ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳು, ಸ್ವವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನೇ ಮರೆತ ಆಳುವ ಪಕ್ಷ-ಪರಸ್ಪರರಿಗೆ ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರ್ಯ-ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ದಿವಾಳಿಯೆದ್ದು ಯಾರು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ, ಯಾವ ಪಕ್ಷ ಸೇರಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾರದ ಸ್ಥಿತಿಯಿದೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲೇ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ತನಗನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ತಿರುಚುವ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ ನಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ನಡೆಯಿತು. ಅದು ನಡೆದದ್ದು ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ. ಸ್ವಯಂ ರಾಜ್ಯಪಾಲರೇ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಅಪಚಾರವೆಸಗಿ ಬಹುಮತವುಳ್ಳ ತೆಲಗು ದೇಶಂನ ಎನ್.ಟಿ. ರಾಮರಾವ್ ಸರಕಾರವನ್ನು ಪದಚ್ಯುತಗೊಳಿಸಿ ಆಯಾರಾಂ ಗಯಾರಾಂಗಳನ್ನು ನೆಚ್ಚಿದ್ದ ನಾದೇಂಡ್ಲ ಭಾಸ್ಕರರಾವ್ ಅವರಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಳ ರಚಿಸುವ ಅವಕಾಶಕೊಟ್ಟರು. ಇದು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂಥದೇ ಎಂದು ಬೇರೆ ರಾಜ್ಯಗಳವರು ತೆಪ್ಪಗಾದರು.

ಆದರೆ ತೆಲಗು ಜನರ ಆತ್ಮಗೌರವ ಕೆರಳಿರಿ ಎನ್.ಟಿ. ರಾಮರಾವ್ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರು. ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಭಾಸ್ಕರರಾವ್ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದರು. ಆದರೆ ಸರಕಾರ ರಚಿಸುವಷ್ಟು ಶಾಸಕರ ಬಲ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಾಸಕರನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬ ಅವರ ನಂಬಿಕೆ ಹುಸಿಯಾಯಿತು. ಆಮಿಷವೊಡ್ಡಿ ಅವರನ್ನು ಕೊಳ್ಳದಂತೆ, ಅವರ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಭಾಸ್ಕರರಾಯರಿಗೆ ಶಾಸಕರು ಸಿಕ್ಕದಂತೆ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಕಾಲ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಅನುಕೂಲಕರ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಾಗ ಆಂಧ್ರಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿ ಎನ್.ಟಿ. ಆರ್. ಪುನಃ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಳ ರಚಿಸುವಂತಾಯಿತು.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನಮನ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ವಿರೋಧಪಕ್ಷಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದಾಗಿ ಎನ್.ಟಿ.ಆರ್. ಜೊತೆಗೆ ನಿಂತು ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಕ್ರಮವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದವು. ಜನರ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಅವಮಾನಿತರಾದ ಅಧಿಕಾರದಾಹದ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಕೋಮುವಾದಿಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ 23 ಜನರನ್ನು ಬಲಿ ತೊಗೊಂಡು ಜನರ ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯಗಳ ವಿವೇಕ ಹದಗೆಡುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ರಾದ್ಧಾಂತಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಅಂತೂ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವಿವೇಕ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯನ್ಯಾಯಗಳ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಎನ್.ಟಿ.ಆರ್. ಪುನಃ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡರು. (ನಾಂದೇಡ್ಲ ಭಾಸ್ಕರರಾಯರು ಆಯಾರಾಂ ಗಯಾರಾಂಗಳು ಸಿಕ್ಕದೆ ವಿಶ್ವಾಸಮತ ಯಾಚಿಸುವ ಗೋಜಿಗೂ ಹೋಗದೆ ಗಾದಿ ಖಾಲಿ ಮಾಡಿದರು) ಹೀಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದಾಯ್ದ ಪಕ್ಷವೇ ಸರಕಾರ ರಚಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಕೀರ್ತಿ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿ ತನಗನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಅರ್ಥವಿಸಿ ಅಧಿಕಾರದಾಹ ತೀರಿಸಿಕೊಂಬ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಹುನ್ನಾರಗಳನ್ನು ಹುಸಿಗೊಳಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಕೀರ್ತಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯ ಇಡೀ ದೇಶಕ್ಕೆ ತಿಳಿದುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ರಾಜಕಾರಣದ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದ ಮುಳ್ಳನ್ನು ರಾಜಕೀಯದಿಂದಲೇ ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಪುನಃ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದ್ದು ದೇಶದ ಇತಿಹಾಸ ಮರೆಯಲಾರದ ಪಾಠ. ಮುಂದೆ ಮಂತಾಂತರದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾನೂನು ಮಾಡಿದ್ದು, ದೇಶದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದು ದೇಶದ ಪ್ರಧಾನಿ ಯಾರಾಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಬಯಸಿ ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ಪರವಾಗಿ ಬಹುಮತ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮೂಡಿದ್ದು-ಇವೆಲ್ಲ ಇತಿಹಾಸ.

ಅದಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ ಇಂಥ ಸಾಹಸವನ್ನು ಯಾರೂ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಇದು ನಡೆಯುವಂಥದೇ, ಇದರಲ್ಲಿ ಹೊಸದೇನಿದೆ? ಇದು ಆಯ್ದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ನೈತಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಅದಿಲ್ಲವಾದರೆ ನಾವೇನು ಮಾಡಲಾದೀತು? ಎಂಬಂಥ ದಿವ್ಯ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನೇ ತಾಳಿ ಜನ ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದರು. ಇದು ರಾಜಕೀಯ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ. ಇದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲೇಬೇಕೆಂದು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಬಂಗಾಳ, ಕಾಶ್ಮಿರಗಳಲ್ಲಾದಂತೆ ನೆರೆಯ ಆಂಧ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಹಾಡು ಶುರುವಾದಾಗ ಸಮ್ಮನಿರಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಬುಡವನ್ನೇ ಅಲುಗಿಸುವ ಈ ಕೆಟ್ಟ ಚಾಳಿ ಕೊನೆಯಾಗಲೇಬೇಕೆಂದು ಹಟಹಿಡಿದು ರಾಜಕೀಯ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರವನ್ನು ರಾಜಕೀಯದಿಂದಲೇ ತೊಡೆದುಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಕಾರ್ಯನಿರತರಾದರು. ಯಶಸ್ವಿಯೂ ಆದರು. ತೀರಾ ಇತ್ತಿಚೆಗೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ದೇಶಮುಖ ಸರಕಾರ ಇದೇ ರೀತಿ ವರ್ತಿಸಿ ಗೆದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹೆಗಡೆಯವರ ಹಿರಿಮೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಒಂದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಆಗ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಕ್ಷ ಈಗ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದು ಪುನಃ ಬಹುಮತ ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆಯಿತು. ಒಂದೇ ಸಾಮನ್ಯ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಎರಡೂ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿ ಅವು ಗೆಲ್ಲುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ ರಾಜ್ಯ-ಕರ್ನಾಟಕ-ಹೆಗಡೆಯವರ ಕರ್ನಾಟಕ.

ಭಾರತ ರಾಜಕಾರಣದ ಆಕರ್ಷಕ ಮುಖ

ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ

ನಾವು ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಲ್ಲವರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗುಣ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳು ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧ ಆಳವಾದದ್ದಾದರೆ ಹೀಗೆ ಕಾಣುವ ಗುಣಗಳು ಅವರಲ್ಲಿ ನಾವು ಹುಡುಕಿದ್ದೂ ಆಗಿರುತ್ತವೆ; ಜೊತೆಗೇ ಈ ಗುಣಗಳು ಅವರು ನಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಆಗಿರದೆ, ನಾವು ಇಷ್ಟಪಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾದ್ದೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಸಂಬಂಧದ ಫಲವಾಗಿ ಒದಗುವ ಪುಣ್ಯ ವಿಶೇಷ.

ಹೆಗಡೆಯವರ ಜೊತೆಯ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಬ್ಬ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿ. ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಯುವಕ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಶಾಂತವೇರಿ ಗೋಪಾಲಗೌಡರು ವಿರೋಧಿ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕ. ಸಜ್ಜನಿಕೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ದಿಟ್ಟವಾಗಿ, ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿಯೂ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಾಯಕ ಇವರು. ಶಾಂತವೇರಿ ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ: ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯನ್ನು ನೀನು ನೋಡಬೇಕು ಕಣೋ, ನಿನಗವರು ಇಷ್ಟವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅಧಿಕಾರ ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಎಮರ್ಜೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಜೈಲು ಅನುಭವಿಸಿ ಹೊರಬರುವ ತನಕ ನಾನು ಅವರನ್ನು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮೊದಮೊದಲು ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡದೇ ಇದ್ದ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯ ಜೆ.ಎಚ್. ಪಟೇಲರೂ ಕ್ರಮೇಣ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾದರು. ನೀರು ಸಾಬರೆಂದು ಖ್ಯಾತರಾದ ನಜೀರ್ ಸಾಬರು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲು ಇಬ್ಬರು ಕಾರಣ ಎನ್ನಬಹುದಾದರೆ ಅವರು ಪಟೇಲರು ಮತ್ತು ಹೆಗಡೆಯವರು. ಪಟೇಲ್ ತುಂಬ ಆಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದ್ದರು "ಈ ಹೆಗಡೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಗುಣ ಇದೆ ಕಣೋ, ಅಂತಹವರು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ."

ಹೆಗಡೆಯವರು ತುಂಬ ಜಾಣರು ಎಂಬುದು ಈ ಕಾಲದ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ನೂಕುನುಗ್ಗಲಿನಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವರು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಎಂಬುದೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು, ಅವರ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ನಡುವೆ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಹಲವು ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿದೆ. ಹೆಗಡೆಯವರ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಇದಕ್ಕೆ ವಿನಾಯಿತಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಮೈನಾರಿಟಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹಲವು ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಿಗೆ ಹೆಗಡೆ ಬಲು

ಪ್ರಿಯರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನೊಂದು ಮಾತನ್ನು ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಹೆಗಡೆಯವರ ಜಾಣತನ ಉಳ್ಳವರ ಪರವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಅವರು ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ ನೆಚ್ಚಿದವರು. ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟವರು. ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ನೆಹರೂ ಪರಂಪರೆಯವರು. ವಾಸ್ತವವಾದ್ದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವರ ಜಾಣತನವಿರುವುದು- ಕೆಲವರ ಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ.

ಜಾತಿಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರಂತೂ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ಜಾತ್ಯತೀತ ರಾಜಕಾರಣಿಯನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಲ್ಲ. ಅವರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲೂ ಇದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಆಪ್ತ ಅಧಿಕಾರವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಆಪ್ತ ಗೆಳೆಯರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ ; ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳ, ಎಲ್ಲ ಕಸುಬುಗಳ ಜನರೂ, ಹಲವು ಧಿಮಂತರೂ ಅವರ ಸುತ್ತ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಆತಿಥ್ಯದ ಔದಾರ್ಯವೂ, ಅತಿಥಿಗಳ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ ಅವರು ಮಾಡುವ ಹಿತಮಿತವಾದ ಉಪಚಾರವೂ ಜಗಜ್ಜನಿತವಾದದ್ದು.

ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಹೆಗಡೆಯವರು ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಅವರಿಗೆ ವೈರಿಗಳಿಲ್ಲ. ರಾಜಕೀಯ ವಿರೋಧಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಹೆಗಡೆಯವರ ರಾಜಕೀಯ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ್ದು ; ಗಂಭೀರವಾದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮ ವಿರೋಧಿಗಳನ್ನೂ ಸಜ್ಜನಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಕರಿಸಬಲ್ಲ ಸಂವೇದನೆ ಹೆಗಡೆಯವರದು. ಇದನ್ನು ಅರಿಯದ ಕೆಲವರ ಒರಟುತನದಿಂದ ಹೆಗಡೆ ನೋಯಬಲ್ಲರು; ಅದನ್ನು ಮರೆತು ವ್ಯವಹರಿಸಲೂ ಬಲ್ಲರು.

ನಮ್ಮ ಜಾತಿಗಳಿಗೂ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೂ ಇರಬಹುದಾದ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಸರ್ ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಅವರು ತಾನೇ ಸ್ವಶ್ರಮದಿಂದ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಮೆರಿಟ್ನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮೆರಿಟ್ ಶ್ರಮಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನಂಬುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದದ್ದು ಇರಬಹುದೋ ಏನೋ. ಆದರೆ ಅವರು ಕಟ್ಟಿದ ಕನ್ನಂಬಾಡಿ ಮಂಡ್ಯದ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಒಟ್ಟು ಬದುಕನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಮೀಸಲಾತಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಇಲ್ಲೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೆಲಸ ಸಿಗಬಹುದಾಗಿದ್ದರೆ, ಕನ್ನಂಬಾಡಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಜನರನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ವಿಪರ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದೇ ಜಾತಿಗೂ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಣಾಯಕವೆನ್ನುವಂತೆ ಮತಾಡುವುದು ಸರಳವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಅದೂ ಒಂದು ಸದ್ಯದ ಲಾಭದ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ-ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಭಾರತದ ರಾಜಕಾರಣದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ನಂತರ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ, ಎಲ್ಲ ವರ್ಣದ ಜನರೂ ಅವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದರು. ಹೀಗೆ ಒಳಗಾದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ವರ್ಗಗಳ ಗುಣಾವಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೂ ಕ್ರಮೇಣ ಬದಲಾದವರು, ದೇಶಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ಹೋರಾಟದ ಒತ್ತಾಯಗಳು ಈ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಬದಲು ಮಾಡಿತು. ಈ ಬದಲಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ಕಾಮರಾಜರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಖ್ಯರಾದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರಾಜಾಜಿಯೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಖ್ಯರಾದರು. ಪಟೇಲರು ನೆಹರೂಗೆ ಸರಿಸಮಾನರಾದ ನಾಯಕರಾದರು. ಹರಿಜನರಾದ ಜಗಜೀವನರಾಂ ಅನನ್ಯ ನಾಯಕರಾದರು. ಜಾತಿ ವಿನಾಶವಾಗದಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಅಂತಸ್ತುಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಸಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರಾಜ ಅರಸುರಂಥವರು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಹೆಗಡೆಯವರಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ ಕಾಣುವ ನಯ ನಾಜೂಕಿನ ಅಧುನಿಕತೆ ಅವರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದಿಂದ ಬಂದಂತೆ ತೋರುವುದಾದರೆ ನಮ್ಮ ಮಾಜಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಎಸ್.ಎಂ. ಕೃಷ್ಣರೂ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗಿಂತ ಕಮ್ಮಿಯೇನೂ ಅಲ್ಲ.

ಮುಖ್ಯವಾದ ಮಾತು ಇದು : ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಯಾದ (ಆಧುನಿಕನಲ್ಲದ) ಕೇವಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಈಗಿನ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ಇರುವವರೆಲ್ಲರೂ ಆಧುನಿಕರು. ಈ ಆಧುನಿಕರ ನಡುವೆ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಜಾಣತನದಲ್ಲಿ, ಸದ್ಯೋಜಾತವಾದ ಮಾತಿನ ಚಕಮುಕಿಯಲ್ಲಿ, ಅಧಿಕಾರದ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ಜಗಜೀವನರಾಂಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜಾಣರು ಸಿಗಲಾರರು. ಅಂಬೇಡ್ಕರರನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ಸಮಾಜಬದ್ಧನಾದ ಧೀಮಂತ ಕಳೆದ ಶತಮಾದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರಲಾರರು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಕೆಂಗಲ್ ಹನುಮಂತಯ್ಯನವರ ನಂತರ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಂದಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ರುಚಿಯಿರುವ ರಾಜಕಾರಣಿ ಇವರು. ಎಂ.ಪಿ. ಪ್ರಕಾಶ್‌ರಂತಹ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಹೆಗಡೆಯವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಕಲಾವಿದರಿಗೂ ಬೇಕಾದವರು ಆದರು. ಇವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಿಂಧ್ಯಾ, ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನಂತಹವರು ಬೆಳೆದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಬಹುದು ಎಂಬುದೇ ಜನತಾದಳದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಯಿತು. ಎಷ್ಟೋ ಟ್ಯಾಲೆಂಟ್ಗಳಿಗೆ ಬೆಳೆಯುವ ಅವಕಾಶವಿರುವಂತೆ ಹೆಗಡೆ ತಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸಿದರು.

ವಿರೋಧದ ಬಿಕ್ಕಟಿನಲ್ಲಿ ಜನತಾದಳ ಇದ್ದಾಗಲೂ ದೇವೇಗೌಡರು ಹೇಳಿದ್ದು ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ: ಹೆಗಡೆಯವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅಡ್ಡಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಅವರ ಸಹಕಾರದಿಂದಲ್ಲೇ ನಾನು ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಿದೆ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ

ಹೆಗಡೆ ಹೇಳಿದ್ದೂ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ : ನನ್ನ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಬಹು ಸಮರ್ಥ ಮಂತ್ರಿಯೆಂದರೆ ದೇವೇಗೌಡರು. ಇವರ ನಡುವಿನ ಬಿಕ್ಕಟಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಇದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಈಗಲೂ ನಾನು ಹೆಗಡೆಯವರ ಹತ್ತಿರ ದೇವೇಗೌಡರ ರಾಜಕೀಯ ಛಲವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ವಾದಿಸಬಲ್ಲೆ. ತುರ್ತು ತೋರದ ಹೆಗಡೆಯವರ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಟೀಕಿಸಬಲ್ಲೆ. ಹೆಗಡೆಯವರು ನಿರ್ಮಮವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಲ್ಲರು ; ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ವಾದಿಸಬಲ್ಲರು. ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಪಟೇಲರ ಜೊತೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನನಗೆ ಇತ್ತು.

ಹೆಗಡೆಯವರಲ್ಲಿರುವ ಈ ಆತ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಗುಣ ಅವರನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡವರಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಗುಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಹೆಗಡೆಯವರು ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರು ಎಂದು ನಾವು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಹೊರಗಿನ ಹಲವು ಭಾರತೀಯರೂ ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಗಾಢವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದವರು ಯಾರು? ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ಹೆಗಡೆಯವರು ಕೇಳಿದರು : ನೆಹರೂ, ವಿನೋಬ, ಜಯಪ್ರಕಾಶ ನಾರಾಯಣ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆ.

ವಿನೋಬರಿಂದ ಅವರೇನು ಕಲಿತರು ಎಂಬುದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ್ದು. ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಮುಂದೆ ಓದುವ ಆಸೆ. ಆದರೆ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಅವರು ಆಸ್ತಿವಂತರಾದ್ದರಿಂದ, ಇದು ಬೇಡ. ಹೆಗಡೆಯವರು ಅವರ ಅಕ್ಕನ ಮೂಲಕ ವಿನೋಬ ಆಶ್ರಮ ಸೇರಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ವಿನೋಬಾಜಿಯವರು ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಒಂದು ಬಕೆಟ್ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಆಶ್ರಮದ ಹೊರಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಡೆಯುವಾಗ ಗೀತೆ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪೊರಕೆಯನ್ನೂ ಬಕೆಟ್ಟನ್ನೂ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದುದರ ಕಾರಣ ಹೀಗಿತ್ತು.

ಹಳ್ಳಿಯ ಜನ ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಕೂತು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾತಃವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲೆಂದು ಗಾಂಧೀಪ್ರಣೀತವಾದ ಕಕ್ಕಸುಗಳನ್ನು ವಿನೋಬಾಜಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರು. ಈ ವಾರ್ಧಾ ಮಾದರಿಯ ಕಕ್ಕಸುಗಳು ಉದ್ದ ತೋಡಿದ ಚರಂಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕು ಗಾಲಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಬಿದುರಿನ ತಟ್ಟಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಗೂಡುಗಳು. ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ನಂತರ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಕ್ಕಸನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಚರಂಡಿಯ ಮೇಲಿನ ಗೂಡನ್ನು ಕೊಂಚ ಮುಂದೆ ತಳ್ಳುವುದು ಕ್ರಮ.

ಆದರೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನ ಇದನ್ನು ಬಳಸದೇ, ಅಭ್ಯಾಸಗತವಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಗಲೀಜನ್ನು ವಿನೋಬಾರವರ ಜೊತೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ಬಕೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಚರಂಡಿಗೆ ಹಾಕಿ ಮಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮುಚ್ಚಿದ್ದು ಕ್ರಮೇಣ ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರವೂ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯ ಜನ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಕಕ್ಕಸನ್ನು ವಿನೋಬಾರವರೇ ಎತ್ತುವುದು ನೋಡಿ ಹಳ್ಳಿಯವರು ಬದಲಾಗುವುದು ಖಂಡಿತ- ಇಂದಲ್ಲ ನಾಳೆ - ಎಂಬ ಈ ಭರವಸೆಯ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ಕಕ್ಕಸನ್ನು ಎತ್ತುವುದರ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಗೀತೆಯ ಅಭ್ಯಾಸವೂ ನಡೆದಿತ್ತು.

shit ಮತ್ತು soul ಎರಡಕ್ಕೂ ಗಮನ ಕೊಡುವ ದೇಹದ ಶುದ್ಧಿ, ಅತ್ಮದ ಶುದ್ಧಿಗಳ ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆಯ ಪಾಠ ಇದರಲ್ಲಿದೆ. ಗಾಂಧಿಯಿಂದ ವಿನೋಬ, ವಿನೋಬರಿಂದ ನಮ್ಮ ಹೆಗಡೆ ಪಡೆದದ್ದು ಇದು.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಜಮೀನುಗಾರಿಕೆಯ ಗರ್ವದಿಂದ ಹೊರನಡೆದ ವೈದಿಕ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಾಠವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅವರ ಮುಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ಒಳನೋಟಗಳ ಹುಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿದೆ. ಎನ್ನಬಹುದು.

ಲೋಹಿಯಾವಾದದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾದ ನನಗೂ ನೆಹರೂವಾದಿಯಾದ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೂ ನಡುವೆ ಹಲವು ವಾಗ್ವಾದಗಳಾಗಿವೆ. ಲೋಹಿಯಾವಾದಿಗಳ ಅರಾಜಕ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ನಾನು ವೈಚಾರಿಕ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಲೋಹಿಯಾ ಪರವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನೆಹರೂವಾದಿಗಳ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದಿಂದಲೂ, ನೆಹರೂ ವಂಶಕ್ಕೇ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ವರ್ತನೆಯಿಂದಲೂ ಹೆಗಡೆಯವರೂ ಬೇಸತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ನಾನು ಲೋಹಿಯಾವಾದಿಯಾಗಿ ಉಳಿದಂತೆಯೇ, ಹೆಗಡೆಯವರೂ ನೆಹರೂವಾದಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದ್ದರು. ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಬೆಳೆದು ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ಹಳೆಯ ಕಾಂಗೆಸ್ಸಿಗರಾದ ನಿಮಗೆ ಯಾವ Passion ಇಲ್ಲ, ನೀವು ಮಾಡುವುದು ಕೇವಲ ಶಕ್ತಿ ರಾಜಕಾರಣ, ವಿಚಾರಗಳಿಲ್ಲದ ಶಕ್ತಿ ರಾಜಕಾರಣ ಎಂದಿದ್ದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ಬಲು ಸೌಮ್ಯವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಾನು ಮರೆಯಲಾರೆ :

Passion ಇಲ್ಲದ್ದಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿರುವುದು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗುತ್ತಿದಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ Passion ಏನು ಹೇಳಲೇ ? ಅದು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ.

ದೇವರಾಜ ಅರಸರು ಕರ್ನಾಟಕ ಬಡವರಿಗೆ ಒದಗಿಬಂದರು-ನಿಜ. ಅವರು ಮನೆ ಮನೆಗೊಂದು ಭಾಗ್ಯಜ್ಯೋತಿ ಕೊಟ್ಟರು; ಆದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಮಣಿ ದೀಪವಿತ್ತು. ಸಿಮೆಂಟ್ ಮನೆ ಕೊಟ್ಟರು ; ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಗುಡಿಸಲು ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಹೆಗಡೆಯವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ನಜೀರ್ ಸಾಬರ ಜೊತೆ ಅವರು ಬಡವರಿಗೆ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಪಂಚಾಯಿತಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಿರಾರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಟ್ಟರು; ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಕೊಟ್ಟರು, ಮಾತಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಬಡಜನರೂ ದೇಶದ ಪ್ರಜೆಗಳಾದರು.

ಜೊತೆಗೇ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೂ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೂ ಇರಬೇಕಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಹೆಗಡೆ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಹೆಣಗಿದರು.

ಭಾರತದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಆಕರ್ಷಕವಾದ ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರದೂ ಒಂದು. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಜಾಜಿ ಮತ್ತು ಕಾಮರಾಜರ ನಂತರ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಮುಖ್ಯಪ್ರವಾಹದ ರಾಷ್ಟ್ರನಾಯಕರೆಂದರೆ ಹೆಗಡೆಯವರು. ನಂಬೂದಿರಿಪಾದರು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ನಾಯಕರು, ವೈಚಾರಿಕವಾಗಿ.

ಹೆಗಡೆಯವರು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತರಾಗಬೇಕೆಂದರೆ ಆಗ ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳು ಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗಬೇಕು. ವಿ.ಪಿ.ಸಿಂಗ್, ಚಂದ್ರಶೇಖರ್, ಹೆಗಡೆ-ಇಂಥ ಮಾಜಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಇರಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಹೇಗೂ ಬಿಜೆಪಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಬಡವರ ಪರವಾಗಿ ಒತ್ತಡ ತರುವ ಕಮ್ಯುನಿಷ್ಟರು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದವರು ಅಲ್ಲಿ ಇರುವ ಗೊಂದಲ ಮಾಯವಾಗಬೇಕು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯಂಥವರು ಸ್ಟೇಟ್ಸ್‌ಮನ್ ಆಗಿ ಚಿಂತಿಸಿದರೆ, ಅಂಥ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ನಾವು ಬೆಳೆಯಗೊಟ್ಟರೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾದೀತು. ಇದು ನನ್ನಂಥವರ ಕನಸು.

ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಚಿಂತಕ

ಪಿ.ಜಿ.ಆರ್. ಸಿಂಧ್ಯ

ನನಗಾಗ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು. ಬಿಸಿರಕ್ತ. ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅದಮ್ಯ ಛಲ. ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸಚಿವನಾದೇನೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಕನಾಯಕ ಜಯಪ್ರಕಾಶ ನಾರಾಯಣ್ ಅವರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಅಲೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ಅದು 1974, 1975ರ ಕಾಲಮಾನ. ರಾಜಕೀಯ ಚಳುವಳಿಗಳ ಕಾಲ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಒಡಮೂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದಿನಂತೆ ಅಂದೂ ರಾಜಕೀಯ ಗೊಂದಲವಿತ್ತು. ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಅಲೆ ಎಬ್ಬಿಸಿದ್ದ ಜಯಪ್ರಕಾಶ ನಾರಾಯಣ್ ಅವರನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಕರೆತರಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಒಂದಿಷ್ಟು ಜನ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ಕಡಿದಾಳ್ ಮಂಜಪ್ಪನವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಪಿ. ರಾಮದೇವ್, ಪಾಲಿಕೆ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ, ಸರ್ದಾರ್, ಟಿ.ರಾಮಯ್ಯ ಹಾಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದೆವು. ನಾನು ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಭೇಟಿಯಾದೆ. ಅವರು ಅದಾಗಲೇ ಮಾಜಿ ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದರು; ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು. ಆಚಾರ್ಯ ವಿನೋಬಾ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸತತ ಸಂಪರ್ಕವಿತ್ತು. ಸರ್ವೋದಯ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಮಾಗಿದ್ದರು. ಮೊದಲ ಭೇಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಆಕರ್ಷಣೆ, ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಬದಲಾಗಿಲ್ಲ.

ಅನಂತರ 1975ರಲ್ಲಿ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದದ್ದು (ಜುಲೈ ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳಿರಬೇಕು) ಬೆಳಗಾವಿಯ ಹಿಂಡಲಗಾ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ. ಅವರು ಹಿರಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಬಂಧಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಕಿರಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಬಂಧಿಯಾಗಿದ್ದೆ ! ಅವರು ಮಾಜಿ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದರೂ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸೌಲಭ್ಯಗಳೇನನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಬ್ಯಾರಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಇದ್ದುದು ನಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು.

ಆಗ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿ ಡೋಲಾಯಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ನಮಗೆ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಇಂದು ಬಿಡಬಹುದು, ನಾಳೆ ಬಿಡಬಹುದು ಎಂಬ ಅನಿಶ್ಚಯತೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅನೇಕ ಹಿರಿಯ ನಾಯಕರು ತುಂಬ ಧೃತಿಗೆಟ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇದು ತೀರ ಸಹಜ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂಬಂತೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರು ತುಂಬ ಧೈರ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೂ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತ, ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ತುಂಬಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಸಹ ಸೆರೆವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಅಂದಿನ ಹಿರಿಯ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದ ಮಧು ದಂಡವತೆ, ಲಾಲ್‌ಕೃಷ್ಣ ಅಡ್ವಾನಿ, ಬಿಹಾರಿ ವಾಜಪೇಯಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ, ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆ

ತೊಡಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಸೆರೆಮನೆಯೊಳಗೆ ಕ್ರೀಡೆ, ಮನರಂಜನೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ಸಾಹದಿಂದ ನಾಯಕರಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸಿ, ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ಆಮಿಷಗಳು ಬಂದರೂ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಬಾರದೆಂಬ ದೃಢ ನಿಲುವು ಅವರದಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ವರ್ಷ ಜೇಲಿನೊಳಗೆ ಕಳೆದ ಮೇಲಂತೂ ಇದೇ ನಮ್ಮ ಬದುಕು ಎಂಬಷ್ಟು ನಿರ್ಲಿಪ್ತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಆಹಾರ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೊಂದಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ನನಗೆ ಅವರ ವಿಚಾರ, ಆಲೋಚನೆ, ಗ್ರಹಿಕೆ, ಸಿದ್ಧಾಂತದೊಂದಿಗಿನ ಅನುಸಂಧಾನ ಬಹಳ ಹಿಡಿಸಿದವು, ಆಕರ್ಷಿಸಿದವು.

1977ರ ಜನವರಿ ನಮಗೆಲ್ಲ ಸೆರೆವಾಸದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಆಗಲೇ ಜನತಾಪಕ್ಷ ರೂಪುಗೊಂಡದ್ದು. ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರು ರಾಜ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರು ಮಹಾಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆ ಅವರು ಕೆನರಾ (ಕಾರಾವಾರ) ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿ ಸೋತಿದ್ದೊಂದು ರಾಜಕೀಯ ವಿಪರ್ಯಾಸ ಎಂದೇ ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನದ ಮಹತ್ವದ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರನ್ನು ಕಾರವಾರ ಲೋಕಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮತದಾರರು ಗೆಲ್ಲಿಸದೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡಿದರೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆ ಅವರು ಜಯಗಳಿಸಿದ್ದರೆ ಮೊರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಮುಂದೆ ರಚಿಸಿದ ಜನತಾ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಸಚಿವರಾಗುವ ಅರ್ಹತೆಯಿದ್ದ ಏಕೈಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಾಜಕಾರಣದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಕ್ಷಗಳ ಹಿರಿಯ ನಾಯಕರುಗಳಾಗಿದ್ದ ಚೌಧುರಿ ಚರಣಸಿಂಗ್, ಪೀಲೂ ಮೋದಿ ಮುಂತಾದವರೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಖಾಸಗಿ ಸ್ನೇಹ ಅವರನ್ನು ಖಂಡಿತ ಯಶಸ್ವಿ ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದು ಆ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಜಯಗಳಿಸಿದ್ದರೆ ಇಂದಿನ ಅವರ ರಾಜಕೀಯ ಕೊಡುಗೆ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

1978 ವಿಧಾನ ಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷ ಸೋತಿತು. ಅದಾದ ಮೇಲೆ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಡಿ. ಬಿ. ಚಂದ್ರೇಗೌಡರು ತೆರವು ಮಾಡಿ, ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ಚುನಾವಣಾ ಉಸ್ತುವಾರಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರದು. ಆಗ ನಡೆದ ಒಂದು ಘಟನೆ ಅವರ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿದೆ. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ 9.30-10 ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಒಂದು ಲಾರಿ ಪೂರ್ತಿ ಸಾರಾಯಿ ಹಂಚಲು ಹೊರಟಿದೆ ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಬೆಂಬಲಿಗರೊಂದಿಗೆ ಆ ಲಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಅರ್ಧ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಓಡಿದ್ದರು ಅಂತಹ ಚೈತ್ಯನ್ಯ, ಉತ್ಸಾಹ ಅವರದ್ದು.

1982 ರ ವಿಧಾನ ಸಭಾ ಚುನಾವಣೆ. ನರಗುಂದದ ರೈತ ಚಳವಳಿ, ಕನ್ನಡ ಪರ ಚಳವಳಿ ನಡೆದಿದ್ದವು. ದೇವರಾಜ ಅರಸು ಅವರು ತೀರಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಯಕತ್ವದ ಕೊರತೆಯಿತ್ತು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ವಿರೋಧಿ ಅಲೆ ಇತ್ತಾದರೂ ವಿರೋಧಪಕ್ಷದ ಪರ ಅಲೆ ಅನ್ನುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರು ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು. ಅವರಿಗೇನೂ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗುವ ಬಯಕೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಜನತಾ ಪಕ್ಷ ಅಧೋಗತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶ ಜಾತಿಗಳ ಸರ್ವಸಮ್ಮತ ನಾಯಕರೆಂದರೆ ಹೆಗಡೆಯವರಾಗಿದ್ದವರು. ಶಾಸಕರ ಒತ್ತಾಯದ ಸರ್ವಸಮ್ಮತ ನಾಯಕರೆಂದರೆ ಹೆಗಡೆಯವರಾಗಿದ್ದರು. ಶಾಸಕರ ಒತ್ತಾಯದ ಜತೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜಕಾರಣಿ, ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರ ಒತ್ತಾಯ ಹೆಗಡೆಯವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಪದವಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತ್ತು.

ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕ್ರಮಣ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರ ಕೆಲಸ ಬಹಳ ಪ್ರಯಾಸಕರವಾಗಿತ್ತು. ಬೇರೆಬೇರೆ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷದ ಮರ್ಜಿ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸಮದೂಗಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಎಲ್ಲ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಹೆಗಡೆಯವರು ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ, ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸಿದರು. 1983 ರಿಂದ 1985ರವರೆಗೆ 18 ತಿಂಗಳು ಕಾಲ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಭಾಗವನ್ನು ರಾಜ್ಯ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಧಾರೆಯೆರೆದರು. ಇಂದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುವ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಮುಖ ಯೋಜನೆ - ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ನಿರ್ಧಾರ, ತಾತ್ವಿಕ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆದವು. ವಿಕಾಸ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ರೈತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರದ ಬುನಾದಿ ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿದ್ದು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೇ.

1983ರಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗಾಗಿ ಕನಕಪುರ ವಿಧಾನಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ನಾನು ತೆರವುಗೊಳಿಸಿದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಜನ ತಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಎಚ್.ಡಿ. ದೇವೇಗೌಡ ಅವರು ಹಾಗೂ ನಾನು ಅವರ ಮನವೊಲಿಸಲು ಸಫಲರಾಗಿದ್ದೆವು. ಆ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರು ಅತ್ಯಧಿಕ ಬಹುಮತದಿಂದ ಜಯಗಳಿಸಿದರು. ಅದು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ನನಗೆ ದೊರೆತ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಬಹುಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ನನ್ನ ರಾಜಕೀಯ ಬದುಕಿಗೆ ಹೊಸ ಚಾಲನೆ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು.

ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಸುರಕ್ಷಿತ ಕುಡಿಯುವ ನೀರನ್ನು ಯಾವುದೇ ಸರ್ಕಾರ ಜನತೆಗೆ ನೀಡಬಹುದು ಎಂದು ತೋರಿಸಿದ್ದು ಆಗಲೇ. ರೈತರ ಸಾಲ ಮನ್ನಾ, ರೈತರ ಮೇಲೆ ಚಳವಳಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಅನಗತ್ಯ ಕೇಸುಗಳನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿದ್ದು ಆಗಲೇ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ತಂದ ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಯೆಂದರೆ - ಸರ್ಕಾರದ ಆಡಳಿತ ಹಾಗೂ ಜನರ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಕಂದಕವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ನೀಡಿದ್ದು. ನನ್ನ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಲಿಬಾರ್ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೆಗಡೆ ಘೋಷಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದರು. ಕಾನೂನು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹದಗೆಟ್ಟಾಗ ರಬ್ಬರ್‌ಗುಂಡು ಬಳಸಲು ಆದೇಶಿಸಿದರು. ಅದು ಆಡಳಿತದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಾಲ.

ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ಮೊದಲ ಸಾಲಿನ ನಾಯಕರಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆ ಅವರೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಬಿ. ರಾಚಯ್ಯ, ಎಸ್.ಆರ್. ಬೊಮ್ಮಾಯಿ, ಜೆ.ಎಚ್. ಪಟೇಲ್, ಆರ್.ಎಲ್. ಜಾಲಪ್ಪ, ಎಚ್.ಡಿ. ದೇವೇಗೌಡ ಮುಂತಾದವರಿದ್ದರು. ಹೆಗಡೆ ಅವರು ಎಷ್ಟೊಂದು ಸಮತೂಕದ ಹಾಗೂ ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಡಳಿತಗಾರರಾಗಿದ್ದರೆಂದರೆ ಪ್ರದೇಶವಾರು, ಜಾತಿವಾರು ನಾಯಕತ್ವಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ನೀಡುತ್ತಲೇ ಸಾಮೂಹಿಕ ನಾಯಕತ್ವಕ್ಕೆ ಭಾರೀ ಮಹತ್ವ ಕೊಡೋರು. ಅವರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ನಿರ್ಧಾರಗಳೂ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಸಿದ, ಸಾಮೂಹಿಕ ನಿರ್ಧಾರಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅಚಲ ನಂಬಿಕೆ. ಮೊದಲ ಸಾಲಿನ ನಾಯಕರಿಗೆ ನೀಡಿದ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವೇ ಕಿರಿಯ ನಾಯಕರಿಗೂ ದೊರಕುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರದೇಶ, ಜಾತಿ, ಪ್ರತಿಭೆ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ನಾಯಕರಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಕಿರಿಯರಿಗೆ ಮುಕ್ತ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವ ವಿಶಾಲ ಮನೋಭಾವ ಅವರದು. ರಮೇಶ ಜಿಗಜಿಣಗಿ, ಆರ್.ವಿ. ದೇಶಪಾಂಡೆ, ಜೀವಿಜಯ, ಎಂ.ಪಿ. ಪ್ರಕಾಶ್, ದಿವಂಗತ ಜೀವರಾಜ ಆಳ್ವ, ನಾನು ಎಲ್ಲರೂ ಬೆಳೆದಿರುವುದೇ ಹಾಗೆ. ಅವರು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಬೆಂಬಲ ಅವರನ್ನೊಬ್ಬ ಮಹತ್ವದ ನಾಯಕರನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಳೆಸುವ ಸಾಧನವೂ ಆಗಿತ್ತು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಅವರನ್ನು ಯಾವುದೇಜಾತಿ, ಜನಾಂಗ, ಪ್ರದೇಶದ ನಾಯಕರು ಎಂದು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರೊಬ್ಬ ನಿಜವಾದ ಜಾತ್ಯತೀತ, ಸರ್ವಸಮ್ಮತ ಸಹಜ ನಾಯಕರು.

ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವೆಂಕಟಸ್ವಾಮಿ ಆಯೋಗ ರಚಿಸುವ ಮಹತ್ವದ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಹೆಗಡೆ ಅವರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್, ಆ ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ಒಳಜಗಳ, ಭಿನ್ನಮತ, ಸಣ್ಣತನಗಳ ನಡುವೆ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ನಾವೆಲ್ಲ ಜಾಗತೀಕರಣ, ವಿಶ್ವ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಮುಕ್ತ ಆರ್ಥಿಕ ಹೂಡಿಕೆಗಳ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಜಾತಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನಗಣ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದಿನ ಹೆಗಡೆಯವರ ದೂರದೃಷ್ಟಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಚಾರವನ್ನು ಚಿಂತನೆಗೆ ಹಚ್ಚುವ ಅವರ ಕೆಚ್ಚು ನಾವು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಅವರ ಸೌಜನ್ಯ, ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಭಿರುಚಿಗಳಿಂದ ನನ್ನಂಥವರು ಬಹಳಷ್ಟನ್ನು ಕಲಿತಿದ್ದೇವೆ. ಭಾಷೆ. ಗಡಿನಾಡ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಕಾಳಜಿ, ಹೊರನಾಡ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ನೀಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಲುವು, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಕ್ರೀಡೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲೂ ಅವರಿಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಆಸಕ್ತಿ ಕಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕರಣೀಯವಾಗಿವೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್
ನೂರನೆ ಅಧಿವೇಶನ

ಸಂತಾಪ ಸೂಚನೆ

13.1.2004

ಹಿರಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಮುತ್ಸದ್ದಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯೋಧ, ಕ್ಷಮಾಶೀಲ ಧೀಮಂತ ರಾಜಕಾರಣಿ, ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ರೂವಾರಿ, ಜನತಾ ಪರಿವಾರದ ಹಿರಿಯ ಮುಖಂಡ, ಮಾಜಿ ಕೇಂದ್ರ ಸಚಿವ ಹಾಗೂ ಮಾಜಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ವರ್ಣರಂಜಿತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ದಿನಾಂಕ 12-01-2004ರಂದು ನಿಧನರಾದರೆಂದು ಸದನಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಲು ವಿಷಾದಿಸುತ್ತೇನೆ.

29ನೇ ಆಗಸ್ಟ್ 1926ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಿದ್ದಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ದೊಡ್ಡಮನೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಶ್ರೀ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಹೆಗಡೆ ಹಾಗೂ ತಾಯಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಸರಸ್ವತಿ ಅವರಿಗೆ ಜನಿಸಿದ ಶ್ರೀಯುತರು ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕರಾಗಿದ್ದರು. ಕಾನೂನು ಪದವೀಧರರಾಗಿದ್ದ ಇವರು 1954 ರಿಂದ 1957ರವರೆಗೆ ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಮಿತಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ, 1962ರಿಂದ 1965ರವರೆಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಚಿವರಾಗಿ 1965ರಿಂದ 12967ರವರೆಗೆ ಹಣಕಾಸು, ಅಬಕಾರಿ ನಿಷೇಧ, ವಾರ್ತಾ ಹಾಗೂ ಪ್ರಚಾರ ಸಚಿವರಾಗಿ, 1967-71ರವರೆಗೆ ಹಣಕಾಸು ಯೋಜನಾ ಕಲ್ಯಾಣ ಖಾತೆ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವೀಧರರಾದ ಇವರು ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರಾಗಿ ಮಂಡಿಸಿದ ಆಯವ್ಯಯ ಪತ್ರಗಳು ಇವರ ಮುಂದಾಲೋಚನೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ಇವರು ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಮೈಸೂರು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ್‌ರವರು ಲವ-ಕುಶರೆಂದೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದರು. 1979-74ರವರೆಗೆ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಾಗಿ, ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜೈಲುವಾಸ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದ ಶ್ರೀಯುತರು 1977ರಿಂದ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಜನತಾ ಪಕ್ಷದ ಪ್ರಧಾನಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ, ಎರಡನೇ, ಮೂರನೇ ಹಾಗೂ ನಾಲ್ಕನೇ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಹಾಗೂ 1978 ರಿಂದ 83 ಹಾಗೂ 1996-2002ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ದಿನಾಂಕ : 10-01-1983ರಂದು ಕರ್ನಾಟಕ ಶಾಸಕಾಂಗ ಜನತಾ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಾಗಿ ಅವಿರೋಧವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣವಚನ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. 1983ರಲ್ಲಿ ಕನಕಪುರ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಏಳನೇ ವಿಧಾನ ಸಭೆ, ನಂತರ 1985ರಲ್ಲಿ ಎಂಟನೇ ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಬಸವನಗುಡಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿ ಎರಡನೇ ಬಾರಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಶ್ರೀಯುತರದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. 'ಮರಣ ಮೃದಂಗ' ಮತ್ತು 'ಪ್ರಜಾಶಕ್ತಿ' ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಟಿಸಿದ ಖ್ಯಾತಿ ಶ್ರೀಯುತರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಯುತರ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬ ಹಿರಿಯ ರಾಜಕಾರಣಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತಾಗಿದೆ.

ಬಿ.ಎಲ್. ಶಂಕರ್

ಸಭಾಪತಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತು

ಹೆಗಡೆಯವರ ಬದುಕಿನ ಹಂತಗಳು

ಹೆಸರು	:	ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ
ಜನನ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳ	:	29, ಆಗಸ್ಟ್, 1926, ದೊಡ್ಮನೆ, ಸಿದ್ದಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ.
ತಂದೆ	:	ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಹೆಗಡೆ
ತಾಯಿ	:	ಸರಸ್ವತಿ ಹೆಗಡೆ
ಶಿಕ್ಷಣ	:	ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣ - ಸಿರಸಿ ,ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ, ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿತಾಯಿ ಅವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ವಿನೋಬಾ ಅವರ ವಾರ್ಧಾ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ. ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿ ಕಾಶಿ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ, ಬನಾರಸ್ ಕಾನೂನು ಸ್ನಾತಕ ಪದವಿ ಲಕ್ನೋ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
ವಿವಾಹ	:	18, ಜೂನ್ 1953
ಪತ್ನಿ	:	ಶಕುಂತಲಾ ಹೆಗಡೆ
ಮಕ್ಕಳು	:	ಭರತ್ ಹೆಗಡೆ, ಮಮತಾ ನಿಚಾನಿ, ಸಮತಾ ಗೋಪಾಲ್
ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು	:	ಜಿತಿ ನಿಚಾನಿ, ಸ್ಪಂದನ ಗೋಪಾಲ್, ಸಹನಾ ಗೋಪಾಲ್, ಈಶಾ ಹೆಗಡೆ, ಅವಿನಾಶ್ ಹೆಗಡೆ
ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರ	:	• '1942ರ ಬ್ರಿಟಿಷರೇ ಭಾರತ ಬಿಟ್ಟು ತೊಲಗಿ' ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಂಡು ಸೆರೆವಾಸ. • 20ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ರೈತ ಸಂಘಟನೆಗೆ ದುಡಿಮೆ. • ಬನಾರಸ್‌ನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ. • 1954 ರಿಂದ 57 ರವರೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಮಿತಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು. • 1956 ರಿಂದ 69ರವರೆಗೆ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯತ್ವ.

- 1969 ರಿಂದ 77ರವರೆಗೆ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸಂಸ್ಥಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯತ್ವ.
- 1957 ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸಿರಸಿ ವಿಧಾನಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಆಯ್ಕೆ.
- ಆನಂತರ 1962, 1967, 1983, 1985 ಹಾಗೂ 1989ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಆಯ್ಕೆ.
- 1957ರಲ್ಲಿ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಯೋಜನಾ ಖಾತೆಯ ಉಪಸಚಿವ.
- 1962ರಿಂದ 72ರವರೆಗೆ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಹಾಗೂ ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಯುವಜನ ಸೇವೆ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡೆ, ಸಹಕಾರ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಯೋಜನೆ, ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್‌ರಾಜ್, ವಾರ್ತಾ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ ಹಾಗೂ ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲೇ ಉತ್ತಮ ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರೆಂಬ ಕೀರ್ತಿ.
- 1972ರಿಂದ 78ರವರೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿನ ವಿರೋಧಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ. ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಕಾಯಕ.
- ಜನತಾ ಪಕ್ಷದ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಆರು ವರ್ಷಗಳ ಸೇವೆ.
- 1975ರಿಂದ 1977ರವರೆಗೆ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ ಕಾರಣ ಬೆಳಗಾವಿಯ ಹಿಂಡಲಗಾ ಹಾಗೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕೇಂದ್ರ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಸೆರೆವಾಸ.
- 1978ರಿಂದ 1983ರವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯತ್ವ.
- 1983ರಿಂದ 1985 ಹಾಗೂ 1985ರಿಂದ 1988ರವರೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ.
- ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸೇತರ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯೆಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ.

- 1988ರಿಂದ 1990ರವರೆಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗದ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ ಪದವಿ.
- 11.10.1998ರಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ ಜನತಾದಳ ಪಕ್ಷ ಸ್ಥಾಪನೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು.
- 1994ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಜನತಾದಳ ಸರ್ಕಾರ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತರು.
- 1996ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ಆಯ್ಕೆ.
- 1996ರ ಅಪೂರ್ವ ಜನಾದೇಶ ಯಾತ್ರೆಯ ಸಂಘಟನೆ.
- 1996ರಲ್ಲಿ ಲೋಕಶಕ್ತಿ ಪಕ್ಷದ ಸ್ಥಾಪನೆ-ಅದರ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು.
- 1998ರಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಟಲ್ ಬಿಹಾರಿ ವಾಜಪೇಯಿ ನೇತೃತ್ವದ ಎನ್.ಡಿ,ಎ. ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಚಿವರು.
- 1999ರಲ್ಲಿ ಸಂಯುಕ್ತ ಜನತಾದಳ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- 2001 ಆಗಸ್ಟ್ 29ರಂದು ಅವರ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಿಂದ 75ನೇ ಹುಟ್ಟುಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆ.
- 2004 ಜನವರಿ 12ರಂದು ವಿಧಿವಶ.

ಆಸಕ್ತಿ :
- ನಾಟಕ, ಚಲನಚಿತ್ರ ಅಭಿನಯ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಟೆನಿಸ್ ಹಾಗೂ ಗಾಲ್ಫ್ ಕ್ರೀಡೆ.
- ವಿಶ್ವದ ಎಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೂ ಭೇಟಿ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಯನ.
- ಈ ಒಂಬತ್ತು ಅಕರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಲೇಖಕರು.

  1) Judiciary Today, (2) Electoral Reforms, (3) Fedaralism-Reviving a Dying Culture, (4) Rise of Disruptive Forces, (5) Decline of Institutions, (6) Parliament and Political Culture, (7) Administration and Socio-Economic Change in India, (8) Planning and States' Rights, (9) Clean Government.

●

ದಿವಂಗತ ಅಬ್ದುಲ್ ನಜೀರ್ ಸಾಬ್ ಅವರ ಹೋರಾಟದ ಓನ್ನಲಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರ ರಾಜಕೀಯ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ದೂರದೃಷ್ಟಿ ಇತ್ತು. ಇದು ಅವರು ಮಾಡಿದ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದದ್ದು. ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಹಾಗೂ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧ್ರುವಗಳಾದಾಗ ಹೆಗಡೆಯವರು ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರೊಂದಿಗೆ ತಾವು ನಂಬಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ನಿಂತು ಹೋರಾಡಿದ್ದು, ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಮನೆವಾಸ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದು, ನಂತರ ಜನತಾದಳದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ, ರಾಜ್ಯಸಭಾಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಥಮ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್ಸೇತರ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದು ಇತ್ತೀಚಿನ ಇತಿಹಾಸ.

– ಎಂ.ಪಿ. ಪ್ರಕಾಶ್

ಕೃತ್ತಿಕಾದ ಬೆಳಕು

ತುಂಬು ಗಲ್ಲದ ದಪ್ಪ ತುಟಿಯ
ತುಂಟ ನೋಟದ ಕಣ್ಣ
ತಿಳಿವು ತುಂಬಿದ ಮೂಗು

ಆರೋಗ್ಯ ಸೂಸುವ ದೊಡ್ಡ
ನಿಲುವಿನ ಸಣ್ಣ ಆಳು
ಮೆಲು ಮಾತಿನ, ತಿಳಿಹಾಸ್ಯದ
ಮರುಳು ಮಾಡುವ ನಗು

ಬಾಂದಳದ ಈ ಹೊಳಪು
ಕೃತ್ತಿಕಾದ ಬೆಳಕು
ಎಲ್ಲರನೂ ವಿಸ್ಮಯಿಸುವ
ಪ್ರೀತಿಯ ನೆಳಕು

ಚಿಂತನೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರ
ಮಾಗಿದ ಈ ಹೃದಯ
ರಸಿಕತೆಯ ಸಾಕಾರ
ಎಪ್ಪತ್ತೈದರ ಹರೆಯ

ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಚಿಂತನೆ ಬೇಡವೇ ಬೇಡ
ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ, ಸಂನ್ಯಾಸ ಸುಳಿಯುವುದೇ ಬೇಡ
ಉರಿಯಸುಂಡ ಕರ್ಪೂರದಂತಹ ಬದುಕು
ಬೇಕು, ಬೇಕು, ಎಲ್ಲದಕು ಅದಕು ಇದಕು.

– ಎಂ.ಪಿ. ಪ್ರಕಾಶ್
('ಸವಿನೆನಪು' ಕೃತಿಯಿಂದ)

ಭಾಗ-೪

ಹೆಗಡೆ: ಜೀವನ ಚಿತ್ರಮಾಲೆ

ಮಾತೆಯ ಮಮತೆಯ ಒಂದು ಕ್ಷಣ

ಹೆಗಡೆ ಕುಟುಂಬ ವರ್ಗ

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಂಗಿ

ಪತ್ನಿ ಶಕುಂತಲಾಹೆಗಡೆ ಅವರೊಂದಿಗೆ

ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಉಪಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣ ವಚನ

ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಮತ್ತಿತರೊಂದಿಗೆ ಇಂದಿರಾ ಭೇಟಿ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಲವಕುಶ: ಹೆಗಡೆ ವಿರೇಂದ್ರಪಾಟೀಲ್

ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಗೊವಿಂದನಾರಾಯಣ್ ಅವರಿಂದ ಪ್ರಮಾಣ ವಚನ

ಪಟೇಲ್, ದೇವೇಗೌಡರೊಂದಿಗೆ

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಕೆ.ಆರ್. ನಾರಾಯಣ್ ಕೇಂದ್ರ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣ ವಚನ

ನೆಹರು, ಜತ್ತಿ ಮತ್ತಿತರೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಅಪರೂಪದ ಚಿತ್ರ

ಪ್ರಧಾನಿ ಮುರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿ ಒಂದು ಚರ್ಚೆ

ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ್‌ರೊಂದಿಗೆ
ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರೊಂದಿಗೆ

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ನಾಲ್ವರು ರಾಮರು

ಪೊಲೀಸ್ ವೇಷಧಾರಿ

ಕೂಲಿ ಹೆಂಗಸಾಗಿ

ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರಿಗೆ ಅಭಿನಂದನೆ

ಕ್ರೀಡಾಪಟು ಹೆಗಡೆ

ಹೆಗಡೆ ಆರೋಗ್ಯ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿರುವ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಹಾಗೂ ಶರದ್‌ಪವರ್

ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಸಂಸದೀಯ ಪಟು ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲಿಕೆ

ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಪುಸ್ತಕಗಳು

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಪುಸ್ತಕದ ಹೆಸರು	ಲೇಖಕರ ಹೆಸರು	ದರ
1.	ಕೆ. ಹನುಮಂತಯ್ಯ	ಪ್ರೊ ಎನ್.ಬಿ. ಪಂಗಣ್ಣಾಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಇತರರು	20.00
2.	ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ	ಡಾ॥ ಸಂದೀಪ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿ	15.00
3.	ಶಾಂತವೇರಿ ಗೋಪಾಲ ಗೌಡ	ಪ್ರೊ॥ ಎನ್.ಬಿ. ಪಂಗಣ್ಣಾಯ್ಯ	15.00
4.	ವೈಕುಂಠ ಬಾಳಿಗಾ	ಡಾ॥ ಪಿ. ಜೀವನ್ ಕುಮಾರ್	20.00
5.	ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ್	ಡಾ॥ ಎಸ್.ಹೆಚ್. ಕವಂಟೆ ಹಾಗೂ ಇತರರು	20.00
6.	ಕಡಿದಾಳ್ ಮಂಜಪ್ಪ	ಡಾ॥ ಎಸ್.ಹೆಚ್. ಕವಂಟೆ ಹಾಗೂ ಇತರರು	15.00
7.	ಜಿ.ವಿ. ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ	ಡಾ॥ ಆರ್.ಎಂ.ಎಲ್. ಪಾಟೀಲ್	15.00
8.	ಕೆ.ಎಸ್. ನಾಗರತ್ನಮ್ಮ	ಪ್ರೊ॥ ಎಸ್.ಬಿ. ಪಂಗಣ್ಣಾಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಇತರರು	15.00
9.	ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸು	ಜೆ.ಎಸ್. ಸದಾನಂದ	15.00
10.	ಕೆ.ಟಿ. ಭಾಷ್ಯಂ	ಡಾ॥ ವಿಘ್ನೇಶ್ ಎನ್. ಭಟ್	15.00
11.	ಕೆ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ	ಜಿ. ದಕ್ಷಿಣಾ ಮೂರ್ತಿ	15.00
12.	ಟಿ. ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ	ಜಿ. ದಕ್ಷಿಣಾ ಮೂರ್ತಿ	20.00
13.	ಜಗಳೂರು ಇಮಾಂ	ಜೆ.ಎಸ್. ಸದಾನಂದ	15.00
14.	ಕೆ.ಸಿ. ರೆಡ್ಡಿ	ಡಾ॥ ಸಂಧ್ಯಾರೆಡ್ಡಿ	20.00
15.	ಬಿ.ಮ. ಕಕ್ಕಿಲ್ಲಾಯ	ಎಂ.ಕೆ. ಭಂಡಿ	20.00